

**T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı**

Yüksek Lisans Tezi

**REFÎ'-İ KÂLÂYÎ DÎVÂNİ
(İnceleme-Metin)**

**BİLAL ALPAYDIN
2501040434**

**Tez Danışmanı:
Prof. Dr. A. Azmi BİLGİN**

İstanbul-2007

ÖZ

Refîî-i Kálâyî Dîvânı (İnceleme-Metin) adlı bu çalışmadaki amaç, Refîî-i Kálâyî'nin hayatı ve edebi şahsiyeti üzerinde durularak Türk kültür ve edebiyatındaki yerini belirlemektir.

Tezin, metin kısmında üç yazma mukayese edilerek tenkitli metin ortaya konulmuş, metnin Osmanlı Türkçesinden günümüz Türkiye Türkçesine aktarılmasında ilmî çeviri-yazı sistemi gözetilmiştir.

Çalışma, bir girişten sonra şairin hayatı, eserleri, Dîvânının şekil ve içerik yönlerinden incelenmesi ve çeviri yazısının yapılarak tenkitli metnin ortaya konulması, olmak üzere dört bölümden meydana gelmektedir.

ABSTRACT

In this study the main object is to determine the place of Refîî-i Kálâyî in Turkish culture and literature by emphasizing the life and literary personality of him.

In the part of the paper three writing has been compared to reveal a reviewed text. And scientific translation writing method has been considered in the translation of the text from the Ottoman Turkish to the present Turkish.

The study consists of four parts; after a preamble, the life and works of the poet, study of his literature in terms of form and content, and the revealing of the reviewed text upon the translation writing.

ÖNSÖZ

Kültürde esas olan devamlılıktır, bizim bugün yaşadığımız hayat bizden öncekilerin de yaşadığı ve bizden sonrakilerinde kısmen yaşayacağı hayat olacaktır. Edebiyatın da bu devamlılıktan nasibini almamış olması elbetteki düşünülemez.

Bu çalışmanın konusu XIX. yüzyıl şairlerinden olan Refîî-i Káláyî'nin elde mevcut iki eserinden biri olan Dívânı ve incelenmesidir. Káláyî'nin hayatı hakkındaki bilgiler toplanıp değerlendirilmiş, bu güne kadar üzerinde bilimsel bir çalışma yapılmamış olan Divanının tenkitli metni oluşturulmuş ve eser ilmi yöntemlerle değerlendirilmeye tabi tutularak şairin Türk kültür ve edebiyatındaki konumu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Refîî-i Káláyî hakkında yaptığımız bu çalışma dört bölümden meydana gelmektedir.

Birinci bölümde, biyografi, şuara tezkireleri ve edebiyat tarihlerindeki bilgiler değerlendirmeye tabi tutularak şairin hayatı, edebî kişiliği hakkında bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde, şairin divanı şekil açısından ele alınmıştır. Bu bölümde vezin, kafiye ve redif incelenmiştir. Burada vezinlerin şiirlere dağılımı anlaşılmayı kolaylaştıracağı düşüncesiyle tabloyla ifade edilmiştir.

Üçüncü bölümde, Divan içerik özellikleri açısından incelenmiştir. Bu bölüm metinden çıkan verilere göre 'Dinî Öğeler', 'Divanda En Sık İşlenen Konular' başlıkları altında incelenmiştir.

Dördüncü bölümde ise Divanın karşılaştırmalı metni ortaya konulmuştur. Metin bölümü oluşturulurken çeviri yazısında 19. yüzyılın dil özellikleri göz önünde tutularak okunmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanması esnasında her zaman yardımlarını gördüğüm üzerinde ziyadesiyle hakları bulunan başta danışman hocam Prof. Dr. A. Azmi Bilgin ve ağabeyim Cengizhan Yurdanur'a teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM	3
1. REFÎ'î -î KÂLÂYÎ'NİN HAYATI ve EDEBÎ KİŞİLİĞİ	3
1. 1. Refî'î -i Kâlâyî'nin Hayatı	3
1. 2. Eserleri	6
1. 2. 1. Dîvân-ı Refî'î -i Kâlâyî	6
1. 2. 2. Türkçe-Ermenice Manzum Lugat	7
1. 3. Türk Edebiyatında Refî'î Mahlasını Kullanan Diğer Şairler	7
1. 4. Edebî Kişiliği	12
1. 4. 1. Kendi Şiiri ve Şairliği Hakkındaki Değerlendirmeleri	13
1. 4. 2. Şairler Hakkındaki Değerlendirmeleri	17
1. 4. 3. Şiir ve Şair Hakkındaki Değerlendirmeleri	22
II. BÖLÜM	26
2. DİVANIN ŞEKİL AÇISINDAN İNCELENMESİ	26
2. 1. Vezin	26
2. 2. Kâfiye	28
2. 2. 1. Yarım Kafiye	29
2. 2. 2. Tam Kafiye	29

2. 2. 3. Zengin Kafiye	30
2. 2. 4. Cinaslarla Yapılan Kafiye	30
2. 2. 4. 1. Tam Cinas	30
2. 2. 4. 2. Eksik Cinas	31
2. 3. Redif	31
2. 3. 1. Ek Halindeki Redifler	31
2. 3. 2. Kelime Halindeki Redifler	32
2. 3. 3. Kelime Grubu Halindeki Redifler	33
III. BÖLÜM	34
3. İÇERİK ÖZELLİKLERİ	34
3. 1. Dinî Öğeler	34
3. 1. 1. Allah	34
3. 1. 2. Kur'ân-ı Kerîm	34
3. 1. 3. Hadis	39
3. 1. 4. Peygamberler	41
3. 1. 5. Dört Halife	46
3. 1. 6. Öbür Dinî Kişilikler	47
3. 2. Dîvânda En Sık İşlenen Konular	50
3. 2. 1. Aşk	50
3. 2. 2. Vuslat	56
3. 2. 3. Firkat	58
3. 2. 4. Şarap	60
3. 2. 5. Tabiat	62
3. 2. 6. Nevrûz	66
3. 2. 7. Talihten, Zamandan Şikâyet	67
3. 2. 8. Bayram	70
3. 2. 9. Ramazan	71
IV. BÖLÜM	74
4. METİN	74
4. 1. Çeviriyazı Alfabesi	74
4. 2. Nüshaların Tanıtılması	75
4. 3. Tenkitli Metin	77

SONUÇ	445
KAYNAKÇA	446

KISALTMALAR

A.	Atatürk Kütüphanesi Muallim Cevdet Yazmaları K. 433
<i>a.g.e.</i>	Adı geçen eser
A.K.M.B.	Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı
bkz.	Bakınız
c.	cilt
çev.	Çeviren
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
g.	gazel
h.	hezel
Haz.	Hazırlayan
İ.B.B.	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
k.	kaside
Ktp.	Kütüphanesi
M.	Ankara Milli Kütüphane FB. 259
mus.	Musammat
nr.	numara
ö.	Ölümü
s.	sayfa
T.	Taşbaskı
t.	tarih
T.D.V.	Türkiye Diyanet Vakfı
t.y.	tarih yok
vb.	ve benzeri, ve bunun gibi

vd. ve diğ erleri
vr. varak

GİRİŞ

Klasik edebiyatın çalışma alanlarından birisini temsil eden eski metinlerin günümüz Türkçesine aktarılması ve bunların farklı yöntem ve tekniklerle, bilimsel açıdan incelenmesi çok titiz bir çalışma ve yoğun bir araştırmayı gerektirmektedir.

Divan metinleri sadece şairinin şiir zevkini değil aynı zamanda yazıldığı devrin sosyo-kültürel ve estetik boyutunu, şairin edebî şahsiyetini de ortaya koyması bakımından son derece önemlidir. Refîî-i Kâlâyî Dîvânı’da şairin ve devrinin birçok özelliğini bünyesinde barındırması açısından önem arz etmektedir.

Şairin hayatı ve edebî şahsiyeti araştırılırken farklı kaynaklardan istifade edilerek en doğru bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Çalışmamıza konu teşkil eden Refîî-i Kâlâyî Dîvânı adlı metnin, biri 1284 [1867-68] yılında el-Hâc Muharrem Efendi Matbaasında basılan taşbaskı diğerleri ise, Milli Kütüphane FB259, İBB Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Yazmaları K.433, Bosna-Hersek Gazi Hüsrev Kütüphanesi Türkçe Yazmaları nr.6028 ve Sadberk Hanım Müzesi Hüseyin Kocabaş Kitaplığı nr.346’da kayıtlı beş nüshası vardır. Metin en fazla şiiri bünyesinde barındıran “T” biçimiyle kısaltılan taşbaskı üzerinden kurulmuştur. Dîvân’ın Bosna’da yer alan nüshasını birçok uğraşımıza rağmen ulaşamadık. Bunun yanında Sadberk Hanım Müzesi Hüseyin Kocabaş Kitaplığı nr.346’da yer alan nüshayı da içinde sadece tevârîh kısmını barındırdığından dolayı tenkitli metne dahil etmedik. Dolayısıyla tenkitli metin üç nüsha üzerinden oluşturmuş olduk.

Ortaya konan metin XVIII. yüzyıl sonlarıyla XIX. yüzyıl başlarında yazılmış bir eser olduğunun bilincinde olarak, devrin imlâsına bağlı kalınmış, bazı yerlerde ise kafiye ve aruzun gerektirdiği biçimlere uyulmuştur. Metinde yer alan nüsha farkları verilirken Dîvân’da gizli saklı herhangi bir sorunun kalmaması ve metin hakkında tam olarak bilgi sahibi olmak için mümkün mertebe bütün farklar dipnotta

gösterilmiştir. Yapılan müstensih hataları da ayrıca dipnotta gösterilmiş ve bunların hatalı olduğu belirtilmiştir.

Tezin tamamında uygulanan şekil özellikleri verilen başlıklardan, sayfaların numaralandırılmasına kadar İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün "Tez Hazırlama Yönergesi"ne uyulmuştur.

Tezde incelenen konular şu şekilde sıralanmıştır.

Birinci bölümde, şairin hayatı üzerinde durulmuş, edebi şahsiyeti üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır. Bu bölüm oluşturulurken şairin yaşadığı dönemden günümüze kadar ki kaynaklar taranmış ve kaynaklar birbiriyle mukayese edilerek doğru bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Bunun yanında Refî ; mahlasını kullanan diğer şairler hakkında da bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde, metin biçim açısından ele alınmıştır. Bu bölümde divan şiirinin önemli unsurlarından olan vezin, kafiye, redif incelenmiştir. Divanda kullanılan vezin dağılımı tabloyla ifade edilmiştir.

Üçüncü bölümde, metin içerik yönünden incelenmiştir. Bu bölüm oluşturulurken "dînî öğeler" ve "Dîvân'da En Sık İşlenen Konular" başlıkları altında işlenmiştir.

Dördüncü bölümde metnin transkripsiyonlu bir şekilde günümüz Türkçesine aktarımı yapılmış. Diğer nüshalarla karşılaştırması yapılarak tenkitli metni ortaya konulmaya çalışılmıştır.

I. BÖLÜM

1. REFÎ -İ KÂLÂÎ'NİN HAYATI ve EDEBÎ KİŞİLİĞİ

1. 1. Refî -i Kâlâyî'nin Hayatı

19. yüzyıl şâirlerinden olan Refî -i Kâlâyî'nin hayatı hakkında kaynaklarda yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bir kumaşçının oğlu olarak İstanbul'un Topkapı semtinde dünyaya gelen Refî -i Kâlâyî'nin asıl adı Mehmed Emin'dir.¹ Refî -i Kâlâyî'nin doğum tarihi hakkında kesin bir bilgi elimizde mevcut değildir. Dâvud Fatîn Efendi,² Mehmed Süreyyâ³ ve Nâil Tuman⁴ şâirin seksen yaşında vefat ettiğini belirtir. Bununla birlikte Kâlâyî'nin oğlu Ahmed Münîb Efendi taşbaskı olarak basılan dîvânın dîbâcesinde yer alan şâirin terceme-i hâlinde onun altmış üç yaşında vefat ettiğini söyler.⁵ Bu bilgiler göz önüne alındığında eğer Kâlâyî seksen yaşında vefat etmiş ise 1157(=1744-45), altmış üç yaşında vefat etmiş ise 1174(=1760-61) tarihinde doğduğunu söyleyebiliriz.

Refî -i Kâlâyî'nin İstanbul Topkapı sâkinlerinden olduğu Adanalı Sürûrî'nin;

Patlasın âteş alıp Topkapulı Kâlâyî

dizesinden⁶ ve mezar taşından anlaşılmaktadır. Nitekim şâirin mezar taşında "Sultânu'ş-şuarâ Topkapulı merhûm ve mağfûr Kâlâyî Mehmed Emîn Efendi" ibaresi yazılıdır.⁷

¹ Refî -i Kâlâyî, **Dîvân-ı Refî -i Kâlâyî**, İstanbul, 1284, s. 2.

² Dâvud Fatîn Efendi, **Hâtîmetü'l-es'âr**, İstanbul, 1271, s. 161.

³ Mehmed Süreyyâ, **Sicill-i Osmanî yahud Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniyye**, Hrz. Mustafa Keskin, Ayhan Öztürk, Ramazan Tosun, c. II, İstanbul, 1996, s. 455.

⁴ Mehmet Nâil Tuman, **Tuhfe-i Nâilî – Dîvân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri**, Hrz. Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı, c.I, Ankara, 2001, s. 368.

⁵ Refî -i Kâlâyî, **Dîvân-ı Refî -i Kâlâyî**, s. 3.

⁶ Tahir Olgun, "Şâir Refî-i Kâlâyî", **Bilgi Yurdu**, nr.44, Haziran 1941, s. 10.

⁷ Tahir Olgun, "Topkapı dışarısında bir gezinti", **Bilgi Yurdu**, nr.39, Birinci teşrin 1940, s. 8.

Bir müddet Mahmutpaşa'nın başındaki bir handa babasının kumaş dükkânında kumaşçılık yaptığından Kâlâyî mahlasını almıştır.⁸ Kâlâyî bir zaman sonra kumaşçılık mesleğini bırakıp Fâtih Câmiine derslere devam etmiş⁹ burada Arapça ve Farsça'nın yanında dönemin müspet ilimlerini ve dinî bilgilerini öğrendi.¹⁰

Refî-i Kâlâyî kudâttandır. Kâlâyî Efendinin kadı olduğunu Dâvud Fatîn Efendi,¹¹ Muallim Nâcî¹² ve Şemsettin Sâmî¹³ eserlerinde belirtmektedirler. Kendisi de divanında kadı olduğunu söylemektedir. Kâlâyî'nin Vidin valisi Ali Paşaya yazmış olduğu niyâznâmede:

Ey kerem-kârım du'ân olsa n'ola vâcib bana
Ben kulun kâdî bulundu devr-i 'adlinde ana
Niçe dem râhatla hâkim gitmez iken ol yana
Hamd ola fethinle açdı bahtımı bâr-i Hudâ
Bir vezîr-i zü'l-himemsin senden ancak ilticâ
Bir münâsib benden emrinle idip nâib ana
Mansıb-ı nâçîzim için her ne eylersen 'atâ
Kıl kerem ol devr-i menhûs gibi olmasın hebâ
Sana kâfîdir kulundan aldığın hayır duâ

Tahir Olgun bendden “anlaşıldığına göre Vidin’e kadı olduğu halde gitmemiş münâsib bendelerinden birini kadı vekili tayin et de bana ne göndereceksen gönder diye valiye manzum bir arzuhal yollamış” olduğunu belirtir.¹⁴

Süüd Yavısı, Tahir Olgun’un şâir Refî-i Kâlâyî hakkında yazdığı bir tedkiknamesine istinâden; “Ümmî Sinan [Tekkesi] Şeyhi Zekâyî Efendinin:

⁸ Robert Dankoff, A. Turgut Kut, J. J. S. Weitenberg, **The Versified Armenian-Turkish Glossary by Kalayî ca. 1800**, Cleveland State University Armenian Publications, 1996, s.1.

⁹ Refî-i Kâlâyî, **Divân-ı Refî-i Kâlâyî**, s. 2-3.

¹⁰ Robert Dankoff vd. **a.g.e.**, s.1.

¹¹ Dâvud Fatîn Efendi, **Hâtimetü'l-eş'âr**, s. 161.

¹² Muallim Nâcî, **Esâmî**, İstanbul, 1308, s. 149.

¹³ Şemseddin Sâmî, **Kâmûsu'l-a'lâm**, İstanbul, 1308, s. 2292.

¹⁴ Tahir Olgun, “Şâir Refî-i Kâlâyî'nin Divânı”, **Konya**, Konya, nr.38, s. 4.

Hümâ-yı himmetim bâd-ı sabâya raġbetim yokdur

Kanâ‘at gûşesinde rûzigâre minnetim yokdur

matlalı gazeline yaptığı tahmisin üstüne, “Gazel-i Efendina eş-şeyh Zekâî Tahmîs-i li-muharririhî’l-fakîr Kâlâyî” ibaresini yazması ve müşârûn-ileyhin 1227’de irtihâli üzerine tanzim ettiği tarihte:

Didi târîhin anın bu bendesi Kâlâyî kim

; Azm-i râhında Zekâî oldu lâhûta revân

demesi onun dervişi ve Şa‘bâniyye tarîki müntesibi olduğunu” belirtmektedir.¹⁵

Kâlâyî’nin ailesi hakkındaki bilgiler kendisinden on üç sene sonra vefat eden eşi Zübeyde Hanım, Kâlâyî-zâde lakabıyla şöhret bulan şâir oğlu Ahmed Münîb ve diğer oğlu İsmail Rıza ile sınırlıdır.

Refî‘-i Kâlâyî 1212 [1797-98] yılında doğan ilk oğlu İsmail Rıza için:

İsm ü mahlas mevlid-i târîhdir İsmâ ; îl Rızâ

Gûşına tekbîr ile nâmın koyup didim Refî ; 1212

Besmele ile toġdı / İsmâ‘îl Rızâ

1212

1212

1216 [1801-02]tarihinde doğan diğer oğlu Ahmed Münîb’in doğumu için ise:

Mu‘cem ü mühmel dü-târîh oldu mısra‘da Refî‘

Fer virip bu dehre toġdı nev-sürûr Ahmed Münîb 1216

tarihlerini düşürmüştür.

¹⁵ Süud Yavısı Ebüssüudoġlu, **Şair Mustafa Zekâî**, İstanbul, 1941, s.13-14.

Refî-i Kâlâyî'nin doğum tarihi hakkında muhtelif kaynakların verdiği farklı tarihler ölüm tarihi için söz konusu değildir. Hakkındaki bütün kaynaklar onun 27 Safer 1237 (22 Kasım 1821) tarihinde vefat ettiğinde ittifak ederler ki şairin mezar kitâbesinde de bu tarih bulunmaktadır. Kâlâyî'nin mezarı Topkapı haricinde yer alan Takyeci Câmi civarındaki kabristandadır. Mezarı dikişli kavuklu ve kâtibî sarıklıdır. Mezarın üstünde “Sultanu’ş-şuarâ Topkapılı merhûm ve mağfûr Kâlâyî Mehmed Emîn Efendi rûhuna fâtiha, fi 27 Safer 1237” ibaresi yazılıdır.¹⁶

Kâlâyî'nin ölümü üzerine Kıbrısî-zâde İsmail Hakkı Efendi şu tarihi yazmıştır:

Aldı Hakdan cân-ı Kâlâyî kumâş-ı cenneti¹⁷

1. 2. Eserleri

1. 2. 1. Dîvân-ı Refî-i Kâlâyî

Refî-i Kâlâyî'nin tanınmasını sağlayan en önemli eseri Dîvânıdır. Kâlâyî'nin bugüne kadar bilinebilen beş nüshası bulunmaktadır:

1. 1284 [1867/68] tarihinde oğlu şair Ahmed Münîb tarafından Muharrem Efendi Matbaasında taşbaskı olarak basılan nüsha. 142 sayfadır. Ta`lik ile yazılmıştır.

2. İ.B.B. Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Yazmaları (K. 433, 118 vr.+ekler 1a-5a.)

3. Ankara Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu (Yz. FB 259, 94 vr.) Nesih ile yazılmıştır.

¹⁶ Tâhir Olgun, “Topkapı dışarısında bir gezinti”, **Bilgi Yurdu**, nr.39, Birinci teşrin 1940, s.8.

¹⁷ Robert Dankoff vd., **a.g.e.**, s.1.

4. Sadberk Hanım Müzesi, Hüseyin Kocabaş Kitaplığı (Türkçe Yazmaları nr.346, 63 vr.) Nesih ile yazılmıştır.

5. Bosna-Hersek Gazi Hüsrev Kütüphanesi (Türkçe Yazmaları 6028, 29 vr.) Nestalik ile yazılmıştır.

1. 2. 2. Türkçe-Ermenice Manzum Lugat

Türkçe-Ermenice manzum lugattır. Seksene yakın beyit içermektedir. Kâlâyî son beytinde ceddinde Ermeni bulunmadığını belirtme gereği hisseder.

Eserin bilinebilen beş nüshası mevcuttur.

1. Atatürk Kitaplığı (Muallim Cevdet Kitapları K. 474, 8 vr.)
2. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi (T. 4005, vr. 41b-44b.)
3. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi (İbnü'l-Emin Mahmud Kemal İnal Koleksiyonu T. 2730/3, 38b-42a.)
4. Süleymaniye Kütüphanesi (micro 4065, 5a-8b)¹⁸
5. Ankara Millî Kütüphane (Yz. FB 165 1b-6b.)¹⁹

1.3. Türk Edebiyatında Refî ; Mahlasını Kullanan Diğer Şâirler

REFÎ‘ Ahmed Efendi (Enderunlu)²⁰ (xviii. yy.) Asıl adı Ahmed Refî‘dir. Sarayda yetişti, hâcegân rütbesini aldı. Sultan III. Ahmed ve I. Mahmud

¹⁸ Robert Dankoff, vd, **a.g.e.**, s. 2. Eserden haberdar edip istifademe sunan Mustafa Koç’a teşekkür ederim.

¹⁹ İ. Hakkı Aksoyak, “Refî-i Kâlâyî ve ‘Geçme Çubuk’ Manzumesi”, **Türk Kültürü İncelemeleri**, İstanbul, nr. 4, s. 162.

²⁰ Bilgi için bkz. Haluk İpekten v.d., **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1988, s.376; **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, c.VII, İstanbul, Dergah Yayınları, s.303; M. Nazmi Özalp, **Türk Musikisi Tarihi**, İstanbul, M.E.B. Yayınları, 2000, s.457; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi-Karlofça Anlaşmasından XVIII.**

devirlerinde hünkâr nedîmliği ve musahipliği yaptı. Bir ara Edirne'ye sürüldü. Kendisine ait olan şarkı formundaki güfteyi, sûzinâk makamından besteledi ve çevresindekilere meşk etti. Şarkı o kadar tesirli ve sûzişli bir eserd ki halk ağzında yayıldı, tâ İstanbul'a kadar ulaşarak Sultan 1. Mahmud'un kulağına erişti. Bunun üzerine affa mazhar olarak İstanbul'a döndü. Sultanın pek çok iltifatlarına nâil olduğu gibi Kaftan Ağası olarak da tayin edildi. O şarkı budur:

Meskenimden dûr idüp gurbetde sergerdân iden

Kısmetim mi, tâlî'im mi, yoksa cânâ sen misin

Oğlu şair Hoca Neş'et Efendi ile hacca gitti. Dönüşünde yine padişah musâhibi oldu. Bu vazifede iken vefat etti. Topkapı haricinde, Mesnevî şârihi Sarı Abdullah Efendi'nin yakınına defnedildi.²¹

REFÎ', Mehmed Efendi (Esîrî-zâde)²² (İstanbul, ? - 1234/1818-19)

Adı Mehmed, lakabı Esîrî-zâde, şiirde mahlası REFÎ' dir. Esîrî-zâde İsmâil Efendi'nin oğludur. Medrese tahsili gördü. Fatîn Efendi'nin belirttiğine göre; 1222 tarihinde (1807) Galata, 1230 senesinde (1815) Mısır, 1231'de (1816) Mekke Kadılığında bulundu. 1233 tarihinde (1817) İstanbul Kadılığına getirildi.

1234 senesi hilâlinde (1818) vefat etti. Üsküdar Selimiye Dergâhı karşısında medfundur. Bir Dîvânçe dolduracak kadar şiiri bulunduğunu Fatîn Efendi, tezkiresinde kaydeder.

Yüzyılın Sonlarına Kadar, c.IV, I. Bl., Ankara, 1978, s.335; Dâvud Fatîn Efendi, **Hâtimetü'l-eş'âr**, İstanbul, 1271

²¹ Bir heyet tarafından hazırlanan, **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**'nde, kaynağı Fatin olarak gösterilerek, Hoca Neş'et Efendi'nin oğludur, deniyor. Fatin Efendi'de şöyle geçer: "... mahdûmı âti't-terceme Neş'et Efendi merhûmı bi'l-istishâb cânib-i Hicâz-ı mağrifet-tırâza 'azîmet eyleyip ba'de'l-'avde yine musâhabet-i Şehriyârîde bulunduğu hâlde bir müddetcik imrâr-ı vakt ü sâ'at eyledikten sonra rûh-ı pâki 'âzim-i sû-yi eflâk olup na's-ı mağfîret-nakşı Topkapı hâricinde vâkî' Şârih-i Mesnevî Sarı 'Abdullâh Efendi merhûmun kabrine karîb mahalde defin-i hâk olmuştur. Mûmâileyhin bâlâda muharrer olan beytinden başka eş'ârı görülememiştir. Ancak sulbünden âti't-terceme mûmâileyh Hâce Neş'et Efendi gibi bir ferzend-i ercümendin zuhûrî kendisine ilâ âhiri'z-zamân sebep-i ibkâ-yı nâm ü şân olacağı müstağnî-i ta'rîf ü beyândır."

Müellifler heyeti, yine kaynağını Fatîn Efendi olarak göstererek, aynı sayfa içinde mükerreren bir REFÎ' maddesi daha verirler ve Ahmed Refî'i, Hoca Neş'et Efendi'nin babası olarak kaydederler. Doğrusu ikinci maddede verilen bilgilerdir.

²² Bilgi için bkz. Dâvud Fatîn Efendi, **Hâtimetü'l-eş'âr**, İstanbul, 1271; Haluk İpekten v.d., **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, s.376.

REFÎ‘ Mehmed Efendi (Kâtib-zâde)²³ (İstanbul, ? - 1769) Adı Mehmed, lakabı Kâtib-zâde, şiirde mahlası REFÎ‘dir. İstanbul'da Sultan Selim Câmîi civarında Koğacı Dede Mahallesi'nde doğdu. Râmiz'in, vefatında doksan yaşına yakın olduğunu söylediği dikkate alındığında, 1080 senesi (1670) civarında doğduğu çıkarılabilir.

Uzun seneler Dîvân-ı Hümâyûn Çavuşlar Kâtibi olan ve 1125 tarihinde (1713) vefat eden Mustafa Efendi'nin oğludur. İlk terbiyesini babasından aldı. Hüsn-i hatda zamanın pîri olan ve ‘İmâd-ı Rûm diye anılan ‘Ârif ‘Abdûlbâkî Efendi’den nice zaman talîk hat meşk etti ve icazet aldı.

Medrese tahsili gördü. 1117 senesinde (1705) Şeyhülslâm Ebe-zâde Abdullah Efendi'nin ikinci defaki Rumeli Kazaskerliği sırasında, kendisinden mülâzim oldu, 1126 senesinde (1714) Şeyhülslâm Mahmud Efendi'den dokuz sene aradan sonra imtihanla "ibtidâ-i hâric elli" medresesi rütbesini alıp, Mimâr Mustafa Ağa Medresesi'nde müderrisliğe başladı. 1129 Cemaziyelâhırinde (Mayıs 1717) Şeyhülslâm Yenişehirli ‘Abdullah Efendi'den sâniye-i Şehîd Mehmed Paşa Medresesi'ne "hareket-i hâric" ile nakl etti.

Zamanla derece derece yükselerek Süleymaniye medreselerinden birine erişti. Daha sonra Galata mevleviyeti'ne getirildi. 1160 senesi hilâlinde (1747) Bursa Mevleviyeti verildi. Sonra Mekke-i Mükerrreme pâyesiyle Hassa tabîpleri (saray hekimleri) arasına girdi, "Reîsü'l-etıbbâ-yı Sultânî" oldu (Fatin Efendi, 1172 senesinde Ser-etıbbâ olduğunu söyler ki hatalıdır). Ardından 1171 senesinde (1757) İstanbul Kadılığı'na getirildi. 1174 senesinde (1760) Anadolu Kazaskeri, 1176 senesi Saferinin sonlarında (Ağustos 1762) Rumeli Kazaskeri oldu. Maraşlı Vehbî bu makama geldiğinde şu tarihi söyledi:

Oldı Sadr-ı Rûm üslûb-ı hakîm ile Refî ;

²³ Bilgi için bkz. Mustafa Safâî Efendi, **Tezkire-i Safâî (Nuhbetü'l-âsâr min Fevâ'idü'l-Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks**, Haz. Pervin Çapan, Ankara, A.K.M.B. Yayınları, 2005, s. 250; Sadık Erdem, **Ramiz ve Âdâb-ı Zürafası İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks-Sözlük**, Ankara, A.K.M.B. Yayınları, 1994; Dâvud Fatîn Efendi, **Hâtîmetü'l-eş'âr**, İstanbul, 1271; **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, c.VII, İstanbul, Dergah Yayınları, s. 303.

Görev süresinin sonunda istirahate çekilmiş iken 1182 tarihinde (1768) vefat etti. Doğduğu mahalle olan Koğacı Dede'nin türbesi civarında defnolundu. Vefat tarihi Râmiz'de 1182/1768; Fatin'de 1183 hılâli (1769) olarak kayıtlıdır. Vefatına Çeşmî-zâde Reşid Efendi;

Gitdi o ferd-i zemâne didi târîhin Reşîd
Kıla 'adn içre mekân rûh-ı reîsü'l-'ulemâ

beytini tarih düşürdü.

Tezkirelerde yer alan şiirlerinden kudretli bir şair olduğu anlaşılır. Hekimliği ve şairliği kadar hattatlığı ile de meşhurdur. İstanbul'un pek çok medrese, mekteb, câmi ve şadırvanında yazıları vardır. Nûruosmâniye Câmi'i'nin celî yazıları Refî'indir.

REFÎ' Seyyid Mehmed Efendi (Refî'-i Âmidî - Lebîb-zâde Deli

Refî')²⁴ (Diyarbakir, 4 Şa'bân 1169/4 Mayıs 1756 - İstanbul, 1231/1815-16) Adı Seyyid Mehmed, lakabı Lebîb-zâde veya Deli Refî', şiirde mahlası REFÎ'dir. Hicviyelerinde GAYÛR mahlasını da kullandı.

Dîvân sâhibi şair Diyarbakirli Seyyid Abdûlgafûr LEBÎB Efendi'nin torunudur.

13 yaşına kadar dedesinin terbiyesinde yetişti. Medrese tahsîli gördü ve Diyarbakirli Hattat Âdem'den hüsn-i hat öğrendi. Bir süre memleketinde müderrislik yaptı. 1200'lü yılların başında (1785-86) İstanbul'a geldi. Burada devrin tanınmış âlim ve şâirleri ile sohbet ve ülfet imkânı buldu. "Etvârı perîşân" olduğundan Sürûrî tarafından kendisine "Deli Refî'" lakabı takıldı. O da bu cevabı verdi:

Bakup cem'iyet-i güftârına dikkatle insâf it
Perîşân-tavrdur gerçi Refî' üstâd şâ'irdür

Daha evvelce Diyarbakir Vâlîsi olan Yûsuf Ziyâ Paşa 1213 tarihinde (1798-99) Sadrazamlığa gelince, eskiden tanıdığı Refî'i, Mısır kadıları sınıfına dahil ettirdi ve

²⁴ Bilgi için bkz. Dâvud Fâtîn Efendi, **Hâtimetü'l-eş'âr**, İstanbul, 1271; **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, c.VII, İstanbul, Dergah Yayınları, s.304; Haluk İpekten v.d., **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, s.376.

Kahire'ye gönderdi. Sair yerlerde de kadılık görevinde bulunduktan sonra İstanbul'a döndü.

Fatin Efendi, "Mısır-ı Kâhire kuzâtı silkine dâhil ve hasbe't-tarîk birkaç defa mansıb-ı kazâyâ nâil oldukdan sonra bin iki yüz tarihinde bakâyâ müntakıl olmuştur" diyor. Vefatına Şeyhülislâm Ârif Hikmet Begefendi bu tarihi düştü:

‘Adn’i mekân eyledi şâ‘ir Refî‘ (= 1231)

Dîvân tarzı şiirlerinin yanısıra Ali Şir Nevâî tesirinde Çağatayca şiirler de yazdı. Ayrıca "Elfâz-ı Arabiyye ve Fârisiyyeden ârî" üç gazeli vardır ki, tam Türkçe kaleme alınan bu şiirler devri içinde dikkate değerdir.

REFÎ‘ Mehmed Efendi (Nefes-zâde)²⁵ (İstanbul, 1691 - 1718) Adı Mehmed'dir. İstanbul'da doğdu. Nefes-zâde lakabıyla anılırdı. Nakîbüleşraf Seyyid Abdurrahman Efendi'nin oğludur. Medrese tahsili görerek müderris oldu. Sicill-i Osmânî'de Dîvân'ı olduğu kayıtlıdır.

REFÎ‘ Mehmed Emîn Efendi²⁶ (İstanbul, ? - Girid, 1859) Adı Mehmed Emin'dir. 1225/1810'da vefat eden Galata Mollası, Kîsedâr biraderi Hâfız Mehmed Emîn Efendi-zâde Abdullah Esad Efendi'nin oğludur. Fatin Efendi'de ve İbnülemin Bey'de kaydedildiğine göre; tahsilini tamamladıktan sonra bir müddet Fetvâ-hâne'de müsevvidlik etti. Niyâbet mesleğine geçerek, bazı yerlerde hâkim ve nâib olduktan sonra Üsküdar Nâibliğine getirildi. Ardından Konya (1268/1852), Antalya, Tatarpazarı, Girid (1273/1857) gibi yerlerde nâiblik yaptı. Son vazife mahalli olan Kandiye'de vefat ettiği kuvvetle muhtemeldir. Kendisinin;

Kanmadın Kandiye'de kand-i leb-i yâre göñül

²⁵ Bilgi için bkz. **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, c. VII, İstanbul, Dergah Yayınları, s. 304.

²⁶ Bilgi için bkz. Dâvud Fâtîn Efendi, **Hâtimetü'l-eş‘âr**, İstanbul, 1271. İbnülemin Mahmud Kemal İnal, **Son Asır Türk Şairleri**, c. V, M.E.B. Yayınları, İstanbul, 1970, s. 1384. **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, c. VII, İstanbul, Dergah Yayınları, s.304.

Kandehâre müte‘âzim ol ey âvâre gönül

matla‘lı gazelinde Kandiye Nâibi olduğu anlaşıyor.

Vefatı Sicill-i Osmânî'nin değişik ciltlerinde değişik gösterilir. [C. 1, s. 417'de, 1277'de Girid Mollası olarak müteâkıben vefat eylediği; C. 1, s. 432'de "1273 Recebinde Girid Mollası olup ba‘dehu fevt" olduğu, C. 2, s. 413'de 1276'da irtihal ettiği gösterilir.]

İbnülemin Bey, Son Asır Türk Şairleri'nde Meclis-i Maârif Reîsi merhum Haydar Efendi'nin mecmuasında Refî'in beş-on gazelini gördüğünü, bunların hezl-âmîz olanlarının, ciddî olanlarından daha hoş olduğunu söyler. "Bâğbân-beççeyle vâfir hasbîhâl itdüm bu şeb" mısra‘ıyla başlayan gazeli ile "Niçe bin cân değer her....." mısra‘ıyla nihayet bulan bir manzûmesini, tuhaf mazmunlar ihtiva etmesine rağmen müstehcen olduğundan almadığını kaydeder.

"Mumâileyhin haylice eş‘âr ve güftârı" olduğunu Fatin Efendi tezkiresine kaydeder.

1. 4. Edebî Kişiliği

Refî; Kâlâyî, dîvânında nazım biçimlerinden birçoğunu kullanmıştır. Dîvânı, kaside, gazel, musammat, tarih, beyit, kıt‘a ve muammalardan oluşmaktadır. Dîvânda yer alan kasidelerin önemli bir kısmı münacat ve na‘t türünde yazılmıştır. Münacat, na‘t mersiye, ramazaniyye, bahariyye, sünbüliyye ve bunların yanında lale isimleri, geçme (çubuk), attar maddeleri, çingene, mûsıkî ve saat ıstılahlarını kullandığı şiirleri de bulunmaktadır.

Kâlâyî dîvân şâirlerinin çoğunda görülen elifbânın her harfinde gazel yazma geleneğine uymamıştır. Dîvânında elli yedi gazel yer almaktadır. Kâlâyî'nin;

Târî« ü ...aŞâ‘idle REFÎ;â oyalanma
çâbit gibi icrá-yı hüner eyle nazelde

g. 48/ 6

demesine rağmen gazel nazım biçimine fazla yönelmediği söylenebilir. Nitekim dîvânında gazelden ziyade tarih vardır. Dîvân şiirinin birçok türünde yazmaya çalışan Kâlâyî'nin doğumlara, ölümlere, sakal bırakmaya, yeni binaların yapılmasına, Yenikapı Mevlevîhanesinin onarılmasına, bazı zevatın sadâret makamına gelmesine, Mısır'ın Fransız işgalinden kurtulmasına, Fâtih Sultan Mehmed ve Sultan Bâyezîd muvakkithanelerinin, Sünbül Sinan Hazretlerinin türbesinin ve Topkapı kolluğunun yenilenmesine, Nuhbe-i Vehbî'ye, ekâbirden bazı kişilerin meşîhat makamına yükselmesine, Sultan Mustafa ile II. Mahmûd'un cûlûsuna, Belgrat kalesinin Sırp âsilerinden, Mekke-i Mükerreme ile Medîne-i Münevvere'nin Hâricîlerin işgalinden kurtarılmasına, devrinde yapılan birçok çeşmeye, mescide, kütüphaneye, medreseye, Tersâne-i Âmirede kalyonlar için yapılan havuza vb. daha birçok kişi, hadise ve yapıya düşürdüğü tarihlerinin yanında muammaları ve kıt'aları vardır. Kâlâyî'nin devrinde Adanalı Sürûrî'den sonra en fazla tarih düşüren şâir olduğu söylenebilir. Nitekim dîvânına bakıldığında da şiirlerin hemen hemen yarısının düşürülen tarihlerden oluştuğu görülmektedir.

Dîvân şiirinde kullanılan birçok türde şiirler yazan Kâlâyî'nin biçimde mükemmelliği aramaktan ziyade içerikte birçok yeniliği aramaya çalıştığı söylenebilir. Dîvân şâirlerinde pek görülmeyen, görülse dahi tek tük örneklerle geçirtilen yek-âhenk şiirler Kâlâyî Dîvânında sıklıkla görülür.

Şâirin yaşadığı devir Osmanlı İmparatorluğunun dağılmaya yüz tuttuğu bir dönemdir. Aynı devirde Sebk-i Hindî ekolünün de tesiriyle Dîvân şiirinin birçok güzel örneği verilmekle beraber 19. yüzyıldan sonra bu edebiyatta bir durgunluk görüldüğü söylenebilir. Kâlâyî'nin dîvânına bakıldığında da klasik dönem Osmanlı şiirinin son derece çarpıcı hayallerine bu dönem şâirlerinde pek rastlanmaz. Şâirlerin hayal güçlerinin alabildiğine geniş olamaması, aruz vezninin kullanımında görülen birtakım aksaklıklar, sadece Kâlâyî ile alakalı bir hususiyet olmayıp 19. yüzyılın birçok şâirinde de görülen bir özellik olarak göze çarpmaktadır.

1. 4. 1. Kendi Şiiri ve Şâirliği Hakkındaki Değerlendirmeleri

“Divan şairleri her dış varlığa edebî bir hassasiyetle yaklaştıkları gibi; bizzat kendilerine, şiire, sanata, edebiyata da aynı gözle bakmasını bilmişler; gerek çeşitli risale ve kitaplarda, gerekse divan mukaddimelerinde ve nihayet şiirin bizzat içerisinde şiiri, şâiri, edebiyatı, sözü, kalemi, kağıdı, gazeli, kasideyi, beyti, belâgati, fesahati vb. renkli hayallerin, güçlü ve mantıklı benzetmelerin, kısaca edebî tefekkürün konusu yapmışlardır.”²⁷

Kâlâyî muhtelif şiirleri içerisinde yer alan beyitlerde kendi şiiri ve şâirliği hakkındaki görüşlerini ortaya koyar.

Refî; nazım mülkünde artık şâir olarak kimsenin kalmadığını şâirlik tabiatının atına bindiği zaman fethedecek hiçbir meydan bulamayacağından yakınır:

..

*Esb-i tab;ım sürsem alıp destime seyf-i ...alem
Bulamam meydán ki andan mülk-i na@mlı fet√ idem*

..

mus. 4 / 11

“Kılıç gibi olan kalemimi elime alıp şâirlik tabiatımın atını sürsem nazım mülkünü feth etmek için meydan bulamam.”

Şâir Vidin Valisi Ali Paşa’ya sunduğu niyâznâmede devrinde en iyi şiir söyleyen kişinin kendisi olduğunu belirtir.

..

*N’ola meddávıñ olursa «áme-i mu;ciz-beyán
Şimdi KÁLÁYÍ ...uluñdur eş;ar-ı devr ü zamán*

..

mus. 6/4

“Anlatışı herkese benzemeyen kalem seni metheden olursa bunda şaşılacak ne var. Şimdi bu devrin, zamanın en iyi şiir söyleyeni Kâlâyî kulundur.”

Kâlâyî şâirlik tabiatının olmasını, söz ülkesinin baştanbaşa kendisine verilmesini Âl-i abânın kulu, kölesi olmasına bağlar.

Bende-i Âl-i ;abáyım Zülfe...âr-ı kıl k ile

²⁷ Muhammed Nur Doğan, **Fuzûlî’nin Poetikası**, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 1997, s.15

Ser-be-ser i...lím-i ma;ná hep müsellemdir baña

g. 3 / 6

“Âl-i abânın kulu, kölesi olduğumdan Zülfikara benzeyen kalemimle söz, mana ülkesi baştanbaşa hep bana verilmiştir.”

Refî; bu tarzda şiir söylemesinin kendisine Allah’ın bir ihsanı olduğunu Sâbit’i taklit etmek gibi bir düşüncesinin olmadığını belirtir.

Saña bu gúne edá dád-ı Hudá oldu REFÍ;

Dimesinler anı kim çábite itdim ta...líd

g. 12 / 8

“Refî; ! Sana bu tarzda şiir söylemek Allah’ın (bir) ihsanı oldu. (Sakın) Sâbit’i taklit ettiğimi söylemesinler.”

Kendi şiirini kumaşa benzeten Refî; onu gam hırsızından korumanın, sakınmanın tek yolu olarak zülfikâra benzeyen kalemini görür.

Kále-i na@mım REFÍ;á düzd-i namdan √ıf@ için

Zülfe...âr-ı «ámeden nayrı bir álet bilmeyiz

g. 18 / 12

“Ey Refî; ! Şiirimin kumaşını gam hırsızından korumak için (biz) zülfikara benzeyen kalemimizden başka bir alet bilmiyoruz.”

Şâir, şâirlik tabiatını doru bir ata benzeterek ona egzersizler yaptırıp meydanı diğer şâirlere dar ettiğini söyler.

Zemîni eyledi yárána gerçi teng REFÍ;

Kümeýt-i tab;ı ne çekdi yarandırıncaya dek

g. 25 / 5

“Refî; ! Şâirlik tabiatının doru atını egzersizler yaptırıp hazırlayana kadar çok sıkıntılar çekti gerçi, ama dünyayı da diğer şâirlere, dostlara dar etti.”

*REFİ;á deşt-i na@mı teng idersem n'ola yárána
Ki zírâ esb-i tab;ım rúz-ı ;aş... ile yarandırdım*

g. 39 / 6

“Ey Refî;! Şâirlik tabiatımın atını aşkın rızkıyla hazırladığımdan nazım ovasını diğer şâirlere, dostlara dar edersem bunda şaşılacak ne var.”

Kâlâyî kendi şiirini gönül ehli insanların tabiatını kazanmak ve büyülemek için sihr-i helal (helal olan büyü)²⁸ mesabesinde görür.

*%ab;-ı erbáb-ı ...ulúbı celb ü tes«ír itmege
Na@m-ı KÁLÁYÍ gibi olmaz dilâ si√r-i √elâl*

g. 30 / 7

“Ey gönül! Gönül ehli insanların tabiatını kendine çekmek ve onu büyülemek için Kâlâyî’nin şiiri gibi bir sihr-i helal bulunmaz.”

Şiirini bir geline benzeten Kâlâyî renkli sözlerle ve mazmun incileriyle bezenmiş bir elbiseyle ancak bu gelinin süsünü bulabileceğini belirtir.

*Cáme-i elfá@-ı rengín gevher-i ma¿mún ile
Buldı KÁLÁYÍ ;arús-ı na@mınıñ píráyesin*

g. 41 / 5

“Kâlâyî, (senin) şiirinin gelini renkli lafızlarla mazmun incileriyle (bezenmiş) elbiseyle (ancak) süsünü buldu.”

Refî; birçok kaside, özellikle de tarih yazmasına rağmen kendi kendisini yalanlarcasına bunlarla oyalanmamasını, Sâbit gibi gazel yazıp hüner icra etmesi gerektiğini söyler.

²⁸ Sihr-i helal; aynı zamanda belagatta söz sanatlarından birisidir. “Sihr-i helal, beyit arasında hem kendisinden önceki sözlerin sonu hemde kendisinden sonraki sözlerin başı olabilecek şekilde söz söylemektir. Bu söz bir kelime olabileceği gibi birden ziyade kelime de olabilir.”
(M. A. Yekta Saraç, **Klâsik Edebiyat Bilgisi-Belâgat**, İstanbul, R Yayınları, 2000, s. 208-209)

*Tárí« ü ...aŞá'idle REFÍ;á oyalanma
;ábit gibi icrá-yı hüner eyle nazelde*

g. 48 / 6

“Ey Refî; ! Tarih ve kasideler (yazıp) oyalanma. Sâbit gibi gazelde hüner icra eyle.”

Kâlâyî şiirini dinleyen herkesin kendisine övgülerde bulunmasını, şiirlerini güzel bulup takdir etmesini ister.

*REFÍ;á na@mımı gúş eyleyen ta\śín ider dá'im
;Aceb mi ráh-ı ;aş... içre saña merdâne dirlerse*

g. 53 / 5

“Ey Refî; ! Nazmımı dinleyen (herkes) daima (onları) güzel bulup takdir eder. Eğer sana aşk yolu içinde yiğit, mert deseler buna şaşılır mı?!”

Şâir, gönüller yakan şiirinin artık aşk şarabıyla dolu bir kadeh gibi olmasından dolayı neşe bahşettiğini belirtir.

*;Aceb mi şi;r-i pür-súzı REFÍ;iñ neş'e-ba«ş olsa
Ki Şahbá-yı mu\abbetle tolu peymáneyim şimdi*

g. 57 / 5

“Refî; in çok yakıcı olan şiiri şimdi aşk şarabıyla dolu bir kadeh gibi olduğundan artık sarhoşluk verse buna şaşılır mı!”

1. 4. 2. Şâirler Hakkındaki Değerlendirmeleri

“Klasik edebiyatın şâirleri, her afakî varlığa edebi bir titizlikle yaklaştıkları gibi bizzat kendilerine, şâir olarak tab'larına (yani tabiatlarına, iç âlemlerine, gönüllerine, düşünce ve hayal dünyalarının derinliklerine), şiir olgusuna sanat ve edebiyat gerçeğine de aynı araştırmacı gözle bakmasını bilmişler; şiirlerinde ve edebi

yazılarında şiir ve sanat ile ilgili değerlendirmelerini doğrudan doğruya veya dolaylı olarak şiir diliyle ifade etmişlerdir.”²⁹

Kâlâyî gazelleri içerisinde yer alan “şâiriñ” redifli gazelinde şâirler hakkında birtakım düşünceler geliştirmiştir.

Şâirlik vasfı taşıyan bir kimsenin her şeyden önce ona ilham verecek bir sevgilisinin olması gerektiğini yoksa bütün ömrünün boşa geçeceğini belirtir.

Olmayınca bir ...amer-rú mihribánı şá;iriñ
^aulmet-i namla geçer devr ü zamánı şá;iriñ
g. 12/1

“Şâirin ay yüzlü bir sevgilisi olmayınca bütün zamanı kaygı, tasa (denen) karanlıklar (içinde) geçer.”

Şâir olan birisinin bir ayyüzlü güzelle yakınlaşması talih yıldızının şehâdetiyle ancak mümkün olur.

Necm-i i...báli olur şáhidle her dem &ábite
Bir meh-rúya felekde ı...tıránı şá;iriñ
g. 12/ 2

“Şâirlerin sözlerinin parlak ve güzel olması için söz incileri bulunan dillerinin kılıcının cevherine su vermeleri böylelikle onu parlatmaları gerekmektedir.”

Áb u táb-ı ;aş... ile Şu virmeyince her sever
^aáhir olmaz cevher-i tın-i zebánı şá;iriñ
g.12/ 3

“Şâir her seher aşkın güzelliği, parlaklığı ile dilinin kılıcının cevherine su vermeyince (ondaki güzellik ve parlaklık) belli olmaz.”

Şâir olmanın alameti yüzünde aşkın ışıltısının, parlaklığının olmasıdır.

²⁹ Hakan Taş, **Vahyî Divanı ve İncelenmesi**, c. I, (yayınlanmamış doktora tezi), İstanbul, 2004, s.18

Gördüğüñ her láf-zen erbáb-ı dildir Şanma sen

Lem;a-i jaş... oldu rúyında nişanı şá;iriñ

g.12/ 4

“Şâir (olmanın) alameti yüzündeki aşk ısıltısı, parlaklığı olduğundan sen gördüğün her gevezeyi gönül ehlidir zannetme.”

Şâirin yapması gereken sevgilinin güzelliğinden bahsetmek, onun güzelliğini şerh ve beyan etmektir.

Zann idersin metn-i vüsn-i yâre banlar váşiye

Ma;ni-i ma...Súddur şer√ u beyanı şá;iriñ

g. 12/ 5

“Sevgilinin güzelliğinin metnine haşiye iliştiirdiğini zannedersin (ancak) şâirin şerhi ve beyanı (o metin değil, sevgilinin güzelliğinin) ta kendisidir.”

Klasik edebiyat şâirleri kendilerini tavsif ederken genellikle Kur’ân-ı Kerîm’de geçen Şu‘arâ Sûresinin 224-226. ayetlerine istinaden yalancı olarak adlandırırlar.³⁰ Ancak Kâlâyî şâirlerin sözlerinde hiçbir yalan olmadığını, şâirlerin sözlerinin arkasında yer alan incelikleri anlamak için gönül ehli kimseler gerektiğini belirtir.

³⁰ Divan edebiyatında şâirlerin yalancı olarak tavsif edilmesine örnek olması hasebiyle birçok beyit arasından şu iki örnek gösterilebilir:

Serve benzer dir isem kaddün eger incinme

Toğrusı bu ki yalancı olur ekser şu‘arâ

Ziyâî g.19 / 4

“Eger boyun serviye benzer dersem (sakın) incinme. Doğru olan şu ki şâirler genellikle yalancı olur.” (Müberra Gürgendereli, **Hasan Ziyâ’î Hayatı-Eserleri-Sanatı ve Divanı (İnceleme-Metin)**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002, s.133)

Ger derse Fuzûlî ki güzellerde vefâ var

Aldanma ki şâir sözi elbette yalandur

“Eger Fuzûlî ‘güzellerde vefâ var’ derse, aldanma; çünkü şâir sözüdür bu, elbette yalandır.” (Muhammet Nur Doğan, **Fuzûlî Leylâ ve Mecnûn**, İstanbul, Çantay Kitabevi, 1996, s. 164-

Nükte-i maẓmúnını fehme gerek erbáb-ı dil

Yo«sa yo...dur híç kelámında yalanı şá;iriñ

g. 12/ 6

“Şâirin sözlerinin arkasındaki incelikleri anlamak için gönül ehli kimseler gerek. Yoksa (şâirlerin) sözlerinde hiçbir yalan yoktur.”

Şâirlerin kervanı gönül ülkesinden yola çıkarak fikir tezgâhında yer alan söz kumaşlarını örür.

Dest-gáh-ı fikri kálá-yı sü«anlar nesc idip

Kişver-i dilden gelir hep kárbánı şá;iriñ

g. 12/ 7

“Şâirin kervanı gönül ülkesinden yola çıkarak fikir tezgahında yer alan söz kumaşlarını örür.”

Anlamların yer aldığı yüce saraya ancak sevgilinin boyunu düşünen şâirler çıkabilir.

~anma kim herkes çı...ar ...aŞr-ı bülend-i ma;niye

Fikr-i ...add-i dil-rübádır nerdübánı şá;iriñ

g. 12/ 8

“Herkesin manaların yüce kasrına çıkabileceğini zannetme. Şâirin (oraya çıkmak için kullanacağı) merdiveni sevgilinin boyunun fikridir.”

Şâirlerin aşk vadileri içerisinde, dağ yamaçlarından rahat bir şekilde geçebilmeleri kıl kadar ince beli olan sevgililerine bağlıdır.

Vádi-i jaş... içre ráhı unrayınca bellere

Geçmez andan yo...sa bir múy-miyánı şá;iriñ

g. 12/ 9

“Şâirin aşk vadisi içinde yolu dağ yamaçlarına uğradığında ince belli bir sevgilisi yoksa oradan geçmesi mümkün değildir.”

Söz meydanının yiğidi, pehlivanı olan bir şâir bu meydanda sözünü diğer şâirlerin hiçbirisinden esirgemez.

*Pençe-i maẓmúnınını hiç kimseden itmez dirín
Cáy-ı meydán-ı sü«anda pehlevanı şá;iriñ*

g. 12/10

“Şâirin yiğit, pehlivan olanı söz meydanının olduğu yerde ince sözlerinin pençesini hiç kimseden sakınmaz.”

Şâir olan kimse, insanlar için gösteriş yapan Hak rızasını gözetmeyen sufi gibi riya, ikiyezlülük yükünü yüklenmez. Şâir olan bu tür yüklerden âzâde olan kimsedir.³¹

*Bu riyâ e&...âlnı yüklen yine sen Şúfiyâ
Ço... şükür yo... böyle bir bár-ı giránı şá;iriñ*

g. 12/ 11

“Ey sûfî! Sen yine bu riyâ, ikiyezlülük yükünü yüklen. Şükürler olsun ki şâirin böyle ağır bir yükü yoktur.”

³¹ Sûfilerin, zâhidlerin divan şiirinde ikiyezlü, riyakar olarak gösterilmelerine örnek olması bakımından şu örnekler gösterilebilir:

Sofiyâ ol sen selâmet câme-i sâlûs ile
Ben melâmet hırkası ile olmuşam rüsvây-ı dost
Hayretî

Beli mihrâb-ı ‘ibâdetde iki büküldi
Zâhidi gör ki dahi bâb-i riyâdan geçmez
Necâtî

Vâiz-i ebleh-firîbün sohbeti hoşdur velî
Halvetinde buriyâsından gelür büy-i riyâ
Hayâlî

(Ahmet Atillâ Şentürk, **Klasik Osmanlı Edebiyatı Tiplerinden Sûfî yahut Zâhid Hakkında**, İstanbul, Enderun Kitabevi, 1996, s. 61)

Bütün dünyada şâirlerin asıl kaynağı, menbaı ancak İstanbul'dur. İstanbul sadece bir imparatorluğun değil aynı zamanda şâirlerin de başkenti konumundadır.

*Merkez-i pergâr-ı ;âlem rub;-ı meskûnda REFÎ;
Nefs-i İstanbuldur anca... şimdi kânı şâ;iriñ*

g. 12/12

“Refî! Rub;-ı meskûnda âlem pergelinin merkezi, şâirin kaynağı şimdi İstanbul'un kendisidir.”

1. 4. 3. Şiir ve Şâir Hakkındaki Değerlendirmeler

Kâlâyî'nin dîvânının taşbaskı nüshasının son sayfalarında Refî-i Kâlâyî'nin oğlu Ahmed Münîb, Dîvân-ı Hümâyûn kalemi ketebesinden İsmet Efendi, Dîvân-ı Hümâyûn kalemi ketebesinden İsmetî Efendi, İhtisab kalemi ketebesinden Nâmık Efendi, Yenikapı Mevlevîhanesi hücre-nişînlerinden Mehmed İzzet Dede Efendi, Bâb-ı Seraskerî Nizamiye yoklaması ketebesinden Hakkı Efendi dîvânının basılmasına bağlı olarak çeşitli tarihler düşürmüşlerdir.

Şâirin oğlu Ahmed Münîb babasının “ser-fîrâz-ı asr”, “menba‘-ı bahr-i kemâl”, her beytinde “sad-hayâl”, “ilm ü irfân ile bir şems-i ma‘ârif” olduğunu belirterek birçok övgüde bulunur. Yukarıda adı verilen kimselerin hemen hepsi de şâirin “ser-satr-ı kütüb” olduğu şiirlerinin çok güzel ve akıcı olduğu fikrinde ittifak etmiş gibidirler.³² Ancak daha sonraki birçok tezkire sahibi, münekkitt burada yer alan görüşlere katılmayarak tam aksini iddia edeceklerdir.

Klasik tezkire yazıcılığının son temsilcilerinden olan Dâvud Fatîn Efendi tezkiresine aldığı hemen hemen –bazı istisnalar hariç olmak üzere– bütün şâirlere – çok az şiiri olanları da dahil olmak üzere– övgü dolu sözler sarfetmesine karşılık Refî-i Kâlâyî'den;

Berây-ı Sá;at-náme

³² Refî Kâlâyî, *Dîvân-ı Refî-i Kâlâyî*, İstanbul, Fatih Matbaası, 1284, s.139-141

1. ;A...l-ı tmın aldı ;uŖŖ...ıñ o s;atı pee
aarf-ı tenden zam-ı zülf-i ;a...rebi iŖler ie
2. Görmedim ol fris-i √sne gelir at baŖı bir
Esb-i dil zülfine köstekledi anıñ «aylice
3. o... mı ra.....âŖ-ı felek ol fitba meyl ile
%s-ı ar«ı aldırıp oynarsa her gün her gice
4. Yüz ;ayrıdır o sım[in]-cebhe √sn  an ile
%ampa-i «le na@ar ...ıl sevmeyem anı nice
5. Ŗems-i √sni ;a...reb-i zülfinde ;lem mŖter
Kr-ı vaŖlı ı...madı s;at-be-s;at ryice
6. Bir uŖl ile beni zencr-i zülfe baıladı
ı...dı andan &niye zr u ennim «rice
7. EŖk-i eŖmim sil disem nz ile ol s;at siler
İndirip bindirmege ;uŖŖ...ını ekmez güce
8. BaŖma bir s;at dimiŖdim bir yol olmaz mı didi
Beklerim semt-i vefdan belki ol bir yol gee
9. H purb añmaz ider mihr-i rukından i√tirz
Lk iftr-ı viŖlin söyler amma gizlice
10. Mn√arif trmıŖ ba...ar zhid ;ayr-ı √snine
Ŗyle kim dvr-ı √ayretde dönüp bir kerpice
11. ;Ŗı...-ı dery-dile hep gösterip alıŖ veriŖ
Nev-resn ile ...urar ...um s;atiyle bzie

12. Bir uşûl-i çâr-yek çaldırsa oynardım REFî;
İrtifâ;-ı evc-i vûsni öyle nâyetde yüce

gazelini alarak bu gazelin “bazı kafiye[nin] sakatça vâki‘ olduğunu” belirtir. Birçok şâire medhiyeler düzen Dâvud Fatîn Efendi Kâlâyî’den örnek olarak aldığı bu gazelinin kafiyelerine itiraz ederek “dikkat ve insaf” buyurulmasını ister. Fatîn Efendi’nin kafiye ile ilgili yaptığı bu itirazında haklı olduğu anlaşılmaktadır.³³

Tanzimat dönemi edebiyatının önemli edebiyatçı ve münekkidlerinden olan Muallim Nâci **Esâmî** adlı eserinde Refî;-i Kâlâyî ve şiirinden bahsederken “eş‘ârı var ise de pek âdidir.”³⁴ diyerek onun şiirinin pek kayda değer olmadığını belirtir. Nitekim Kâlâyî’nin şiirini tek cümle ile geçiştirmesi de bunu göstermektedir.

Muallim Nâci ile aynı devirde yaşamış olan Şemsettin Sami, **Kâmûsu’l-a‘lâm**³⁵ adlı eserinde Kâlâyî’den bahsederken;

Şems-i vûsni ;a...reb-i zülfinde ;âlem müşterî
Kâr-ı vaşlı çl...madı sâ;at-be-sâ;at râyice

beytini almasına karşılık şiiri ve şâirliği hakkında tek söz söyleme gereği dahi hissetmez.

Sicill-i Osmânî müellifi Mehmed Süreyyâ da Şemsettin Sami gibi şâirin kısaca hayatından bahsederken onun “mümtâz-ı asr” olduğunu söylese de Kâlâyî’nin şiiri hakkında olumlu, olumsuz herhangi bir görüş belirtmez.³⁶

Osmanlı Müellifleri³⁷ yazarı Bursalı Mehmed Tahir Bey, Refî;-i Kâlâyî ve şiiri için herhangi bir mütalaada bulunmamasına rağmen şâir hakkında yazmış olduğu muhtelif bazı makalelerde “Kâlâyî divanında her türlü nazım şekli varsa da şiir denebilecek söz” olmadığını ileri sürer. Tahir Olgun, şâirin Bâkî’ye nazire olarak

³³ bkz. Dâvud Fatîn Efendi, **a.g.e.**, s.161-62

³⁴ Muallim Nâci, **Esâmî**, Mahmud Bey Matbaası, İstanbul, 1308, s. 149

³⁵ Şemsettin Sami, **Kâmûsu’l-a‘lâm**, c.III, İstanbul, Mihran Matbaası, 1308, s. 2292

³⁶ Mehmed Süreyyâ, **Sicill-i Osmanî yahud Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniyye**, Hız. Mustafa Keskin, Ayhan Öztürk, Yrd. Doç. Dr. Ramazan Tosun, c.II, İstanbul, Sebil Yayınevi, 1996, s. 455

³⁷ Bursalı Mehmed Tahir Bey, **Osmanlı Müellifleri**, Haz. A. Fikri Yavuz, İsmail Özen, c.II, İstanbul, Meral Yayınevi, 1972, s.199

kaleme aldığı “sünbül” redifli kasideyi cinaslı, tevriyeli, müsennâ olarak görünmesine rağmen ne Bâkî’nin kasidesiyle ne de nazireleriyle mukayese edilebileceğini söyler. Olgun, Kâlâyî’nin çingene ıstılahlarını kullanarak inşâd eylediği tercî-i bendi de gevezelik olarak nitelendirir. Aynı müellif Kâlâyî’nin gazellerinde de “his ve hayal gibi meziyetler görülmemekle beraber ahenk ve selaset[in] de mevcûd” olmadığını hatta birçok yerde vezin ve kafiye’nin bozuk olduğunu belirtir.³⁸

Süud Yavısı Ebüssüudoğlu, **Şair Mustafa Zekâî** adlı eserinde şair için “şiiir söylemekte pek o kadar kabiliyeti görülmeyen Refî-i Kâlâyî’nin ise az çok manzûmât yazmış olması Zekâyî Efendi’nin şeref-i sohbet ve eser-i terbiyeti olmak üzere kabul” edilebileceğini söyler.³⁹ Nitekim Kâlâyî’nin Şeyh Mustafa Zekâyî Efendi’ye bağlılığı ve sevgisini ona yazmış olduğu nazîre, tahmis vb. şiiirlerde de görmekteyiz.

³⁸ Tahir Olgun, “Şair Refî-i-Kâlâyî’nin Divânı”, **Konya**, Konya, nr.38, 1941, s. 4-9.

³⁹ Süud Yavısı Ebüssüudoğlu, **Şair Mustafa Zekâî**, İstanbul, Osmanbey Matbaası, 1941, s. 14.

II. BÖLÜM

2. DİVANIN ŞEKİL AÇISINDAN İNCELENMESİ

2.1. Vezin

Divan şiirinde yer alan en önemli ahenk unsurlarından biri hiç yok ki vezindir. Divan şiirinin olmazsa olmaz bir unsuru olan aruz, kelime anlamı itibariyle de çadırın ortasına dikilen ve ona destek veren, ayakta tutan direğe denir.¹

Refîî-i Káláyî'nin şiirlerinde aruz vezninin Remel, Hezec ve Müctes bahirlerinin kalıpları kullanılmıştır. Káláyî'nin Dívánında kullanılan aruz kalıplarının nazım şekilleri ve türlerine dağılımı aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Bahir ler	Vezinler	K	M	T	G	B y	H	Top lam
1. Remel	Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün	7	7	62	2 9	1 7	1 5	13 7
2. Remel	Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün Fá;ilátün Fa;lün	4	2	9	5	5	1 1	36

¹ Cengizhan Yurdanur, **Türk Edebiyatına Analitik Bakış**, İstanbul, Reba Yayınları, 2000, s. 339

3. Remel	Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün			1			1	2
4. Hezec	Mefá;ílün/Mefá;ílün/Mefá;ílü n/Mefá;ílün	1 0	4	10 4	1 5	7	9	14 9
5. Hezec	Mef;úlü / Mefá;ílü / Mefá;ílü / Fe;úlün	1			6	1	2	10
6. Hezec	Mefá;ílün / Mefá;ílün / Fe;úlün			2				2
7. Mücte s	Mefá;ílün/Fe;ilátün/Mefá;ílü n/Fe;ilün (Fa;lün)				2	1		3

Tabloda da açıkça görüleceği üzere Díván da en çok Hezec bahrinin “Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün” kalıbıyla Remel bahrinin “Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün” kalıbı kullanılmıştır. Zikredilen her iki aruz kalıbı da diğer divan şairleri tarafından da en çok kullanılan aruz kalıplarındandır.

Kâlâyî, aruzu çok iyi kullanabilen onu kayıt altında tutabilen kudretli bir şâir değildir. Nitekim divanında birçok aruz hatalarına rastlanmaktadır.

Dîvânda yer alan bazı zihaf hatalarına örnekler:

Gözleri ...andil-i imsáka bedel hiç ferî yo..
E&er-i keyf ile gáhice idermiş Vareket

k. 18/37

REFÍ;á mu;cem ü mühmel dü-tárí« oldu mıŞra;da
Mükerrerdur ki bu mihre Ziyá virdi Yusuf Páşá

t. 10/17

Ol şems-i rukuñ müşterisi ço... mıdır áyá
Kálá-yı viŞáli niçe bir böyle baháda

g. 51/6

Yapılan imale hatalarına örnekler:

Çeşme-i müfti'l-enám ol ÐaZret-i Ebu's-Su;úd
Kim bu dil-cú ;aynı bunda yapmış ol ;áli-cenáb
t. 93/1

Ða... livásın eyleyip manŞúr o şáh-ı ;álemin
Tín-i ...ahr ile ola ma...húr ;adú-yı pür-;inád
t. 135/4

Ulama hatalarına örnekler:

Böyle «ıdmet díne şáhán-ı selefde bir da«i
Var mı seb...at itmiş ;álemde ...aríb ü ger ba;íd
t. 131/8

%áli;-i náşád mıdır bu gúne vaVşet bendene
Yo«sa má'il olduğumdur cürmüm ;iŞyánım benim
t. 40/5

2. 2. Kâfiye

Divan şiirinin önemli ahenk unsurlarından birisi de kafiye'dir. Klasik şairler, şiiri mevzûn, mukaffâ ve muhayyel sözler olarak gördüklerinden veznin yanında kafiye'ye ve hayal gücüne de önem vermişlerdir. Refîî -i Kâlâyî'nin Dîvânında Türk şiirinde kullanılan kafiye çeşitlerinden yarım, tam ve zengin kafiye kullanılmıştır. Kâlâyî'nin şiirlerinde kullanılan kafiye türlerini şöyle sıralayabiliriz.

2. 2. 1. Yarım Kafiye

Yarım kafiye, kafiye örgüsü içindeki kelimelerin birer sessiz harfin benzer olmasıyla oluşur.

İlâhî şâh-râh-ı şerîa tevîfî...iñ idip rehber
%arî...-i vaşlıñ içre bendeñe bir reh-nümâ göster

Ne deñlü nâtüvân-ı cirm isem bu yolda ben yâ Rab
;AŞâ-yı ;avniñi ...ıl dest-gîrim luţfuñı yáver
k. 1/1-2

2. 2. 2. Tam Kafiye

Kelime içinde iki sesin benzer olmasına dayanan kafiye'dir.

Sensin ol mesned-nişîn-i ma@har-ı tevîfî... kim
Pertev-i şanıñ virir bu Şadra zîb ü zîveri

Øâmi-i devlet emîn-i kenz-i şerî-i A√medî
Çutb-ı çar«-ı Şadr-ı iftânıñ medâr u mi√veri
t. 63/4-5

Dîvânda yalnızca uzun ünlüler kullanılarak da tam kafiye oluşturulmuştur.

◊amdülilláh kim şeh-i kişver-güşá

Şeh Selíme itdi ilhámı »udá

t. 8/1

Esír-i ma√≥-ı √ubb-ı másiváyım yá Resúlalláh

Anıñçün ...urb-ı pákiñden cüdáyım yá Resúlalláh

k.4/1

Ey cümle ne...âyışdan olan #átı müberrá

V'ey küll-i kemálát ile mevşúf u mu;allá

k.17/1

2. 2. 3. Zengin Kafiye

Zengin kafiye, kafiyei oluşturan kelimelerde ikiden fazla sesin benzerliği ile oluşur.

Dilá zár itme dildárıñ dilázárındadır √ikmet

Ki zírá kále-i ;aş...ıñ bu bázárındadır √ikmet

g. 9/1

Bizi başdırma gibi rúze-i hicr itdi ...adíd

Mey-i la;liñ ile tertíb idelim geldi çü ;íd

g. 12/1

Áfitábım ger felekde olmasa anyáre yár

^aulmet-i nam eylemezdi ...alb-i pür-efkáre kár

g. 15/1

2. 2. 4. Cinaslarla Yapılan Kafiye

Refî-i Kâlâyî anlamları farklı olup yazılış ve okuyuşları aynı olan kelimeleri (cinas) kafiye olarak kullanmaktadır.

2. 2. 4. 1. Tam Cinaz

Çande ol demler ki zîrá söyler idi *demdeme*
Bezm-i vuşlatda seniñle anız anza *dem deme*
g. 50/1

Yár ile sine-be-sine düşse eşkim sánara
Çarışır gúyá o dem deryáya deryá *ber bere*

Böyle bir zülf-i siyeh-kárí ele geçmez REFÍ;
Mülk-i sevdándan geçip varsıñ diyár-ı *Berbere*
g. 52/ 4-5

2. 2. 4. 2. Eksik Cinaz

Saña zâhid dimez kimse her ef;ál-i *gerekden geç*
Eger ÷a..... ise ma...Şúduñ o nefis-i *engerekden geç*
g. 11/1

Áteş-i ;aş...ıñla *yandır yá Resúlalláh meded*
»^wáb-ı nafletden *uyandır yá Resúlalláh meded*
g. 6/1

2. 3. Redif

Refî-i Kâlâyî, şiirde ahengi sağlamaya yönelik önemli bir vazife gören redifin birçok çeşidini kullanmıştır. Kâlâyînin kullandığı redifleri şöyle tespit etmemiz mümkündür.

2. 3. 1. Ek Halindeki Redifler

Hezár efnân ki va...t-i mátem-i evlâd-ı *Öayderdir*
Nice Şabriñ var ey Şúfî diliñ var ise mermerdir
k. 16/1

Öabbe#á meydân-ı ba√riñ çahramân u Rüstemi
~ad-&ená ey ...ulzüm-i dehriñ vezîr-i ekremi
Pâdişâh-ı ;álemiñ Şadı... emîn ü ma√remi
Var mı sen gibi sa;íd ola mübârek ma...demi
Kim çekermiş tîpîña hep ejder-i a;dá demi
Esb-i fülk-i eşheb-i ba√rílere urup gemi
Tevsen-i MıŞrílere ...at; itdirip gúyá yemi
Bir varışda top gibi yı...dıñ ;adú-yı a@lemi
Bu pazáñ olsun mübârek itdiñ i√yá ;álemi
mus. 4/1

Hevá-yı nefis ile yá Rab marí...-i ba√r-i ;iŞyánım
Ki ...almış √ayret engininde mevc-i namla
nalťánım
Yine her dem İlâhî sá√il-i luťfuñ nıgehbânım
Düşelden áteş-i «avf u recáya şimdi súzánım
Ki bilmez menzil-i ma...Şúda yol ráh-ı perişánım
Ne perhíz-kár-ı sá√ib-zühd ne pür-álúde-dámánım
Beni bu √üsn-i Şúretle görenler Şandı insánım
Eger im;án ile ba...sa bilirdi ma√z-ı √ayvánım
mus. 1/1

2. 3. 2. Kelime Halindeki Redifler

Tevbe yá Rab itdigim `iŞyána ...at ...at ba;d-ezín

Virmeyem ;avniñla aŞla nefse ru«Şat *ba;d-ezín*

k. 2/1

İlâhî kimde küh-i #âtıñı idráke ...udret *var*

Yeterdi kendi nefsimdir ki bilsem bende ...uvvet
var

k. 3/1

Bu hevâdan gelmez ise Şufiyâ Şafvet *saña*

Ol hilâl-ebrúyı rü'yet olamaz ...ismet *saña*

g. 3/1

MuŞvaf-ı Vüsnünde nûrdan nayrı áyet *bilmeyiz*

Zülfüne *ve'l-Leyl* o...ur var mı ...ırá'at *bilmeyiz*

g. 18/1

2. 3. 3. Kelime Grubu Halindeki Redifler

Göñül devr içre bir mihr ü civán *ister mi ister ya*

Anıñla necm-i ba«tım i...tırán *ister mi ister ya*

g. 5/1

Çadr-i zülfüñ bulma... için terk-i «^wáb *itdim bu şeb*

Eyledim iVýá dili «ayli &eváb *itdim bu şeb*

g. 7/1

Reng-i rúyına müşábih verd-i zíbá *elde bir*

Yásemen dirsен sezádır yo«sa Şavbá *elde bir*

g. 17/1

Mest-i ;aş...ım kúşe-i mey«áneden ...ıldım *ferán*

Güft ü gú-yı na;ra-i mestáneden ...ıldım *ferán*

g. 23/1

III. BÖLÜM

3. İÇERİK ÖZELLİKLERİ

3. 1. Dinî Öğeler

3. 1. 1. Allah

Refîî-i Kálâyî birçok divan şairinin yaptığı gibi Divan'ına münâcât ile başlar. Allah'a yalvarır O'ndan temennilerde bulunur. Kálâyî, bildiği her şeyi unutsa da gönül levhasındaki her şey silinse de “Allah'ta ümidinizi kesmeyiniz. Zümer/53” sözünün ezberinden asla gitmeyeceğini belirtir.

Hayır ve şerrin Allah tarafından geldiğini Kálâyî;

Müríd-i «ayr u şer zâtıñ iken küllí bu ;álemde
Ne sırdır kim dinir elde yine cüz'í irádet var
k.3/3

beytiyle ifadelendirir.

Allah bütün eksikliklerden noksanlıklardan münezzehtir (k.17/1). O ezelf ve ebedîdir. Tektir, ortağı yoktur. O'nun için hiçbir şey gizli saklı değildir (k.17/2-3). O her şeye kudreti yetendir. Bütün âlemleri “kün” emriyle yaratandır (k.17/4). O yüce ve aşağı her şeyin mücídidir (k.17/6).

3. 1. 2. Kur'ân-ı Kerîm

Divan edebiyatını besleyen ana kaynaklardan birisi de hiç şüphesiz ki dinî ve tasavvufî unsurlardır. Bu unsurların da en başında dinî ve tasavvufî kaynakların teşekkülünde çok önemli bir etken olan Kur'ân-ı Kerîm gelmektedir. Kur'ân-ı Kerîm Arap, Fars ve Türk edebiyatı gibi köklü, muazzam bir kültür ve edebiyatı besleyen

ana damarlardan birini oluşturmaktadır. Divan şâirleri yüzyıllar boyunca Kur’ân-ı Kerîm’i tükenmez bir hazine gibi kullanmış O’na atıflarda bulunmuş ve ıktibaslar yapmışlardır. Divan şiiri tahlillerinde bu özelliklerin göz ardı edilmesi, görmezden gelinmesi klasik edebiyat ürünlerine bakışta her zaman bir eksikliği beraberinde getirecektir. Bu edebiyatın kühüne vâkıf olmada başvurulacak eserlerin başında Kur’ân’ın geldiği muhakkaktır.

*Unutdum bildigim de hep silindi lev√-i «âtırdan
Zebân-ı dilde anca... ..aldı bir **lâ te...nañú** ezber
k. 1/6*

*Göñül lev√inde ma√fú@um hemân **lâ te...nañú** ...aldı
Aña manrúr olup ehl-i recáyım yá Resúlalláh
k. 4/2*

*Kesmeyiz ða...dan ümídi var iken **lâ te...nañú**
Gerçi #enbe mübteláyız yá Resúlalláh meded
k. 12/5*

“... Allâh’ın rahmetinden ümîdinizi kesmeyiniz ...”¹

*Gürúh-ı enbiyânıñ serverisin yá Resúlalláh
Ki sırr-ı ...âbe ...avseyn ma@harısın yá Resúlalláh
k. 8/1*

“İki yay kadar yahut daha yakın oldu.”²

*Nice i√yá idelim bá;i&-i i√yámız o kim
Elfi şehir olmadı ol yek-şeb-i çadr’e nisbet
k. 18/15*

¹ Zümer 39/53.

² Necm 53/9.

“Bin aydan daha hayırlıdır Kadir Gecesi.”³

*N’ola her emrine anıñ itá;at vácib olduysa
Etí;úlarla geldi cánib-i ða...dan bize fermán
t. 48/3*

*Anıñ her emrine dá’im itá;at oldu vácib kim
Etí;ú emri ile bizlere vükm-i »udá geldi
t. 67/3*

“Allâh’a ve Resûlüne itaat ediniz.”⁴

*Náşırıñ Allâh ola her ...ande kim olsañ reván
İki ;álemde şefí;iñ olup ol fa«r-i cihán
Ma;ni-i **naŞrun minallâh** ola her súda ;ıyán
Devr-i cáhıñda ola ma...húr ;adú-yı bed-gümán
Fet√ u nuŞretle cihánda yayılıp emn ü emán
Şimdi hep #ikr-i cemíliñle budur vird-i zebán
Ey veliyü’n-ni;metim lutfuñla şád itdiñ
beni
Her umúruñda muvaffa... eyleye Mevlá seni
t. 64/3*

“Yardım Allâh’tandır.”⁵

*Fir...at-i cánánına á«ir ta√ammül itmeyip
İrci;í vükm-i irince ...urb-ı vaŞla atdı cán
t. 161/6*

³ Kadr 97/3.

⁴ Âl-i İmran 3/32-132.

⁵ Saf 61/13.

Yine ...ıble-nümá-veş Mekkeye e&ná-yı ric;atde
»udádan **irci;í** fermánı oldu nágehán peydá
t. 165/3

±ikr-i Ða...da varlının ma√v ile i&bát eyleyip
irci;í emri yolunda eyledi cánın fedá
t. 167/4

irci;í fermánı kim in;ám olunca kendüye
Na...d-i ;ömri ücretin Şaçıp bu ráha atdı cán
t. 168/5

;Á...ıbet √ükm-i ...aderle **irci;í** emri irip
Murπ-ı rú√ı ;álem-i báláya cevlán eyledi
t. 172/5

Varlının ma√v ile bunda Ða.....ı i&bát eyleyip
irci;í emri gelince oldu çur'án reh-nümá
t. 173/4

Üçünci gün irişdi **irci;í** fermánı Süb√anıñ
»udá rú√-ı şerífin ra√metiyle eylesin şádán
t. 175/5

“Sen Rabbinden razı, O senden razı olarak dön Rabbine!”⁶

çısmet **na√nu** ...**asemnâ** dânesin tekmíl idip
ÐáŞıl-ı ;ömrin Şavurđı ŞarŞar-ı bád-ı fená
t. 167/2

çısmet **na√nu** ...**asemnâ** dânesin tekmíl idip

⁶ Fecr 89/28.

◊áŞıl-ı ;ömrin Şavurdı ŞarŞar-ı bád-ı vebá

t. 173/3

“Bu dünya hayatında onların maişetlerini aralarında taksim eden, bir kısmının diğer kısmını çalıştırması için, kimini kimine üstün kılan Biziz.”⁷

MuŞaf-ı Vüsnünde nûrdan payrı áyet bilmeyiz
Zülfüñe **ve’l-Leyl** o...ur var mı ...ırá’at bilmeyiz

g. 18/1

“Karanlığı ile ortalığı bürüdüğü zaman gece hakkı için!”⁸

“Sükûnete erdiği dem gece hakkı için ki.”⁹

*O Sururi öküzi kim Adana şa’iridir
Görse danaları şimdi o deni eğri bakar
Bu dilin tutdı anı kim gidecek bir yeri yok (?)
Fakat alnında yazar tamgası **fi’n-nari sakar***

h. 14

“Yüzleri üstüne ateşe süründükleri gün: “Sakar’ın tırmalayışını tadın; şimdi! denilir.”¹⁰

İstinádı dáimá Vabl-ı metín-i şerjadır
NuŞret-i Rab n’ola a...reb olsa min Vabli’l-veríd

t.131/6

“Biz ona şahdamarından daha yakınız.”¹¹

3. 1. 3. Hadis

⁷ Zuhuf 43/32.

⁸ Leyl 92/1.

⁹ Duhâ 93/2.

¹⁰ Kamer 54/48, Müdessir 74/26-27-42.

¹¹ Kaf 50/16.

Hadis, kelime anlamı olarak “yeni yeni ortaya çıkan, sonradan meydana gelen, söz, söylenti” vs. demek olsa da bir ıstılah olarak Hz. Peygamber’in kutsal sözlerine ve davranışlarına denir. Hz. Peygamber’in söylemiş olduğu sözlere hadis-i kavli yapmış olduğu davranışlara da hadis-i fi’lî denir. Anlamı Allâh tarafından Hz. Peygamber’e vahyedilen hadislerle de hadis-i kudsî adı verilmektedir. Başka hadis çeşitleri de olmakla birlikte çalışmamızın ana konusunu teşkil etmediğinden bunu hadis ilmiyle uğraşan, emek sarf eden bilginlere tevdi ediyoruz. Hadisler, divan edebiyatı metinlerinin tahlilinde anlaşılmasında, yorumlanmasında önemli bir öge olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim birçok divan şâiri hadisleri şiirlerinde kullanmakla birlikte bir kısmı da “hadîs-i erba’în” adı altında eserler vermiştir.

Hadisler, edebî metinlerde yer edinirken zayıf, sağlam, mevzu gibi birtakım eleklardan geçmemiştir. Çok zayıf olan bazı hadislerde bu edebî metinlerde yer alabilmektedir.

*Şehinşâh-ı dü-;âlem şevket-i **Levlâke** mâliksin
Bir ednâyım sañadır ;ar>-ı vâlim yâ Resûlallâh
k. 7/5*

*Biz REFİ;â bezm-i ;aş...ıñ mest-i sergerdânıyız
[ayrı bezm-i şo\betiñ dem-beste vü vayrânıyız
Âh kim ol Kerbelâ hicrânınıñ giryânıyız
Pâdişâh-ı ta«t-ı **Levlâk**ıñ ...ulı ...urbânıyız
Dâşılı şâh-ı velâyetden gelir şevket bize
Açılır Bâb-ı ;Aliden Ka;be-i vâcet bize
mus. 2/5*

*Pâdişâh-ı ta«t-ı **Levlâk** oldunuyçün ol Emîn
Âb-ı rûyı ...atresinden oldı eflâk u zemîn
k. 14/1*

“Yâ Muhammed, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.”¹²

*Hisáb-ı √ásibú emrin tutup tefrí...-i cürm itsem
çalan Şıfr-ı hevâdır «ayrıma i«rác olan hep şer
k. 1/7*

*Fa≥l-ı Ha... sermáyesin tut ba...ma na...d-i tájate
◊ásibú emrin √isáb it irmeden rúz-ı √isáb
k. 10/5*

“Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekiniz.”¹³

*Emr-i Şûmû da teŞa√√û saña ikrám oldu
İmti&ál it ki vire ◊a... saña dá'im Şı√vat
k. 18/17*

“Oruç tut sıhhat bul”

3. 1. 4. Peygamberler

Sözlük anlamı olarak “haber getiren” demek olan peygamber kelimesi, ıstılahta Allâh’ın emir ve yasaklarını insanlara haber veren elçiler için kullanılır. Peygamberler her devirde farklı toplumlara uyarıcı olarak gönderilmiş kimselerdir.

Refî‘-i Kâlâyî’nin Dîvânında zikrettiği peygamberler Hz. İbrahîm, Hz. Nûh, Hz. Ya‘kûb, Hz. Yûsuf, Hz. Mûsâ, Hz. Süleymân, Hz. Îsâ ve Hz. Muhammed’dir.

Hz. İbrahim: Kur’ân’da adı anılan peygamberlerden olan Hz. İbrahîm, Nemrut’la mücadelesiyle, ateşe atılmasıyla birlikte genellikle divan şiirinde yer alır. Ayrıca onun çok cömert olması da belirgin vasıflarındandır.

¹² Süleyman Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, Kabalcı Yayınevi, 2001, s.227

¹³ Gazâlî, *Hak Yolcusuna Öğütler Ey Oğul*, Çevr. A. Cüneyd Köksal, İstanbul, Gelenek Yayınları, 2004, s.15

..

Saňa káfídir iki ;álemde bu ecr-i cezíl

Kim ...urup her bir vekále sofra-i «^wán-ı »alíl

..

mus. 4/8

Hız. Nuh: Divan şiirinde Hz. Nûh genellikle uzun ömürlü olmasıyla, bunun yanında tufan ve yapmış olduğu gemi ile yer alır. Divanda, Hz. Nûh *Ramazaniyye*deki bir beyitte ve yapmış olduğu gemisiyle geçer. Bir gece birisinin iftarına davetli olan şâir, gittiği evde gördüğu cemiyyetin farklı farklı insanlardan müteşekkil olduğunu görünce o topluluğu Hz. Nûh'un gemisine benzeter.

Lík di.....atlı na@ar ...ıldım anı gördüm kim

Keşti-i Núva mi&ál anda olan cem;iiyyet

k. 18/31

Hız. Yûsuf – Hız. Ya'kûb: Hz. Yûsuf'un babası olan Hz. Ya'kûb klasik edebiyatta Hz. Yûsuf'u kaybederek onu araması bu uğurda gözlerini kaybetmesi, evinin hüzünler evine (beytü'l-hazen) dönmesi ve nihayetinde ise Hz. Yûsuf'un gömleğinin kokusuyla gözlerinin tekrar açılması anlatılarak işlenir.

Divanda Hz. Ya'kûb ile Hz. Yûsuf genellikle beraber geçmektedirler. Hz. Yûsuf'un gam zindanından kurtulmaya yüz tutmasıyla birlikte Hz. Ya'kûb'a göz nurunun yeniden gelmesi şöyle belirtilir:

Çáh-ı namda yüz tutunca Yûsuf-ásá náşıra

Yine Ya;...ûb-ı cihána geldi nûr-ı báşıra

..

mus. 4/2

Güzelliği ile ön plana çıkan Hz. Yûsuf divan şiirinde aynı zamanda kardeşleri tarafından kuyuya atılması, köle olarak satılması, zindana düşmesi ve Mısır'a aziz olmasıyla geçmektedir. Bununla birlikte babasının gözlerinin açılmasına vesile olan ise Hz. Yûsuf'un gömleğidir.

Divanda, Hz. Yûsuf'un gam zindanından kurtuluşu ve Hz. Ya'kûb'un da buna mukabil hüznler evinde feraha ulaşması ile ilgili beyitleri burada zikredebiriz.

*Çáh-ı namdan Yûsuf-ı diller rehásın mıŞr ile
Virdi Ya;...ûb-ı cihána müjdeler bád-ı nesím
t. 4/15*

*Niçe demdir cihán Ya;...ûbı tár-ı namda ...almışdı
Semiyy-i máh-ı Ken;án ile rúşen eyledi Mevlá
t. 10/4*

*Niçe demdir ki Ya;...ûb-ı cihán √üzn içre ...almışdı
Çudúm-i pák-i Yûsufla yine Şadra şifá geldi
t. 67/7*

Hız. Mûsâ: Mûsâ peygambere Kâlâyî, divanında bir yerde Kelîmullâh oluşuna ve esasına işaret ederek yer vermektedir.

*MıŞra Fir;avn olma... isterken Fıransız gúyiyá
Đa... ;aŞá-yı seyf ile şáhı ...ılıp Músí kelím
t. 4/17*

Hız. Süleyman: Kur'an da adı anılan peygamberlerden olan Hz. Süleymân insanlara, cinlere ve hayvanlara hükmederdi. Her türlü dili bilen Hz. Süleymân hayvanlarla konuşurdu. Divanda Hz. Süleymân ile ilgili geçen beyitler daha çok onunla karınca arasındaki ilişkiye telmîhen geçmektedir.

..
*»ayr ile nám-ı Süleymán añılıp dilde müdám
Bu REFÍ; mûr mi...dârında olsun şád-kám
.. t. 64/4*

Unutma bendeñi zirá &ená-kár-ı ...adímiñdir

Ki oldı ;ar>-ı vâli gúyiyá múruñ Süleymána
t. 69/10

¶ıdâ-yı mûr ider á«ir anıñ cismin felek bir gün
Süleymán olsa da ;álemde ;izz ü cáh ile insán
t. 175/2

Hız. İsa: Hz. İsa, dört büyük kitaptan kendisine İncil nâzil olan peygamberdir. Annesi Hz. Meryem'e Cebrâil'in üfürmesiyle gebe kalmış babasız dünyaya gelmiştir. Mesih, Mesihâ, Rûhullâh, İbn-i Meryem gibi başka ünvanları da bulunmaktadır.¹⁴ Hz. İsa'nın dünyadayken herhangi bir mal edinmemesi onu tecridin sembolü haline getirmiştir. Nitekim divanda Hz. İsa'dan bahseden beyit bu hususa işaret etmektedir.

Ma...âmın ásumán eyler ;aláyı...dan olan ;arı
;Ulüvv ister iseñ mánend-i ;İsí mámelekden geç
g. 11/4

Hız. Muhammed: Peygamberlik silsilesinin son halkasını temsil eden Hz. Muhammed hayatı, söz ve davranışları olan hadisleri gibi birtakım özellikleri klasik Türk edebiyatının eşsiz ilham kaynaklarındandır. Divan edebiyatında Hz. Peygamber hakkında na't yazmamış şâir hemen hemen yok gibidir. Nitekim divan şiirinde hakkında en fazla bahsedilen, şiir yazılan peygamber Hz. Muhammed'dir. Kâlâyî'nin divanında da Hz. Peygamber'e övgü amacıyla yazılmış olan na'tler önemli bir hacim oluşturmaktadır.

Kıyamet günü ümmetinden günahkâr insanların bağışlanması için Allâh'a yalvaracak, onlara şefa'at edecek olan Hz. Peygamberdir. Dîvânda Hz. Muhammed'in daha çok şefa'atçi olması vurgulanır. O, şefî'ü'l-müznibîn, şefî'-i rûz-i cezâ, şefî'-i ümmet, şefî'ü'l-verâ olan kimsedir.

Beni lutfuñla ázâd it şefî;ü'l-müznibínsin sen

¹⁴ Ahmet Talat Onay, **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı**, Haz.Cemal Kurnaz, Ankara, T.D.V. Yayınları, 1993, s.219

Ki dām-ı nefse dúş olmuş zelílim yá Resúlalláh

k. 5/3

Senden irmezse şefá;at yá şefí;ü'l-müñibín

Şübhesiz ;álem yamandır yá Resúlalláh meded

k. 6/6

Baña lutf-ı íláh ile şefá;at senden irmezse

»aláŞa payrı yo...dur i√timálim yá Resúlalláh

k. 7/3

N'ola ta«t-ı şefá;at üzre olsañ ;áleme ra√met

Dü-;álemde netíce má-√aŞalsın yá Resúlalláh

k. 11/2

Şáh-ı i...lím-i şefá;atsın eyá «ayru'l-beşer

Lutfuña ...almış gedáyız yá Resúlalláh meded

k. 12/7

Alláh felekleri Hz. Peygamber'in aşkı için yaratmıştır. O, "Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım" hadis-i kudsîsine mazhar olmuş "levlák" tahtında oturan bir peygamberdir.

Şehinşáh-ı dü-;álem şevket-i levláke máliksin

Bir ednáyım sañadır ;ar¿-ı √álim yá Resúlalláh

k. 7/5

Pádişáh-ı ta«t-ı levlák oldunuyçün ol Emín

Áb-ı rúyı ...atresinden oldu eflák u zemín

k. 14/1

Divan şiirinde Hz. Peygamber ile ilgili kullanılan imajlardan birisi de O'nun diğer bütün peygamberlerden üstün, onların serveri olduğudur. Ayrıca Hz. Peygamber Mirâca çıkmış Allâh ile görüşmüş cemâlullâhı temâşâ imkanını dünyada yaşarken bulmuş bir peygamberdir. Aynı zamanda Allâh Hz. Peygamber'i âlemlere rahmet olarak göndermiştir.

*Gürûh-ı enbiyânîñ serverisin yâ Resûlallâh
Ki sırr-ı ...âbe ...avseyn ma@harısın yâ Resûlallâh*

k. 8/1

*Gürûh-ı enbiyânîñ ...utbu'l-a...tâbı Mu\ammeddir
Velîler mescidiniñ ;ayn-ı mi\râbı Mu\ammeddir*

k. 13/1

*Vücûduñ on sekiz biñ ;âleme ra\met yaratdı ♠a.....
Anıñçün cümle nâsın a«yarısın yâ Resûlallâh*

k. 8/3

3. 1. 5. Dört Halife

Dört halifeden kasıt; Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osmân, Hz. Alî'dir. “Çihâr-yâr-i güzîn olarak da adlandırılırlar. Hz. Ebû Bekir, Hz. Peygamber'in Mirâc haberinde onu şeksiz, şüphesiz doğruladığından “Sıddîk” aynı zamanda Hz. Peygamberle hicret esnasında aynı mağara da kalmasından dolayı “yâr-ı gâr” olarak anılır.

Hz. Ömer, cesareti, adaleti ile şöhrat bulmuştur. Hz. Ömer'in unvanı “Fârûk”tur.

Edep ve hayasıyla bilinen Hz. Osmân Kur'ân'ı çoğalttırıp dağıtmasıyla, hâfız-ı Kur'ân olmasıyla “Câmi'ü'l-Kur'ân” olarak anılır.

On iki yaşında ilk Müslüman erkek çocuğu olan Hz. Alî “Esedullâh” unvanıyla anılır. Ayrıca “Şîr-i Yezdân”, “Haydar-ı Kerrâr” de onun unvanlarındandır.

Kâlâyî Hz. Alî hakkında yazmış olduğu *medhiyye-i müseddes* de dört halifenin belirgin unvanlarını da kullanarak zikreder.

Çeşm-i dîniñ rúvı A\meddir ;anásır çár-yár
Üubb-ı ~ıddı... olmasa bir dilde dîn itmez ...arár
Far...ı yo... cânımla itsem Üubb-ı Fárú...ı ;ıyár
Dü-cihânda sevmeyen ;O&mânı olsun şerm-sár
Öâşılı şáh-ı velâyetden gelir şevket bize
Açılır Báb-ı ;Alíden Ka;be-i Vâcet bize
mus. 2/3

3. 1. 6. Öbür Dinî Kişilikler

Hız. Hasan [ö.49/669]: Hz. Ali'nin oğlu, Hz. Peygamber'in torunudur. Hasan adını Hz. Peygamber bizzat koyup, kulağına ezanı okumuştur. Kısa süren halifeliğı vardır. Rivayete göre eşlerinden, Ca'de bint Eş'as b. Kays tarafından zehirlenmiştir.¹⁵ Divan da genellikle kardeşi Hz. Hüseyin ile birlikte "Hasaneyn" olarak geçmektedir.

Kesdi efrenc-i Yezídiñ ...ademin çâhireden
Bu pazáya nice şád olmaya rúv-ı Üasaneyn
t. 11/8

Hız. Hüseyin [ö.61/680]: Hz. Ali'nin oğlu, Hz. Peygamber'in torunudur. "Şehîd" unvanıyla meşhurdur. Hz. Hüseyin Kerbelâ' da şehit edilmesi İslâm edebiyatında "maktel" veya "maktel-i Hüseyin" adlı mersiyelele oluşturmuştur.¹⁶ Divan da genellikle kardeşi Hz. Hüseyin ile birlikte "Hasaneyn" olarak geçmektedir.

Ey REFÍ; eyledi tárí«ime Üassán ta\sin

¹⁵ Ethem Ruhi Fığlalı, "Hasan", **DİA**, c. XVI, 1997, s. 282.

¹⁶ Ethem Ruhi Fığlalı, "Hüseyin", **DİA**, c. XVIII, 1998, s. 518-521.

MıŖrı Ŗáh-ı Ŗasaneyn ile Ŗüseyñ aldı Ŗüseyñ
t.11/11

Meryem: İslâmiyet'te iffet, itaat gibi birçok özelliğiyle yüceltilen Meryem, Hristiyanlık'ta da "tanrı doğuran" olarak vasıflandırılmakta ve onun da Hz. İsa gibi öldükten sonra göğe yükseldiğine inanılmaktadır. Kur'ân-ı Kerîm'de otuz dört yerde geçmekle birlikte Kur'ân'ın ondokuzuncu sûresi de bu isimle anılmaktadır. Kur'ân'da adıyla anılan tek kadında yine Meryem'dir. Kur'ân'da ve hadislerde en çok övülen kadınların başında gelmektedir.¹⁷ Divan Ŗiirinde bahûr-ı Meryem tabiri çok sık geçmektedir. Bahûr-ı Meryem, Meryemanaeli adlı bir çiçektir. Geçirtinin giderilmesi, idrar ettirilmesi hususunda çok faydası varmış. Doğum yapacak kadının ağrısı tutunca ebe bu çiçekten bir kuru yaprağı suya atar, suda yaprak açıldıkça gûyâ kadının da rahmi açılır ve suyundan da içince doğum kolaylaşmış.¹⁸

Bir perî-rú da;vetiyçün gör ba'úr-ı meryemi
Bir sifál içre o her dem tázeyeye ba...ıp yatar
k.20/22

Künc-i gülşende ya...ıp yine ba'úr-ı Meryem
Bir perî-rú Ŗanemi itmege da;vet sünbül
k.21/18

İbrahim b. Edhem [ö. 161/ 778(?)] : Belh'de dünyaya geldi. Memleketini terk etmeden önce çok varlıklı bir ailenin oğlu olduğuna dair rivayetler ile, Belh hükümdarı veya onun oğlu, torunu olduğu şeklindeki rivayetler de mevcuttur. İbrahim Edhem bir gün avlanırken gaipten bir sesin "Sen bunun için mi yaratıldın, bunu yapmakla mı emrolundun?" demesi üzerine bütün malını mülkünü bırakarak zühd yoluna girmiş ve Mekke'ye gitmiştir. O, edebiyatta genellikle dünya malını

¹⁷ Ömer Faruk Harman, "Meryem", **DİA**, c. XXIX, s. 236-241.

¹⁸ Ahmet Talat Onay, **a.g.e**, s.73.

bırakıp zühd yoluna girmekle yer alır. Onun hayatı ve şahsiyeti etrafında hikâyeler ve menkıbeler oluşturulmuştur.¹⁹

◊abs idip çáh-ı zena«dánına ázáde iken
»al...a-i zülfini páy-ı dile Edhem mi ...odı
g.54/5

~ad-göñül bend itmede √álá o tár-ı perçeme
Milket-i √üsni dime terk eyle sen şáh Edheme
by.5

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî [ö.672/1273]: Belhli Muhammed Bahâeddin Veled'in oğludur. İlk bilgilerini babasından öğrenmiştir. Mevlânâ babasıyla beraber Hicaz'a gidip Hac farızasını yerine getirdikten sonra Şam yoluyla Anadolu'ya gelip yerleşmiştir. Birçok önemli eseri olmasına karşılık bunların hiçbirisini Türkçe yazmamış hepsini Farsça yazmıştır.²⁰

Çudúmı pertev-i şems-i sa;âdet oldu Bandada
Ki böyle fey>-i Mevláná aña her dem bedíd olsun
t. 68/7

Necmeddîn-i Kübrâ [ö.618/1221]: Harezmi'nin Hıve şehrinde doğdu. Müritlerini velayet makamına ulaştırdığından dolayı "şeyh-i velî-tırâş" unvanıyla tanınmıştır. Kübreviyye tarikatının kurucusudur.²¹

;Ayn-ı Necmü'd-dîn-i Kübrâdır >iyá-yı ;ilm ile
Çılsa da;vá-yı kemál ol idemez kimse kelâm
t. 70/7

¹⁹ Nurettin Albayrak, "İbrahim b. Edhem", **DİA**, c. XXI, 2000, s.293.

²⁰ Abdülbaki Gölpınarlı, **Mevlânâ Celâleddin Hayatı-Eserleri-Felsefesi**, İstanbul, İnkılap Yayınevi, 1999

²¹ Hamid Algar, "Necmeddin-i Kübrâ", **DİA**, c. XXXII, 2006, s.498.

Bâyezîd-i Bistâmî: Asıl adı Ebû Yezîd Tayfur b. İsa b. Sürûşân olup İran'ın Bistam kasabasında doğmuştur. Yazılı bir eseri yoktur ancak şathiyeleri çeşitli mecmualarda kayıtlıdır. Halk arasında menkıbeleri yaygındır.²²

Námdâşı ...uṭb-ı Bistâmî olup Vâmî aña
ṭát-ı pákin ide Ða... dá'im «aṭálardan baǵíd
t. 88/12

3. 2. Dîvânda En Sık İşlenen Konular

3. 2. 1. Aşk

“Aşk Divan edebiyatı içerisinde en temel unsur olarak yer almaktadır. Bütün yolların Roma'ya çıktığı gibi, Divan şiirinde de aşk bütün ırmakların döküldüğü deniz, bütün çayların aktığı ulu ırmak ve bütün yolların açıldığı agora konumundadır.”²³

Klasik edebiyatta hangi divanın sayfaları çevrilirse çevrilsin içinde aşkın olmadığı bir divandan bahsedilmesinin mümkün olmadığı âşikardır. Divan şâirleri aşk, hub, mahbûb, muhabbet ve bu kelimelerin müştakları etrafında binlerce hayal, düşünüş ve imaj geliştirmişlerdir. Klasik kültürümüzde aşkın önemi üzerinde duran Yahyâ Kemâl; “Bir müdekkik kalkıp da: ‘Türk ruhunda en ziyade göze çarpan şey aşk ve ihtirastır.’ dese gözleri kamaştıracak kuvvette doğru bir söz söylemiş olur. Halk şiiri ve tekke şiirinde her şey gönül etrafında döner. Türk musikisine bakınız baştan nihayete kadar beste ve güftesiyle aşktır.” der.²⁴ Aşka kutsiyet atfetmiş bir kültür ve toplumun, edebiyatının da bundan nasibini almaması elbetteki

²² İskender Pala, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, İstanbul, Ötüken Yayınları, 1999, s.60.

²³ Muhammet Nur Doğan, “Divan Şiirinde Aşk”, **Doğu Batı**, nr.26, Şubat-Mart-Nisan 2004, s.32

²⁴ Cihan Okuyucu, “İslam Kültüründe Aşk Anlayışının Tekamülü”, **Karizma**, nr.14, Nisan-Mayıs-Haziran 2003, s.55

düşünülemez. Özellikle Divan edebiyatında yer alan bir nazım biçimi olan gazellerin ana eksenini aşkın oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Beşerî, maddî, manevî, hakîkî, İlâhî, behîmî vb. birçok aşk türünden bahsedilmesine karşılık klasik kültürde cismanî, beşerî aşktan ziyade İlâhî aşk yüceltilir. Klasik şiirde beşerî aşktan bahsetmek genellikle İlâhî aşka basamak oluşturduğu müddetçe mazur görülebilir. Sadece beşerî aşktan bahseden Divan şâirlerinin kınandığı, hoş görülmediği malumdur. Nitekim Allâh'ın bilinip tanınması aşkla gerçekleşir. Aşk yer ve gök yaratılmadan evvel var olan her şeyin kaynağı, aslı, sermayesi durumundadır.²⁵

Mutlak hakikate ulaşmada bir vasıta olan aşk, aklın durduğu yerde devreye girerek kişiyi daha da öteye taşıyan Mutlak hakikat olan Allâh'a ulaştıran bir unsurdur. Mutlak hakikat olan Allâh'a varmak için akıl ve aşk iki ayrı yoldur. Bunlardan ilki medresenin, ulemânın; ikincisi ise tarikatın yani mutasavvıfların yoludur. Medresede aşk denen müşkili halletmek imkansızdır. Çünkü aşk dünya ilimleriyle kavranamaz. Akıl ile aşk arasında bir mücadele mevcuttur. Akıl gönlü aşktan ayırmak istediği gibi gönülde aşka akıllı unutmasını aşkı gözetmesini söyler. Âşık olan kişi akla uymaz; akıllı tecrübe sahibi bir pîr iken âşık ise meczûbdur. Her ne kadar âşık olan kişinin akla itibar etmemesi gerekirse de, akıl bazen alet olarak kullanılır; çünkü aşk sanattır ve bu sanat aletsiz olmaz.²⁶

Dîvânda “aşk” redifli sadece bir gazel yer almakla birlikte işlenen aşk konusu yalnızca bu gazelle sınırlı kalmayıp Dîvânın hemen hemen bütününe aksetmiş durumdadır. Dîvânda aşk ile alakalı beyitlerin bir kısmı aşağıda sunulmuştur.

Gönlü, aşk incileriyle dolu tılsımlı bir hazineye benzeten Kâlâyî bu durumu;

*Göñül pür-gevher-i ;aş... ile bir kenz-i mutalsamdır
Nice fetv eyleyem var nefis-i emmârem gibi ejder*

k. 1/5

²⁵ A. Azmi Bilgin, **Ümmi Sinan Divanı (İnceleme-Metin)**, İstanbul, M.E.B. Yayınları, 2000, s. LXII.

²⁶ Mehmed Çavuşoğlu, **Necati Bey Divanının Tahlili**, 2. baskı, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2001, s.64

“Gönül aşk gevherleriyle dolu bir tılsımlı hazinedir. Nefs-i emmârem gibi (bir) ejder olduktan sonra (onu) nasıl fethedebilirim ki!”
beytiyle ifade etmektedir.

Gönül aynasında yer alan mâsivâ pası ancak aşk cilasıyla giderilip saf hale getirilebilir. Kâlâyî buna;

*çalmasın mir'ât-i dilde jeng-i √ubb-ı mâsivâ
Vir cilâ-yı ;aş... ile yâ Rabbi Şafvet ba;d-ezîn
k. 2/7*

“Yâ Rabbi! Bundan sonra aşk cilasıyla (öyle bir) saflık ver ki gönül aynasında masiva sevgisinin pası kalmasın.”
beytinde işaret eder.

Aşk yolunda gönlü tehlikelerden korumak için yapılacak olan Âl-i abânın sevgisini kendisine sığınmak yapmaktır.

*Râh-ı ;aş...ında «atardan √ıf@ içün tıfl-ı dilim
∪ubb-ı âliñ √ırz-ı cándır yâ Resûlallâh meded
k. 6/10*

“Meded yâ Resûlallâh! Aşk yolunda gönül çocuğumu tehlikelerden korumak için (senin) Âl-i abânın sevgisi (ancak bana bir) sığınaktır.”

İçinde aşk ateşi yanan hiç kimse hiçbir zaman gizli kalamaz. Çünkü gönülde olan âh dumanları âşık olan kişiyi ele vermek için yeterli bir delil olarak karşımıza çıkar.

*Dúd-ı âhından ;ıyándır şübhesiz erbâb-ı súz
Bir göñülde Şanma kim ;aş... áteşi mestúr olur
k. 9/2*

“Bir gönülde (yanan) aşk ateşinin gizli olabileceğini zannetme şüphesiz âşık olan kişiler (gönüllerinde olan) âhın dumanından bellidir.”

Kişinin emel goncesının açılması için gönül bağında aşk güneşinin doğması yeterli bir sebeptir. Kâlâyî bu düşünüşü;

*Her kimiñ báp-ı dilinde mihr-i ;aş... itse tulú;
Her güşád-ı ponçe-i ma...Şúd aña ma...dúr olur*

k. 9/9

“Eğer her kimin gönül bağında aşk güneşi doğarsa, emel goncasının açılması ona Allâh’ın takdiri olur.”
beytiyle ifadelendirir.

Gerçek aşka, aşk-ı İlâhî’ye ulaşmak isteyen âşık için Allâh’tan başka her şey birer araçtır. Mâsivâdan el etek çeken, gönlünü soğutan kişinin gönlünde yer alan Allah aşkının ziyadece yanması, tutuşması kaçınılmazdır.

*Áteş-i ;aş...-ı İlâh ile yanıp
Mâsivâdan dilin itdi tebríd*

t. 95/5

“Allâh aşkının ateşiyle yanarak, masivadan gönlünü soğuttu.”

Kâlâyî oğlu İsmail Rıza’nın doğumu münasebetiyle yazmış olduğu târîhte dua makamında olarak onun irfan mektebinde aşk dersiyle tanıdık, ahbap olmasını temenni eder.

*%úl-i ;ömr ile mu;ammer eyleyip Allâh anı
Mekteb-i ;irfânda ...ılsın ders-i ;aş...a áşiná*

t. 123/3

“Allâh onu uzun ömürlü eyleyerek irfan okulunda aşk dersine bildik, tanıdık eylesin.”

Feleklerin Hz. Peygamber için yaratıldığı düşünülürse dünya ve ahiretten maksadın da Hz. Peygamber ve ailesini sevmek olduğu açıkça ortaya çıkar. Kâlâyî

de var olan bu kadar kesret âleminin bu gerçeği ortaya koymak için var olduğunu belirtir. Nitekim bunu;

*Öubb u ;aş...-ı »ánedán oldı dü-kevniñ vâşılı
Hep bu ke&retten ;azízim anı i#;ándır paraž*

k. 22/3

“Azízim! İki cihânın ortaya çıkardığı Âl-i abânın aşkı ve sevgisidir. Bu kadar çokluktan maksat onu fikretmek, düşünmektir.”

beytiyle manaya büründürür.

Aşk ile kendinden geçen, mest olan âşıkın artık kendinden geçmesi için meyhaneye gitmesine gerek yoktur. Başındaki aşk derdi onu sarhoş etmiştir:

*Mest-i ;aş...ım kúşe-i mey«áneden ...ıldım ferán
Güft ü gú-yı na;ra-i mestáneden ...ıldım ferán*

g. 23/1

“Aşkla mest olduğumdan meyhane köşesinden feragat ettiğim gibi kendinden geçmiş gibi görünenlerin narasının dedikodusundan da feragat ettim.”

Aşk denen kimyayla âşıkın altın gibi halis ayar olmasının yetersiz olduğunu düşünen Kâlâyî onun muhabbet ateşinin potasında da cismini eritmesi gerektiğini düşünerek şunları söyler.

*Púte-i nár-ı muvabbetle eritdim cismimi
Zer gibi «áliş ;ayár itdiyse de kímýá-yı ;aş...*

g. 24/5

“Aşkın kimyası (beni) altın gibi halis ayar haline getirdiye de (ben) cismimi muhabbet ateşinin potasında erittim.”

Muhabbeti bir padişah gibi tasavvur eden Kâlâyî onda aşkın büyüklüğünü gördükten sonra kimsenin şarap kadehini bırakıp nasihat hafızı olmayacağını belirtir.

Kim řáh-ı mu√abbetde göre şevket-i ;aş...ı

Cámı bıratıp √áfı@-ı pend olma ne ...âbil

g. 32/2

“Aşkın büyüklüğünü muhabbet padişahında gören kimsenin şarap kadehini bırakıp da nasihat hafızı olması ne mümkün.”

Kendisine hitap eden Refî‘, bütün kederlerden uzak olmasının reçetesini sevgilinin aşkının gamını muska olarak kullanmasında görür.

Sálim olayım dırsen eger cümle kederden

Yáriñ nam-ı ;aş...ını REFÍ; eyle √amáil

g. 32/7

“Refî‘! Bütün kederlerden emin olayım dersin sevgilinin aşkının gamını (kendine) muska eyle.”

Gönlüne muhabbet kapıları açılan kimsenin artık görüşeceği, konuşacağı kimselerde muhabbet ehli kişiler olacaktır.

Bir ...albe ki açılrsa eger báb-ı mu√abbet

Hep hem-demi anıñ olur erbáb-ı mu√abbet

g. 10/1

“Eğer bir kalbe muhabbet kapısı açılırsa onun dostları her zaman muhabbet ehli kimseler olur.”

Gönlü bir ev, elemi de kir, pas olarak düşünen Kâlâyî bu evin elem denen kirlerden temizlenmesinin gözden akacak olan muhabbet sularına bağlı olduğunu, ancak bu gözyaşlarıyla temizlenmesinin mümkün olduğunu belirtir.

Dil «ánesini pák ider ol çirk-i elemden

Gözden feyežán eyleyen ol áb-ı mu√abbet

g. 10/2

“Gözden taşan o muhabbet suyu gönül evini elem denen kirlerden temizler.”

Muhabbeti mehtaba benzeten şâir bu mehtabın hangi âşıkın gönlünde doğarsa doğsun onu gamın, kederin karanlığında bırakmayacağını iddia ederek şöyle der;

*Elbette ...omaz ;âşl...ı şeb-târ-ı nam içre
Bir dilde tulû; eylese mehtáb-ı mu\abbet*

g. 10/3

“Muhabbetin ay ışığı (eğer) bir gönülde doğarsa elbette (ki bu mehtab) âşıkı gamın karanlık gecesi içinde bırakmaz.”

3. 2. 2. Vuslat

Kâlâyî dîvânında kendisine en çok yer bulan konulardan birisi de vuslattır. Âşıklar sevgiliye kavuşmak uğruna birçok sıkıntıya göğüs gererler, sevgilinin kapısında kul, köle olurlar ancak vuslat ne kadar istense de pek gerçekleşmez.

Aşk meydanına düşen âşıkın kavuşma sermayesi olarak alabileceği ancak gece gündüz ağlamaktır.

*Ey döken na...d-i sirişki dîdeden her rûz u şeb
Sú...-ı ;aşk içre budur sermáye-i vuşlat saña*

g. 3/5

“Ey her gün ve her gece gözden gözyaşı döken! Aşk pazarı içinde sana kavuşma sermayesi (ancak) budur.”

Sevgilisini bir güneşe benzeten âşık onun karanlık bir eve benzeyen dünyasını aydınlatmasını ister.

*~ub\ı-ı vaşl-ı şádı...ıñla tábdár it bezmimi
Áfitábım sensiz ;álem «áne-i @ulmet baña*

g. 4/3

“Ey güneş (gibi parlak olan sevgilim)! Sensiz dünya bana karanlık bir ev gibidir. Meclisimi gerçek kavuşma sabahıyla aydınlat.”

Sevgilisine seslenen âşık, onun kendisine aşk derdini verdiğini elbet bir gün de onun devasını vermesini beklediğini belirtir.

*Derd-i ;aş...ı virmeden ;uşşá...a cânánım benim
Bir gün elbette devá-yı vaşlın i√sándır para>*

g. 22/2

“Cânânım benim, aşk derdini âşıklara vermeden maksat; bir gün elbette (onlara) vuslat ilacını ihsan etmektir.”

Gönlü bir gemiye aşkı da bir denize benzeten Refî‘ vuslat gününü bulduğunu ancak aşk denizinin onu gam girdabına tekrar atmasından korktuğunu söyler.

*Fülk-i dil buldı yine eyyám-ı vaşlı ey REFÎ;
Atmaz ise anı girdáb-ı nama deryá-yı ;aş...*

g. 24/7

“Ey Refî‘! Aşk denizi gönül gemisini gam girdabına atmazsa o yine vuslat gününü buldu.”

Kişinin sevgilisine kavuşmadan başka hiçbir şeye bakmaması için Allâh’ın onun mayasını aşk ile yoğurması yeterlidir.

*Vaşla-i dünyáya ba...maz vaşl-ı cânánın arar
Her kimiñ ;aş... ile ta«mír eylemiş ða... máyesin*

g. 41/4

“Allâh her kimin mayasını aşk ile yoğurmuşsa o dünya elbisesine bakmaz, sevgiliye kavuşma durumunu arar.”

*Va;de-i vaşlını tám isterim elbet senden
Yo...layıp anzını yáriñ bize gel ter geçme*

k. 22/6

“Senden kavuşma vaadini tam olarak yerine getirmeni isterim. Sevgilinin ağzını yoklayıp bizi görmezlikten gelme.”

Vuslata nâil olan âşık çektiği bütün sıkıntıları, kederleri o anda unuttur.

*Unutdı rúze-i hicriñ ile çekdiklerin cümle
O şeb kim hilál-i ;íd-ı vaşlıña irişmiştir
g. 14/3*

“Gönül, vuslat bayramının hilaline eriştiği o gece ayrılık orucuyla çektiği sıkıntıların hepsini unuttu.”

3. 2. 3. Firkat

Divan şiiri vuslattan ziyade firkatin, ayrılığın şiiridir. Vuslat âşık hiçbir zaman nâil olmaz. Onun payına her zaman firkat, hicran, ayrılık düşer. Ayrılık âşık olan için katlanılması en zor olan durumdur. Şâir Hz. Peygamber’in ayrılığıyla yanan canların rahat bir uyku yüzü göremeyeceğini:

*Firá...-ı seyyidü’l-kevneyn ile súzán olan cânlar
Nice «wába varır çeşmi anıñ ;álemde rávatla
t. 82/12*

“Hz. Muhammed (s.a.v.)’in ayrılığıyla yanan canların dünyada rahat bir şekilde gözünün uyku görmesi nasıl mümkün olsun ki!”
beytinde dile getirir.

Kavuşmayı şekere benzeten şâir ayrılığı ise zehire benzetir.

*Gáh fir...atden peyámı gáh vuşlatdan virir
Nut...-ı pákiñ ol sebebden şehd ü hem semdir baña
g. 2/2*

“(Sevgili) bazen ayrılıktan bazen ise kavuşmadan haber verir. Bundan dolayıdır ki tertemiz nutkun bana hem şeker hem de zehir gibidir.”

Vuslata nâil olan âşık sevgilisinin yanında da olsa rahat edemez. Sevgiliden bir gün ayrılacağıının fikri dahi onu üzüntüye, gözyaşlarına boğulmasına yeterli bir sebeptir.

*Yár ile hem-Şo\bet iken giryeler itsem n'ola
Fir...ati fikriyle vuşlat súr u mátemdir baña
g. 2/3*

“Sevgiliyle sohbet ederken gözyaşları döksem buna şaşılır mı?! Ayrılık düşüncesiyle olan kavuşma bana hem düğün hem de matem gibidir.”

Vuslat ile ayrılık arasında bir karşılaştırma yapan şâir vuslatı tatlıya ayrılığı ise saf acıya benzetir.

*N'ola şírín ise vaşlıñ firá...ın mürr-i Şáfídir
Ki her dem áh u efnân itdirir cân u tene káriñ
g. 29/4*

“Vuslatın şirin, ayrılığın ise saf acı gibiyse buna şaşılır mı?! Ki (ayrılığın) kârı câna ve tene her an âh ve figanlar ettirir.”

Ayrılığı rüzgara benzeten şâir, onun sevgilisine ulaşmak için kendisine aşk denizinde aman vermediğini belirtir.

*Ba\r-i jaş... içre imanım kesdi bád-ı fir...atiñ
Áh o dem kim fülk-i dil bulmuşdı eyyám-ı vişál
g. 30/6*

“Âh (tam da) o an gönül gemisi (sana) kavuşma gününü bulmuştu (ancak) ayrılığın rüzgarı aşk denizi içinde imanımı kesti.”

Gönlü bir havuz, gözleri ise bir fiskiye gibi tasavvur eden şâir bu durumu;

Đav>-ı dil şol rütbe tolpun girye-i \asretle kim

Eşk-i çeşmim devr-i dá'im a...mada fevvâre-vâr

g. 15/5

“Gönül havuzu ayrılığın gözyaşlarıyla öyle bir dolgun ki gözyaşlarım fiskiye gibi devr-i dâim ederek akmadadır.”

beytiyle ifade eder. Gözlerden akan bu yaşlar kan kırmızıdır ve gözler iki kan denizine dönmüştür.

Eşk-i vasretle dem-â-dem vumrete meyl eyleyip

İki ba\l-r-i «úna döndi díde-i seyyálımız

g. 19/6

“Akan gözlerimiz, ayrılığın gözyaşlarıyla gittikçe kırmızıya dönerek (en sonunda) iki kan denizine döndü.”

Ayrılık ateşiyle yanan âşkın gönlü kebaba dönmesine rağmen sevgili âşkın feryadını duymaz, şâd olmayan gönlünü görmezlikten gelir.

Şeb-i hicrinde döndi dil kebába nár-ı ;aş... ile

Firá...ı bir iki günlük degil kim Şabr idem yáriñ

g. 29/2

“Ayrılık gecesinde gönül aşk ateşiyle kebaba döndü. Sevgilinin ayrılığı bir iki günlük değil ki sabredeyim.”

Zebún-ı «al...a-i zülfüñ dil-i náşádı bilmezsin

Seniñ hicriñ elinden itdiği feryádı bilmezsin

g. 43/1

“Saçının halkasına bağlı olan şâd olmayan gönlü bilmezsin. Senin ayrılığın elinden (âşkın) ettiği feryadı bilmezsin.”

3. 2. 4. Şarap

Divan şiirinde, keyif verici etkisi, sarhoş edip insanlara sıkıntılarını unutturması gibi birçok özelliğiyle yer alan şarap meclislerin vazgeçilmez

unsurlarındandır. Şarap mecazen aşk, âb-ı hayat, sevgilinin dudağı, kırmızı rengi dolayısıyla la'lı taşı, Kevser suyu vb. yerine kullanılmıştır.

Türk edebiyatında şarabın icadı üzerine sürekli yinelenen iki türlü efsane mevcuttur. Bunlardan biri İran'ın efsane kahramanlarından olan Cemşid tarafından icat edildiği; bir diğeri ise onun şeytan tarafından bulunduğu²⁷.

Şarap insanlara neşe, keyif veren, sarhoş eden bir maddedir. Bunu içenlerin aklının başında olmaması durumunu şâir;

*Ço... mey içip n'ola ;a...lı gelmese mestâneniñ
Pek başınca ayanı mîzân me&eldir kec gelir*

by. 20

“Çok içki içen sarhoşların aklının başında olmamasına şaşılır mı? Teraziye ayağı sert basınca onun doğru gelmemesi meseldir.” beytiyle izah eder.

Şarap, aşk şarabıdır. Onun bir damlasını içen kişinin mest olması, kendinden geçmesi için bütün sebepler yerine getirilmiştir.

*Şarâb-ı ;aş...ıñıñ bir ...atresiyle neş'em i;tâ ...ıl
Beni ebter ...oma yâ Rab be-ha.....-ı sûre-i Kev&er*

k. 1/4

“Yâ Rab! Kevser sûresinin hakkı için aşk şarabının bir damlasıyla neşe vererek beni hayırsız, işe yaramaz bırakma.”

*Şarâb-ı ;aş...ıñı nûş eylemiş mestâneyim şimdi
Cemâliñ şem;ine şeb-tâ-sever pervâneyim şimdi*

g. 57/1

“Şimdi aşk şarabını içmiş bir mestane ve güzelliğinin mumuna da sabahtan akşama kadar (yanan bir) pervaneyim.”

²⁷ Vildan Serdaroğlu, **Sosyal Hayat Işığında Zâtî Divanı**, İstanbul, İSAM Yayınları, 2006, s.371

Şarapla âb-ı hayat arasında bir kıyaslamaya giden şâir sevgilinin elinden içilen şarabın ölümsüzlük suyundan çok daha iyi olduğunu belirtir. Sevgilisi tarafından böyle bir lutfa mazhar olan kişinin artık karanlıklarda ölümsüzlük suyunu aramasına gerek yoktur.

*~a...lasın isterse kendiñ @ulmete áb-ı √ayát
Ben yed-i cânáneden núş-ı şaráb itdim bu şeb
g. 7/3*

“Ben bu gece sevgilinin elinden şarap içtim. Âb-ı hayat isterse kendini karanlıklara saklasın (artık bunun ne ehemmiyeti var.)”

Şarabı rengi itibarıyla gözünden akan kanlı yaşa benzeten şâir sevgilinin hasretiyle kana dönen gözyaşı ile şarabı karıştırmaktadır.

*A...dı tavşan ...anı mey içre yaşım dem«ánede
Şimdi √asretle ...arışdırma...dayım ben dem deme
g. 50/2*

“Meyhanede gözyaşlarım içinde tavşan kanı gibi olan şarap aktı. Ben şimdi hasretle kanı kan ile karıştırmaktayım.”

Âşık olan kişi, içki meclislerinin vazgeçilmezlerinden olan şarap kadehlerinin hiçbir zaman boş olmasını istemez. Gönülde yer alan sitem zehirinin temizlenmesi ancak şarabın etkisiyle mümkün olur.

*Sá...iyá zehr-i sitemle bir iken míná-yı dil
Bezm-i meyde senden ;ášı... híç tehí cáam istemez
g. 20/5*

“Ey sâki! Gönül şişesi sitem zehiriyle bir olmuşken, âşık içki meclisinde kadehin hiçbir zaman boş kalmasını istemez.”

3. 2. 5. Tabiat

Klasik edebiyatımızın en önemli özelliklerinden birisi de birçok iddianın aksine onun hayat ile iç içe bir edebiyat oluşudur.²⁸ Divan şâirlerinin iyi bir gözlemci oldukları, gördükleri tabiat olaylarını olduğu gibi aktarmak yerine hüsn-i talillerde bulunarak yorumladıkları bilinen bir gerçektir. Birtakım tabiat olaylarının olduğu gibi aksettirilmesinin daha çok bir tarih kitabına yakışacağını bildiğinden Divan şâirleri bunları kendi bakış açılarına göre yorumlayıp divanlarına aksettirmişlerdir. Divan şiirinde tabiat tasvirlerinin yoğun olarak işlendiği bahâriyye, nevrûziyye, sünbûliyye, şitaiyye vs. gibi birçok nazım türü bulunmaktadır.

Dîvânda doğa tasvirlerinin işlendiği Velîyüddin Efendi-zâde'ye sunulan *bahâriyye*, İrfân-zâde Ârif Efendi'ye sunulan *sünbûliyye*, Rumeli Kazaskeri Şemsüddin Efendi'ye sunulan “lâle” kasidesi yer almaktadır. Şâirin tabiatı yorumlayışı, bakışı, gözlemciliği sadece burada adı verilen kasidelerle sınırlı değildir. Adı geçen kasidelerin hâricindeki birçok nazım şekli, türünde de canlı tabiat tasvirlerini görürüz.

a) Baharın Gelmesi:

Baharın gelmesiyle her tarafın yeşilliklere bürünmesini bir elbise gibi tahayyül eden şâir bunu Allah'ın dünyaya bir lutfu olarak değerlendirir.

◊amdülillâh yine elâfın idip ◊a... âşkâr
Câme-i sebz ile zeyn itdi cihânı Kirdgâr

k. 20/1

“Hamd olsun ki Allâh lutfunu âşikâr ederek dünyayı yeşil bir elbiseyle süsledi.”

b) Çeşitli Çiçekler:

Gül çiçeklerin padişahı, sünbül de ona eşlik eden onun önünde yürüyerek onu koruyan bir kişi halinde düşünülmüştür.

Semt-i bâna açılıp sultân-ı gül âlây ile
Hep rikâbında yürür sünbül teberle peyk-vâr

²⁸ Ahmet Atillâ Şentürk, “Osmanlı Şâirlerinin Gözlemciliği ve Klasik Edebiyatımızda Realiteye Dair”, **Osmanlı Divan Şiiri Üzerine Metinler**, Haz. Mehmet Kalpaklı, İstanbul, YKY, 1999, s. 431.

k. 20/9

“Gül sultanı alayla bağa açılarak, sünbül (elinde) baltayla peyk²⁹ gibi (onun) önünde yürür.”

*Rúy-ı dil gösterdi mihr ebr-i ni...âbı ref; idip
Hep vicábından zemine ter gelir Şanma bu«ár*

k. 20/11

“Güneş örtü olan bulutu (oradan) kaldırarak gönül yüzünü gösterdi. (Bundan dolaydır ki) utancından zemine ter gelir (sen onu) buhar zannetme.”

c) Yeşilliğin bir deniz gibi tasavvur edilmesi:

*Yemyeşil eyler temevvüc yine deryá-yı çemen
Fülk-i ba\ríler alarga açılıp liman arar*

k. 20/14

“Çemen denizi yine yemyeşil dalgalanır. Deniz gemileri alarga³⁰ açılarak liman arar.”

d) Büyü Yapma:

İstenilen bir kimseyi kendine çekmek, cin peri toplamak için esma çekilir ya da büyü yaparken birtakım tütsü yaktıkları gibi bahûr-ı Meryem de yakarlar.³¹ Aslında bir çiçek olan bahûr-ı Meryem hakkında şâirin buradaki bilgilerle ilgili olarak söylediği beyit dikkat çekicidir.

*Bir perî-rú da;vetiyçün gör ba\úr-ı Meryemi
Bir sifál içre o her dem tázeve ba...ıp yatar*

k. 20/22

²⁹ Peyk; haber, mektup getirip götürten kimse olduğu gibi, Yeniçeri teşkilatında atlıların yanı başında koşarak giden kimseye de denir.

³⁰ Alarga açılmak, alargaya çıkmak: Bir geminin sahille irtibatını keserek sahilten uzaklaşmasına, açığa çıkıp yatmasına denir.

Lutfi Gürçay, **Gemici Dili**, İstanbul, Deniz Matbaası, 1943, s. 11.

³¹ Ahmet Talat Onay, **a.g.e.**, s. 73.

“Bahûr-ı Meryeme bak ki bir peri yüzlü (sevgiliyi) davet için bir çanak içinde o her an tâzeyeye bakarak yatar.”

e) Kişileştirme:

Sünbül kişileştirilerek Sa‘dî-i Şîrâzî’nin **Gülistan**’ından hikâyeler okuyan bir meddah gibi düşünülmüştür.

*Gösterirsem de n’ola baş üzerinde aña yer
İder evrá...-ı Gülistânı vikâyet sünbül*

k. 21/3

“Gülistan yapraklarından hikâyeler okuyan sünbüle baş üzerinde yer gösterirsem bunda şaşılacak ne var!”

*Gülsitândan bir iki beyti visáb eyleyip ol
[Nonçeye söyledi tarî«-i vilâdet sünbül*

k. 21/11

“Sünbül, Gülistan’dan bir iki beyti hesap ederek goncaya ne zaman açılacağıнын tarihini söyledi.”

Sünbül diğer çiçeklere hizmet eden bir hizmetçi olduğu gibi aynı zamanda çemen askerlerinin komutanı, elindeki kılıç ve baltayla kahramanlıklar gösteren birisidir.

*Mevlid-i nonçede gül dernek idince çemene
Sîm-...adevlerle şunar herkese şerbet sünbül*

k. 21/12

“Gül, goncanın doğumunda (açılmasında) çemene şölen tertip edince sünbül gümüş kadehlerle herkese şerbet sunar.”

*N’ola ser-;asker olur ise cüyüş-ı çemene
Gösterir tîn ü teber ile şecâ;at sünbül*

k. 21/10

“Kılıç ve baltayla kahramanlıklar gösteren sünbül çemen askerlerine komutan olursa buna şaşılır mı?”

Havanın yağmursuz, kapalı olmasını, şâir sünbülün tazelik bulması için feleklerin çarkının onun ayağına su dökmesine yorumlar.

*Páyına Şu döküyor çar«-ı felekler gúyá
Sünbülídir ki havá buldı tarávet sünbül*

k. 21/19

“Hava kapalı, yağmursuz olduğundan feleklerin çarkı sanki sünbülün tazelik bulması için onun ayağına su döküyor.”

3. 2. 6. Nevrûz

Kelime anlamı olarak yeni gün demek olan nevrûz, güneşin koç burcuna girdiği zamandır. Nevrûz ilkbaharın başlangıcı olmakla birlikte Celali takvimine göre de yıl başıdır. Dinî bir yönü olmamakla birlikte, baharın müjdecisi olan nevrûza isnat edilen birçok inanış mevcuttur. Buna göre; dünya ve Hz. Âdem’in yaratılması, yıldızların dönmeye başlaması nevrûz gününe tekabül eder. Cemşid’in Azerbaycan’da tacıyla tahta oturması da nevrûz günüdür. Buna istinaden İranlıların her sene o gün bayram yapması âdet olmuştur.³² Zaten eski İran da iki büyük bayram mevcuttur. Bunlardan biri nevrûz, öteki ise Mihrican’dır.³³ Nevrûz kutlamalarının kendine has birtakım ritüelleri vardı. Bunlardan biri de o güne özgü olarak yapıлып yenilen nevrûziyye adlı tatlıdır. Bu tatlıyı o devirde eczacılar yapmaktaydı. Aynı zamanda bir edebi tür olan nevrûziyyeler nevrûzda devlet büyüklerine sunulan kasidelerdir. Dîvânda müstakil bir nevrûziyye olmamakla birlikte şâir az da olsa nevrûzla ilgili çeşitli beyitler söylemiştir.

;îd-i nev-rúza n’ola ...urbán içün gelse vâmel

³² Ahmet Talat Onay, **a.g.e.**, s.317

³³ Mehmet Zeki Pakalın, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, c.II, İstanbul, M.E.B. Yayınları, 2004, s.687

Hep libás-ı leyli ...addine göre kesdi nehár

k. 20/6

“Gündüz gece elbisesini hep boyuna göre kesti. Hamel nevrûz bayramına kurban olmak için gelse buna şaşılır mı!”

Geldigiñ ma...dem-i sa;d ile şeh-i nev-rúzuñ

»ák-i páyına ider müjdeye sür;at sünbül

k. 21/37

“Sünbül, nevrûz padişahının uğurla geldiğini ayağının toprağına müjdelemek için hızlı hareket eder.”

Bir kez irişip ;aş... ile nev-rúz-ı viŞále

Alsa... ..oyuna ol ...uzuyı burc-ı vâmelde

g. 48/4

“Kavuşma nevrûzunu aşk ile bir kez erişerek koç burcunda o kuzuyu koyuna alsak!”

3. 2. 7. Talihten, Zamandan Şikayet

Şâirler sık sık insanların kıymet bilmediğini yeterince iltifat görmediklerini belirtmeleri divanlarda çokça karşımıza çıkan konular arasında yer almaktadır. Onlar, feleğin her zaman kendilerine vefasızlık, kahpelik ettiğinden dem vururlar. İskender Pala feleklerin bu durumuyla ilgili olarak *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*’nde şu bilgileri vermektedir.

Batlamyos sisteminden çıkarılan bir düşünüşe göre dünya kâinatın merkezidir. Dünyayı dokuz felek çevreler. Bunlar, iç içe geçmiş şekilde soğan zarı gibi dünyayı çevrelemişlerdir ve dünya göğünden başlamak üzere yedi tanesi yedi gezegenin feleğidir. Birinci felekte Ay olmak üzere sırasıyla Utarid, Zühre, Şems (Güneş), Mirrih (Merih), Müşteri, Zühal gezegenleri bulunur. Sekizinci felek sabit yıldızlar ve burçlar feleğidir. Dokuzuncusu da cisimden arınmış olan ve bütün felekleri saran en büyük; en yüksek felektir ki felek-i atlas (atlas feleği), felek-i a‘zam (en büyük felek) adıyla anılır. Hükemâ felsefesine göre sekizinci feleğe Kürsî,

dokuzuncuya da Arş denir. Atlas feleği yirmi dört saatte bir devrini tamamlar. Bu devir (dönüş) doğudan batıya doğru olup, diğer felekleri de döndürür. Diğer feleklerin iki türlü hareketi vardır. Biri Atlas feleğiyle birlikte doğudan batıya, diğeri de bunun aksi olarak batıdan doğuyadır. Atlas feleği dönerken diğerlerini de kendi istikametinde dönmeye zorlar. Bu dönüş büyük bir özellik taşır. Kendi istikameti dışında dönüşe zorlanan sekiz felek , insanların tâlihleri, refah ve mutlulukları üzerinde değişken ve aksi durumlar ortaya koyar. İşte bu felekler üzerine etmenin nedeni budur. “Kahpe felek, dönek felek” gibi şikayetlerin aslı da dokuzuncu felek olan Atlas feleğinin ters dönüşü sebebiyledir.³⁴

1. Olumsuzluklardan Feleği Sorumlu Tutma:

Sevdiklerinin âhirete göç etmesinden feleği sorumlu tutan şâir, hiç kimsenin ondan ümit, vefâ beklememesi gerektiğini söyler.

*Ey felek hiç kimse ümmîd itmesin senden vefâ
Kim benim rû-ı revânım eylediñ benden cüdâ*

t. 160/1

“Ey felek! Senden hiç kimse ümit beklemesin. Çünkü benim sevgilimi benden ayırdın.”

*Felekden itmesin hiç kimse ümmîd-i vefâ ey dil
Ki fermân-ı ...ader vükmin bu gûne eyledi icrá*

t. 165/5

“Ey gönül! Kader fermanın hükümünü bu tarz icra ettiğinden dolayı hiç kimse felekten vefâ ümit etmesin.”

*Felekden itmesin aşla vefâ ümmîdini kimse
Ki almadan cihândan kâmin eyler «ák ile yeksán*

t. 175/3

“Dünyada emeline ulaşmadan toprakla bir eylediğinden dolayı kimse felekten asla vefâ beklemesin.”

³⁴ İskender Pala, **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, İstanbul, Ötüken Yayınları, 1999, s.136

2. Ancak Allah'tan Yardım Umma:

Zamandan şikâyet eden Kâlâyî hiç kimseden meded istememesi gerektiğini kendisine söyleyerek ancak Allâh'a minnet edeceğini belirtir.

*İtme ümîd-i meded kimseden ;álemde REFÍ;
Reh-i maṭlabda »udádan olan imdádı gözet
g. 8/7*

“Reff‘! Dünyada kimseden medet bekleme. Talep yolunda Allâh’tan olan imdadı gözet.”

Sevgilisinin kendisine ezâ, cefâ çektirmesini iki nedene bağlayan âşık bunun ya şâd olmayan talihinden ya da sevgilisini çok sevmekten kaynaklanabileceğini belirtir.

*%âli;-i náşád mıdır bu gúne va\şet bendene
Yo«sa má’il oldunumdur cürmüm ;iŞyánım benim
g. 40/5*

“Kuluna bu tarz vahşet (göstermen) şâd olmayan talihinden mi yoksa (tek) suçu, isyanının sana meyilli olmasından mıdır?”

Dünyanın gaflet sarhoşluğuna dalmasından dolayı ney’in sesinde herhangi bir etki şarapta da hiç neşe kalmadığını belirten şâir bunu;

*»umâr-ı naḫlete tolmuş ;aceb bir demde ;álem kim
Ne te’sír-i Şadâ-yı ney ne meyde bir şetâret
var*

k. 3/7

“Âlem öyle bir anda gaflet sersemliğiyle dolmuş ki ne ney’in sesinin bir etkisi ne de içki de bir sevinç, neşe var.” beytiyle ifadelendirir.

3. 2. 8. Bayram

Türklerin İslâmiyet'i benimsemelerinden sonra İslâm medeniyetinden aldıkları önemli geleneklerden birisi de dinî bayramlar olan ramazan ve kurban bayramlarıdır. Ramazan bayramı, bu ayın sona ermesiyle birlikte kutlanırken, kurban bayramı, Hz. İbrahim'in oğlu Hz. İsmail'i Allâh'a kurban ederken ikisinin gösterdiği teslimiyet üzerine Allâh'ın Hz. Cebrail vasıtasıyla bir koç gönderip onun kesilmesi üzerine kutlanır. Halk arasında sevince neşeye vesile olan bayramlar devlet kademesinde de belli gelenekler dahilinde kutlanırdı.

İstanbul'da yer alan en meşhur bayram meydanları; Fatih, Vefa, Cinci Meydanı, Kadirga, Üsküdar'da; Doğançılar, Haydarpaşa, Beşiktaş'ta; İhlamur Köşkü civarı, Beyoğlu'nda Fîruzağa, Karabaş meydanları, Kasımpaşa'da; Tabakhane meydanlarıdır.³⁵

Klasik şiirde, devrin sosyal hayatını da bize aksettirmiş olması yönünden önemli olan ;îdiyyeler birçok şâir tarafından kaleme alınan türler arasında yer almaktadır.

Divan şiirinde dinî bayramlar ya da nevrûz bayramının haricinde âşkın sevgilisine kavuşması da aynı şekilde bayram olarak kabul edilir.

Bizi başdırma gibi rûze-i hicr itdi ...adíd
Mey-i la;liñ ile tertîb idelim geldi çü ;íd
g. 12/1

“Ayrılık orucu bizi pastırma gibi bir deri bir kemik bıraktı. (Ama artık) bayram geldiğinden la‘l gibi kırmızı şarabınla (bunu) ıslatalım.”

Ayrılık oruç, sevgilinin kaşı ise hilâldir. Âşık, ayrılık orucunda birçok sıkıntı çekmesine rağmen sevgilinin kaşını görünce orucun bittiğini bayramın geldiğini bilerek daha önce çektiği bütün sıkıntıları unuttur. Nitekim ramazan bayramı hilalin görünmesiyle başlar.

³⁵ Musahipzade Celâl, **Eski İstanbul Yaşayışı**, İstanbul, Türkiye Yayınevi, 1946, s. 96-97.

Unutdı rúze-i hicriñ ile çekdiklerin cümle

O şeb kim hilál-i ;íd-ı vaşlıña irişmişdir

g. 14/3

“Gönül, vuslat bayramının hilaline eriştiği o gece ayrılık orucuyla çektiği sıkıntıların hepsini unuttu.”

Vuslat âşkın bayramıdır ve o bu bayramda sevgilisine kurban olmaya hazırdır.

;Íd-ı vuşlatda aña dil nice ...urbán olmasın

Geldi nâz ile ...oyuna böyle bir dilber bere

g. 52/2

“Kavuşma bayramında naz ile koyuna gelen böyle bir sevgiliye gönül nasıl kurban olmasın.”

3. 2. 9. Ramazan

İslâmiyet’in beş şartından biri olan oruç ramazan ayında yapılan bir ibadettir. Ramazan aynı zamanda kutsal üç ayların (Recep, Şaban, Ramazan) da sonuncusudur. Ramazanla birlikte şâirlerin devlet büyüklerine, ileri gelenlere sundukları kaside tarzında ramazaniyyeler sunmuşlardır. Kâlâyî’nin Dîvânında yer alan şiirler içinde de en hacimlisi Velîyüddin Efendi-zâde’ye sunmuş olduğu *ramazâniyye*’sidir. Ramazanın gelmesiyle bütün Müslüman toplumlarında da büyük bir değişim yaşanmaya başlar. Daha önce münferit yapılan bazı ibadetler birer toplu etkinlik haline gelir.

1. Mahyalar ve Kandiller:

Ramazan’daki etkinliklerden camilerde birçok yönden nasibini alır. Bu ayda insanlarla dolup taşan camiler aynı zamanda minarelerindeki mahyalarla da renkli görüntüler oluştururlar.

Döndi hep ...ubbe-i efláke cevâmi; gúyá

Bulup envá;-ı mesábí√ ile anlar ziynet

k. 18/4

“Câmiler türlü türlü kandillerle süslenip sanki hepsi feleklerin kubbesine döndü.”

Gösterir máh-ı Şıyámıñ bize máhiyyetini

Yazsa ta;lı... ile máhiyyeci laf@-ı ra√met

k. 18/6

“Mahyacı ta‘lik ile rahmet lafzını yazarsa bize oruç ayının mahiyetini göstermiş olur.”

2. Meyhaneler Kapanır:

“Ramazan ayının en büyük özelliği yasaklar ayı olmasıdır. Bu ayda nefsi terbiye için birtakım zevklerden el çekmek ve zühd hayatı yaşamak gerekir. Önceleri elden düşmeyen içki, bu ayda görünmez olur. Ramazan âdeta mütedeyyin bir insan edasıyla gelir ve içki içen insanların ellerinden kadehlerini alır.”³⁶ Diğer bütün aylar açık olan meyhaneler bu ayda artık kandillerini bayrama kadar dinlendirmeye başlarlar.

Şimdi gök ...andíli hep sönmede mey«áneleriñ

Göremezse n’ola ayı... yolın ehl-i işret

k. 18/9

“Şimdi meyhanelerin gök kandilleri hep sönmede. İşret ehli kimseler ayık (bir halde dahi) yolunu göremezse bunda şaşılacak ne var!”

3. İçki İçilmez:

%apası atdı varil-veş yine mey«árlarıñ

Yevm-i şekk gicesi itdikde hiláli rü’yet

k. 18/10

“Bir sonraki günün Ramazan olduğu şüpheli olan gecede ay’ı gören sarhoşların yine varil gibi tepesi attı.”

³⁶ Vildan Serdaroğlu, a.g.e, s.246

*Fıkr-ı encám ile cámı bıra... elden çelebi
Ramaḡándır mey [ü] maḡbúb ile olmaz ülfet*

k. 18/11

“Çelebi! Âhiret düşüncesiyle kadehi elden bırak. Ramazan olduğundan içki ve sevgiliyle ülfet olmaz.”

4. Saatlerin Ayarlatılması:

“Eskiden Ramazan sofralarına hazırlananlar ve beş vaktini muntazamca bilmek isteyenler saatlerini temizletirlerdi.”³⁷

*çalbiñi tevbe ile jeng-i günehten pák it
Sildirir toḡrı yürisin diyen ádem sá;at*

k. 18/12

“Günah pasından kalbini tevbeyle temizle. Saatim doğru ilerlesin diyen adam (onu) sildirir.”

5. Dualar Kabul Olur:

Ramazanın insanlara Allâh’ın bir armağanı olduğunu söyleyen şâir bu ayın kıymetinin bilinmesiyle edilen duaların Allâh tarafından kabul göreceği inancını taşır.

*Mü’mine tuḡfe-i ḡa...dır meh-i rúze her yıl
çadriñi bil ki du;áñ ola ...abúl-i ḡaḡret*

k. 18/14

“Oruç ayı Müslümanlara her yıl Allâh’ın bir hediyesidir. Onun kadrini, kıymetini bil ki duan Allah tarafından kabul görsün.”

³⁷ Ahmet Talat Onay, **a.g.e.**, s. 353.

Ramazâniyyesinde devrin yemek kültürüyle ilgili olarak çok önemli bilgiler veren Refî'-i Kâlâyî bununla birlikte Adanalı Sürûrî, Antepli Aynî ve Vehbî'ye de sataşarak bunların şiirinin tatsız tuzsuz olduğundan dem vurur.

IV. BÖLÜM

4. METİN

4. 1. Çeviriyazı Alfabeti

ء	'	ض	∂, ≥
ا	a, e, ı, i, u, ü	ط	†
ب	b	ظ	@
ت	t	ع	i
ث	&	غ	π
ج	c	ف	f
ح	√	ق	...
خ	«	ك	k, ñ
د	d	ل	l
ذ	≠	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ü, o, ö
س	s	ه	h
ش	ş	ی	y, ı, i
ط	ş	-	uzatma işareti

4. 2. Nüshaların Tanıtılması

Refîî -i Kâlâyî Dîvânının tespit edilen beş nüshası vardır. Bosna nüshasını tüm çabalarımıza rağmen getiremediğimizden ve eksik bir nüsha olduğundan, ayrıca Sadberk Hanım Müzesi Hüseyin Kocabaş Yazmaları 346'da yer alan nüsha ise sadece tevârîh kısmını ihtiva ettiğinden karşılaştırmalı metne dahil etmedik. Dolayısıyla metin üç nüsha üzerinden kurulmuştur. Burada tenkitli metne dahil olan nüshaları tanıtmak amacıyla bilgiler verilecektir.

1. Dîvân-ı Refîî -i Kâlâyî, taşbaskı [T]

Baş:

İlâhî şâh-râh-ı şerîa tevfi...iñ idip rehber
%arî...-i vaşlıñ içre bendeñe bir reh-nümâ göster

Son:

◊a.....ıyâ neşr it cihâna gevher-i târî«ini
%abîa maşrûf himmeti ma«dûmı ín dîvân bihîn

el-Hâc Muharrem Efendi destgâhında 1284 (1867-68) yılında oğlu şair Ahmed Münîb tarafından taşbaskı olarak basılmıştır.

Tenkitli metin diğer nüshalara göre daha düzenli ve daha çok şiir barındırdığından dolayı “T” nüshası üzerinden kurulmuştur. Nüsha 142 sayfadır. Talikle yazılmıştır. Dîvânın başında Kâlâyî'nin oğlu Ahmed Münîb tarafından yazılan şairin terceme-i hâli mevcuttur. Ayrıca Dîvânının 129 ilâ 139. sayfaları arasında Kâlâyî ile Adanalı Sürûrî'nin hezelleri vardır. Dîvânın sonunda ise başta şair oğlu Ahmed Münîb olmak üzere devrin birçok şairi tarafından kitabın basılmasına düşürülmüş tarihler vardır.

2. İ. B. B. Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet K.433 [A]

Baş:

İlâhî şâh-râh-ı şerîa tevfi...iñ idip rehber

%arí...-i vaşlıñ içre bendeñe bir reh-nümá göster

Son:

Du ; â-yı devletin şâm [u] se√er vird-i zebân itmiş

%abîb-i «âşşâ k'anı ...ullarından Muştafâ kemter

118 yaprak ayrıca 9 yapraklık ekler kısmı vardır. Söz başları ve mahlas üstleri kırmızı mürekkepledir. Muallim Cevdet'in 88a'da verdiği bilgiye nazaran bu nüshanın müstensihi muhtemelen şairin kendisidir. Eserde Mustafa Zekâî Efendi'nin, Sultan III. Selim'in şiirlerine de rastlanmaktadır. Ayrıca 5a'da Arapça olarak bazı hadis-i şerifler yazılmıştır. Bunun yanında 6a'da Sultan Abdülmecîd'in doğumuyla ilgili olarak yazılmış bir paragraflık ibare vardır. Eserde yer yer birçok beyit üzerinde karalamalar yapılmıştır.

3. Ankara Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu FB 259 [M]

Baş:

Îlâhî şâh-râh-ı şer;a tevfi...iñ idip rehber

%arí...-i vaşlıñ içre bendeñe bir reh-nümá göster

Son:

Semâvât ehliniñ göz yaşıdır cârân zann itme

Şehîd-i Kerbelânın rû√-i pâki için sebîl oldu

Söz başları, mahlas üstleri kırmızı mürekkepledir. Vişnerengi meşin sırtlı, yıldız zencirekli, kendinden desenli kağıt kaplı mukavva ciltlidir. Eser 94 varak olup yazı türü nesihdir. Eserde birçok sayfa boş olarak yer almaktadır. Eserin müstensihi şairin oğlu Ahmed Münîb'dir. Eserde Ahmed Münîb'in kendi çocuklarının doğum kayıtlarına ait birtakım yazılar, şiirler mevcuttur.

4. 3. TENKİTLİ METİN

Díván-ı Refîî-i Kálâyî*

* T 2.

İşbu Díván-ı feŞá√at-beyán-ı belánat-;unván fuŞa√á-yı dehrden ve búlenâ-yı ;aşrdan ve meşáhír-i şá;ir-i(?) müsellem-i ;álem olan ...and-i Valávet-ba«ş tab;-ı le#i#den şehri'l-aŞl ve táhirü'n-nesl müteveffá Me√med Emín Refi;-i Káláyí ;aleyhi rahmetü'l-hádí cenáb-ı fetánet-meáblarınıñ terceme-i Validir.

Nı√rír-i rúşen-¿amír múmá-ileyh mu...addemá Ma√mudpaşa başında «anda lahurí şal ve sáir akmışe-i bí-mi&ál ...umáš-fürüş iken mua««iran bá-;avn-i kerem-i »udá be-himmet-i şír-i Murtazá ile tárík-i másivá-yı kále-i dád ü sited ü servet ve tálib-i ;ilm ü ma;rifet-i dünyá vü áhiret olup cennet-mekán Ebü'l-fet√ Sultán Me√med »an Óa¿retleriniñ Cámi;-i şeríf ve lámi;-i fey¿-envár-ı müniflerinde yigirmi yedi sene ta√Şíl-i ;ilm ü ma;rifet ve kesb-i zá«ire-i dünyá vü a«iret edip ...umáš a...çalarını metá;-ı ;ilme tebdíl iderek ilá a«iri'l-;ömr ;ilm metá;ı kendüye sermaye-i devlet ü dáreyn olarak Káláyí ma«laŞları ...umáš-fürüşculu...dan ta«alluŞ eyleyüp ;Arabí ve Fárisí ;ulúm-ı edebiye ve ;a...liyye ve fúnún-ı ma;árif-i külliyye ve cüziyyede ale'l-ıtlá... meşhúr-ı áfá... olup teşnegán-ı zülal-i fey¿ olanlar menba;u'l-√ayát ta...rír-i pür-te'&írlerinden reyyán olurlar idi. Mevlánâ-yı múmá-ileyhiñ á&ár-ı «áme-i na@m-ı dürer-bárı ve múnácát-ı ...âdi'l-√ácát Va¿ret-i Bárí ve na;t-i şeríf-i Nebevî-i ;aliyye rahber ü hádí efendimiziñ nu;útına me'lúf ve mu√ibb-i «ánedán-ı Âl-i ;abá olarak biñ iki yüz otuz yedi senesi, altmış üç yaşında ;ázim-i gülşen-saráy-ı báp-ı na;ím olup Top...apu «áricinde Bosna yolunda defín-i «ák-i ;ıtr-nákdir. Ra√metulláhi ;aleyh.

Matbú; şi;r-i dil-nişinleri ke&írü'l- ik&ár ise de der-dest-i ma¿bút ve ma√fú@ bulunan nezd-i necl-i necíb

záde-i sulbı şá;ir Lebíb A√med Müníb Efendiniñ peder-i
büzürgvárlarınıñ cem; ü tertíbine muvaffa... oldu...ları işbu
díván-ı belápat-;unván bu kerre def;a-i úlá olara... Fátiv
Matba;asında el-√ác Mu√arrem Efendiniñ taş destgáhlarında
tab; u tem&íl olunmuşdur.

KASİDELER

Díván-ı Káláyí
;Aleyhi Ra√metü'l-Bárí*

1

Münácát-ı ∆a>ret-i Bárí*

Mefá;ílün /Mefá;ílün /Mefá;ílün /Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. İláhí şáh-ráh-ı şer;a tevfi...iñ idip rehber
%arí...-i vaşlıñ içre bendeñe bir reh-nümá göster
2. Ne deñlü nátüvân-ı cirm isem bu yolda ben yá Rab
;AŞá-yı ;avniñi ...ıl dest-gírim luftuñı yáver
3. »udáyá nonçe-i ma...Şúdum aç gülzár-ı ...albimde
Be-cáh-ı verd-i Şad-berg-i cemál-i ál-i peynamber
4. Şaráb-ı ;aş...ıñıñ bir ...atresiyle neş'em i;tá ...ıl
Beni ebter ...oma yá Rab be-ha.....-ı súde-i Kev&er
5. Göñül pür-gevher-i ;aş... ile bir kenz-i mutalsamdır
Nice fet√ eyleyem var nefis-i emmárem gibi ejder

* Başlık: Díván-ı Káláyí ;Aleyhi
Ra√metü'l-Bárí: Díván-ı limu√arririhi Refi;-i Káláyí Sellemehulláhu
Te;álá M

1 T 4, A 1b, M 1b.

* Münácát-ı ∆a>ret-i Bárí: Yalnız M

3 »udáyá: İláhí A

6. Unutdum bildigim de hep silindi lev√-i «átırdan
Zebán-ı dilde anca... ..aldı bir lá te...natú ezber
7. Hisáb-ı Vāsibú emrin tutup tefrí...-i cürm itsem
Çalan Şıfr-ı hevádır «ayrıma ikrác olan hep şer
8. İláhí ba√r-i nufrána düşüp bir Varf o...unmasın
Yarın ma√şerde yá Rab seyyiátum Zabt iden defter
9. Şeb-i tár-ı ta√ayyürde enísi nefis ü şeytándır
O dil kim mihr-i ;aşkıñdan İláhá almamışdır fer
10. Eger dil ;u...desin fet√e ;ulúma Şarf-ı #ihn itsem
Tevekkül bábını kesr eylerim gördükde Varf-i cer
11. Kimiñ báb-ı ha...âret-güsterinden lutf ümíd itsin
Seniñ in;ám-ı bí-haddiñle perverde olan çáker
12. Niçe ...âf-ı ha...î...at semtini bulsun tesellísiz
Göñül murpı ki ;an...â olsa perváz idemez bí-per
13. REFÍ;á matlabıñ i√sán ider Ha... nam yime bir gün
Ezel bezminde olduñsa tecellí lutfına ma@har

2

Tevbe-náme

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün
-.- / -.- / -.- / -.-

12 ha...î...at: ...aná;at A
2 T 5, A 2b, M 2a.

1. Tevbe yá Rab itdigim 'iŞyána ...at ...at ba;d-ezín
Virmeyem ;avniñla aŞla nefse ru«Şat ba;d-ezín
2. Árzú-yı kám-ı dehr itdi yeter ço... tel«-kám
Vir dimán-ı cána ;aş...ıñla Valávet ba;d-ezín
3. Bir da«i zülf-i bütána olmayam dil-beste kim
Eyledim tül-i emelden ben ferápat ba;d-ezín
4. Bezm-i dehriñ çünkü var her neş'esinde biñ «umár
[ayrı çok náz itmesin sá...î-i devlet ba;d-ezín
5. ;illet-i cürm ile bozdum çihre-i ma...Şúdumu
Vir devá-yı ;afv u lutfıñla beşáşet ba;d-ezín
6. Dil tururken i;tibár itmek ;abe& imiş tene
İtmeyem áyine-dáne ben de ranbet ba;d-ezín
7. Çalmasıñ mir'át-i dilde jeng-i Vubb-ı másivá
Vir cilá-yı ;aş... ile yá Rabbi Şafvet ba;d-ezín
8. Bildik ey dil máni; ü mu;tí ki Alláh oldıñın
[ayre itme ser-fürú Mevláya minnet ba;d-ezín
9. Çünkü ev...âtıñ seniñ geçdi günáh ile dilá
Her gün áh ile saña lázım ;ibádet ba;d-ezín
10. Ráh-ı ma...Şúduñ »udá ásán iderdi ey REFÍ;
Luţf idip saña ;aziziñ ...ılsa himmet ba;d-ezín

6 tururken: dururken A
itmeyem: T'de müstensih hatası olarak "itmeyeyim"
şeklinde yazılmış.
9 seniñ geçdi günáh ile: günáh ile seniñ geçdi A

Díger Münácát-ı »udá-yı ;Azze ve Celle*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. İlâhî kimde künh-i #átıñı idráke ...udret var
 Yeterdi kendi nefsimdir ki bilsem bende ...uvvet var
2. Reh-i ma...Şúda ;azm itsem ;adú-yı nefis ider tañlít
 Ki menzil-gáh-ı vaşlında niçe dívár-ı √ayret var
3. Müríd-i «ayr u şer zátıñ iken küllí bu ;álemde
 Ne sırdır kim dinir elde yine cüz'í irádet var
4. Kişi dostlu... ümídin ...at; idince kendi nefsinden
 Aña yá Rabbi bilmem payrı kimden bir ;ináyet var
5. Cihânıñ sa;d u na√sın seyr idüp [gel] düşme teşvíşe
 Ki her bir #errede biñ şems-i ;álem-táb-ı √ikmet
 var
6. Eger im;án ile ba...sañ cihânıñ √üsn ü ...ub√ına
 Ne fıs... erbábı pür-«ande ne záhidde beşáset var
7. »umár-ı naflete talmış ;aceb bir demde ;álem kim

3 T 6, A 98b, M 3b.

* Başlık: Díger Münácát-ı »udá-yı ;Azze ve Celle: [ʔazel-i li-mu√arririhi
 Refi; A

3 sırdur kim: sır bu A

5 [gel]: A, M.

6 ba...sañ cihânıñ √üsn ü ...ub√ına: ...lsañ na@ar ník ü bed-i dehre A

Ne te'sír-i Şadâ-yı ney ne meyde bir şefâret var

8. Günehkârım diyü kesme ümidiñ sen ki KÂLÂYÍ
Kebâ'ir ehline buyrur Vadi&inde şefâ;at var
9. Recâ-yı bî-;amel hergiz kabul olmazsa ;indiñde
Tesellî bulamaz bu dil disemde bende Vâşyet var
10. REFî;â mürşid-i kâmil arardıñ bu tekâsül ne
BiVamdillâh ki şey«iñde kemâl-i Vüsn-i himmet var
11. ;Aceb mi #ât-ı insân kim @alúm u hem cehúl olsa
Ezel ;ar≥ u ...abúl olmuş girân Vaml u emânet var

4

Na;t-ı Şeríf-i Seyyidü'l-Kevneyn Ve' &-&a...aleyn*

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Esír-i maV>-ı Vubb-ı másivâyım yâ Resúlallâh
Anıñçün ...urb-ı pákiñden cüdâyım yâ Resúlallâh
2. Göñül levVinde maVfú@um hemân lá te...naťú ...aldı
Aña manrúr olup ehl-i recâyım yâ Resúlallâh
3. Bulur mı menzil-i ma...Şúdını hem-râh olan nefse

9 Yalnızca A'da mevcut.

10 Yalnızca A'da mevcut.

11 Yalnızca A'da mevcut.

4 T 7, A 3b, M 4a.

* Başlık: Na;t-ı Şeríf-i Seyyidü'l-Kevneyn Ve' &-&a...aleyn: Diğer Na;t-ı Resúl-i Ekrem ~allalláhu Te;álâ ;Aleyhi ve sellem A

K'anıñ emriyle der-bend-i heváyım yá Resúlalláh

4. Bu cürm ile n'ola ben kuṽl-ı çeşm-i ;áşl...ân olsam
Ki ben «ák-i reh-i Âl-i ;abáyım yá Resúlalláh
5. Şeb-i Ṽayretde düşmüş ráh-ı ;iŞyána gider dá'im
Yed-i nefsimde gúyá bir ;aŞáyım yá Resúlalláh
6. Çomaz gülzár-ı ;aş...ıñda irem bir berg-i vaŞlıña
Ki dámen-beste-i «ár-ı «aťáyım yá Resúlalláh
7. Ne nár-ı dúza«a tá...at ne ;iŞyání feránat var
Hemán iṽsáníña ...almış gedáyım yá Resúlalláh
8. Dem-i nefis ile pür-jeng-i hevá ...alsın mı her dem dil
Eger mir'át isemde bí-ciláyım yá Resúlalláh
9. Tekásül bende fermán-ı sünende şöyle bî-Ṽad kim
TeṼáyá-yı seláma pür-Ṽayáyım yá Resúlalláh
10. REFÍ; i çáh-ı nafletden çı...ar Ṽabl-ı ;ináyetle
Çalırsam böyle valláhi hebáyım yá Resúlalláh
11. Şifá-yı Şadr-ı dil iksír-i áb-ı rúy-ı pákiñdir
Devá ...ıl dá'-i #enbe mübteláyım yá Resúlalláh

5

Díger Na;t-ı Sulťánu'l-enbiyá

4 n'ola ben: sezádır A

8 her dem dil: dil her dem A

11 T'de yok A ve M'de mevcut.

5 T 8, M 4b.

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Firâ...ıñla yanar ...alb-i melílim yá Resúlalláh
Reh-i Vayretde ...aldım yo... delílim yá Resúlalláh
2. Sevâd-ı rúyum ehl-i ma√şeri @ulmetde ...or yarın
Yumazsa âb-ı ra√metle celílim yá Resúlalláh
3. Beni luţfuñla ázâd it şefî;ü'l-mü#nibínsin sen
Ki dâm-ı nefse dúş olmuş zelílim yá Resúlalláh
4. Ne deñlü cürmüm ek&er olsa ba√r-i ra√mete nisbet
Degil yek-...atre bu #enb-i ...alílim yá Resúlalláh
5. Devâ-yı luţfını ister seniñ KÁLÁYÍ-i miskín
Ki dá'-i #enbe dúş oldum ;alílim yá Resúlalláh

6

Díger Na;t-ı Şeríf

Fâ;ilátün / Fâ;ilátün / Fâ;ilátün / Fâ;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Áteş-i ;aş...ıñla yandır yá Resúlalláh meded
»^wâb-ı nafletden uyandır yá Resúlalláh meded
2. Ben ne «ákim kim bu yüzle ;aş...ını da;vá idem
;Áş1... emrine uyandır yá Resúlalláh meded

3. Ráh-ı ma...Şúdunda ;aş...ın rehber olmazsa baña
Gitdigim @ann u gümándır yá Resúlalláh meded
4. Dil-√azın-i Kerbeláyım «ánedáníñ yolına
Gözlerim yaşı revándır yá Resúlalláh meded
5. Nefs-i bed-káre esírim yo... «aláŞa ...udretim
Rúz [u] şeb virdim amándır yá Resúlalláh meded
6. Senden irmezse şefá;at yá şefí;ü'l-müñnibín
Şübhesiz Válim yamandır yá Resúlalláh meded
7. Sú...-ı ;álemde idip sermáye-i ;ömrüm telef
◊ášılıım bildim ziyándır yá Resúlalláh meded
8. Matba√-ı cúduñda gerçi bu fa...îrin ...almaz aç
Ma...Şadım ;aczim beyándır yá Resúlalláh meded
9. ~ad-hezárán var iken bende tekásül emriñe
;Áşı...ım dirsem yalandır yá Resúlalláh meded
10. Ráh-ı ;aş...ıñda «atardan Vıf@ içün tıfl-ı dilim
◊ubb-ı Âliñ Vırz-ı cándır yá Resúlalláh meded
11. Bülbül-i báp-ı viŞáliñdir dil-i KÁLÁYÍ kim
Dá'imá kárı finândır yá Resúlalláh meded

7

**Diger Na;t-ı Fa«r-i ;Álem Sallalláhu Te;álá ;Aleyhi
ve Sellem***

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Günehden rúz [u] şeb yo... infiŞálim yá Resúlalláh
Nic'olur ;arŞa-i ma√şerde Válim yá Resúlalláh
2. Çamu a«lá...-ı me#múme Şudúr eyler şehá benden
Ôamíde ;add olur yo...dur «ıŞálim yá Resúlalláh
3. Baña lutf-ı İláh ile şefá;at senden irmezse
»aláŞa payrı yo...dur i√timálim yá Resúlalláh
4. Meger feryád-res dámán-ı lutfuñ ola ma√şerde
Kef-i mízána ...ondu...da vebálim yá Resúlalláh
5. Şehinşáh-ı dü-;álem şevket-i levláke máliksin
Bir ednáym sañadır ;ar>-ı Válim yá Resúlalláh
6. Senin gülzár-ı medVinde hezár-ı zarıñım lákin
Şikeste-bál a√cár-ı vebálim yá Resúlalláh
7. Cünúd-ı nefis-i bed-kárım baña nâlib olur dá'im
Anıñla olsa da her kez cidálim yá Resúlalláh
8. REFÍ;-i bendeñi ...urtar kerem ...ıl nár-ı dúza«dan
Ki yo...dur bir şerárına mecálim yá Resúlalláh

8

* Başlık: Diger Na;t-ı Fa«r-i ;Álem Sallalláhu Te;álá ;Aleyhi ve
Sellem: Na;t-ı Resúl-i Ekrem A
1 ;arŞa-i ma√şerde Válim: ...urb-ı Ôa.....a ittiŞálim A
7 kez: dem A

Díger Na;t-ı Efðalu'l-beşer ;Aleyhi's-selám

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Gürúh-ı enbiyániñ serverisin yá Resúlalláh
Ki sırr-ı ...âbe ...avseyn maðharısın yá Resúlalláh
2. Münevverdir ;aválım hep şu;á;-ı núr-ı #átıñla
Sen ol şems-i √a...î...at «áverisin yá Resúlalláh
3. Vücúduñ on sekiz biñ ;áleme ra√met yaratdı ∅a.....
Anıñçün cümle násın a«yarısın yá Resúlalláh
4. Seniñ ...adr-i ;a@imiñ ∅a... bilir anca... dü-;álemde
Ki ol ba√r-i sa;ádet gevherisin yá Resúlalláh
5. Şa;íf ümmetleriñ luţfuñla irse n'ola ma...Şúda
Şefá;at kişveriniñ dáverisin yá Resúlalláh
6. Yazılmış kil-k-i ...udretle ezel ;ilm-i İláhiden
Künúz-ı ra√met-i ∅a..... defterisin yá Resúlalláh
7. Ümid-i luţf ider KÁLÁYÍ-i miskín şehá senden
Gürúh-ı ;ácizinin yáverisin yá Resúlalláh

9

**Eş-şeyh Muştafá tekái Efendi'niñ Nuţ...-ı Pákine
Na@ire İnşád Olunan Na;t-ı Şerífdir***

8 T 9, M 5b.

9 T 9, A 100a, M 6a.

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Her ...açan nám-ı Muṽammed MuṢṭafá meṭkúr olur
Murπ-ı dil ol demde feryád itmege mecbúr olur
2. Dúd-ı áhından ;ıyándır şübhesiz erbáb-ı súz
Bir gōñülde Şanma kim ;aş... áteşi mestúr olur
3. Dest-i sá...iden bu gün a«≠ idegör bezm-i camı
Kim bu bezmiñ mesti Şanma irtesi ma«múr olur
4. Bir rıḡá-yı Ḑa...dır anca... ma...Sadı ;árifleriñ
Anı taṽŞıl eylediñse cümlesi ma;ṭúr olur
5. ṭıkr ile mir'át-i ...albiñ irdiñ ise sırrına
Seng-i ta;n-ı münkirándan Şa...la kim meksúr olur
6. ;Á...il oldur ṭıkr-i Ḑa...dan payrıya açmaz zebán
Her Şudúr iden bilirsin deftere mestúr olur
7. N'ola nár-ı ;aş... ile bu dil «arába tutsa yüz
»áne vírán olmayınca Şanma kim ma;múr olur
8. Ke&ret-i ṭenb ile Ḑa...dan ...aṭ;-ı ümíd itme kim
Mü'min elbet raṽmet-i Raṽmánına manrúr olur
9. Her kimiñ báp-ı dilinde mihr-i ;aş... itse tulú;

* Başlık: Eş-şeyh MuṢṭafá ṭekái Efendi'niñ Nuṭ...-ı Pákine Na@íre
İnşád Olunan Na;t-ı Şerífidir: Yá Feyyáz Na@íre-i Refi; A
Bu şiir, 99b'de "Nuṭ...-ı Ḑaḡret-i Efendiná eş-şey" ṭekái"
başlığıyla yer alan Şeyh Mustafa Zekái Efedinin şiirine naziredir.

Hep güşád-ı ponçe-i ma...Şúd aña ma...dúr olur

10. Her işiñ altun ider iksír-i i«láŞı bulan
Zümre-i ehl-i «ulúŞuñ sa;yi hep meşkúr olur

11. Ya... ;adú-yı nefsi ...ahra seyf-i #ikr ile REFÍ;
Yo«sa bir gün Ha... virir a;dá-yı dín ma...húr olur

10

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Ey göñül ;irfán-ı Őa.....a maılabıñ bı-irtiyáb
AŞl u faŞl u vaŞlı bir kámilden eyle iktisáb
2. Ba√r-i hestíden gü#ár it fülk-i ma√viyyetle sen
Menzil-i ma...Şúda dirsén açıla ráh-ı Şaváb
3. Cán hezárın besle dá'im dâne-i #ikr ile kim
Áşiyán-ı ;andelíbe ...onmasın dirsén muráb
4. Tevsen-i ;aş...a süvár ol menzil-i vuŞlatda sen
Merkeb-i nefse urup hep páy-bend-i ıŹtıráb
5. FaŹl-ı Ha... sermáyesin tut ba...ma na...d-i tá;ate
Őásibú emrin Visáb it irmeden rúz-ı Visáb
6. Şübhesiz #át-ı ...adım-i Rabbi eyler ma;rifet
Nefsini deryá-yı hestíde gören mi&l-i Vabáb

7. Ku√l-ı ma√viyyetle ref; it díde-i dil perdesin
Rúy-ı ma...Şúdına sa;y it olmaya varlı... Vicáb

8. Kúy-ı yáre varma... istersen göñül mi&l-i REFÍ;
;Av... u te'«ír itme bir an ma...Şada eyle şitáb

11

Na;t-ı Şeríf-i Server-i Ká'inát

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Yaradılmışlar içre bí-bedelsin yá Resúlalláh
Ki sen ma√búb-ı #át-ı Lem-yezelsin yá Resúlalláh
2. N'ola ta«t-ı şefá;at üzre olsañ ;áleme ra√met
Dü-;álemde netíce má-√aşalsın yá Resúlalláh

12

Münácát-ı Ez-Resúlü' &-&a...aleyn

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Øamd-i Øa..... ehl-i »udáyız yá Resúlalláh meded
Lík esír-i másiváyız yá Resúlalláh meded
2. Øubb-ı ál-i √a≥retinden payrı yo... sermáyemiz
Bende-i ál-i ;abáyız yá Resúlalláh meded

11 T 12, M 8b.
12 T 12, M 8b.

3. Áb-ı la;netle söyınmez áteş-i @ulm-ı Yezíd
Ehl-i súz-ı Kerbeláyız yá Resúlalláh meded
4. Çár-erkán-ı saráy-ı dínımızdır çár-yár
Gerçi mest-i lá-fetáyız yá Resúlalláh meded
5. Kesmeyiz Ða...dan ümídi var iken lá te...natú
Gerçi #enbe mübteláyız yá Resúlalláh meded
6. Senden imdád ister anca... bu gürúh-ı mü#nibín
Böyle ...alırsa... hebáyız yá Resúlalláh meded
7. Şáh-ı i...lím-i şefá;atsın eyá «ayru'l-beşer
Luţfuña ...almış gedáyız yá Resúlalláh meded
8. Dámen-i luţfuñla setr it bu REFÍ;îñ cürmini
Her ne deñlü ná-sezáyız yá Resúlalláh meded

13

Na;t-ı Resúl*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Gürúh-ı enbiyáníñ ...utbu'l-a...tábı Mu√ammeddir
Velíler mescidiniñ ;ayn-ı mi√rábı Mu√ammeddir
2. N'ola iki cihán ma...Şúdı andan rú-nümá olsa
Cemál áyínesiniñ sırr-ı pür-tábı Mu√ammeddir

13 T 13, A 4a, M 9a.

* Başlık: Na;t-ı Resúl: Yá Feyyá≥ A
 1 mescidiniñ: cámi;iniñ A

14

Na;t-ı Şeríf

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Pádişáh-ı ta«t-ı levlák oldunuyçün ol Emín
Áb-ı rúyı ...atresinden oldu eflák u zemín
2. İrmesin búy-ı sa;ádet híç meşám-ı cánına
Her kim anıñ berg-i verd-i áline oldu mehín

15

Na;t-ı Seyyidü'l-kevneyn*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Vücúduñdur cihání «al...a bádı yá Resúlalláh
Anıñçün şer;-i pákiñdir ;imadı yá Resúlalláh
2. Kelámında seni med√ itdi ða... ref'etle ra√metle
Kemál-i mañfiretdir hep muradı yá Resúlalláh
3. Muñaylân-ı «atáyáadan geçilmez ka;be-i vaşla
Çomaz dámánımı nefsiñ fesádı yá Resúlalláh
4. Türáb-ı rav>aña rış-i sefídım eyleyip çárúb

14 T 128, A 5a

15 A 4b, M 4a.

* Başlık: Na;t-ı Seyyidü'l-kevneyn: Na;t-ı Şeríf-i Seyyidü'l-kevneyn ve'&-&a...aleyn M

Niçe sürsem ;aceb rúy-ı sevádı yá Resúlalláh

5. Çabúlüñle tesellí ...ıl bedenden çı...madan cánım
Çoma «ásir bu mecrúvu'l-fu'ádı yá Resúlalláh
6. Açılmaz herkese báb-ı va...ı...at çalsa da Şad-sál
O kenziñ sende miftáı-ı güşadı yá Resúlalláh
7. Çomaz ráh-ı Şavába kim ki tanlíť ider dáim
»atádır hep bu nefsiñ ictihádı yá Resúlalláh
8. Meded-kará bu KÂLÂYÎ ...ulunuñ nice olur váli
Eger fásı... ise defterde adı yá Resúlalláh

16

Mersiye

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Hezár efnân ki va...t-i mátem-i evlád-ı ıayderdir
Nice Şabrıñ var ey Şúfí diliñ var ise mermerdir
2. Saña gelmez mi nam şáh-ı şehídána olan @ulme
Ki tá maışer bu nár-ı nam dil-i mü'minde mu¿merdir
3. Kebáir ;add idersin ¢erre no...Şán görsen á«arda
Niçün ál-i Resúlüñ miıneti ;indinde aŞnardır
4. Eger mízán-ı ıa..... üzre cihán ekdarı vezn olsa
Gürúh-ı ehl-i ímána bu endúh andan ekberdir

5. Babañ mülki midir cennet ...omazsın kimseyi líkin
~orulsa seyyidi şübbán-ı ehl-i cenne kimlerdir
6. Düşürmezken yere bir ...atre eşkin ða... Şabávetde
Anı deryá-yı «úna nar... iden káfirden ekferdir
7. Civár-ı cedd-i pákinde olur cennet aña ;áşl...
Kime ál-i Resúlüñ √ubbi dünyáda mu...adderdir
8. Mu√ibb-i Âl iseñ bu demde eşkiñ reng-i al eyle
Ki zírâ rúy-ı ;áşl... dá'imá mánende-i zerdır
9. Dü-;álem pádişáhına iki şehzádedir anlar
Ki ...adr u şánları ;arş-ı ;a@ím ile beráberdir
10. Naşıl ...ıydıñ o cán-ı cán-bahá-yı ;áleme ey seg
Bilirken ol mu...addes-rú√-ı a«fád-ı peyamberdir
11. Rehá yo... pençe-i şír-i »udádan «od bilirdik sen
O sıbt-ı #át-ı pák-i necl-i şeb-díz-i nazanferdir
12. REFÍ;á mácerá-yı Kerbeláyı añdınım demler
~anır kim görse eşk-i çeşmimi kibrít-i a√merdir

17

Münácát-ı ðaZret-i Bárí

Mef;úlü / Mefá;ílü / Mefá;ílü / Fe;úlün
--. / .--. / .--. / .--

1. Ey cümle ne...âyıſdan olan #átı müberrá
V'ey küll-i kemálát ile mevŞúf u mu;allá
2. Varsın ki mu√ál evvel [ü] á«ir saña yo...lu...
Birsın ki ſerík olmadı híc #átıña aŞlá
3. ‹ayysın ki ‹ayátıñ ezelí hem ebedídír
Her ſey'i ;alımsın ne ki var sırr ile a«fá
4. Ey ...udreti her ſeye yeten ...ádir-i mufla...
Bir káf ile núndan iden ;álemleri peydá
5. Hep cümle ‹avádi& aña ſáhid ki cihánda
Sen Şáni;-i ;álem ki ...adım olduñ iláhá
6. Ey mucíd-i eſyá ne ki var ;álí vü sáfil
Her birine bir ‹ál-i naríb eyleyen i;tá
7. ‹ıl vaŞlıña ſáyetse ...uluñ zár-ı REFí;i
Yá Rabbi be-√a.....-ı e&er-i «il...at-i cána

18

**RamaŹániyye Der-sitáyiş-i ‹aŹret-i Veliyü'd-dín
Efendi-záde Leťáyif-gún**

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün Fa;lün
..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.- / / --

3 T'de“sırr ile a«fá”, “sırr u a«fá” şeklinde geçmektedir fakat vezni aksattığından düzeltili.

18 T 16, A 20a, M 14a.

1. Her seVer rıtl-ı girán ile çekerken &ı...let
Rind-i ma«múrı görüñ Şavm ile gelmiş «ıffet
2. Máni;-i rü'yet olur tíregi-i nefis ü hevâ
Göremez Şúfiye gelmezse hevâdan Şafvet
3. N'ola parma...ları i&bâta şehâdet itse
Beş Vesâbınca diler ða...dan o yarın rü'yet
4. Döndi hep ...ubbe-i eflâke cevâmi; gúyâ
Bulup envâ;-ı mesábí√ ile anlar ziynet
5. Oldı hep ...ubbe ...anádíli &evâbit anda
Mâhya seyrine seyyâre-Şıfât bir hey'et
6. Gösterir máh-ı Şıyámıñ bize máhiyyetini
Yazsa ta;lí... ile máhiyyeci laf@-ı ra√met
7. Encüm-i sa;d-cemâ;atdır o máhiyye dime
Núr-ı şev... ile gelir mü'mine rú√ániyyet
8. Şem;-i mi√rába disem n'ola ...ırán-ı sa;deyn
Anıñ a√kámı yazar ða.....a hemán ...urbiyyet
9. Şimdi gök ...andili hep sönmede mey«áneleriñ
Göremezse n'ola ayı... yolın ehl-i ;işret
10. %apası atdı varil-veş yine mey«árlarıñ
Yevm-i şekk gicesi itdikde hiláli rü'yet
11. Fikr-i encám ile cámı bıra... elden çelebi

Ramažándır mey ü ma√búb ile olmaz ülfet

12. Çalbiñi tevbe ile jeng-i günehden pák it
Sildirir tonrı yürisin diyen ádem sá;at

13. Dise Şatar Şatar olma çocukna müşteri kim
Gice bázarı bozarsın peder ile elbet

14. Mü'mine tu√fe-i Óa...dır meh-i rúze her yıl
Çadriñi bil ki du;áñ ola ...abúl-i va¿ret

15. Nice i√yá idelim bá;i&-i i√yámız o kim
Elfi şehir olmadı ol yek-şeb-i Çadr'e nisbet

16. Oldı ázáde yarın nár-ı cehennemden o ...ul
Bunda i«láŞ ile olmışdır esír-i tá;at

17. Emr-i súmú da teŞa√ú saña ikrám oldı
İmti&ál it ki vire Óa... saña dá'im Şı√vat

18. Derbeder gezme çekip al evine rız...ıñı kim
Der-i Óa...da turanıñ páyına düşdi ...ısmet

19. Dikilir ya...aña bir dayınıñ olmasında
Dügmeñi çeke ilik gibi alırsın le#et

20. Etmegi küle batır ister iseñ külbaŞtı
La√m-ı zá'id yi de ...aŞŞába gel itme minnet

12 T'de "jeng-i günehden" kelimesi "jeng günehinden" şeklinde geçmektedir ancak vezni bozduğundan "jeng-i günehden" olarak düzeltilmiştir.

18 †uraniñ: duranıñ A

21. Fikr-i ba.....âl ile hep rîşîñi yir ba;de'l-îd
Tel ...atayıfla viren sofraya her şeb ziynet
22. Bu riyâ üzre geçip kürsi dibinde oturur
Ramaẓán Şúfileri seyrine var ...ıl di.....at
23. Şey« ma...Şüre idip tatlu yeri pek tatvıl
Şöyle kim ba...lavacı şey«e o...utdı ra√met
24. Kimi de vá;i@i diñler gice ta...lídi içün
O gürúh-ı süfehâ gúşına girmez Şo√bet
25. »al...ıñ ;aybın arar ol bey; içün a«şam birine
Kendi sermáyesi şeytána o itmez minnet
26. Viresi cáme ile ...oltu... osurdup geziyor
Çusdururdu ya...asın Şávibi tutsa ...at ...at
27. Anuñ üstine yazın sáde biçerken terzí
İtmiş endázeye bıçáre ...aẓá-i Vácet
28. ~anma kim köstegi ...ırmış ramaẓánda iblís
Ki yeter ádeme bá...ideki şeytániyyet
29. Fikr-i iblísi ile rîşini yolsaydı n'ola
Çîl ile ...âli bulur şimdi o Necdí-«aŞlet
30. Biriniñ bir gice iftárına da;vetli idik
»^wán-ı deryá-yı firávánına bondı nâyet
31. Lık di.....atli na@ar ...ıldım anı gördüm kim

Keşti-i NúVa mi&ál anda olan cem;iiyyet

32. Bařda yer yo...sa dümende bize ço... yer bá...î
Temür atdı... ki telátum ide ba√r-i ni;met

33. Var mı řáyeste-i ülfet diyü ol mecma; da
Şöyle gözden geçirip anlara itdim di.....at

34. Kimi cins-i «ar idi kimisi cins-i á«ar
Bizde bel bel ba...ar idik ola def;-i va√šet

35. Ehl-i keyf imiş anuñ biri uyuşmuş oturur
Beñzer ol mára çü renklenmiş o gúyá ...at ...at

36. Náfesiñüzre seri dönmiş o...urum bu«úra
Olmış a;¿ası to...uz bonum anuñ geçme-Şıfat

37. Gözleri ...andil-i imsáka bedel hiç ferî yo...
E&er-i keyf ile gáhíce idermiş √areket

38. N'ola ...uşlu...da o ...andıl uçurursa tenhá
Ki o záhîd gibi hiç uçmana itmez minnet

39. İnfi;ál ile geçermiş kem ü keyfî bilmez
O ma...úle ki heyúlásı silinmiş Şúret

40. İřtihásı da o deñlü ki ta;áma anda
İki fincan böregi ekline itmiş niyyet

41. Birini yerse eger ol birini elde tutar
Ba...ar afyonı ...azıp mi;deye gelsin ...uvvet

38 o: ola T, M (müstensih hatası)

42. Şeker olsa yiyemez ...aymana da yol bulamaz
N'ola bıçáreye geldiyse kemál-i «ayret
43. »ál-i dilber gibi sevdá-yı Vab-ı ;anber ile
Şimdi dillerde merá...í diyü virmiş şöhret
44. Bir de evlád-ı ;Arab kim Ðacı Şa;bán didiler
O perí-rúya ki itmişler anuñla da;vet
45. Birbirine sürünürler idi yan yana düşüp
~anki germábe-i şev... içre tutup bir «alvet
46. Şems-i rúyı ile Şám kákına dönmiş bedeni
Şerbet-i la;le ...ırılmış gibi bekler nevbet
47. Faððal ey Vácı ki máfiş buña dirler diseler
Dir ola máfiş efendi bu ...adar şev... ni;met
48. Gözleri tábe-i lo...ma gibi şír ü nanlı ??????
Şöyle paşdırmaya «ayrán ba...ınır hirre-Şıfat
49. Şem;-i rúy ile lebin göstericek Şey« Serrác
»áci ...andíli fetíl aldı içerden nâyet
50. Gör seis başı egerlermiş o ...alta.....ıranı
%olı dizgin gider a«ura iderse da;vet
51. Mercimek şorbası ...uŞ...uŞ pilavı bulsa eger
Olsa da Şám işi dir aña ta;ám-ı cennet
52. Káküli oldu Ðabeş sünbüli amma lákin

- Báp-ı vaşlını ;Arab «usyesi Şarmış nâyet
53. Sofra-i vaşla çöken yer bulur anda ammá
Her biri tatsa da yetmezdi o «^wán-ı vuşlat
54. Beride vá;iz-i mük&ir yorulup söylemeden
%arılır sofra başında eger itseñ Şo√bet
55. Bonulur bád-ı hevádır diyü ol ba√r-i ni;am
Dime kim bir da«i al eyle efendi nayret
56. Tavunuñ hep derisin yutdumudur ...az gibi kim
Ebedí gitmez o cildinde ki anuñ &1...let
57. N'ola ayılsa görünce o imambayıldı
Na...d-i ;a...lını tatar böregi itmiş nâret
58. Paçaya tırna... ilişdirse elinden aşla
Alamaz ya...a paça olsa da ehl-i «ıdmet
59. Enginara diyerek yer o cehennem topuzı
Bulsa cennet Şıvası kimseye virmez nevbet
60. Yedigi yerleşir olsa aña bir ????? Şu
Ar...ası yuf...a olunca alır andan le#et
61. Şöyle munbár ile parmanımı far... eylemeyip
Çapdı alınca elinden ...atı çekdim za√met
62. Biri bir Türk-i zebelláyi ki beñzer ;Úca
N'ola olsaydı mináre gibi ...add u ...âmet

63. Destini keş dime keşkekden aña sen yañılıp
Soñra keş meş diyerek hiç saña virmez nevbet
64. Şöyle devr itdi ki dıvân-ı simâtı anda
Gördi tá káse-i «oşába yazılmış temmet
65. Didim ey ;ammi ne yerdensiñ adıñ ne necisiñ
Seni hem ...anpı ;azíz itdi bu şehre himmet
66. Didi Øüznı-la...ab ile Adana şá;iriyim
Beni tevfı...-i »udá itdi bu şehre ...ısmet
67. Anı bildim ki Sürúrí oburudur öbüri
Anıñ ;Aynıdır o kim eyler anıñla Şo√bet
68. Dimesin köfteli şorba yerim o da ben kim
Yediginiñ biliriz köftesi yo...dur elbet
69. Gúyiyá anızı mühürli o bir ayran fuçısı
Serdi-i tab;ına bekmezle gelir germiyyet
70. ~alıvermezler imiş leyle-i cum;a evden
Bir çihârşenbe ...arısı ile itmiş ülfet
71. Bunda iftára mu...avvı şey arar kim zıra
O da sá√ura ...adınbudı vá≥ırlar ;avret
72. Çı...arır sofraya ba...an kediniñ gözlerini
Bulsa ol kör gidi bir kör kedi eyler ranbet
73. Su«an-ı bı-mezesi Şanki Şonan tolmasıdır
Şöyle tatlu Şanıyor kim Şanır ;álem Vasret

74. Na@m iki kör ile bir gözliye ma«ŞúŞ ise de
Yine erbáb-ı dili far... ider ehl-i di.....at
75. Köfte«or ;Ayní de dirse yedigim gözlemedir
Hep yalan anası bişirdigini yer nekbet
76. Na@mı da başma ...alıb kendi gibi olsa n'ola
Sofrasın ...alıb işiyle düzüyorlar elbet
77. Çahve geldikde Yemen didigi içmem dime der
Yanlı hindiyle gelir Türke kemál-i şehvet
78. Ðaşılı virdik o şeb mercimegi tennúre
Geldi anlarla dimán-ı dile bir germiyyet
79. Káse-i leys-i ni;am lutfı imiş hep bunlar
O veliyü'n-ni;amıñ kim ...uluyum bí-minnet
80. Keşti-i saltanat-ı dінде re'is-i ;ulemá
Mevc-i i\śanıñı gördüm ki o ba\ır-i himmet
81. Eyle ismi gibi yá Rabbi «atálardan emín
Ki odur dín-i Mu\ammed de emín-i devlet
82. †át-ı †í-şanı anuñ necl-i veliyü'n-ni;amı
O velí-záde ki †átında veliyü'n-ni;met
83. Mesned-i rúm aña üçdür ki müyesser oldu
İde tekrárını tevфі... ile Mevlá ...ısmet

84. Devr-i Şadrında cihána der-i iṽsán açılır
Dest-i luṭfıyla ...apanmış idi báb-ı rüşvet
85. Keremin görmemiş erbáb-ı hüner de var ise
Ya ...ader oldu sebab ya o bir ehl-i töhmet
86. »^wán-ı maḏmúnı biraz tab« içün imsák itsin
Şuḗará kim anı medṽ itmege itdim niyyet
87. N'ola her mıŞraḗı bir şáhid-i maḏmún olsa
Ki bu daḗvada benim &ábit elimde ṽüccet
88. Kenz-i sırr-ı su«anıñ gözcisi ḗAynı var iken
Kim ider gevher-i maḏmúnını anıñ sir...at
89. Bunda Vehbíyle Sürúrí gibi ná@ırlar var
Tevsen-i tabḗı yarandırmayan itmez sürḗat
90. ~anma efsáne fesán-ı keremidir ki anuñ
Geldi şemşir-i zebán-ı dile böyle ṽiddet
91. ~an ...uṭub «ánesidir «áne-i devletleri kim
Vef...-ı dil üzre ...onar maṭlaba ehl-i ṽácet
92. Dá'ir oldunı içün dá'ire-i devletine
Sáyesi oldu anuñ şemse medár-ı ḗizzet
93. NıŞf-ı ḗirfánına málik ise rubḗ-ı meskún

84 açılır: açılıp A, M.

85 sebab ya o: ṽicábı ya A

89 sürḗat: sir...at T, M (müstensih hatası)

92 şemse: mihre A

- NıŞf-ı faẓlasın anuñ bilmedi ehl-i Vıket
94. Øüsn-i síret ile bir tab;-ı Kerímí-vár kim
Sír-i in;ámı olan olmaz esír-i minnet
95. Ey veliyü'n-ni;amım bendelere pür-himemim
Şáh-beyt-i su«anım buldı seniñle şevket
96. Sensin ;álemde viren sú...-ı ma;ání içre
Áb u tábına göre cevher-i na@ma ...ıymet
97. N'ola mecmú;a-i ;álemde olursa #átıñ
Beyt-i berceste-i díván-ı na@ım-i devlet
98. Olmasa dest-i Sürúrí de ;aŞá-yı luţfuñ
Semt-i maẓmúna bu ;álemde olurdı Vaset
99. »ák-i páyıñla cilá çeşm-i dile virdi bahár
Bir da«i kuVl-ı ~ıfáhána ider mi minnet
100. Bir uŞúl ile o şar...ı ki ;acemden ...opdı
Luţfuña beste olup buldı bu evc-i rif;at
101. Şi;r-i Vehbí ki henüz táze vü terdir gúyá
Na@arındır ki şu;urun bozamaz şey«ú«at
102. Ehl[-i dil] bendeleriñde hemán iVýá bir mi
Nigeh-i luţfuñ ile cümlesi iVýá ...at ...at
103. Na@mını áb-ı Vayát itse selásetle n'ola

93 ;irfánma: ;irfáníña A
102 [-i dil] A, M.

İtibarıñla ider dilden o ref;-i @ulmet

104. Bendegáníñ nice taṽrír ide «ámem bir bir
Var mı ta;dáda bu bendeñde o deñlü t́a...at

105. Ma...Şadım saña du;ádır rama>ániyyemden
Ki bu taŞdí;a ...uluñ itdi bu deñlü cür'et

106. Çadr [ü] şánını bula táb u şerefle ;álí
Eyledikçe sene de bir meh-i rúze ;avdet

107. Cáme-i ;ömriniñ ;álemde olup zeyli tavíl
;îd-ı Şıṽṽatle saña Ða... vire hep sa;diyyet

108. Şimdi ser-matlabı ;álemde REFÍ;íñ anca...
Seni var eyleye devletle »udá ço... müddet

19

ÇaŞide-i Be-me>ámín-i Esámí-i Lále Der-sitáyiş-i
Ða>ret-i Şemsü'd-dín
Çáðí;asker-i Rumeli*

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün Fá;lün
..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.- / / --

1. ~ubṽ-dem dönse n'ola *mihr-i cemále* lále
Oldı ma@har ;aded-i ism-i *celále* lále

19 T 21, A 32b, M 18a.

* Başlık: ÇaŞide-i Be-me>ámín-i Esámí-i Lále Der-sitáyiş-i Ða>ret-i Şemsü'd-dín
Çáðí;asker-i Rumeli: ÇaŞide-i Lále A

2. *Áteş-i ;aş... ile dúd-ı dili olmuş zâhir*
Áh-ı üftâde-veş itmezse de nále lále
3. *Dâp-ı ber-dil yanar ol şem;-i tecellîdir kim*
Fetili aldı düşüp ;aş... ile vále lále
4. *Leb-i cânána ba...ıp olsa dehen-beste n'ola*
Reşk-i ru«sarı ile dönmede lále lále
5. *%a...ılıp turre-i ma√búba dilávíz-ásá*
Oldı ol máh-ı müníre yine hále lále
6. *Şeh-pesend olsa n'ola ásaf-ı gülşendir ol*
Virdi şáhâne şeref cáh-ı celále lále
7. *Kilk-i ...udret ile bir fey>-i musavvir görmiş*
Çeşm-i Bihzád alıca... resm-i «ayále lále
8. *Açdı bir kenz-i fera√ ;áşı...a mifta√-ı bahár*
Rúy-ı ma√búba bedel def;-i melále lále
9. *Değişir cevher-i yektá diyü dá'im bulsa*
Na...ş-ı elmásını yá...út-ı «ayále lále
10. *Bir Gülistán yazıyor «áme-i ...udret seyr it*
Döndi te#híbde ser-lev√a-i ale lále
11. *Şádmán ide »udá ∅a>ret-i Şemsü'd-díni*
Ki verir núr u şeref dönse hilále lále
12. *Mihr-i fey> eyleye ∅a... #át-ı refí;ü'ş-şánın*

Der-i pákinde girer bezm-i ricále lále

13. *Şeref-i şems* ile ...onmuş bula bir vef...-i *merám*
Dökicek táli;ine no...ta-i jále lále

14. *İd-ı gülşende* olup *ba«t-ı sa;íd* ile hemán
*Mihr-i #átı*yla irip ço... meh ü sále lále

15. *Dád-ı* *◊a...* olsa n'ola *şev...-ı dilim* aña REFÍ;
Múcib-i fey> olur erbáb-ı kemále lále

20

**Baháriyye Der-sitáyiş-i ◊a>ret-i Veliyü'd-dín Efendi-
záde***

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. ◊amdülilláh yine eltáfın idip ◊a... áşkár
Cáme-i sebz ile zeyn itdi cihánı Kirdgár
2. »ayli dem kár-geh-i «alláca dönmüşken cihán
Görünürdi ha gider ...ış ...ış dimiş gúyá bahár
3. ~ordum aşlın Şonucu...luymuş meger şey«-i şitá
Erba;ín içre görünce záhidi ra;şe tutar

20 T 26, A 17b, 21b.

* Başlık: Baháriyye Der-sitáyiş-i ◊a>ret-i Veliyü'd-dín Efendi-
záde: Baháriyye Der-sitáyiş-i ◊a>ret-i Veliyü'd-dín Efendi-záde
RaVimehulláh A

1 Yalnızca T'de mevcut.

2 Yalnızca T'de mevcut.

4. Murn-ı diller ucsa da kánún-ı ;aş... içre eger
Ol semender-veş varır bir cemreye elbet ...onar
5. ♢allanıp anızı köpürmüş cezbelenmiş gúyiyá
Gösterir kim şey«-i sermádan nefes almış biVár
6. ;îd-i nev-rúza n'ola ...urbán içün gelse Vamel
Hep libás-ı leyli ...addine göre kesdi nehár
7. Döndi şems-ábáde bir faşl itsin evc ile zemín
Sá...i-i devrán da şimdi mu;tedil báde Şunar
8. Dökdi şebnem no...talar evrá...a var bir niyyeti
Kim yaza şekl-i feraV mecmú;a-i dehre kenár
9. Semt-i bána açılıp sultán-ı gül áláy ile
Hep rikábında yürür sünbül teberle peyk-vár
10. Çurdu çádır çiçeği anıñ otapın şöyle kim
;Andelíbiñ al...ışından uyanayazdı bahár
11. Rúy-ı dil gösterdi mihr ebr-i ni...âbı ref; idip
Hep Vicábından zemíne ter gelir Şanma bu«ár
12. Nanme-i gül devridir bu zár iderse ;andelíb

3 A'da beyit şöyle geçmektedir:

Gelse ol şey«-i şitá semt-i Şonucu...dan beri
Záhidi gör erba; íne girmeden ra;şe tatar

4 varır: yine A

5 A'da beyit şöyle geçmektedir:

Cezbelenmiş şöyle kim anızı köpürmüş gúyiyá
Andan almışdır nefes deryá ki olmuş bí-...arár

10 otapın: otapıñ A

- Na...şını alıp Şabádan sünbüle gösterdi kár
13. Ol ...ad-i zíbáya va√şı gelmesin Van gülleri
Gerçi yabani diyü yabana söylermiş hezár
14. Yemyeşil eyler temevvüc yine deryá-yı çemen
Fülk-i ba√ríler alarga açılıp liman arar
15. Her şükúfe bir ...ad [ü] ...âmetle turmuş gúyiyá
Cámi;-i gülde imám sünbüllerine hep uyar
16. Láleli şey«i midir bülbul geçip gülzárda
Kim kitáb-ı *Gülşen-i Rázı* açıp derse ba...ar
17. %ıfl-ı ponçe şimdi baş u göz dilermiş olmaına
Súr içün e√ráfa bülbul çekdi bir gülgúni zár
18. ~a√n-ı báp içre yeşil atlas döşendi gúyiyá
Hep çiçekliler aña Şacı vireydi rúzigár
19. Gördüm ol zülf-i ;arúsa ta...ılır şebbúyına
Bir gelincikle sürer gice Şafá ol ná-bekár
20. Gülşen-ábádídir aşlı müskir ü mínek ki gör
Añdırır zírâ o ;anber-bú ile zülf-i nigár
21. Gördüm ol servi se√er va...ti Şabá-reftár ile
Feslegenlikde cüvân perçemlerin arar tarar
22. Bir perí-rú da;vetiyçün gör ba√úr-ı meryemi

15 †urmuş: durmuş A

20 ;anber-bú ile: ;anber-búyını A

- Bir sifál içre o her dem tázeve ba...ıp yatar
23. Yásemen Şar...ar diyü nergis gözetmiş ponceyi
Görse tepler ...ah...ahayla güldigin anıñ hezár
24. Tár-ı búd-ı fikri Şardım bir çiçekli nesc için
Boş kelámı n'eyleyim ...amış gibi biñ súz u zár
25. Nüs«a-i fey>-i »udá bálá-nişín-i Şadr-ı Rúm
Ol Veliyü'd-dín Efendi-záde kim ;álí-va...ár
26. Rav>ası şáh-ı zemindir áŞaf-ı gülşen biter
Fey>-i ...udret şehpesend #átın itmiş kámkár
27. ~ub√-dem peyk-i Şabá oldı beşír i...báline
Kim hümá-yı şem; tecellísindedir perváne-vár
28. Cevher-i yektá-yı #átı olsa #í-...ıymet n'ola
Na...ş-ı elmás-ı kerem destinde olmuş tábdár
29. Ol ;atá-ba«şıñ &enásı ráhına her rúz u şeb
Ba;dezín na...d-i «ayáli ço... mı eylersem ni&ár
30. Bir çerápíyim çerápánı içinde bende kim
Şem;-i ba«tım oldı ol núr-ı şerefle şu;le-dár
31. Dest-i pákinde ...alem miftá√-ı fey> olsa n'ola
Açdını kenz-i fera√dır dá'im itsin Kirdgár

24 ...amış gibi biñ súz u zár: ...amışda gülşende uzar A

27 tecellísindedir: tecellísinde hep A

30 şerefle: şerefden A

32. Çondı bu vef...-i merámım «áne-i ...uþb-ı dile
Necm-i i...báli şerefle ola dá'im cılve-dár
33. Sáye-endáz-ı cihána menba;-ı şúra...-ı dilá
Ey şeref-pírá-yı Şadr ey revna...-efzá-yı kibár
34. Sensin ol mesned-nişín-i ma@har-ı esrár kim
Remz-i ...udretle tulú;át-ı İláhı sende var
35. Matla;-ı envár-ı mihr-i fey>-ı dehr olsañ n'ola
Burc-i serde baña sáyeñdir medár-ı ifti«ár
36. Murı-ı ;an...â Şayd olur açsañ eger bál-ı Şafá
Ço... mı sen şehbáz-ı luþfa ben hezár-ı dil-şıkár
37. Máhtáb olsa n'ola her şeb çerán-ı gülşeniñ
Perteviñ áfá...-ı dilde mihr-veş oldı medár
38. Áşıkár itmem du;ayı kim Vícáb olur riyá
Bir du;acı bendeyim kim eylerim leyl ü nehár
39. Şev...-ı i...bál ile Ða... mümtáz-ı ;álem eyleyip
Dán-ı ber-dil düşmeniñ ;álemde olsun şerm-sár
40. Fey>-ı Ða... na...d-i Vayát-ı ;ömrüñ itsin bı-Visáb
Kim nihál-i şev...ime sáyeñde geldi berg ü bár
41. Bu da tevfi...a işáret Va>ret-i te#kirecek

31 ...álem miftáv-ı fey> olsa n'ola: n'ola miftáv-ı fey> olsa
...álem A

33 şúra...-ı: şev...-ı A, M.

38 du;ayı kim: du;á kim hep A

Bir Şadí...ıñdır seniñ kim ol da«i ;álí-tebár

42. Nár-ı namda ...almasa şems-i münevver oldınıñ
Şáhid-i ...udret degil mi Şub√-ı Şadı... áşikár

43. »áme-i ...udretle bu resm-i tecellí kim saña
Buldı díváníñda ser-lev√a kemál-i i;tibár

44. Çıldı tác-ı ibtihác-ı ser-bülendí anlarıñ
#át-ı válá-şanıñ ;unván-ı şerefle Kirdgár

45. Münte«áb olsa ...umáš-ı ;işve-i tab;ım n'ola
Buldı tamna-yı ...abúlüñle revác u iştihár

46. Bendedir no...Şán ki iksír-i «ayál-i na@mımı
İtmedim bu aña dek mızán-ı luţfuñla ;ıyár

47. Fá'i...u'l-a...ran olursa ço... mı sáyeñde REFÍ;
Açdı gülzár-ı dili hep böyle mernûb-ı bahár

48. Şeh-pesend #át-ı #í-şanıñ »udá var eyleyip
; îd-ı gülşende ola ba«t-ı sa;ídiñ páyidár

49. Gelmiş iken cáme-i sebz ile kühsáre va...âr
Gidiyor ...ış ...ışla gúyá görünürdü ha bahár

50. Hep dehen-beste keremde lále dönmüşken cihán
Ba√r-i el#áfı döner lále ...amu ehl-i sü«an

49 Yalnızca A'da mevcut.

50 Yalnızca A'da mevcut.

**Sünbüliyye Der-sitáyiş-i Ḏaẓret-i Ĵárif Efendi-i
Ĵirfán-záde***

FeĴilátün / FeĴilátün / FeĴilátün / FeĴilün
FáĴilátün FáĴlün
..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.- / / --

1. Hayli dem virmez iken búy-ı muṽabbet sünbül
Pür-heves itdi yine zülfüñe ...at ...at sünbül
2. Bergüzárı bu olur birbirine ehl-i diliñ
Ki olur turra-i cânána Ĵalámet sünbül
3. Gösterirsem de n'ola baş üzerinde aña yer
İder evrá...-ı Gülistáanı Vıkáyet sünbül
4. Şeh-i gülden mi giyinmiş geliyor bezme yine
Kimi gök kimi beyáẓ egnine «ilĴat sünbül
5. Gülşen-ábáadı ...oyup eylemiş Ĵazm-i Súdán
Çín-i zülfüñde ider şimdi i...âmet sünbül
6. %oldurup zer-...adeṽe bándá ŞabúVı-şiyem
Seṽeri ponceler ile ider Ĵişret sünbül

21 T 28, A 108b, 23a.

* başlık yok A

2 birbirine ehl-i diliñ: ehl-i diliñ birbirine A

3 Gösterirsem de n'ola baş üzerinde aña yer: N'ola baş üzre
yeri olsa anıñ her yerde A

5 Gülşen-ábáadı ...oyup: Gülşen-ábáada gelip A

6 †oldurup: doldurup A / ŞabúVı-şiyem: ŞabúV-ı şebnem A

7. Otanın ...urdu çadır çiçeği şah-ı verdiñ
»aŞekílerle bile itmede «ıdmet sünbül
8. Sáyesiñde geçinir bád-ı hevâ ile gülüñ
N'ola her emrine eylerse itá;at sünbül
9. Bu perişanlı... aña ;ayn-ı Şafádır ða...dan
Ki cüvân perçemi-veş virdi leťáfet sünbül
10. N'ola ser-;asker olur ise cüyüş-ı çemene
Gösterir tın ü teber ile şecá;at sünbül
11. Gülsitándan bir iki beyti vísáb eyleyip ol
[onçeye söyledi tárí«-i viládet sünbül
12. Mevlid-i nonçede gül dernek idince çemene
Sím-...adevlerle Şunar herkese şerbet sünbül
13. Yine gül cámi;ine Şanki olup ser-ma√fil
MuŞ√af-ı vüsnüñ ider devr ü ...ırá'at sünbül
14. Láleli şey«i midir kürsi-i tar√ üzre çı...ıp
Gülşen-i Rázdan ider va; z u naSí√at sünbül
15. »aylı demdir ki yüzi yerde tarí...ın bekler
Şey«-i gülşende görüp niçe kerámet sünbül
16. Bir Şabá «utbe ki meş... itmiş o reyVániden

7 Otanın ...urdu çadır çiçeği şah-ı verdiñ: Şeh-i verdiñ ...urup otasını çadır çiçeği A

12 Sím-...adevlerle Şunar herkese: Ba«ş ider sím-...adevler ile A

Ediyor cámi;-i ezherde «itábet sünbül

17. Eyleyip ...ah...aha nergis vasedinden patlar
Göz diker buldumuna böyle sa;ádet sünbül

18. Künc-i gülşende ya...ıp yine ba√úr-ı Meryem
Bir perı-rú Şanemi itmege da;vet sünbül

19. Páyına Şu döküyor çar«-ı felekler gúyá
Sünbülídır ki havá buldı tarávet sünbül

20. Feslegenlikde varıp zülf-i ;arúsa ta...ılır
Bir gelincik ile ...ılmış gibi ülfet sünbül

21. ¶oncelerle bile her gice Şafáda amma
Çodı varın ...adeVe ...aldı yalın ...at sünbül

22. ~a√n-ı gülzárda destine bu şeb sázın alıp
Nanne-i sünbüleden itdi neváht sünbül

23. Lále teng itse n'ola şışe-i çar« içre yerin
Tınına cánımı var ide Vasáret sünbül

24. Çekdi şemşirini súsen yine serv-i se√ere
Girip ara yere çekdi ...atı &1...let sünbül

25. Sezdi gül monçelere Şar...dınını yásemeniñ
~1...ılıp geçdi yere çekdi Vacálet sünbül

26. Burc-ı ;a...reb var ise sünbüleye ;a...rebdır
Yaraşır zülf-i semen-búyına nâyet sünbül

27. »ırmen-i gülde varıp sünbüle kendim tenhá
Añladım bána verir vâşılı zînet sünbül
28. Bu tarávet bu letáfetle REFÍ;á var ise
Açdı gülzár-ı «ayálinde bu Şúret sünbül
29. »avfım oldur ola taşdı;a müeddí yo«sa
Bu ...adar vaşl ile itmezdi ...aná;at sünbül
30. Menba;-ı ba√r-i himem ∅a¿ret-i ;îrfán-záde
İ;tibárından ider kesb-i beşáset sünbül
31. tatına kenz-i ma;árif disem el-√a... şáyán
%ab;-ı pákinden alır búy-ı letáfet sünbül
32. Bezm-i «ášında anıñ vücre-nişín olsa n'ola
Na@arından görür ol ;ayn-ı ;ináyet sünbül
33. Páyına Şu iñiyor bánda ...andíllemeden
İtmege núr-ı cemálini ziyáret sünbül
34. Da;vi-i cevher-i ;irfánına gülşende anıñ
Oldı i&bátına hep şahid-i ...udret sünbül
35. Der-i pákinde n'ola bende-i «áşı olsa
Çeşm-i bülbül giyinir cáme-i rif;at sünbül
36. Máı kerráke ile cáhını tebríke anıñ
Gözedir páyına yüz sürmege nevbet sünbül
37. Geldigiñ ma...dem-i sa;d ile şeh-i nev-rúzuñ
»ák-i páyına ider müjdeye sür;at sünbül

38. Pertev-i şánını günden güne bulsun ;álí
Nitekim itmededir her sene ;avdet sünbül
39. Eyleyip ba«tını gül gibi güşáde Alláh
Rav>a-i pákine ço.. yıl ide «ıdmet sünbül
40. Şáh-beyt-i sü«ana şevketi virdiyse du;á
Şimdi #átına du;á eylemiş ;ádet sünbül

22

Beráy-ı Geçme

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün Fá;lün
..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.- / / --

1. Zer-nişándan giyinip başına efser geçme
~alınır yár ile gülşende beráber geçme
2. ¤asedinden iki şa..... olsa sezádır ki ...alem
La;l-i dilberle geçirdi nice demler geçme
3. Bezm-i meyde n'ola erbáb-ı dile verse Şafá
Birbirine ta...ılıp iki biráder geçme
4. Künc-i fir...atde bu güne hele tek тұrmaz idi
Gülsitánda eşin aldırmaşa beñzer geçme
5. Tá-b-ı hecr ile n'ola başı ...aba... gezse gehí

- ◊asret-i la;l ile olmuş gibi ...aşmer geçme
6. Va;de-i vaşlını tám isterim elbet senden
Yo...layıp anzını yáriñ bize gel ter geçme
7. Anı záhíd bile bezme o...uyup üfler idi
Destine geçse eger bir ...ad-i ;ar;ar geçme
8. Zülf-i müşgínine degmiş gibi yáriñ ey dil
~açdı etráfa yine dúd-ı mu;anber geçme
9. Anız anza verip ol şáh ile fıs fıs dá'im
Sende anyára uyup ;aş1...1 yer yer geçme
10. Sen miyánıñ hele hiç boş ...oma ey ;aş1...-1 zár
Belki gülşende o şú« ardına ister geçme
11. Ba...ar ise o kemer-bendine bel bel záhíd
İster ol cizr-i miyándan öte beller geçme
12. Ba... o şalvara «atáyíden eteklik giyiniş
Devr-i ra...Ş itmede mánende-i sánar geçme
13. Yásemenlikde gezer ardına yáriñ ta...ılıp
İnce reftár ile bir şú«-ı diláver geçme
14. Pek zifir dilli Şanıp yanma ya...ılma záhíd
Gelir ehl-i dile hep ;úd ile ;anber geçme
15. Künc-i namda niçe a...ranı tayansın tursun
Zer-nıláfdan giyer egnine seráser geçme

16. Görse bir mýy-miyânı aşılmıř bî-řek
Böyle bî-şerm ü edeb ;áleme şar...ar geçme

17. Uzadırsa sözi KÁLÁYİ Çubu...lı da n'ola
Ehl-i keyfe verir elbette keder ter geçme

MUSAMMATLAR

1

Díger Münácát-ı Bári Mü&emmen

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Hevá-yı nefis ile yá Rab narí...-i ba√r-i ;iŞyánım
 Ki ...almış √ayret engininde mevc-i namla naltánım
 Yine her dem İláhí sá√il-i lu√fuñ nighbânım
 Düşelden áteş-i «avf u recáya şimdi súzánım
 Ki bilmez menzil-i ma...Şúda yol ráh-ı perişánım
 Ne perhíz-kár-ı sá√ib-zühd ne pür-álúde-dámánım
 Beni bu √üsn-i Şúretle görenler Şandı insánım
 Eger im;án ile ba...sa bilirdi ma√>-ı √ayvánım

2. Göñül bu rúzigár ile Şanırsın cúş ider yemdir
 Bu súz-ı táb-ı ...albim söndüren gáhice giryemdir
 Bu √ál-i ná-sezáya cân u dil Şanma ki «urremdir
 Bu ev>á; ile sükker virse de devrán baña semdir
 Ki gördüm nefis-i pür-şúmı her emrimde mu...addemdir
 Baña pend eyleyip vá;i@ yine @ann ile ádemdir
 Beni bu √üsn-i Şúretle görenler Şandı insánım
 Eger im;án ile ba...sa bilirdi ma√>-ı √ayvánım

3. Bilip pür ma√labım ;azm eylesem de ben reh-i káma
 Düşer va√şí-i dil her «atvede yá Rabbi bir dáma
 ~arıp «ášák-ı nam dámán-ı cánım ...oymaz i...dáma
 Ki oldu nefis-i bed-kárım bu yolda bá;i& árâma
 Ra√ímá menzil eb;ad rúz ise irmekde a«şama
 Bu Váliyle ne çâre eylesem ben kár-ı encâma
 Beni bu √üsn-i Şúretle görenler Şandı insánım

Eger im;án ile ba...sa bilirdi ma√≥-ı Vayvánım

4. çoma bu mekteb-i ;aş... içre yá Rab ben ...uluñ cáhil
 Seniñ luıfuñla oldı hep olanlar vaşlıña ná'il
 Olamaz hiç baña tevfi...iñ-ásá mürşid-i kâmil
 Ne deñlü cürmüm olsa olmadı nufranıña vá'il
 Olur mı válideynüm náre il...â itseler ...â'il
 Ki sen anlardan eşfa...sın kerem ...ıl ya...ma ve'l-váşıl
 Beni bu Vüsn-i Şúretle görenler Şandı insánım
 Eger im;án ile ba...sa bilirdi ma√≥-ı Vayvánım
5. ;Aceb mi tá ezel olsa zalúm u hem cehúl insán
 Emánet Vamlini yüklendi idip ;ahd ile peymán
 Bu da;váda bize ða... şáhidadır áyet-i çur'án
 Îláhı gerçi birkaç gün cihánda eyledik mihmán
 Velíkin nefsim idrák itmeden bükdi belim devrán
 Cihánıñ Vüsn ü ...ub√ı ...ande ...aldı kim idem i#;án
 Ki icrá itmedim biñde birin itdikleriñ fermán
 Yine senden olur yá Rab ...uluñ KÁLÁYíye i√sán
 Beni bu Vüsn-i Şúretle görenler Şandı insánım
 Eger im;án ile ba...sa bilirdi ma√≥-ı Vayvánım

2

Hazret-i ;Alí Kerremalláhu Vechehu ða.....ında
Medhiyye-i Müseddes İnşád Olunan *

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün

2 T 10, A 99a, M 6b.

* Başlık: Hazret-i ;Alí Kerremalláhu Vechehu ða.....ında MedViyye-i Müseddes İnşád Olunan: limu√arririhi Refi; Müseddes A. T'de "medViyye-i mu«ammes" şeklinde müstensih hatalıdır ancak bu şiir şekil olarak müseddes olduğundan düzeltildi.

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Záhidá Vük-m-i ezel kim ;aş... imiş ...ısmet bize
Şáhid-i da;vá-yı Ða.....ız her vara... Vüccet bize
VaŞl-ı yáre nam yimek olsa n'ola ni;met bize
Bende-i Âl-i ;abáyız bu yeter devlet bize
ÐáŞılı Şáh-ı veláyetden gelir şevket bize
Açılır Bá-b-ı ;Alíden Ka;be-i Vácet bize
2. Murn-ı şehbál-i elestiz ;aş...-ı Ha...dır dámımız
Şev...-i vaŞl-ı yár ile bir yerde yo... áramımız
N'ola zár ile gü#ár eylerse ŞubV u şámımız
Ðamd ola dín-i MuVammedde muvaVvid námımız
ÐáŞılı şáh-ı veláyetden gelir şevket bize
Açılır Bá-b-ı ;Alíden Ka;be-i Vácet bize
3. Çeşm-i dínîñ rúVı AVmeddir ;anásır çár-yár
Ðubb-ı ~ıddí... olmasa bir dilde dín itmez ...arár
Far...ı yo... cánımla itsem Vubb-ı Fárú...ı ;ıyár
Dü-cihánda sevmeyen ;O&mánı olsun şerm-sár
ÐáŞılı şáh-ı veláyetden gelir şevket bize
Açılır Bá-b-ı ;Alíden Ka;be-i Vácet bize
4. Cedd-i sıbteyn mef«ar-ı ;álem ki şáh-ı mürselín
Áb-ı rúyı ...atresinden oldu eflák u zemín
Her kim anıñ berg-i verd-i áline oldu mehín
Görmesin rúy-ı sa;ádet dü-cihánda ol la;ín
ÐáŞılı şáh-ı veláyetden gelir şevket bize
Açılır Bá-b-ı ;Alíden Ka;be-i Vácet bize

1 Ða.....ız: T'de müstensih hatası olarak "Ða.....ımız" şeklinde yazılmıştır ancak vezin-anlam gereği A nüshasındaki doğru yazım olan "Ða.....ız" şeklinde düzeltilmiştir.

3 Çeşm-i: Cism-i A, M.

5. Biz REFÍ;á bezm-i ;aş...ıñ mest-i sergerdánıyız
 Ȧayrı bezm-i Şovbetiñ dem-beste vü Vayránıyız
 Áh kim ol Kerbelá hicránınıñ giryánıyız
 Padişáh-ı ta«t-ı levlákıñ ...ulı ...urbánıyız
 Ðaşılı şáh-ı veláyetden gelir şevket bize
 Açılır Báb-ı ;Alíden Ka;be-i Vácet bize

3

**Ȧazel-i Efendiná Eş-şey« MuŞtafá tekái Ta«mıs-i Li-
 muVarrirehu'l-fa...ır Káláyí***

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Hezár-ı gülşen-i ;aş...ım ki aŞla lüknetim yo...dur
 Ser-á-pá pür-zebánım lık nuĤ...a ...udretim yo...dur
 O ;an...âyım ki hiç ...âf-ı ...abáda şöhretim yo...dur
 Hüma-yı himmetim bád-ı heváya ranbetim yo...dur
 Çaná;at gúşesinde rúzigáre minnetim yo...dur
2. Ne mümkündür bize ázádelik «al...ıñ zebánından
 Ki hep tír-i sitemdir atılan çar«ıñ kemánından
 Yon iken hiç tüvánım ...avs-i ;aş...a çille yanından
 »am oldu ...âmetim bí-húde hal...ıñ itminánından
 Kelámıñ tonrısı bár-ı girána tá...atım yo...dur
3. ~orarsan du«t-i rezden gerçi záhíd töhmetin söyler
 %abáyi; ehlini görsen o da «áŞıyyetin söyler

3 T 11, A 6b, M 7a.

* Başlık: Ȧazel-i Efendiná Eş-şey« MuŞtafá tekái Ta«mıs-i Li-
 muVarrirehu'l-fa...ır Káláyí: Ȧazel-i Efendiná Eş-şey« tekái Ta«mıs-i
 Li-muVarrirehu'l-fa...ır Refí;-i Káláyí A

Anı bir meste Şorsan kim yine ol Vürmetin söyler
Bilen keyfiyeti sá...î ile germiyyetin söyler
Benim bintü'l-;ineb mekkâresiyle ülfetim yo...dur

4. N'ola germábe-i şev...ıñla her dem «alvet itmezsem
»ayáliñdir baña hem-dem cemáliñ rü'yet itmezsem
O mestim sá...î-i dehre ;aceb mi minnet itmezsem
Hele meclisde ma vbúb olmayınca ;işret itmezsem
Müráyí záhíd-ásá bezme bári &ı...letim yo...dur

5. Hevá-yı ;aş... ile düşsem de ben meskúndan «áric
Görinmez deşt-i Vayret vádi-i mecnúndan «áric
Semender-veş yerim yo... dehr-i áteş-gúndan «áric
Baña bir menzil olsa künbed-i gerdúndan «áric
Bu sa...f-ı bî-sütún altında zírâ rávatım yo...dur

6. Odur Mecnún ki meyli Leyli-i dünyáyadır anca...
Murád-ı záhidi Şorsañ o da me'váyadır anca...
Bu ednáníñ velíkin himmeti a;láyadır anca...
Ümidim váhibü'l-i v'sán olan Mevláyadır anca...
İamım var ise gerdún-ı deníye Vácetim yo...dur

7. Ezel bezminde isterken REFÍ;á báde-nuş olma...
Nedendir tá bu deñlü şimdi Vayretle «amuş olma...
O demde çünkü ...ısmetmiş baña bu ;aş...a dúş olma...
Medár-ı ifti«arımıdır tekái «ır...a-puş olma...
;Abá-yı köhne var egnimde zíb ü zínetim yo...dur

4

**Tebrik-náme-i İazá-yı Çapudan Üseyin Paşa Der-mısr-ı
Çâhire***

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. ◊abbe#á meydán-ı ba√riñ çahramán u Rüstemi
 ~ad-&ená ey ...ulzüm-i dehriñ vezír-i ekremi
 Pádişáh-ı ;álemiñ Şadı... emín ü ma√remi
 Var mı sen gibi sa;íd ola mübárek ma...demi
 Kim çekermiş tınıña hep ejder-i a;dá demi
 Esb-i fülk-i eşheb-i ba√rílere urup gemi
 Tevsen-i MıŞrílere ...at; itdirip gúyá yemi
 Bir varışda top gibi yı...dıñ ;adú-yı a@lemi
 Bu pazáñ olsun mübárek itdiñ i√yá ;álemi
2. Çáh-ı namda yüz tutunca Yúsuf-ásá náŞıra
 Yine Ya;...ûb-ı cihána geldi núr-ı báŞıra
 ;Avn u tevfi... ola anca... saña hil;at fá«ire
 Ümm-i dünyá dámeni girmişdi dest-i káfire
 ◊amd-i bí-√ad fáti√-i mufla... cenáb-ı çâhire
 Seyf-i ...ahriñla yine fet√ oldu mısır-ı çâhire
 Bir pazá itdiñ ki el-√a... ;ibret oldu sá'ire
 Bir varışda top gibi yı...dıñ ;adú-yı a@lemi
 Bu pazáñ olsun mübárek itdiñ i√yá ;álemi
3. Evveli bilmezken a;dá ;askeri a;dádını
 Hep ...açarken Şaydı Şoñra añladı efrádını
 Sensin ol nâzi bonazlardan kesip imdádını
 Dáne-i bárúta ...aŞr idip ;adúnun zádını
 Sükker-i Mısrí ararken verdiñ apzı dadını
 Şimdi buldı düşdigi dâmın ;adú Şayyádını

* Başlık: Tebrík-náme-i [[azá-yı çapudan ◊üseyin Paşa Der-mısır-ı
çâhire: Tebrík-náme-i [[azá-yı [[âzi ◊üseyin Paşa çapudan-ı Deryá A

Pádişáhıñ n'ola sen nâzî o...utsañ adını

Bir varışda top gibi yı...dıñ ;adú-yı a@lemi

Bu pazáñ olsun mübárek itdiñ i√yá ;álemi

4. ◊ışn-ı seyyarí ile a;dáya ...arşı nâziyán

Seyr olurdı giceler içre &evábit-veş ;ıyán

Çatsalar küffára fülkin semt-i rástından hemán

~an o dem mirríh esedden itdi ;a...rebde ...ırán

Gitse bir ...avs-i ku#a√-veş ol belá-yı ásumán

Hep anız otıyla ya...mıŝken bedende nice cân

Burc-i bárúda oda yanıp çapırsa el-amán

Bir varışda top gibi yı...dıñ ;adú-yı a@lemi

Bu pazáñ olsun mübárek itdiñ i√yá ;álemi

5. Mışrı káfirden alıp gúyá ...opardıñ áheni

Níle hep fonda demirle yandı ...ıptíniñ teni

N'ola istímán idip yalvarsa a;dá-yı dení

◊amd ola girdáb-ı renc efrenciñ olup meskeni

Bád-ı ...ahrıñla ŝuya indirdi káfir yelkeni

Bir vezír-i pür-ŝecá;atsın mürüvvet ma;deni

şeh Selímiñ himmeti tab;-ı selím idip seni

Bir varışda top gibi yı...dıñ ;adú-yı a@lemi

Bu pazáñ olsun mübárek itdiñ i√yá ;álemi

6. ◊aşr olup İskenderiyye içre a;dá-yı ;anıd

Gúyiyá Ye'cúce olmış idi bir sedd-i sedíd

Bir de deryá-veş çekip fülk eylediñ fet√-i reŝíd

Sürdüñ ol ŝeytánı Ra√máníyeden ...ıldıñ ba;íd

Hep Bulan üzre ararken itmege lu;b-ı cedíd

Mışrı aldıñ deste gül virmez mi Dímyát ol belíd

Gülle misket ile Mışrı alma itmezken ümíd

Bir varışda top gibi y1...dıñ ;adú-y1 a@lemi
Bu pazáñ olsun mübárek itdiñ i√yá ;álemi

7. Kişver-i MıŞra girince sú-i ...aŞd ile Fireng
Seyf-i ...ahrıñ çâhire i...límin itdi aña teng
Dem-be-dem ...ana boyanıp ç1...dı hep itdigi reng
Báb-ı naŞr-ı MıŞrı fet√e n'ola seyf olsa medeng
Ser-fürú itmezdi a;dá görmeseydi böyle ceng
Pençe-i mihr-i cihán-táb olsa láy1...dır çeleng
Kim amán ile bıranıp hep Firenk elden tūfeng
Bir varışda top gibi y1...dıñ ;adú-y1 a@lemi
Bu pazáñ olsun mübárek itdiñ i√yá ;álemi

8. Çeşm-i a;dáya ...aríb olmış iken mi...dár-ı mıl
ÁŞaf-ı ba√r oldunuñçün geldi isti...bále Nıl
Gösterip gúyá sebíli MıŞra dek oldı delíl
Saña káfídir iki ;álemde bu ecr-i cezíl
Kim ...urup her bir vekále sofra-i «^wán-ı »alíl
;Áleme ba«ş olmada bu ni;met-i pák-i Cemíl
Bu pazá ile n'ola alsa ...amu a;dá fetíl
Bir varışda top gibi y1...dıñ ;adú-y1 a@lemi
Bu pazáñ olsun mübárek itdiñ i√yá ;álemi

9. Şehr-i MıŞr ebná-y1 ;aŞrı hep düşürmüşken nama
Ümm-i dünyádan yeñi tonıdı fera√ bu ;áleme
Çahr u tedmíriñ ile a;dá düşünce máteme
~allanıp mehd-i fera√ sūr itdi ;álem bu deme
N'ola sūr Şal itse bu şev... ile ba√ríler yeme
~anki olmuşken ;adú záp-ı siyáh-ásá reme
Dáne-i bárút idip sende o zána yemleme
Bir varışda top gibi y1...dıñ ;adú-y1 a@lemi
Bu pazáñ olsun mübárek itdiñ i√yá ;álemi

10. Bir alay «ınzır idi gúyá ;adú geldi sürek
 Çıbtıyán içre düşünce oldu már-ı engerek
 Atsa her sá;atde káfir niçe zehr ü zenberek
 Hep uyuşdurdı anı tiryá...-ı ...ahrıñ giderek
 Ya yılan zehrine bád-ı zehr tedbır iderek
 ~arŞar-ı ...ahrıñla sürdüñ káfiri yelken kürek
 %onanıp gelmiş iken gitse n'ola ...urı direk
 Bir varışda top gibi yı...dıñ ;adú-yı a@lemi
 Bu nazáñ olsun mübárek itdiñ i\yá ;álemi
11. Bu REFÍ;ıñ \ıŞn-ı ...albin fet\ it ey ;álí-himem
 Kim vücúduñ kişverin alma... diler a;dá-yı nam
 Esb-i tab;ım sürsem alıp destime seyf-i ...alem
 Bulamam meydán ki andan mülk-i na@mı fet\ idem
 Sensin ol nâzi vezır-i menba;-ı ba\ır-i kerem
 tâtıña itmek du;á oldu bize kár-ı ehem
 Görmesin fülk-i vücúduñ ba\ır ü berde mevc-i nam
 Bir varışda top gibi yı...dıñ ;adú-yı a@lemi
 Bu nazáñ olsun mübárek itdiñ i\yá ;álemi

5

Veliyü'd-dín Efendi-záde Burusa'ya Teşríflerinde İrsál Olunan Na@m-ı Müsebba;dır*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. İláhí ol veliyü'n-ni;metim kim rükn-i devletdir

5 T 22, A 58b, M 18b.

* Başlık: Veliyü'd-dín Efendi-záde Burusa'ya Teşríflerinde İrsál
 Olunan Na@m-ı Müsebba;dır: başlık yok A

»atádan #átını vıf@ it saña bizden emánetdir
 Aña bu rütbe-i válid velíkin remz-i vikmetdir
 Ki ev>á;-ı felek hep tül-ı ;ömre bir işáretdir
 Çuluñ kálá-yı na@mı «ák-i páye yaysa da;vetdir
 Du;á-yı devletiñde oldunum #ikre ne Vácetdir
 Velíkin «ák-i páyıñ çeşm-i cána kuVl-ı minnetdir

2. Alınca her şükúfe deste gúyá sápar-ı Şahbá
 Keremdir gördüğüm hep rav>a-i pákinde bí-hemtá
 Seni hep şáhid-i ...udretle ;álem itseler da;vá
 Bilirler cevher-i yektá-yı #átıñ cümleden a;lá
 N'ola peyk-i Şabá gelse beşir i...báline Válá
 Du;á-yı devletiñde oldunum #ikre ne Vácetdir
 Velíkin «ák-i páyıñ çeşm-i cána kuVl-ı minnetdir

3. »ayál-i şev...ıñ ile lále açdı reng-i gúnágún
 Velíkin Vasretiñle dáp-ı ber-dil her biri maVzún
 ;Adúya her giyáh olsa n'ola bir deşne-i pür-«ún
 Çekerken kil-k-i ...udret bir nihál-i ma;ni-i mevzún
 Açıldı báp-ı dilden Vášılı bu nonca-i ma>mún
 Du;á-yı devletiñde oldunum #ikre ne Vácetdir
 Velíkin «ák-i páyıñ çeşm-i cána kuVl-ı minnetdir

4. Fürúp-ı necm-i i...báliñle ;álem tábdár olsun
 Cihána mihr-veş #átıñ şerefle pür-medár olsun
 Öasúduñ varsa bu súde o bí-súd áşikár olsun
 Zeváliñ isteyen anca... şeb-i nam içre zár olsun
 Çerápánıñ diler şev...ıñla elbet şu;le-dár olsun
 Du;á-yı devletiñde oldunum #ikre ne Vácetdir
 Velíkin «ák-i páyıñ çeşm-i cána kuVl-ı minnetdir

5. Bu KÁLÁYÍ nice med√ itmesin sen #át-ı #í-şanı
 Ki esb-i tabı anca... luţfuñ ile aldı meydanı
 N'ola bu ;arŞa-i ma;níde geĉse Şimdi yáranı
 Der-i pákinde bulmuşdur henüz bu cáh-ı ;irfání
 Veliyü'n-ni;metiñden görmiş iken böyle i√sání
 Du;á-yı devletiñde oldunum #ikre ne √áceddir
 Velíkin «ák-i páyıñ ĉeřm-i cána ku√l-ı minnetdir

6

Vidin Valisi Devletlü ;Ali Paşa Efendimize İrsál Olunan Niyáz-náme*

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
 -.- / -.- / -.- / -.-

1. Bárekalláh ey vezír-i námdař-ı Őayderi
 Őa;ret-i Őáfı@ ;Ali Paşa ma;árif-perveri
 Pádiřáh-ı ;álemin řír-i řecá;at-güsteri
 N'ola olsañ zümre-i erbáb-ı cáhıñ mef«arı
 «arb-ı tedbíriñle açdıñ şanki báb-ı »ayberi
 Senden ögrensin vezáret resmin el-√a... a«ari
 Kim sipihr-i devletiñ olduñ medár u mi√veri
 Rütbe-i řán-ı Ni@ámü'l-Mülke oldun ma@harı
 Őa... bu kim saña sezá oldu ĉeleng-i şeş-peri
 Öamd ola Őa... ...ıldı rúyuñdan bu fet√-i ekberi
 tát-ı #í-şanıñ ide Mevlá «atálardan beri

2. Ser√adát içre Vidin mánendi √ıŞn-ı bí-me&íl

6 T 23, A 86a, M 19b.

* Başlık: Vidin Valisi Devletlü ;Ali Paşa Efendimize İrsál Olunan Niyáz-náme: Tebrík-náme-i Őáfı@ ;Ali Paşa Váli-i Vidin A, Vidin Valisi Devletlü ;Ali Paşa Efendimize İrsál Olunan Niyáz-namedir ki Molla Paşa Üzerine Varıp Cebren ve ĉahren İkrác İdip Kendi ĉâ'im Oldı M.

Çab>a-i eşrâre düşmiş idi nice ay u yıl
 Saña káfîdir iki ;âlemde bu ecr-i cezîl
 Pâdişâh emrini tenfî'e idip sa;ıy-ı cemîl
 Bir varışda «aşmını ma√şûr ile ...ıldıñ #elîl
 Himmet-i vâlâ-yı Ma√mûd »ân ile Rabb-i Celîl
 Râh-ı ma...şûduñda tevfi...ıñ idip saña delîl
 Øüsn-i tedbîr ile bulduñ «aşmın i«ráca sebîl
 Dîn ;iŞyânına ;istímân olup á«ar kefîl
 Øamd ola Øa... ...ıldı rúyuñdan bu fet√-i ekberi
 †át-ı #í-şanıñ ide Mevlâ «atâlardan berî

3. Ey kerem-kârım du;âñ olsa n'ola vâcib baña
 Ben ...uluñ ...âî bulundı devr-i ;adlinde aña
 Niçe dem rávatla vâkim gîtmez iken ol yaña
 Øamd ola fet√iñle açdı ba«tımı bár-i »udâ
 Bir vezîr-i zü'l-himemsin senden anca... ilticâ
 Bir münâsib bendeñ emriñle idip ná'ib aña
 Manşıb-ı náçizim için her ne eylersen ;atâ
 Çıl kerem ol devr-i men«ús gibi olmasın hebâ
 Saña káfîdir ...uluñdan aldının «ayır-du;â
 Øamd ola Øa... ...ıldı rúyuñdan bu fet√-i ekberi
 †át-ı #í-şanıñ ide Mevlâ «atâlardan berî

4. Manşıbıñ olsun mübârek ey vezîr-i kâmrân
 Kim cihân #ıkr-i cemîliñ itmede vird-i zebân
 Øamd ola devrinde nuşret oldu her súde ;ıyân
 Fet√ ü nuşretle cihâna yayılıp emn ü emân
 Náşırıñ Allâh ola her ...ande kim olsañ revân
 Pâdişâhıñ sensin ol Şadı... vezîri bí-gümân
 N'ola meddâvıñ olursa «áme-i mu;ciz-beyân
 Şimdi KÁLÂYÍ ...uluñdur eş;ar-ı devr ü zamân

Ço... mı i\śanıñla ;álemde olursa şádmán
 Óamd ola Óa... ııldı rúyuñdan bu fet\i ekberi
 tát-ı #ı-şanıñ ide Mevlá «atálardan berı

7

**Ehl-i Keyf Óa.....ında Leťáyif-gún İnşád Olunan Tercí;-i
 bend***

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
 Fá;ilátün Fá;lün
 ..-- / ..-- / ..-- / ..-
 -.-- / / --

1. Hey meded neş'e-i #átı var iken dilde füzún
 ;Amelí keyfe düşüp ...aldı... ;amelden бірún
 Nám-ı tiryáki ise baş...aca bir dáp-ı derún
 Ehl-i keyfiñ tıtalım tab;ı olurmuş mevzún
 Lık gün körlese küngürleyip ister ma;cún
 Óaşılı düşme Sa...ın @ann idip anı meygún
 Yiyip ol zehri şekerdir diyü egdikçe boyun
 Engerek olsañ ider ;a...reb-i bánúya zebún
 çahve ma;cun tütün enfiyye ve káfir afyon
 İşte beş şeydir iden bizi ;azízim mecnún

2. N'ola bel bel ba...ar ise işine varmaz eli
 O muva.....it ki yedi günde bir eyler ;ameli
 Olmış a;ğası to...uz bonum anuñ geçme beli
 Reng-i ru«sarı nebátisi ya şem;-i ;aseli
 Bezm-i rindánda o hiç Şo\bete virmez keseli

7 T 24, A 110b, M 20a.

* Başlık: Ehl-i Keyf Óa.....ında Leťáyif-gún İnşád Olunan Tercí;-i
 bend: Çaşıde der-√a.....-ı Ehl-i Keyf A

Her şeker ile yalan gerçek o bir bal yemeli
Ki bu Şúretde merá...í görünür gerçi velí
Oldı ;álemde o bí-çáre ne ;a...il ne deli
 çahve ma;cún tütün enfiyye vü káfir afyon
 İşte beş şeydir iden bizi ;azízim mecnún

3. çahve fincanı elinde hele itdikçe şükr
Kendi içdi Şanur ol ...ahveyi ça...şırı içer
Görse meclisde eger cezbeli bunca dilber
Yetmeyip çeşm-i çerez vaşla şeker de çiger
Çaynaşır ise velí telve gibi dibe çöker
Ním-«^wáb içre belinden kemeri çözse eger
Uyanıp anda ba...ar kim ne uşa... var ne kemer
tev...-ı vuşlat idügi uy...u imiş cümle meger
 çahve ma;cún tütün enfiyye vü káfir afyon
 İşte beş şeydir iden bizi ;azízim mecnún

4. Ke's-i ba\vrí gibi gáhí açılır hem ...apanır
Keyfi çatmadan aña çatma ki saña tayanır
Uy...usı ...uş...u meges burnuna ...onsa uyanır
Olsa kestáne Şuyı ...ahve o bir kez bulanır
Lík incire yübúsetde görünce yalanır
Va...t-i ...urbánda şeker yer ...amışın atdı Şanır
Hele ma;cún yer iken rúyına ba...ma utanır
Gáhice báde-i \amráda olursa boyanır
 çahve ma;cún tütün enfiyye vü káfir afyon
 İşte beş şeydir iden bizi ;azízim mecnún

5. Yevm-i şekk gicesi bir güne alır kim «ayret
Ba...mana semt-i semáya idemez hiç cür'et
Şübhesiz ol gece olsaydı hiláli rü'yet

Bir çöreklenmiş o mára döner anda ...at ...at
 Aña nisbetle müferri√ hele ehl-i ;işret
 Ki ider bezm-i Şafáda düşe ...al...a √areket
 Keyf ü kem Şorma REFÍ;á didi ehl-i √ikmet
 Şekl-i ádemde heyúlásı silinmiş Súret
 Çahve ma;cún tütün enfiyye vü káfir afyon
 İşte beş şeydir iden bizi ;azízim mecnún

8

İŞtılá√át-ı Çıbtıyán ile İnşád Eyledigimiz Letáyif-gún Tercí;-i Bend*

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
 -.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Mer√abá ey ...ıbtıyán alayının ser-mihteri
 Áferín ey zümre-i çárúbiyáníñ ekberi
 Sen bu láfıñ ile esláfıñda banlarsın peri
 Kim uŞúl ile çevirdiñ tabl-ı çar«a çenberi
 Şimdi Şá√ıb-dá'ire bí-perdesin açıl... deri
 İtmesin ;ar>-ı şecá;at saña mayrı ser-çeri
 İşte meydán var ise kám almayan gelsin beri
 Şöyle √ırŞlı pehlivánsın görmemiş ar...añ yeri
 Tın-i ters-meymúnıñı aŞ çergeye şimdengeri
 Çurd ...apanına düşürdüñ sen niçe ayıları
 Ðabbe#á Ayvansaráy i...líminiñ gürbüz eri
 Saña hem-deng olamaz her çergenıñ áhengeri

2. Cizye-dára çergeden idip feránat bir direk

5 hele: yine A

8 T 30, A 112b, M 25b.

* Başlık: İŞtılá√át-ı Çıbtıyán ile İnşád Eyledigimiz Letáyif-gún
 Tercí;-i Bend: ÇaŞıde-i Letáyif bá-ıŞtılá√át-ı Çıbtıyán A

Funda to«muñ Lonca Meydánına her rúz u şeb ek
Gitmesin dırsen eger zımba çekic maşa kürek
%áli;-i meymúnuña aldanma sen ;álemde pek
Kim temür ...azı... da ...a...sañ &ábite olmaz felek
Oynadır soñra seni olsañ da már-ı engerek
Çaç şerárından ki zırá áteşindir ol köpek
Dámen-i cániñ ya...arsa yetmez ol Şu serpecek
ĐırŞ ile sende hemán ol seyf-i ters-meymúnı çek
Çorni...o çube Ni...o şimdi gelir bir

Đabbe#á Ayvansaráy i...líminiñ gürbüz eri
Saña hem-deng olamaz her çergeniñ áhengeri

3. ~anma anı bir siyeh-çerde o #át-ı mas«ara
Nár-ı kímýá ile itmiş rúyını hep is ...ara
Bir devá bulma... içündür ;illet-i celb-i zere
Giceler ekser keser gündüz elinde destere
Bilemezse kör Deli Baltaya ister göstere
Böyle ;álemde çekerken láf görüñ ...urı yere
Destine anıñ eger kim bir ...aradüzen gire
Cizye-dára bile çı...maz çergeden birdenbire
Đabbe#á Ayvansaráy i...líminiñ gürbüz eri
Saña hem-deng olamaz her çergeniñ áhengeri

4. N'ola funda páyına gelse o lonca başıdır
Çullelide gördüğüñ ma;húd anıñ oynaşdır
Gözlerin ...apdı dime ;aynıyla ol faltaşdır
Mas...at-ı re'sin ki sınıf Şanma temür taşdır
Var dimiş seyyid Şoyumda belki süt ...ardaşdır
Kár-ı na...ş-ı külbe-i ma;níniñ ol na.....âşdır
Mehteráníñ pek yürük bir ...oc gibi yoldaşdır
»^wán-ı na@mım ...arış1... olduysa çingán işidir

Ðabbe#á Ayvansaráy i...líminiñ gürbüz eri
Saña hem-deng olamaz her çergeniñ áhengeri

5. Oltayı yutmuş anıñla genc iken bir çantemir
Çingene palamudı alırdı zirá müstemir
Ðáliyá áhen ;amúda çatlasa ...ayna... verir
İtse çingán iskelesinde n'ola fonda demir
Fırtına Şavmış şu gösterir
Dekne-i kúnı olsa da şimdi nedir
N'ola evŞáfıñ anıñ itseñ REFÍ;á biñde bir
..... gelmemiş ol süt-be-süt çingánedir
Ðabbe#á Ayvansaráy i...líminiñ gürbüz eri
Saña hem-deng olamaz her çergeniñ áhengeri

9

¶azel-i Cenáb-ı Sürúrí Ta«mís-i Li-mer√úm-ı Káláyí*

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün Fá;lün
..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.- / / --

1. Súr-ı vaşla idicek Şanki o da;vet «^wáne
Beden-i sínade çalsam n'ola nevbet-«áne
Ne zamán şáhım olur bendeñe «alvet-«áne
Eyle bir gün beni mihmán-ı sa;ádet-«áne
Sevdigim kesdireyim saña mu√abbet-«áne
2. Áfitábım bu tulú;uñ ki pek erkendendir

9 T 32, A 81b, M 26b.

* Başlık: ¶azel-i Cenáb-ı Sürúrí Ta«mís-i Li-mer√úm-ı Káláyí:
¶azel-i Sürúrí Ta«mís-i linámı...ıhi Refí;-i Káláyí A

Ric̣atiñ var ise bir menzil-i rúşendendir
Çopuşuñ gösterir ey gül yine gülşendendir
Böyle şáhâne revişle gelişiñ ...andendir
Cánib-i báb-ı hümáyúnda mı devlet-«áne

3. Zülf-i «am-der-«amın ol cánfesine dermek içün
Ne ...umâş oldının ;uşşá...ına bildirmek içün
Tár-ı gísúsını çözmüş yine kesdirmek içün
Kále-i ;işveniñ envá;ını göstermek içün
Bizi celb eyledi tácir peçe áfet-«áne

4. Sende ol «ál-i siyeh-rú ki dili benden ider
Bir kez ol tír-i nigh ;aşl...ıñ efgenden ider
~anma bu áh-ı cihán-súızı göñül senden ider
^ulm-ı Tatar «adeng-efgen-i namzeñden ider
Dil-i nâret-zedemiz ;ar>-ı şikáyet-«áne

5. Gelmeden nâz ile gülzár-ı ;ademden sünbül
Almadan bu «aberi nonçeden aşla bülbul
Mest iken neş'e-i la;liñ ile evveldeñ mül
; Îş iderdi mey-i ;aş...ıñla derúnumda göñül
Olmamışken da«i Cem bání-i ;işret-«áne

6. Şimdi bir gürsinesi sofra-i dár-ı ...ahrıñ
~an iki nándır aña mihr ile máhı dehriñ
Bulsa sükker gibi yer bád-ı hevásın #ehriñ
Gözleri toymaz efendi yine şey«-i şehriñ
~a\ñ-ı eyván-ı cihán olsa >iyáfet-«áne

7. Büzüp esb-i dili bîhúde REFÍ;á gezme
Niyyetin varsa eger semt-i cidál-i ;azme
Sende seyf-i ...alem al deste yüri bu rezme

Yári vaŞf eyleyerek geldi Sürúrí bezme
İtdi nam-«áne-i yáranı meserret-«áne

10

**Tarí...at-ı Şa;bániyyeden Şey« tekái Efendiye
Söylenen Çıtıdır**

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. %arí...-i Ða...da yo... nayriyyet aŞla cümlesi birdir
Velíkin kimisi Bayrámidir kimi Rama>aní
N'ola záhíd Recebiyyún tarí...in ittiVá# itse
Ki KÁLÁYÍ de şimdi bir ;aziziñ oldu Şa'bání

11

**Reşíd Molla Efendi Yanyaya Gitdükde Mektúb ile
Gönderilen Çıtıdır***

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Bir zamán «andán iken dil ŞoVbetiñle yan yana
Yanmayam mı şimdi anyár oldunuyçün yan yana
Áteş-i fir...at göñülde şöyle súzán oldu kim
Ðasretiñle ;áleme bir kerre dirsem yan yan a

10 T 13, A 7a, M 9a.

1 Ki KÁLÁYÍ de şimdi bir ;aziziñ oldu: Ki oldum bende bir
#át-ı şerifiñ şimdi A

11 T 128, A 28a, M 86b.

* Başlık: Reşíd Molla Efendi Yanyaya Gitdükde Mektúb ile Gönderilen
Çıtıdır: Reşíd Molla Efendi Yanyaya Gitdükde Mektúb ile Gönderdiğim
Çıtıdır A, M.

12

Çıtıa

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Herzegúluk Şanma ;a...l-ı dânişinden náşidir
Dík-i ?? ...albinde pişen hep kendi anızı işidir
Delse mismár-ı hased lev√-i dilin burgı gibi
Mí«le bir #átu'l-;amúdı aña ta√ta başıdır

13

Çıtıa

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Bir ...ona... yerden alır şahín-nigehle ol perí
Şimdi bir Cengizli gúyá dillere itdi √ulúl
Bir Hülágú nesli sultán-ı zamánıñ dâmına
Şáhbáz-ı murı-ı cánım baş urup düşdi tufúl

12 T 90, A Ek2a
13 T 127, M 91a.

İBTİDÁ-YI TEVÁRÍ»

1

**Tárí«-i Viládet-i Neş'et Efendi-záde Mu√ammed Neş'e
Ra√imehumu'lláh***

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı vákıf-ı sırr-ı »udá Neş'et Efendi kim
Mücelládır anıñ mir'át-i ...albi núr-ı va√detden
2. Ezelden neş'e-yáb olmuş iken bir cá-m-ı ;aş... ile
Ola dá'im aña nev-neş'e geldi dest-i ...udretden
3. Dimán-ı dehri ta;tír iden anıñ búy-ı fa>lıdır
Yürisin bir nihál-i nev Gülistán-ı belámatden
4. Vücúd-ı Enverí ;ilm ile bir Şems-i Ma;árifdir
N'ola dünyáya Şalsa pertevin evc-i sa;ádetden

1 T 34, A 7b.

* Başlık: Tárí«-i Viládet-i Neş'et Efendi-záde Mu√ammed Neş'e
Ra√imehumu'lláh: Tárí«-i Viládet-i Neş'et Efendi-záde Mu√ammed Neş'e
%úlulláhu ;Ömrehu A

4 evc-i sa;ádetden: burc-ı sa;ádetden A

5. Eger %álib ;ulüvv-i şánını anıñ «ayál itse
Bilir sultánlının hep kişver-i ma;náya Şevketden
6. N'ola Bídil olursa göñlini ol Ða.....a virmişdir
Alır fer dá'imá ol revzen-i ...aŞr-ı ferápatden
7. Budur ol dív-i nefse bir Süleymán rúzigár içre
Çı...ar ;an...â-yı diller ders alınca ...âf-ı ...asvetden
8. Eyá üstád-ı kámil áşiná-yı nab>-ı ehl-i dil
Baña bilmem nedir Vá'il ki ...urtulmam bu Váletden
9. Seniñ iksír-i nuť...uñdur devá bu ;illet-i ...albe
»aláŞ it bu dil-i dívánemi zencír-i Vayretten
10. Na@ar ...ıl «urde-bín-i çeşm-i himmetle beni ...urtar
Zebán-ı «ámeme píçíde olmuş múy-ı lüknetden
11. Ðicáb-ı cürmümi ;afv it ...ader máni; imiş zirá
Çekerdí çeşm-i cánım «ák-i páyın tá Şabávetden
12. Sezá olmazsa da şeh-bender-i ;irfána ;ar> itmek
Bu KÁLÁYÍ ...uluñ nesc eyleyip geldi bu Şúretden
13. Dü-tárı«-i mücevherle REFÍ;á páyına yüz sür
Ki ma...Şúduñ du;á anca... seniñ ol kán-ı himmetden

6 n'ola: T'de müstensih hatası olarak "bula" yazılmıştır ancak A nüshasındaki "n'ola" şekli anlama daha muvafık olduğundan düzeltili.

11 páyın: páyın A

14. Hüdáyí neş'e kim bezm-i ezelden eyledi neş'et
1216
Muḩammed Neş'e geldi nev bu Şulb-i pák-i Neş'etden
1216
15. Mübárek bád geldi Neş'e-gúne Şulb-i Neş'etden
1216
Süleymán Neş'ete ;izz ile Ízid virdi bir Neş'e
1216
16. Cihána müjde bir Neş'e mübárek Şulb-i Neş'etden
1216
Ledünní ola bu Neş'e mübárek Şulb-i Neş'etden
1216
17. Bu dehre geldi Neş'e Şulb-ı pák-i núr-ı Neş'etden
1216

2

Tárí«-i ~adâret-i Yúsuf Şiyá Paşa*

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Ða¿ret-i Yúsuf Şiyá Paşa ki tın-i ...ahr ile
Başına a;dá-yı bed-«^wáhıñ ...oparır rüste«ız
2. Devr-i ;adlinde ;adú-yı dıne yo... cáy-ı penáh
Bım-i seyfinden ;adem i...límine itsin giríz

17 Yalnızca A'da mevcut.

2 T 35, A 11b.

* Başlık: Tárí«-i ~adâret-i Yúsuf Şiyá Paşa: Tárí«-i ~adr-ı Güzín
Yúsuf Paşa A

3. Bermekî-«aşlet vezîr-i Şâvîb-i cûd u kerem
Da«me-i Efrâsiyâb ;indinde gúyâ bir peşîz
4. Çuvvet-i bâzú-yı tevfi... âb u tâb-ı tîn ile
Kişver-i İslâm ola çirk-âb-ı a;dâdan temiz
5. Námdaşı máh-ı Ken;ân Vürmetiyçün seyf ile
Níl-veş carî ola «ún-ı ;adú-yı pür-sitîz
6. »âr u «as gibi Şarılssa gülşen-i dîne ;adú
~arŞar-ı tîni perîşân eyleye çün berg-rîz
7. Fál-i «ayr ile didi tárî«-i teşrífin REFÍ;
Müjde MıŞra mühri el-ân Yúsufa virdi ;Azîz

1213

3

Tárî«-i Díger Men...û†

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihî tab;-ı selím ey dil ki ;álem-táb-ı mihr ile
Virir áyîne-i Şadra cilá Yúsuf ≤iyá Páşá
2. Görüp teşrífin ;álem yümn ile Şadr-ı mu;alláya
Didi ehlen ve sehlen merVabá Yúsuf ≤iyá Páşá
3. Güzel tutsun ZüleyVá-yı cihán ol dâmen-i páki
Ki mihr ile ;azîz oldu dilá Yúsuf ≤iyá Páşá

4. Açıldı gúyiyá bir Vüsn-i Yúsuf túp-ı şáhiyle
Gelince bân-ı Şadra «oş-nümá Yúsuf ≤iyá Páşá
5. Süyúf imá ider a;dá-yı dîne dáimá námiñ
Olasın ma@har-ı tevfi... eyá Yúsuf ≤iyá Páşá
6. REFÎ;á ma;den-i dilden mücevher geldi tárí«i
Sezádır mühre bu gevher-bahá Yúsuf ≤iyá Páşá

1213

4

**Tárí«-i Fet√-i MıŞr-ı Çâhire Ez-dest-i Efrenc-i
La;ín Bá-yed-i Yúsuf ≤iyá Paşa**

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Pádişáh-ı Ümm-i dünyá ser-;azízanı cihán
Øa¿ret-i Sultán Selím ol náŞır-ı dín-i ...avím
2. Oldı şemşír ü emánet ile #át-ı a;#amı
Øámi-i Mekke Medíne meksí-i beyt-i Varím
3. Menba;-ı Níl-i fetánet şáh-ı İskender-Şıfat
Cemde yo...dur ki liyá...at ola ;abd-i müstedím
4. Rú√-ı ;álemdir mu;azzez #át-i pák-i eltafi
Oldı bu cism-i cihán dá'im anıñla müsta...ím
5. Eyleyip ;a...l-i reşídi gibi Øa... ba«tın sa;íd

4 T 36, A 8b.

2 #át-ı a;#amı: #át-ı eşrefi A

Dá'imá manŞüren Alláh ide ta«tında mu...îm

6. Ba;dezín niçe fütúVát ile şád idip »udá
Dest-i İsláma geçe ço... belde-i ;álí-cesím
7. Níl-i en;ám-ı nılálı şöyle cárí kim anıñ
Milket-i súy-ı Őicázı ...ıldı Őa... dár-ı na;ím
8. Yine kendi «aŞlet-i şáhánesidir kim anıñ
Devletinde oldılar serdár olanlar müsta...îm
9. ~adr-ı #í-şánı ki Yúsuf-ı ;áleme virdi ≥iyá
Máh-ı Ken;án gibi dehre oldı bir lutf-ı ;amím
10. Ol vezír-i yem-şiyem kim mülk-i deryá Váfı@ı
Mu;temed bir bende-i «áŞıdır anıñ ez-...adím
11. Gerçi mülk-i baVre Vafı@dır velíkin dá'imá
Bezm-i ;álí-i saráy-ı dilde olmuşdur nedím
12. Níl-i MıŞra a...ıca... baVr-i siyáh-ásá Fireng
Vardı deryá-yı muVíta ceyş ile ...ıldı ;adím
13. BaVr ü berden Şadr-ı a;@amla kesip imdádını
ÇaŞr ile Şarıp ;adúyı aldılar mál-ı naním
14. Ğâhire dirken Fırance ...ahr-ı Ğahhára irip
Düşdi gúyá dám-ı Şayyáda gelip niçe behím
15. Çáh-ı namdan Yúsuf-ı diller rehásın mıŞr ile
Virdi Ya;...ûb-ı cihána müjdeler bád-ı nesím

7 dár-ı na;ím: dárú'n-na;ím A

16. Cedd-i páki MıŞrı Þavríden bu navr ile alıp 1216
Virdi Ða... ism-i Þayúr ile fütüvát-ı ;a@ím
17. MıŞra Fir;avn olma... isterken Fıransız gúyiyá
Ða... ;aŞá-yı seyf ile şáhı ...ılıp Músí kelím
18. İbtidá cümle donanmasın perişán itdi Ða...
Na...>-ı ;ahdi cürmine gúyá ki olmuşdur cerím
19. ;Azm idip cennet-meşámm-ı Şáma düşdi dúza«a
Sükkerín Ða... itdi za.....ûm içdigin má-i vāmím
20. Seyf ü Şám u MıŞrı gördükde tabanı ...aldırıp
Buldı kendüye ma...ar á«ir ;adú nár-ı ca√ím
21. ;Ayn-ı şeytándır sürildi semt-i Ra√máníyyeden
Düşdi Bulan üzre ...ayd u bende a;dá-yı le'ím
22. MıŞr alındı deste gül Dimyát virip a;dá yine
çalmadı eşkáli seyf oynunda oldu...ça dü-ním
23. Sedd-i bend itmiş iken her súyı vamd olsun yine
Açdı báb-ı naŞrı manŞúr itdi Fettáv u Kerím
24. Remz-i Bárí idi nám-ı Yúsuf a;dáya süyúf
Sırrın i@hár itdi vamd ola zihí Rabbü'r-ra√ím
25. Olsa cumhúr-ı ;adú ;ayn-ı cerád-ásá eger
MıŞra elbette «ıyánet eyleyen olur ;adím

26. Ümm-i dünyá müjdesidir söyle tárí«in REFÍ;
MıŞrı Yúsufla yine a;dádan aldı Şeh Selím

1216

5

Tárí«-i Díger Fet√-i MıŞr*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı Őa¿ret-i Sultán Selíme müjde bí-√ad kim
;Adúdan inti...âmın yine çahhár u ;A@ím aldı
2. Fıransız çâhire içre düşüp gúyá ...apancaya
O şehbáz-ı cüyúş ile niçe zán-ı sa...ím aldı
3. ;Adem ba√rine Şaldı ibtidá káfir tonanmasın
Anı Şanma ki MıŞr i...límine geldi cerím aldı
4. Bıra...dı Ümm-i dünyáyı virip cán na...dini mihre
Dime Şarıp fu¿úlı andan a;dá bir şemím aldı
5. AŞılsın ;arşa şemşiriñ seniñ ey şáh-ı ;álem kim
Da«i a;dá ;Arış ü ;Akka da seyfiñle bím aldı
6. Őicáz i...líminiñ kilárını açıp bi√amdilláh
Bu ni;met-gehde ;álem sú-be-sú lutf-ı ;amím aldı

5 T 37, A 10a.

* Başlık: Tárí«-i Díger Fet√-i MıŞr: Tárí«-i Díger Fet√-i
İ...lím-i MıŞr A

2 Fıransız: Fırance A

3 †onanmasın: donanmasın A

7. Didi KÁLÁYÍ bir beytiyle ra;ná iki tárí«i
Ki ...a;r-ı Níl-i dilden böyle hep dürr-i na@ım aldı
8. Reşíd ü Áb«úr Dimyát u Ra√máníyye alındı 1216
Açıp i...lím-i MıŞrı ceş ile Sultán Selím aldı
1216

6

Tárí«-i Díger*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí Yúsuf-li...â Sultán Selím-i şáh-ı ;álem kim
»udá ıŞmarlamışdı dá'im anıñ re'yine MıŞrı
2. N'ola Şad-mekr ile efrenc iderse anı istílá
Yine ...ahr ile a;dáyı ...odı hep cáyına MıŞrı
3. »udá #át-ı hümayúnın «atálardan emín itsin
Ki aldı sa;y ile el-√a... ..omayıp «á'ine MıŞrı
4. Şu;áj;-ı mu;cizátıyla ...omaz küffára @ulmetde
Ki zírá ∅a... müebbed virdi Ken;án ayına MıŞrı
5. Su...ût-ı no...tası Nílín n'ola reml-i sa;íd olsa
Gelip hep nuŞrete dá«il düşürdi páyına MıŞrı

6 Bu ni;met-gehde ;álem sú-be-sú lutf-ı ;amım aldı: Cihána
ba«ş-ı ni;metle nice ecr-i ;azım aldı A

7 Didi KÁLÁYÍ: REFÎ-i bende A

6 T 37, A 10b.

* Başlık: Tárí«-i Díger: Díger Tárí«-i Fet√-i MıŞr A

6. Niçe demdir ki çáh-ı namda idi Yúsuf-ı diller
»udá fetṽ itdi anıñ áb-ı pák-i rúyına MıŞrı
7. Gelince müjde-i fetṽi didi KÁLÂYÍ tárı«ın
;Azız olsun üçünci Şáh Selím aldı yine MıŞrı

1216

7

Tárı«-i Díger*

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Dáver-i mülk-i cihán ol şeh Selím-i nâzi kim
Ôa... muváfı... eyledi tevfi...ın anıñ re'yine
2. Cedd-i páki fetṽini cidd ile tecdíd eyledi
~ad-&ená #átına cümle ;askeri alayına
3. MıŞrı şeb-tár-ı ;adúdan ...urtarıp Şaldı Zıyá
~adr-ı a;@am Yúsufı yüz tutdı Ken;án ayına
4. Çâhire mülkin alınca şáh-ı İskender-«aşem
Ço... ;adú düşmüş idi İskenderiyye páyına
5. Sedd idip Ye'cúc-i a;dáya yalatdı yerleri
Fetṽ idip seyf ile ákir ba...madı híc ráyına

7 didi KÁLÂYÍ: REFÍ;á söyle A

7 T 38, A 11a.

* Başlık: Tárı«-i Díger: Tárı«-i Fetṽ-i İskender A
3 Şaldı: Şalsa A

6. Silseler anı tebâşîr-i süyûf ile n'ola
Ümm-i dünyâ sırrına gúyá ki odur áyine
7. Bá-b-ı tárí«i bu mıŞra;la REFÍ;á eyle sed
çal;a-i İskenderiyye müjde fet√ oldu yine
1216

8

Díger Tárí«-i ~adâret-i Yúsuf Sîyá Paşa*

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. ◇amdülilláh kim şeh-i kişver-güşá
Şeh Selíme itdi ilhámı »udá
2. Giydirip ser-kár-ı Şadre Yúsufı
Oldı bu vech ile ;álem rúşená
3. ;Ádet-i ma;den çı...arken sım ü zer
Buldı bir gevher ki mihrine sezá
4. Ol semiy-y-i máh-ı Ken;ándır gelen
Bulsun ;álem çáh-ı a«zándan rehá
5. MıŞra Fettá√ u Kerímiñ ;avnidir
Mihre bu nám-ı ;azíz olma... nevá

5 fet√ idip seyf ile á«ir ba...madı: seyf ile fet√ itdi á«ir ba...mayıp A

6 ki odur: odur bir A

8 T 38, A 12b.

* Başlık: Díger Tárí«-i ~adâret-i Yúsuf Sîyá Paşa: Díger Tárí«-i
~adr-ı Güzín Yúsuf Paşa A

6. Hep göñüller çı...dı isti...báline
Ma√≥-ı tevfi...a ;alámet ibtidá
7. ;İzz ile ol ma;den-i cúd u kerem
çaŞr-ı Yúsuf ...ıldı Şadrı gúyiyá
8. Ðabbe#á geldi mizác-ı devlete
Áşiná bir ;illet-i Sadre şifá
9. Dámen-i pákin tutup «al...-ı cihán
Ma...demine ideler Vamd ü &ená
10. Níl-i in;ámı taşıp eksilmesin
Luţfuña ma@har olup bay u gedá
11. Ða..... anı a;dáya manŞúr eyleyip
Yád ola námi cihánda dá'imá
12. Cevherí tárí«idir KÁLÁYiyá
Mihre cevher-veş virir Yúsuf ≥iyá
1213¹

9

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí Rüstem-şecá;at Ða≥ret-i Yúsuf ≤iyá Páşá
Ki teşrífiyle Ya;...ûb-ı cihána nev-Şafá geldi

¹ T'de müstensih hatası olarak "1216" yazılmıştır ancak tarih hesaplandığında A'da da verildiği üzere "1213" çıkmaktadır.

2. Bi√amdilláh ŧeb-i tár-ı ;adúdan ...urtarıp MıŞrı
¶azádan nám-dáš-ı máh-ı Ken;án rúŧená geldi
3. Teb-i namdan göñülleri mecál olmuşdı √amd olsun
Mizác-ı ;áleme ...uvvet yine Şadra ŧifá geldi
4. Züley√á-yı cihán pek pírezenlenmiş idi gerçi
Li...â-yı pák-i Yúsufla yine √üsn ü bahá geldi
5. N'ola ebná-yı ;aşra ol veliyü'n-ni;met olduysa
Ki fet√-i Ümm-i dünyádan bize «ıŞb u re«á geldi
6. Virip çâhir yeñiden çâhire mülkini İsláma
;Azízim çáh-ı namdan Yúsuf-ı dehre rehá geldi
7. ;Adúyı √aşr ile MıŞrı alıp nev-...aşr-ı Yúsuf-veŧ
Yine Şadra vezír-i ŧáh-ı manŞúru'l-livá geldi
8. N'ola vech-i fera√ dünyáya ŧimdi rú-nümá olsa
çudúm-ı sa;d ile áyíne-i Şadra cilá geldi
9. Şehinŧáh-ı cihán Sultán Selím-i nâziye müjde
Vezíri mülk-i MıŞrı fet√ ile idip nazá geldi
10. AŞılsın ;arŧa ŧemŧiriñ seniñ ey Rüstem-i devrán
Ki dehre pertev-i seyfiñle el-√a... incilá geldi
11. Saña ikrámı Alláh eylesin lutfıyla ey áŞaf
Bizim ikrámımız anca... saña elden du;á geldi
12. Du;á-yı devletiñle söylemek tárı«-i teŧrífiñ

Ki gúyá gúş-ı cána cánib-i Ða...dan nidá geldi

13. Cenábıñ ...adrini a;lá bilince gevher-i şı;riñ
Dil-i erbáb-ı na@ma birbiriyle iddi;á geldi

14. Bu KÂLÂYÎ REFÎ; -i bende yazdı «ák-i páyında
Dile teşrífiñi tebşíre ol dem kim Şabá geldi

15. Çudúm-ı pákine Vála mücevher söyledim tárí«
Zihí revna...la fer Şadra yine Yúsuf Şiyá geldi

1217

10

**Tárí«-i ~adáret-i Yúsuf Şiyá Paşa Der-def;a-i
Çániye Mu;cem ü Mühmel Dü-tárí«
Yek-mıŞra;***

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí nâzi vezír-i #ü'l-himem Rüstem-şecá;at kim
Cenáb-ı Şadr-ı a;@am Ða¿ret-i Yúsuf Şiyá Paşa
2. Ki ol bir def;a mihr ile ¿iyá virmişken ;álemde
BiVamdilláh sipihr-i Şadra bedr oldu yine Vála
3. N'ola şáyeste olsa Şadra anca... #át-ı #í-şanı
Bilir mir'át-i Şadriñ sırrını her vech ile ra;ná

10 T 39, A 72b.

* Başlık: Tárí«-i ~adáret-i Yúsuf Şiyá Paşa Der-def;a-i
Çániye Mu;cem ü Mühmel Dü-tárí«
Yek-mıŞra;: Tárí«-i ~adr-ı ;Álí Yúsuf Şiyá Paşa A
2 virmişken: virmişdi A

4. Niçe demdir cihán Ya;...ûbı tár-ı namda ...almışdı
Semiyy-i mäh-ı Ken;án ile rúşen eyledi Mevlá
5. Zihí ta√sín o ma√múdu'l-«ıŞáliñ ;a...l u rúşdine
Ki buldı mihrine şáyeste bir gevher ki bí-hemtá
6. Yine zeyn itdi Óa... gülzár-ı Şadrı √üsn-i Yúsufla
Ki evvel túp-ı şáhilerle olmuşken cihán-árá
7. N'ola Óa...dan anıñla itseler ümmíd-i nuşret kim
;Adúya nám-ı Yúsufla süyúf eyler »udá ímá
8. Hele ebná-yı ;aşra ol veliyü'n-ni;met olmuşdur
Ki fet√-i Ümm-i dünyá ile ...ıldı ;álemi i√yá
9. Du;á-yı şáh-ı ;álemle du;ası oldu vácib kim
Cihánıñ oldılar núr u ≥iyası mäh u mihr-ásá
10. Mizác-i ;álem emrá≥-ı fitenden bí-mecál iken
Şifá-yı Şadr-ı dehr itdi ...udúmn Óa≥ret-i Mevlá
11. İláhí sáye-i #átında ásáyiş virip dehre
Cihánda nám u şánın √aşre dek eyle anıñ ib...â
12. O bir ser-lev√a-i díván-ı na@m-ı Şadr-ı válá kim
Vücúdı mıŞra;-ı berceste-veş ma...búl u müste&ná
13. Olurdı görse »átem lutf-ı i√sán ile şermende
Ni@ámü'l-mülki rúşdiyle iderdi bende bí-pervá
14. Zebán-ı «ámesi hep şá;irán-ı dehri lál eyler

Aña #átında olmuşdur musa««ar şî;r ile inşá

15. Ðabábıñ ba√re nisbetle vücúdı olmadı lákin
Bu dürr-i na@mı mevc-i şev...ı ile eyledim peydá

16. Bi√amdilláh bu da hep pertev-i i...bálidir anıñ
Ki oldu Şadra teşrífine tárí«im zihí bálá

17. REFÍ;á mu;cem ü mühmel dü-tárí« oldu mıŞra;da
Mükerrerdır ki bu mihre >iyá virdi Yusuf Páşá

1224

11

**Tárí«-i Fet√-i mıŞr-ı Çâhire Ez-dest-i Efrenc Bá-
yed-i [[âzi Ðüseyin Paşa
Çapudan-ı Deryá**

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün

Fa;ilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.- / / --

1. Menba;-ı Níl-i şecá;at Çapudan Paşa kim
Şu;le-i cevher-i tîniyle cihán olmada zeyn
2. Çulzüm-i tab;-ı selím üzre o mevc urdunı çün
Çıldı Váfı@ anı mülk-i yeme şáh-ı ba√reyn
3. Şeh-i ;álemde alırsa n'ola dá'im pertev

Oldılar burc-ı sa;âdetde mi&ál-i ...amereyn

4. Biribirinden ayırmaya »udá-yı Müte;ál
Ki cihánda görine Vükm-i ...ırán-ı sa;deyn
5. ~anma kim bezm-i hümayúndan anı ç1...mışdır
Enderún-ı dile girmiş bulup a;lá mábeyn
6. Mevc-i in;ámı yine ;áleme oldu cárí
tát-ı pákine du;á olsa n'ola vácib ü deyn
7. Mülk-i MıŞra giricek banteten efrenc-i la;ín
Vardı VaŞr itdi cüyüş ile ;adúyı tarafeyn
8. Kesdi efrenc-i Yezídiñ ...ademin câhireden
Bu nazáya nice şád olmaya rúv-ı Đasaneyn
9. Ni;am-ı Báriye nar... olsa n'ola «al...-ı cihán
Ki yed-i pák ile açıldı kilár-ı Varemeyn
10. câhramán gibi varıp aldı yine câhireyi
Bu nazá ile »udá vire aña ecr-i Đuneyn
11. Ey REFÍ; eyledi tárí«ime Đassán ta\śín
MıŞrı şáh-ı Đasaneyn ile Đüseyn aldı Đüseyn

1216

12

Tárí«-i Díger

8 Kesdi efrenc-i Yezídiñ ...ademin câhireden: MıŞr ilinden
ayamın kesdi Yezíd efrenciñ A

9 ni;am-ı Báriye: ni;met-i Báriye A

12 A 13a

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün
 Fá;ilátün Fa;lün
 ..-- / ..-- / ..-- / ..-
 -.-- / / --

1. Níl-i MıŞra a...ıca... ba√r-i siyáh-ı a;dá
 Seyf-i ...ahr ile varıp taldı çapudan Páşá
2. Kişver-i na@mı bu tárí« ile fet√ eyle REFÎ;
 MıŞrı ;adl ile varıp aldı çapudan Páşá
 1216

13

Tárí«-i Díger Fet√-i MıŞr-ı çâhire*

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
 Fá;ilátün
 Fa;lün
 ..-- / ..-- / ..-- / ..-
 -.-- / / --

1. Gevher-i ba√r-i mehâbet çapudan Paşa kim
 Buldı şeh ...ulzüm-i devletde o #âtı yektá
2. Níl-i ;irfánını gördi ki telátum eyler
 Şeh Selím itdi aña kişver-i ba√rı i;tá

13 T 40, A 13b.

* Başlık: Tárí«-i Díger Fet√-i MıŞr-ı çâhire: Tárí«-i çudúmiyye-
 i çapudan Öüseyin Paşa اجلاله تعالى الله ادام A

3. tât-ı #î-şanı n'ola olsa veliyü'n-ni;met
Fetv-i MıŖr ile cihân buldı yine «ıŖb u rehâ
 4. Çı...dı ol ar>-ı mu...addesden ;adú-yı çirk-áb
Áb-ı tını ile tathír idip anı Mevlâ
 5. Báb-ı naŖrı yine Ða... nám-ı Ðüseyne açdı
Ðasaneyn ;aş...ına zevra...la tonandı deryâ
 6. Çár-mí«in göricek baŖdan ümídın kesdi
Ne ...adar dönse «ıyânetde Yezíde a;dá
 7. A...deñiz içre görüp böyle yüz a...lı...larını
Düşmen-i ba√r-i siyâhı yine aldı sevdâ
 8. Kefere çâhireye tırna... ilişdirmişken
Kesilip ...ahren eli ...almadı anda ...at;á
 9. Didi tárí«-i ...udúmın bu REFÍ;-i bende
Müjde küffârı ...ırıp geldi Çapudan PaŖa
- 1216

14

**Tárí«-i Tecdíđ-i Muva.....it-«áne-i Fátiv Sultán
Me√med »án-ı Þâzi %ábe çeráhu***

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

8 ilişdirmişken: ilişdirmiş iken A

14 T 40, A 24b.

* Başlık: Tárí«-i Tecdíđ-i Muva.....it-«áne-i Fátiv Sultán Me√med
»án-ı Þâzi %ábe çeráhu: Tárí«-i Tecdíđ-i Muva.....it-«áne-i Fátiv
Sultán Me√med »án A

1. Medár-ı «ayra dá'ir merkezinde rub;-ı meskúnuñ
Biná oldı bu nev dár-ı muva.....it bir güzel vádı
 2. Alıp mízána semt-i ...ıbleyi resm-i müdevverle
Ki ...avs-i irtifá;ı gösterir Şan;atla üstádı
 3. Çalar sá;atler oynar anda ra.....âŞ-ı felek gúyá
Rehávı nammelerle penç-gáha oldılar hádı
 4. Basíte anda bir seng-i mi√ekdir şöyle bí-pervá
;Ayárın bildirir cem; olsa násiñ cümle efrádı
 5. Ne deñlü ;a...reb ise záhidin bir sá;ati vardır
Gelip bir yol Şo...ar parma...la olsun eyler imdádı
 6. REFÍ;á cevheri şá...ûl-veş aŞ lev√a-i tárı«iñ
Muva.....it-gáh-ı Fátı√dir bu resme ...ondı bünyádı
- 1214

15

**Tárı«-i Muva.....it-«áne-i Sultán Báyezíd »án %ábe
;eráhu Biná-i Cedíd**

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Øa>ret-i ;Áşir Efendi mihr-i fetvá kim anıñ
Máh-ı enver bile şem;-i fa>lına pervánedir
2. Necl-i páki Øa>ret-i Mollá Efendi mu√terem

Meylini seyr eyle kim hep merkez-i ;irfánedir

3. %áli;-i şemsi şerefle görmesin aŞlá zevál
Kim anıñ devr-i felekde himmeti merdánedir
4. Gördi bí-cádır muva.....it-«áne-i şeh Báyezíd
Kim ufu...-ásá kenára düşmüş ol bigánedir
5. Buldı cáy-ı semtini rub;-ı cihánda şimdi kim
Merkezinde no...ta-i maşrı... gibi bir dánedir
6. Bir muva.....it-gáh olup nıŞfı bu cáy-ı dil-keşiñ
NıŞf-ı fa¿lası müe#in-«áne-i şáhánedir
7. Çutb-ı Sultán Báyezídiñ himmeti var bunda kim
Hey'et-i áfá...ı cámi; böyle bir káşánedir
8. Oynadır ra.....âŞ-ı çar«ı mihr elinde dá'ire
Penc-gehde bir uŞúli çalsa Şúfiyánedir
9. Olsa bí-şübhe ;ayár-ı tám eger anda yine
İ;timádı mihriñ elde tutdunı mízánedir
10. İrtifá;-ı şánını çar«a çı...arırsam n'ola
Devri hep pergár-ı fikriñ dá'ir-i imkánedir
11. Var mı fáris gelsin esb-i tab;ıma atbaşı bir
Kim bu meydán-ı hünerde na@mım üstádánedir

2 mu√terem: kim anıñ A // kim hep: dáim A

10 çı...arırsam: çı...arsam da A

11 na@mım: na@m-ı T (müstensih hatası)

12. Di.....at-i tám itmeden ma...Şúd olan sá;at gibi
Tu«fe-i tárí«im elbet mecma;-ı rindánedir

13. Cevherín ávíze-veş aŞ çar«a tárí«iñ REFÍ;
Merkez-i rub;-ı cihánda bir muva.....it-«ánedir

1214

16

**Tárí«-i Ta...rí¿-i Kitáb-ı Nu«be Li-te'líf-i ¢a¿ret-i
Vehbí-i Fá¿ıl u Dána***

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. ¢a¿ret-i Vehbí-i dána ol ma;árif kánı kim
Oldı ;ilm ü fa¿ıl ile bir menba;-ı ba√r-i kemál
2. ~aff-ı erbáb-ı hünerde píşvá olsa n'ola
Her kelám-ı pür-ma;ánisinde vardır Şad-«ayál
3. ¢áfı@-ı mülk-i sü«andır re'y-i ~á'ib üzre kim
Şevket-i na@m ile sultán oldumunda yo... cidál
4. Pertev-i ;ilm ile bir şems-i ma;árif ;aynıdır
A«teri sa;ıd ola dá'im bulmayıp aŞlá zevál
5. Báπ-ı na@mıñ sünbülidir ¢a... anı Şoldurmasın
Búy-ı fa¿ılıyla mu;attardır cihán bí-...ıl ü ...âl

16 T 41, A 32a.

* Başlık: Tárí«-i Ta...rí¿-i Kitáb-ı Nu«be Li-te'líf-i ¢a¿ret-i
Vehbí-i Fá¿ıl u Dána: Tárí«-i Kitáb-ı Nu«be Li-te'líf-i ¢a¿ret-i
Vehbí-i Dána A

6. Eyledi bir nev-e&er peydá yine ;álemde ol
Nef;î bá...îdir nitekim devr ide bu máh u sál
7. Øükm-i da;vá-yı kemále Tu√fesidir şáhidi
çıldı ma¿múnını &ábit yo...dur inkáre mecál
8. Murπ-ı diller Şayd olur ma¿mún-ı Şev...-engízine
Kilk-i şehbázı hevá-yı na@ma açsa perr ü bál
9. Terk idip ...âmúsını fet√ it bu kenz-i cevheri
[ayrı bürhán istemez fehm eyleyen andan me'ál
10. Söyle ta...rí¿iñ REFÍ;á böyle bir tárí« ile
Nu«be-i Vehbí Efendi oldu bir genc-i le'ál

1214

17

**Tárí«-i ~adr-ı Rúm Cenáb-ı Øa¿ret-i Şemsü'd-dín
Efendi**

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Mihr-i evc-i fa¿l u ;irfán ol cenáb-ı Şems-i Dín
Kim anıñ núrıyla geldi bu ¿iyá-yı Şadr-ı Rúm
2. Øa... budur kim irtifá;-ı şánına şáyán idi
Şimdi buldı merkezin cáh-ı válá-yı Şadr-ı Rúm

7 ma¿múnını: ma¿múnın o A

9 ...âmúsını: ...âmúsıñı A

17 T 42, A 33b.

2 şánına: şáníña A // válá-yı: ;alá-yı A

3. Nev-şeref bulsun Celále'd-dín-i Rúmí şev...ına
Bu ...udúm-ı Şems ile bu nev-biná-yı Şadr-ı Rúm
4. Pertev-i şemsi bu menzilde görünce sa;d ile
Páyına yüz sürmüş idi páyehá-yı Şadr-ı Rúm
5. İrmesin devr-i felekde şev...ına aşlá zevál
Bendegána oldu vácib bu du;á-yı Şadr-ı Rúm
6. tát-ı páki mef«ar-ı #átu'Ş-Şudúr olsa n'ola
;íllet-i dehre henüz geldi şifá-yı Şadr-ı Rúm
7. Ma@har-ı lu@fı olan bir bende olsam ço... mı kim
Var benim gibi niçe kemter gedá-yı Şadr-ı Rúm
8. Gevher-i na@mım bulurken táb-ı Şems ile şeref
İtmemek láy1... mı ;ar>-ı «ák-i páy-ı Şadr-ı Rúm
9. Didi KÁLÁYÍ REFÍ;-i bendesi tárí«ini
Şems-i díne evc-i sa;d ola bu cáy-ı Şadr-ı Rúm

1217

18

**Díger Tárí«-i MuŞanna;-y1 ~adr-ı Rúm li-√a>ret-i
Şemsü'd-dín be-me>ámín-i Esámí-i Lále Øurúf-ı Evvel ü
Á«ir çaŞide Birer Tárí« ve Yek-mıŞra; Bálá-tárí«***

18 T 42, A 34a.

* Başlık: Díger Tárí«-i MuŞanna;-y1 ~adr-ı Rúm li-√a>ret-i
Şemsü'd-dín be-me>ámín-i Esámí-i Lále Øurúf-ı Evvel ü Á«ir çaŞide
Birer Tárí« ve Yek-mıŞra; Bálá-tárí«: Díger Tárí«-i MuŞanna;-y1
~adr-ı Rúm li-√a>ret-i Şemsü'd-dín Sellemehulláhu Te;álá be-me>ámín-
i Esámí-i Lále Øurúf-ı Evvel ü Á«ir çaŞide Birer Tárí« ve Yek-mıŞra;
Bálá-tárí« A

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. 40 *Mihr-i fey>-i maṭla;-ı válá-yı cáh-ı Şadr-ı Rúm*
40
10 *Ya;ni Şemsü'd-dín Efendi kim odur ;áli-mekín*50
2. 40 *Merkez-i i...bál-i Şadr üzre şerefle #átını*
10
40 *Mihr-i Şub√-ásá münevver ide Rabbü'l-;álemín*50
3. 20 *Gösterir bürhán-ı ...udret remz-i vikmetle »udá*
1=
40 *Maṭla;-ı necm-i sa;ádet oldının núr-ı cebín*
50
4. 20 *Gelse ;unván-ı şeref «úrşide námından n'ola*5

20 *Kim bu evc-i Şadr-ı şer;îñ şemsidir ;aynü'l-*
ya...în 50
5. 40 *Mihre fá'i... olsa ço... mı pertev-i i...bál ile*
5
20 *Kenz-i núr-ı şer;a #átın eyledi Mevlá emín*
50
6. 3 *Cevher-i yektádır ol ;álem-bahá-yı #átı kim*
40
50 *Na...ş-ı elmás-ı kerem olmuş aña la;l-i nigín*
50

7. 90 ~ub√-dem gelmişdi şev...-i dil beşir i...báline
5
4 Dökdi bu na...d-i «ayáli dil şitáb idip peşin
50
8. 1 İrdiler şub√-ı neşáta bendegáni şev... ile
5
30 Lále döndi hep dehen-beste vasúd-ı dil-√azın 50
9. 3 Cáh-ı válá mafla;-ı envár-ı ;álí-rütbede
5
1 İrtifá;-ı #át-ı #í-şanı ola bálá-nişin
50
10. 40 Ma...dem-i páki şudúr-ı dehre virdi inşirá√
8
2 Bá;i&-i şev... oldu #átı şádmán ola hemín 50
11. 50 Neş'e-i fey> ile bir cám-ı hilál olsun felek
20
20 Kim bu nev-şub√-ı fera√la şev...-yáb oldu zemín50
12. 300 Şemse oldu &ábite eşráfa da;vá-yı du;á 1
6 Virse de ser-lev√a-i váláya ;örfiyle yemín
50
13. 4 Dáp-ı ber-dil lále olmuşken çeráp-ı gülşeni
10
60 Sen de ey dil áh-ı üftáde gibi itme enín
50

14.	2	Pertev-i şems ile bir Şadriyye yaz kim sù-be-sù	
	6		
	1	Ola tá şáyán-ı ranbet Şub√-ı i...bále ...arın	
	50		
15.	80	Far... ide mevc-i Şafá-yı nev-...umáš-ı na@mıñı	10
	3	Cevher-i ;irfán ile tabı olanlar «urde-bın	
	50		
16.	1	İşte meydán tu«fetü'l-ezhárim-ásá var ise	
	5		
	1	Enderún-ı dilde böyle tar√ ola şáh-ı zemín	
	50		
17.	80	Fey≥-i ...udretdir bu üç tárí«-i dil-cú kim baña	
	1		
	2	Birisi bir mıŞraı-ı matbú;-ı müste&ná metín	
	50		
18.	1	Evvel ü á«ir Vurúfın cem; idip ebyátımıñ	
	20		
	1	İki tárí« anda da «ámem bulursa áferín	50
19.	90	~ub√-ı nev peyk-i ≥iyádan aldı tárí«in REFÍ;70	
	1	Evc-i pák-i Şadr-ı Rúma geldi ;álí Şems-i dín	
	50		
		+	+
		1217	1217

**Tárí«-i Tecdí-d-i Türbe-i Ða¿ret-i Sünbül Sinán
Çuddiselláhu Sırruhu***

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı ...utb-ı devrán »án Selím-i &áli& ü pâzi
K'anıñ Valvet-saráy-ı ...albini ma;múr ide Mevlá
2. Ki #átı merkez-i ;irfánda ;ayn-ı şems-i himmetdir
»udá núr-ı kerámetle ide dá'im cihán-pírá
3. O ceddı »án Selím-i evveliñ tecdí-d idip «ayrın
Ma...âm-ı Ða¿ret-i Sünbül Sinánı yaptı nev Vála
4. Anıñ tecdí-di gerçi elzem idi bir niçe demdir
Velí kimdir cesáret eylesin ol emre bı-pervá
5. O máh-ı burc-ı şevket cámi;e teşríf idip bir gün
Hevá-yı sünbülíde Şan tulú; itmişdi mihr-ásá
6. Ziyáret eyler iken hep ma...âmát-ı ;azízánı
Ma...âm-ı Sünbül ilhám oldu kim tarV ola núr ;ayná
7. »udá mi;már-ı ehlulláh ile keşf eyleyip dá'im
Biná-yı devleti tá...ın ide günden güne a;lá

19 T 44, A 36b.

* Başlık: Tárí«-i Tecdí-d-i Türbe-i Ða¿ret-i Sünbül Sinán
Çuddiselláhu Sırruhu: Tárí«-i Tecdí-d-i Türbe-i Ða¿ret-i Sünbül Sinán
A

1 Selím-i: Selím ü A

8. Bu bir sünbül ki gülzâr-ı √a...î...atde açılmışdır
N'ola búy-ı kerámetle olursa böyle müste&na
9. Bu bir ma...bül-i her destár [u] tác-ı ;áşı...ândır kim
Anıñ her bergi terk-i másivá-yı Ða... ider ímá
10. Ne Sünbül kim ma...âmı sünbüle burcından ;álídir
Ki her bir ...andili şev...ı núcúma eyler istinná
11. UŞúl-i Şúfiyándır gel ma...âm-ı Sünbüle yá Hú
çararıñ evc-i ;uşşá... it dilerseñ rütbe-i ;ulyá
12. REFÍ;á himmet-i pírán ile gel söyle tárí«in
Ma...âm-ı Sünbül-i zíbá Selím »án eyledi i√yá
1219

20

**Tárí«-i Biná-yı çaŞr-ı Lále li-√a>ret-i Şemsü'd-dín
Efendi-i ~udúr-ı Rúm***

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí nev-*matla;-i i...bál-i Şemsü'd-dín Efendi kim*
Fürún-i mihr-i fey> ile anı Ða... eyleye dil-şád
2. Münevver eyleyince evc-i Şadru'r-Rúmı sajd ile
Bu *nüzhet-gáhı* devlet-«ánesiyle eyledi ábád

20 T 45, A 35a.

* Başlık: Tárí«-i Biná-yı çaŞr-ı Lále li-√a>ret-i Şemsü'd-dín
Efendi-i ~udúr-ı Rúm: Tárí«-i çaŞr-ı Lále li-√a>ret-i Şemsü'd-dín
سلمه الله A

2 eyleyince: eyledikde A

3. Olur *murn-ı hüma şem-i tecellísinde* pervâne
Eger *bál-i Şafá-yı* revzenin açsa mübârek bád
4. N'ola *necm-i şerefle ...onsa bu vef...-i merám* üzre
Bu da;vámı ider *◊a... şáhid-i ...udretle* istişhád
5. *Zer-ender-zer ...umâş-ı ;işvelerle* ola *zíb-árá*
Göre *tábendeler* anda *çerápân* oldınnın mu;tád
6. Kitáb-ı *Gülşen-i Ráz* içre bir *fihrist-i &ánídir*
Ki çekmiş *cedvel-i zerrín* ile *ser-lev*vasın üstád
7. *;Arús-ı gülşeni* seyre bu bir *künc-i Şafádır* kim
Anı bu *resm-i ma\búb* ile taşvır idemez Bihzád
8. Sezá *la;l-i nigíne* dönse bu *engüşt-i gülşende*
Bu oldu *cevher-i ;irfán* ki *şev...-ı dil* ider müzdád
9. Bu bir *mir'át-i gülşendir* na@ar ...ıl *rúy-ı ma\búba*
Ki *sırr-ı ◊a.....ı* bu *;ayn-ı fera\la* eyle isti;dád
10. Yine *pür-velvele* bu *şev... olsun Zühre ra...Ş-áver*
Ki her *gülmí«i* bir *necm-i fera\la* olunur ta;dád
11. İláhí *pertev-i i...bál-i Şemsi* sen *cihán-táb* it
Ki oldu *irtifá;-i ...adrine dá'ir* bu *nev-bünyád*
12. *%ulú;át-ı İláhiden REFÍ;á* geldi bir *tarí«*
Pesendíde bu *nüzhet-gáh-ı ;álídir* mübârek bád
1217

21

Tevári«-i Díger

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Bu pákíze münevver ...aŞr-ı zıbá oldı şems-ábád
1217

22

Díger

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. *Pesendíde ne ra;ná* ...aŞr-ı *pákíze* mübárek-bád
1217

23

Díger

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Ne *ra;ná* cılve-gáh oldı bu ...aŞr-ı nev mübárek-bád
1217

24

21 A 35b.
1 Yalnızca A'da mevcut.
22 T 45, A 35b.
23 T 45, A 35b.

Tárí«-i ~adr-ı Rúm ;İŞmet Beg Efendi Def;a-i ğaní

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün

1. ğıl ra...am ey «áme kim #ı-fa≥l u ;irfándan yine
 ~adr-ı Rúma geldi ;İŞmet Beg Efendi nev-...udúm
2. Böyle cáh-ı pür-şerefde rehber-i tevfí... ile
 Bendegánın şád idip Ða... düşmenin itsin melúm
3. ~adr-ı válá-yı şerí;at olsa şáyeste n'ola
 Nüs«a-i #át-ı sü«andır mef«ar-ı ehl-i ;ulúm
4. Hep du;á-yı devletin eşráf iderse ço... mı kim
 Devr-i ;adlinde iderler keşf-i da;vá-yı hümúm
5. ;İffeti i&bátına şáhid yeter bu námı kim
 ;İŞmet ile ;iffetiñ beyninde var elbet lüzúm
6. ;İlm ü fa≥l u rüşd ile fa«rü'Ş-Şudúr olsa n'ola
 Müsteşár-ı dín ü devlet ...ıdve-i ehl-i rüsúm
7. Da;vi-yi fa≥l eyleyen Şan ma√v olur bezminde kim
 Pertev-i mihriñ yanında &ábite olmaz nücúm
8. Má-√aŞal med√ ü &enásında anıñ «al...-ı cihán
 Bá-«uŞúŞ oldu du;ası ehl-i dillerde ;umúm
9. Cevher-i na@mıñ ;ıyár-ı pákini ra;ná bilir
 »ák-i páyına n'ola ehl-i sü«an itse hücúm

10. Cevherí tárí«in anıñ didi KÂLÂÝÎ REFÎ;

Şán-ı ;İşmet Beg yine ser-tác-ı cáh-ı Şadr-ı Rúm

1218

25

Tárí«-i ~adru'r-Rúm ;Árif Efendi Der-def;a-i
¿ániye*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Bu nev-tebşír ile ey «áme sen şerv-i Şudúr it kim
Yine teşríf iden Şadra Şudúruñ ser-bülendidir
2. O bir şems-i ma;árif ;aynıdır kim núr-ı ;irfánla
Anıñ #át-ı >iyá-ba«şı cihánıñ dil-pesendidir
3. N'ola ol mihr-i ;irfán tábdár-ı evc-i cáh olsa
Viren bu Şadr-ı gerdúna >iyá şán-ı bülendidir
4. Sezá cáy-ı sü«anda rişte-i vaşfın dıráz itsem
K'anıñ zencír-i medvi tevsen-i tab;ıñ kemendidir
5. »atádan Şa...la yá Rab #átını necl-i kirámıyla
Ki ol mecrá-yı ba\vr-i fa>lıñ anlar Şanki bendidir
6. N'ola tezyín-i rif;at olsa Válá mesned-i Rúma
Yine bu cáh-ı váláya revá #átında kendidir

25 T 46, A 38b.

* Başlık: Tárí«-i ~adru'r-Rúm ;Árif Efendi Der-def;a-i ¿ániye:
Tárí«-i ~adr-ı Rúm A

2 şems-i ma;árif ;aynıdır kim núr-ı ;irfánla: şems-i
ma;árifdir sipihr-i Şadra bedr olsa A

7. Mücevher didi KÁLÁYÍ REFÍ;-i bende tárí«in
Yine Rúmili ...âðí-;askeri ;Árif Efendidir
1220

26

Tárí«-i Díger MuŞanná;*

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. 80 Fa≥l u ;irfán mecma;ı ba√r-i ma;árif menba;ı10

8 0a>ret-i ;Árif Efendi mef«ar-ı ehl-i ;ulúm
40
2. 90 ~af√a-i Şadr üzre ta;rífin görüp ta;@ím ile
5
6 VaŞf-ı «ul...ın √üsn-i «atla yazdı erbáb-ı ru...ûm
40
3. 40 Ma...dem-i teşrífi Şadr-ı dehre virdi nev-fera√
8
2 Bá-«uŞúŞ ehl-i Şudúra inşirá√ oldu ;umúm
40
4. 70 ;ílm ü ;irfán ile #átı mecma;u'l-ba√reyndir
200
2 Berza«-ı dehr ile dá'im düşmeni olsun melúm 40

26 T 46, A 39a.

* Başlık: Tárí«-i Díger MuŞanná;: Tárí«-i Díger ~adr-ı Rúm A

5. 2 Pertev-i faẓlı n'ola eḥher olursa mihr-veş
300
7 Zínet-i envár-ı vükmi çar«-ı Şadra
..... 40
6. 200 Ra...Şa geldi «áme-i ehl-i sü«an súr eyleyip
2
20 Gúyiyá tebşír iderler Şadra neyle nev-...udúm40
7. 5 Hep duĵá-yı devleti daĵvásına ámadedir
200
600 »ák-i páya n'ola erbáb-ı sü«an itse hücúm
40
8. 4 Devr-i vükminde şeref geldiyse eşráfa n'ola
5
20 Kim bu şerv-i Şadr ile keşf oldu daĵvá-yı hümúm
40
9. 50 Necl-i válá-şánların Őa... eyleye #átı gibi
10
1 Eşref-i Şadr-ı şerí;at ...ıdve-i ehl-i rüsúm
40
10. 5 Hem vurúf-ı evveli hem á«iri ebyátımñ 20
3 Cem; olunsa iki tárí«-i diger der-vech-i Rúm40
11. 4 Didi üç tárí« ile KÁLÁYİ tebríkin anıñ 20
1 Oldı iki kezine ĵÁrif Efendi Şadr-ı Rúm
40

+ _____

+ _____

10 hem: her T (müstensih hatası)

27

**Tárí«-i Dürrí-záde Seyyid ;Abdulláh Efendi ~adr-ı
Anatolı***

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Gevher-i ba√r-i ma;árif necl-i Dürrí-záde kim
İncilá-ba«ş oldu şanı Şadr-ı Anatolıya
2. Ya;ni ;Abdulláh Efendi seyyid-i ;álí-neseb
◊a... muvaffa... ide anı Şadr-ı Anatolıya
3. Necm-i i...bál ile evc-i páyeden idip Şu;úd
Giydi bi'l-fi;l ásumání Şadr-ı Anatolıya
4. ~adr-ı fetvá ola ecdádı gibi aña naŞíb
Göstere ◊a... ol zamání Şadr-ı Anatolıya
5. Rişte-i Şadra dizilmiş süb√adır gúyá Şudúr
Geldi gevhlerden nişanı Şadr-ı Anatolıya
6. Müjdeler eşráfa kim geldi şifá-yı Şadr ile
Nev-√ayát-ı cávidání Şadr-ı Anatolıya
7. Ben de da;vá-yı du;á-yı devletin itsem n'ola

27 T 47, A 40a.

* Başlık: Tárí«-i Dürrí-záde Seyyid ;Abdulláh Efendi ~adr-ı
Anatolı: Tárí«-i ~adr-ı Anatolı A
5 Şadra: resme A

Geldi şev...-i bendegání Şadr-ı Anatóliya

8. Bir duǵá ile didi KÁLÁYÎ tárí«in anıñ
Dürri-záde vire şanı Şadr-ı Anatóliya
1220

28

**Tárí«-i Viládet-i Ya√yá Beg Efendi-záde İbráhím
;İsmet Beg***

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Mihr-i evc-i nesl-i válá mır-i memdú√u'n-neseb
Ya;ni Ya√yá Beg Efendi kim o #át-ı mu√terem
2. ;İlm ü ;irfán ile bir ...adr-áşiná #át-ı şeríf
Ehl-i dil ;indinde olmuşdur duǵası mültezem
3. Bir kitáb olur ki ol Na@mu'l-Le'áli añdırır
Kilk-i ;irfán ile metn-i aşlını şer√ eylesem
4. Şimdi i√sán-ı vedúd oldı aña bir necl-i pák
Mihr-veş olup >iyá-ba«ş-ı cihán bir Şub√-dem
5. Báп-ı ;álemde dıra«t-ı sáye-dár-ı #átına
Fey>-i ...udret gúyiyá bir nev-nihál itdi kerem
6. Ma...demi şev...ıyla ehl-i diller oldı şádmán

28 T 47, A 40b.

* Başlık: Tárí«-i Viládet-i Ya√yá Beg Efendi-záde İbráhím ;İsmet
Beg: Tárí«-i Viládet A

7. ◊a... anı ecdád-ı vâlâsı gibi pír eyleyip
 Berg ü bári görmeye bu rúzigár içre elem
8. %úl-ı ;ömr ile mu;ammer eyleyip Alláh anı
 Mekteb-i ;irfánda ta√şıl ide hep ;ilm ü √ikem
9. ~arf idip na√v-i kemále #ihni Ma...Şúđın bula
 Ola ;İzzí ile Merá√ devlet içre mu√teşem
10. Mehd-i dilde Şalladı ço... dáye-i kilk-i hüner
 Lev√-i fikre dest-i ilhám ile yazınca ...alem
11. Didi sa;d ile anıñ tári«-i mevlúdın REFÍ;
 BaŞdı bu dünyáya İbráhím ;İşmet Beg ...adem

Díger Tári«-i Mír-i Mezkúr*

1. Mír-i #i-şándan o YaVýá Beg Efendi kim anıñ
İde Ða... núr-ı uŞúlin bá;i&-i şev...-i fúrú;
2. Rişte-i dürr-i na@ím neslin Alláh kesmeyip
Ðüsn-i Şít-i ;izz ü şanı bula ;álemde şüyú;

*
Başlık: Diğer Tári«-i Mír-i Mezkúr: Tári«-i Diğer A

3. Virdi Ða... bir necl-i pák-gevher-i yektá aña
Mehd-i kevne müjde-i teşrífi buldu...da vu...û;
4. Menzil-i burc-ı şerefde didi tárí«in REFÍ;
İtdi meh-ásá cihána Mír İbráhím tulú;

1220

30

Tárí«-i Díger

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Yümn ile tárí«-i mevlúdın didi anın REFÎ;
Geldi İbráhím ;İşmet Beg bu kevne sa;d ola

1220

31

Tárí«-i ~añsun-«áne Der-Beyonlı

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Dáver-i mülk-i cihán ol şeh Selím-i pâzi kim
Dá'imá manŞüren Alláh ide ta«tında mu...îm
2. Saltanatla böyle şán u şevketi kim Váliyá
Virdi ecdád-ı ;i@amı bu ni@amı ez...adım
3. Cümleden biriyle na«cır-i ;adúya Şalmana

30 A 41a.

31 T 48, A 42a.

Nám-ı Şaňsun ile Vála beslenir nice behim

4. Yeňiçeriden ki yetmiş bir cemá;at ortası
Oldılar el-án o «ıdmet üzre anlar müsta...îm
5. Şáh-ı ;álem şimdi tecdíd itdi cáyın anlarıñ
İde ;ömr ü devletin efzún »udávend-i kerím
6. Cevheri tári«ini KÁLÁYİ söyler şimdi kim
İtdi zıb-ábád ~aňsun -«áneyi Sultán Selím
1221

32

**Tári«-i ~adr-ı Fetvá Li-√a¿ret-i Na...îb ;Aťaulláh
Efendi Ra√imehulláh***

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı müfti-i devrán ;Aťaulláh Efendi kim
Muťábı...dır anıñ her ...avl u fi;li emr-i ta...váya
2. N'ola bu mesned-i fetvá olursa #átına şáyán
Virir táb áfitáb-ı fa¿lı Necmü'd-dín-i Kübráya
3. Semiy-y-i fa«r-i ;álem seyyid-i ;álí-nesebdir kim
Şeráfetle ni...âbet oldı Vayli dem aña váye

3 biriyle: biri ki A

32 T 49, A 42b.

* Başlık: Tári«-i ~adr-ı Fetvá Li-√a¿ret-i Na...îb ;Aťaulláh
Efendi Ra√imehulláh: Tári«-i ~adr-ı Fetvá Li-√a¿ret-i Na...îb
;Aťaulláh Efendi A

4. Bi√amdilláh ki ſimdi mesned-i fetvâ-niſín oldu
Cihán hep munta@ır iken bu lutfı ∅a...dan i;ťáya
5. Kemál ü fa¿lı ;álemde ſeváhid ile &ábitdir
N'ola yanında ...âdir olmaz ise kimse da;váya
6. Du;á-yı devletin vird-i zebán itdi anıñ «ámem
∅urúf-ı ismini ta;@ım ile aldı...ça imláya
7. Bu tab;-ı ;álem emrá¿-ı fitenden pek zebún iken
ſifá-yı ſadr-ı dehr oldu ...udúı ſadr-ı itfáya
8. Rı¿á-yı ∅a.....ı ta√ſıl itmedir ;álemde ma...Súdı
Cihán içre degil çeſminde anıñ manſıb u páye
9. İde bir vef...-i dil váſıl murádın iki ;álemde
Olup re'yi muváfı... hep rı¿á-yı pák-i Mevláya
10. O bir ſems-i ma;árif ;aynıdır kim ;ilm ü ;irfánla
N'ola ſán-ı bülendi ſalsa pertev ſimdi dünyáya
11. Zebán-ı «ámesi hep ſá;irán-ı dehri lál eyler
Tenezzül eyledikçe tab;-ı páki ſi;r ü inſáya
12. Bu dürr-i na@mı mevc-i ſev...idir peydá iden yo«sa
Vücúdı yo... ∅abábıñ nisbet olsa ;ayn-ı deryáya
13. Bu KÁLÁYÍ REFÍ;-i bende tárí«in didi anıñ
;Atáulláh Efendi oldu ſáyán cáy-ı fetváya

1221

**Tárí«-i ~adru'r-Rúm Şemsü'd-dín Efendi Li-def;a-i
¿ániye Ra√imehulláh***

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. 1 O mihr-i evc-i ;iffet ya;ni Şemsü'd-dín Efendi
kim 40
10 Yine teşrífi Şadru'r-Rúma dünyáya Şafá virdi
10
2. 2 Bi√amdilláh ...udúmı müjdesin gözler iken Øa...dan
50
20 Gelip núr-ı şerefle Şub√-dem peyk-i Şabá virdi
10
3. 50 N'ola olsa hüma bu şev...-i i...bál ile ra...Ş-áver
200
20 Ki áváz-ı mübárek bád gerdúna Şadá virdi
10
4. 20 Gelip bu áşiná-yı nab¿-ı ;álem remz-i Vıketle
5
2 Bu Şadra Şanma anca... Øa... Şudúra hep şifá virdi
10
5. 100 Çalem miftá√-ı fey¿ olsa n'ola dest-i keríminde
5

33 T 49, A 49b.

* Başlık: Tárí«-i ~adru'r-Rúm Şemsü'd-dín Efendi Li-def;a-i
¿ániye Ra√imehulláh: Tárí«-i ~adru'r-Rúm Şemsü'd-dín Efendi Li-
def;a-i ¿ániye %úlulláhu ;Ömrehu A

20 Ki bu resm-i tecellí fey>-i Ða...dır kim aña
virdi 10

6. 4 Du;á-yı devletin da;ví idersem ol kerem-karıñ
20
50 N'ola Ða... şáhid-i ...udretle i&bátı baña virdi
10

7. 50 Niçe demdir ki necm-i táli;im pek
tírelenmişken 50
600 »udá i...bále şemsiyle bi\amdilláh >iyá virdi
10

8. 4 Disünler birbirine şev... ile hep dídeler rúşen
50
20 Ki çeşm-i bendegána «ák-i páyı incilá virdi
10

9. 3 Çeránânı münevver olsa ço... mıdır anıñ her kez
7
20 Ki mihr-i fey>-i ...udretdir bize Bárí »udá
virdi 10

10. 2 Bu kenz-i Şadr-ı şer;í núr-ı şev...-i A\medí
üzre 5
3 Cenáb-ı Şemse var olsun ki Sultán Muştafá
virdi 10

11. 6 Veliyyü'n-ni;metimdir söyledim bende aña tárí«
600

7 i...bále: i...bál-i A

3. Yañılıp bir kerre her kim gitse ráh-ı münkire
Gösterir her bir nefer eyne'l-meferr semtiñ aña
4. Dıilmi İbráhím Ana Válañana-yı yeñiçeri
Da... rıǵası ...ollunın yapma... diler ol dá'imá
5. %op...apu çollunını bu resme tecdíđ eyledi
»áne-i ...albin anıñ ma;múr ide Bári »udá
6. Geldi bir tárı«-i ra;ná kim REFÍ;á söyledim
Eski ...ollu... kim yeñi resmiyle oldı dil-güşá

1220

35

**E\ibbá-yı tevi'l-i\tırámımızdan Seyyid Me\med Pânim
Efendinin Ma«dúmı MuŞtafá Núri Efendiniñ Tárı«idir***

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Seyyid-i ;alı-neseb Pânim Efendi kim anıñ
İde Da... núr-ı uŞúlın bá;i&-i şev...-i fúrú;
2. Kim aña luřf ile Da... bir necl-i pák i\śán idip
Yümn ile teşrífi el-va... dehre buldu...da vu...û;
3. Söyledi tárı«-i mevlúdin anıñ KÁLÁYİ kim
MuŞtafá Núri cihána itdi gün gibi tulú;

1217

5 tecdíđ: tecdídi A (müstensih hatası)

35 T 51, A 50b.

* Başlık: E\ibbá-yı tevi'l-i\tırámımızdan Seyyid Me\med Pânim
Efendinin Ma«dúmı MuŞtafá Núri Efendiniñ Tárı«idir: başlık yok A

**İstanbul Bárút-«ánesine Muşanna; Ícád ve Í«tirá;
Olunan Elek Çar«1 ve Perda«t Çar«1 ve Cilá Çar«1
İsimleriyle Müsemmá Olan Çar«larıñ Tárí«idir**

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Mihr-i evc-i saltanat Sultán Selím-i nâzi kim
Devleti olmuşdur ;álemde ser-efráz-ı düvel
2. tât-ı pák-i enveri dehre Ziyá virse n'ola
Oldı bir şems-i cihán @ıll-ı »udá-yı Lem-yezel
3. Devr-i eyyámında elzem ço... şey ícád itdi kim
Her biri ;a...l-ı ;adúya virdi bir gúne «alel
4. Cümleden ...at;-ı na@ar Ránıb ...ulına emr idip
~an;at-ı bárúta Vála buldılar eshel ;amel
5. Çıldı bárútuñ ol altı Şan;atın icrá bu kim
Pişe-káráne o za√met ile hiç virmez kesel
6. Oldı bu çar«-ı elek çar«-ı felek kim gúyiyá
Burc-ı nádíde ...ırán itmiş ;Utáridle Zü√al
7. Onbeş ester bár-gír ister iken i;máline
Sehl olup Şan;atla şimdi oldı káfi bir benal

36 T 51, A 54a.

1 olmuşdur ;álemde: ;álemde olmuşdur A

5 ol: on A

8. Söyledim men...û† iki tárí« añā KÁLÁYîyá
Çar«-ı gerdúna mücevher gúşvár olsa maVal
9. Yek-;amelde çı...mada berda«t elek saV... u cilá1218
Fenn-i bárúta ne eshel çar«-ı zíbá bí-bedel1218

37

**Tárí«-i Cúlús-ı Sultán MuŞtafá İbni Sultán ;Abdü'l-
Vamíd »án***

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Ðamd ola ol fátiV-i mu†la... cenáb-ı Ða.....a kim
MuŞtafá »anı cihána pádişáh itdi »udá
2. Ta«t-ı ;álí-ba«ta teşrífin görünce sa;d ile
Çeşm-i ;álem oldu bu vech ile el-Va... rúşená
3. %úl-ı ;ömr ü táli;-i mes;úd ile Mevlá anı
Eyleye a;dá-yı dín üzre mu@affer dá'imá
4. Námdáşı fa«r-i ;álem MuŞtafáníñ ;aş...ına
Kişver-i İslám ola seyfiyle a;dádan rehá
5. Ða... «atádan V1f@ ide rúV-i cihándır #átı kim
Cism-i ;álem müsta...ím olur anıñla dá'imá

37 T 51, A 47b.

* Başlık: Tárí«-i Cúlús-ı Sultán MuŞtafá İbni Sultán ;Abdü'l-
Vamíd »án: Tárí«-i Cúlús-ı Sultán MuŞtafá A
4 ;aş...ına: Vürmeti A
5 olur: oldu A

6. Bu mizác-ı dehre tabıan gelmiş iken inViráf
Ma...dem-i teşrífi Şadr-ı ;áleme oldu şifá
7. Yine hep fettáv-ı mufla... ;avnidir bu dıne kim
tát-ı pákine serír-i saltanat oldu nevá
8. Bu da tevfi...a ;alámet yümn ile idip cúlús
İbtidá fi;li Şalát-ı cum;ayı ...ıldı edá
9. Vech-i pákin seyr idip Alláhu Ekber diyerek
Secde-i şükr ile «al... itdi imáma i...tidá
10. Hep taViyyáta oturmuşken bu ;álem evveli
Öamd ola kim şimdi tesbíV oldu dillerde du;á
11. NuŞret ile ma@har-ı tevfi...-i Öa... oldınpına
Bu yeter şáhid ki mesrúr oldu hep bay u gedá
12. Yümn ile ta;lí...-i seyf itdi mübárek ide Öa...
Nám-ı a;dáyı gönende nes« ide bár-i »udá
13. Didi tárí«-i cúlúsın bir du;á ile REFÍ;
İrdi bu kevne Şafá şáh oldu Sultán MuŞtáfá
1222
14. Didi tárí«-i diger anıñ cúlúsına REFÎ;
MuVyi-i dehr oldu Sultán MuŞtáfá itdi cúlús
1222

10 oturmuşken: oturmuşdı A
14 Yalnızca A'da mevcut.

**Tárí«-i Nev-tunrá-yı Cihángır Sultán MuŞtafá İbni
İAbdü'l-√amíd »án***

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Semiy-yi şáh-ı kevneyn Şávib-i tunrá-yı nuŞret kim
Cenáb-ı MuŞtafá »ándır ki ol şáh-ı cihán geldi
2. Bi√amdilláh sa;ádetle geçip ta«t-ı hümáyúna
Teşekkürle didi ;álem cihángır-i zamán geldi
3. N'ola beyžá-yı şer;iyle o manŞúru'l-livá olsa
Aña nev-resm-i tunrá-yı @afer Ða...dan nişán geldi
4. Münevver ide Ða... yevmen-fe-yevmen táli;-i şemsin
Li...â-yı enveriyle dehre zírâ √üsn ü án geldi
5. Yürüyüp emr ü fermánı anıñ şevketle her súya
Bi√amdilláh ki devrinde anıñ emn ü emán geldi
6. ;Adú-yı díne dá'im seyf-i nuŞretle olup nâlib
Bile a;dá şehinşáh-ı cihán Şávib-...ırán geldi
7. Anıñ men...ût ile tárí«in inşád itdi KÁLÁYÍ
Cúlús-ı MuŞtafá »án birle müjde táze cán geldi

1222

38 T 52, A 57b.

* Başlık: Tárí«-i Nev-tunrá-yı Cihángır Sultán MuŞtafá İbni
İAbdü'l-√amíd »án: başlık yok A

**Tárí«-i Vezáret-i Ða¿ret-i Rámiz ;Abdulláh Paşa
Ra√imehulláh***

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Müjdeler ey «áme-i mu;ciz-beyánım dehre kim
Rámiz ;Abdulláh Páşáyı »udá ...ıldı vezír
2. Şáh-ı ;álem ser-firáz idip anı üç tún ile
Eyledi bu ;álemi «^wán-ı meserret ile sır
3. Cáh-ı ;irfán cánib-i Ða...dan müeyyed kendine
Lem;a-i núr-ı diyánet vech-i pákinde müşír
4. Ða... anı a;dá-yı dıne dá'imá manŞúr idip
Her umúrında ola bir vef...-i dil Mevlá naŞír
5. Re'y-i Şá'ible meŞá'ibden »udádır Váfı@ı
Şevket-i şáha sezádır devletinde böyle şír
6. Ðamd ola bu luţf ile dünyáyı mesrúr itdi Ða...
Kim bu müjde cümle dilde olmuş idi cáy-gír
7. ~ávib-i rüşd ü fetánet #ü'l-kerem »átem-Şıfat
Áşiná-yı tab;-ı devlet nab¿-ı ;álemden Vabír

39 T 53, A 65b.

* Başlık: Tárí«-i Vezáret-i Ða¿ret-i Rámiz ;Abdulláh Paşa
Ra√imehulláh: Tárí«-i Vezáret-i Ða¿ret-i Rámiz Paşa A

8. Kilk-i ;irfán ile sürse tevsen-i tab;ın eger
Olamaz &ábit anıñ pışinde bir merd-i dilír
9. Ma;delet-kará mu;íná √ámi-i ehl-i dilá
Ey şeref-pírá-yı devlet ;árif-i rúşen-žamír
10. Sensin ol mesned-nişín-i manşıb-ı ;irfán kim
Táb-ı i...báliñle ;álem ola dá'im müstenír
11. Şehpesend-i #át-ı #í-şanıñ «atádan Şa...layıp
Bendegánın şád idip ‹a... düşmenin itsin √a...îr
12. »aylı demdir lále dönmüşken bu kilc-i pür-hüner
‹amd ola ‹a...dan dile peyk-i fera√ olup beşir
13. Buldı bir remz ile KÁLÁYÍ anıñ tárí«ini
Rámiz ;Abdulláh Páşá-yı dilír oldu vezír
1223

40

Tárí«-i ~adr-ı tí-şán İbráhím Paşa-yı ‹ilmi*

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Çıl &ená anıñ kemál-i rüşdine ey «áme kim
Buldı şáyán mihrine bir gevheri Sultán Selím

9 devlet: dehr A

11 Şa...layıp: √ıf@ idip A

13 KÁLÁYÍ anıñ tárí«ini: tárí«in anıñ KÁLÁYÍ kim A

40 T 53, A 43b.

* Başlık: Tárí«-i ~adr-ı tí-şán İbráhím Paşa-yı ‹ilmi: Tárí«-i
~adr-ı tí-şán İbráhím Paşa A

2. ◊ilmi İbráhím Paşayı idip Şadr-ı güzín
 çıldı bu vech ile el-√a... dehre bir luřf-ı ;amím
3. ◊a... anı tevfi... ile Şadrında dá'im eyleyip
 Her umúrın ide Mevlá vef...-i dil üzre na@ím
4. Mühr-i devlet ◊a... bu kim engüşt-i şánına sezá
 %áli;-i sa;d ile Alláh ide Şadrında mu...ím
5. ;UnŞur-ı ;álemde emrá>-ı fiten @áhir iken
 In√iráf-ı tab;-ı dehr oldı anıñla müsta...ím
6. Nab>-ı devlet-áşiná √ikmet-şinás-ı ehl-i dil
 ;íllete dehre devá ide anı Rabb-i √akím
7. çalb-i páki ;ayn bir deryá-yı gevher gúyiyá
 Kim anıñ her bir kelámı oldı bir dürr-i na@ím
8. Ehl-i diller vaşfın eyler ben da«i yazsam n'ola
 Bá-√uŞúŞ ol áşafın bir bendesiyim ez-...adím
9. Bu du;á sende iken bir Şub√-dem bende anıñ
 Ma...dem-i teşrífini tebşír idip bád-ı nesím
10. İnşirá√-ı Şadr ile KÁLÁYİ tárí«in didi
 Ná'il-i mühr oldı İbráhím Páşá-yı kerím

1221

41

Díger Tárí«-i ~adr-ı ;Álí İbráhím ◊ilmi Paşa*

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Ol cenáb-ı Ŗa¿ret-i Sultán Selím-i nâzi kim
İde ;ömr ü devletin efzún anıñ Rabbü'l-enám
2. Eyledi mühr-i hümayúnuñ ;atá bir #áta kim
MıŞra;-ı berceste-veş olmuşdur ;álemde benám
3. Ŗilmi İbráhím Páşayı idip Şadr-ı güzín
Eyledi bu luţf ile dünyayı el-√a... şád-kám
4. Dergeh-i ;álí yeñiçeri anası iken ol
Her umúr-ı devletinde gördi eyler ihtimám
5. Cáh-ı ;ulyá-yı vezáret Ŗa... bu kim şáyestedir
Nám u şanı söylene ;álemde «ayr ile müdám
6. ~adr-ı ;ulyá üzre tevfi...ın refi... idip »udá
Ol Ni@ámü'l-mülk ile mülk-i cihán ola ni@ám
7. ~adr-ı #í-şán oldunuñ gúş eyleyince bendegán
Secde-i şükr itdiler hep ...a;deden idip ...ıyám
8. Luţf u i√sáníñ görelden ol veliyü'n-ni;metiñ
Olmuşum anıñ du;á-yı devletinde Şub√ u şám
9. Çaldırım şá;irlerinden yol bulunmaz bendeye

* Başlık: Diger Tári«-i ~adr-ı ;Álí İbráhím Ŗilmi Paşa: Diger
Tári«-i İbráhím Paşa A
3 Şadr-ı güzín: √álá vezir A

»ák-i páya gelmege díván yolu pâyet zi«ám

10. Ðaşılı «ámem ararken #átına láyı... du;á
Gúşıma irdi hele Şadra şifá bu nev-peyám

11. Hep du;á birle yazıp KÁLÁYÎ tárí«iñ didi
Aldı válá mühri İbráhím Paşa virdi nám
1221

42

Tárí«-i Cúlús-ı Sultán Ma√múd »án-ı ;Adlí-i ğání*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı Ða¿ret-i Sultán Ma√múd »án-ı ;Adlí kim
Anıñ núr-ı cúlúsıyla cihána nev-¿iyá geldi
2. Bi√amdilláh sa;ádetle geĉip ta«t-ı hümáyúna
Teşekkürle didi ;álem bize Ða...dan ;atá geldi
3. N'ola bu lutf-ı Yezdáne ...amu hep şádmán olsa
Ki rúy-ı enveriyle ;áleme Vüsn ü bahá geldi
4. Şeb-i namdan göñüller bí-mecál olmuşdı √amd olsun
Mizác-ı dehre ...uvvet Şadr-ı dünyáya şifá geldi
5. Ğudúm-ı sa;dını birbirine tebşír idip ;álem

11 tárí«iñ: tárí«in A

42 T 54, A 64b.

* Başlık: Tárí«-i Cúlús-ı Sultán Ma√múd »án-ı ;Adlí-i ğání:
Tárí«-i Cúlús-ı Sultán Ma√múd-ı ğání ملكه خلد A
1 Ma√múd »án-ı ;Adlí: Ma√múd-ı mu;a@@am A

Bi√amdilláh didiler şáh-ı manŞúru'ı-livá geldi

6. N'ola vech-i fera√ dünyáya şimdi rú-nümá olsa
Ki mir'át-i cihána «ák-i páyından cilá geldi
7. Yüzinde resm-i tunrá-yı @afer nuŞret nişánıdır
O ma√múdu'ş-şiyem zirá mu@afer dá'imá geldi
8. Vücúđ-ı núr-ı ma√ın Őa... «atálardan emín itsin
Ki her dem bu du;á içün bize emr-i »udá geldi
9. Çudúm-ı meymenet-ma...rúnı hem ásár-ı cúdı kim
O gündendir cihána √amd ola «ıŞb u re«á geldi
10. Namáza di.....ati fermán idelden pádişáh-ı dín
Çamu «al...a «ulúŞ ile imáma i...tidá geldi
11. Kitábı bir ele şemşiri alıp bir ele şimdi
~ad-iftikáre rif;at «á'ine el-√a... cezá geldi
12. Aña nuŞretle ikrámı hemán Alláh ide yo«sa
Bizim ikrámımız anca... saña elden du;á geldi
13. Şerefle yazdı KÁLÁYÍ REFÍ;-i bende tárí«in
Cúlús-ı »án-ı Ma√múd ile √amd ola Şafá geldi

1223

43

Tárí«-i Çeşme-i Ya√yá Beg Efendi Der-...arye-i İncír*

43 T 55, A 33a.

* Başlık: Tárí«-i Çeşme-i Ya√yá Beg Efendi Der-...arye-i İncír:
Tárí«-i Çeşme-i Çarye-i İncirli A

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı Mír İbráhím Efendi-záde Yaṽyá Beg
 Biná ...ıldı içersen má o...ı bir fátiṽa ammá
2. Ki rúṽ-ı válidi hem ceddi Pírí-záde şád olsun
 Bu ;ayn-ı páki açdı anlara bir çeşm-i cán gúyá
3. REFÍ;á söyle gel áb-ı ṽayát-ásá şu tárí«i
 Bu dil-cú çeşme-sarı itdi Yaṽyá Beg yeñi iṽyá

1215

44

**Tárí«-i Cáh-ı ~adru'r-Rúm Cenáb-ı Veliyü'n-ni;met-i
 Bí-minnetim Veliyü'd-dín Efendi-záde Muṽammed Emín Efendi
 Der-def;ıa-i ğáli&e الله اسكنه fí dárü'l-cinán***

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Fe;úlün
 .--- / .--- / .--

1.	1	O válá-cáh-ı Şadr-ı Rúmeli kim	40
	6	Veliyü'd-dín Efendi-záde ṽálá	1
2.	60	Semiyy-i fa«r-i ;álemdir Muṽammed 4	
	1	Emín olsun «atálardan »udáyá	1

44 T 55, A 16b.

* Başlık: Tárí«-i Cáh-ı ~adru'r-Rúm Cenáb-ı Veliyü'n-ni;met-i Bí-minnetim Veliyü'd-dín Efendi-záde Muṽammed Emín Efendi Der-def;ıa-i ğáli&e الله اسكنه fí dárü'l-cinán: Tárí«-i ~adr-ı Veliyü'd-dín Efendi-záde A

3.	1	Üçünci def;adır kim itdi ...ısmet	400
	1	Aña tevfi... ile Bárı Te;álá	10
4.	40	Ma...âm-ı Şadra varınca dümenden	50
	200	Re'ıs-i ba√r-i ;ilm oldu ser-á-pá	1
5.	2	Bu kenz-i şer;a gördi kim emindir	
	200		
	1	Anıñçün ...ıldı şeh üç def;a i;ta	1
6.	30	Li...â-yı enveri şemse virir ≥ú	6
	4	Devá-yı dilde #átı ;aynı kímýá	1
7.	4	Duyup teşrífini ...âsım güninde	5
	20	Gelip olma... diler Şayf ile ibrá	1
8.	4	Du;á-yı devletin da;ví idersem	40
	10	Yemín itmem ki şáhid aña Mevlá	10
9.	600	»udá sa;d u mübárek ide cáhıñ	20
	1	Ola dá'im günü güninden a;lá	10
10.	200	REFÍ;á beş tevári« oldu ilhám	40
	2	Biri bir beyt ile kim tám ma;ná	10
11.	4	Da«i her √arf-i evvel ile á«ir	
	200		
	4	Dü-tárí«-i muŞanna; eyler inşá	1

9 “cáhıñ” kelimesi metinde müstensih hatası olarak “cáhn” şeklinde yazılmıştır, ancak son harf “ك” yerine “ح” biçiminde yazılırsa son harflerin toplamından çıkan tarih “30” sayı fazla (1246) olacaktır dolayısıyla bu kelime “cáhıñ” olması gerektiğinden düzeltildi.

12. 1	Olinca mu;cem ü mühmel muváfı...	100
1	Olur iki da«i andan hüveydá	1
13. 3	Cihánda görse bu tárí«i Nevres	60
7	Zihí kámil diyü eylerdi im>á	1
14. 6	Veliyü'd-dín Efendi-záde válá	1
2	Bu Şadru'r-Rúma üçdür geçdi Válá	1
+		+
1216	1216	1216

45

Tárí«-i Ket«üdá-yı Rikáb-ı Hümáyún Cenáb-ı MuŞtafá Efendi*

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
 -.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. م Müjde ...ıl ey «áme-i mu;ciz-beyánım ;áleme
 س Ser-firáz-ı cáh-ı devlet oldı bir ehl-i vefá
2. ن Ník ü nám-ı şanı olmuşken büyük te#kireci
 د Devlet ü i...bál ile oldı rikába ket«üdá
3. ع ;ilm ü ;irfán ile el-√a... #átı bir mecmú;adır
 ج Záde-i tab; ola her dem aña ilhám-ı »udá
4. و Virdi Bárí bendegánıñ √amd ola ma...Şúdını
 س Ser-be-ser mir'át-i ...alb-i ;álem olsun rúşená

45 T 56, A 52b.

* Başlık: Tárí«-i Ket«üdá-yı Rikáb-ı Hümáyún Cenáb-ı MuŞtafá Efendi: Tárí«-i MuŞanna; A

5. ع ; Ömr ü devletle dem-á-dem rehber-i tevfi... ile
 | Eyleye Ða... #át-ı #í-şanın anıñ Şadra şifá
6. د Devr-i cáhında ricál-i devlete gelsin şeref
 ت Táb-ı mihr-i fey>-i i...báli virip dehre >iyá
7. د Dest-i pákinde ...alem miftá√-ı fey> olsa n'ola
 ر Rütbe-i sámi-i devlet #átına oldu sezá
8. ب Buldı bu cáh-ı bülendi farı-ı isti√...â... ile
 و Vaşf-ı «ul...ın yazdı Vüsn-i «aıla kilik-i pür-nevá
9. ج Cem; olup hep ehl-i diller ;îd-ber-;îd eylesin
 | Aılas-ı gerdún ser-á-ser giydi gül-reng-i Şafá
10. ه Her günüñ ;îd-ı fera√ her gicesin çadr eyleyip
 م Mihr-veş #átıñ cihána ide Ða... revna...-fezá
11. ص ~ay Vurúf-ı evvelin her mıŞra;ıñ cem; eyle sen
 ط %áli;-i sa;d ile bir tárí« olur varsa Şala
12. ف Fál-i «ayr ile diger tárí« mu;cemdir REFÍ;
 ی Yümn ile nev-ket«üdá oldu rikába MuŞtafá ²

1222

1222

⁵ #í-şanın: #í-şanıñ A

² Şiirin ilk harflerinden oluşan tarih “Mesned-i ;izz ü sa;ádetdir bu cáh-ı MuŞtafá” mısraıdır ki bu da 1222 tarihini bize vermektedir.

**Tárí«-i ~adr-ı a;@am ;Alemdár MuŞtafá Paşa-yı
Námdár***

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Gevher-i kán-ı şecá;at menba;-ı cúd u kerem
~adr-ı a;@am MuŞtafá Paşa ki ma...búlu'l-enám
2. Şáh-ı ;álem şimdi mühri añ a i√sán itdi kim
Ôa... müyesser eyleye a;dádan a«#-ı inti...âm
3. Ôamd ola buldı vezírin şáh-ı ma√múdu'ş-şiyem
Eyledi bu luţf ile dünyáyı el-√a... şád-kám
4. Námdaş-ı fa«r-i ;álem MuŞtafáníñ ;aş...ına
Pertev-i seyfiyle ná-búd ola a;dá-yı @alám
5. Cáh-ı ;ulyá-yı vezáret Ôa... bu kim şáyestedir
İde ;ömr ü devletin efzún anıñ Rabbü'l-enám
6. Ma@har-ı tevfí... idip Ôa... Şadr-ı váláda anı
Ol Ni@ámü'l-mülk ile mülk-i cihán bula ni@ám
7. Bermekí-«aşlet vezír-i #ü'l-kerem Rüstem-şiyem
Seyf-i ...ahrından gele a;dá-yı díne inhizám
8. ;UnŞur-ı ;álemde emrá>-ı fiten @áhir iken
%ab;-ı dehre √amd ola #atıyla geldi bür'-ı tám

46 T 57, A 63b.

* Başlık: Tárí«-i ~adr-ı a;@am ;Alemdár MuŞtafá Paşa-yı Námdár:
Tárí«-i ~adr-ı a;@am MuŞtafá Paşa A

9. Dín ü devlet Şadı...ı bir Şadr-ı #í-şándır o kim
Devr-i eyyámında oldu «á'ine ru«Şat Varám
10. Fehm idip erbáb-ı di.....at nása ra√m ü şef...atin
Şimdi hep vird itdiler anıñ du;ásın Şub√ u şám
11. Ey veliyü'n-ni;met-i ;álem vezír-i #ü'l-himem
ÁŞaf-ı »átem-şiyem ey SÁ√ib-i ;álí-ma...âm
12. Sensin ol mesned-nişín-i ma@har-ı tevfí... kim
Emriñe ;álem seniñ olma...da biñ cán ile rám
13. Sáye-i #átıñda ásayiş bulup «al...-ı cihán
Nám u şanıñ söylene «ayr ile dillerde müdám
14. ;illet-i dehre devá ;álem ararken VáŞılı
Ôa... seni Şadra şifá gönderdi bir vef...-i merám
15. Didi tárí«-i ...udúmin hep du;á birle REFÍ;
Aldı mühri MuŞtafá Paşa cihánda virdi nám
- 1223

47

**Tárí«-i Meşí«at-i Úlá-yı Dürri-záde Seyyid ;Abdulláh
Efendi***

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

47 T 57, A 68a.

* Başlık: Tárí«-i Meşí«at-i Úlá-yı Dürri-záde Seyyid ;Abdulláh
Efendi: Tárí« A

1. Zihí müfti'l-enám ol gevher-i kán-ı ma;árif kim
O Dürrí-záde-i #í-şán ki gerdún ile hem-páye
2. Cenáb-ı Seyyid ;Abdulláh Efendi nesl-i válá kim
Şeráfetle ni...âbet olmuş idi #átına váye
3. BiVamdilláh ki şimdi mesned-i fetvâ-nişín oldu
Ki ;álem munta@ırken hep bu lutfı Øa...dan i;ıtáya
4. Øurúf-ı ismini ta;@ím ile ;álem idip imlá
Yazıldı náml ;unván-ı şerefle şimdi váláya
5. N'ola vech-i feraV bu sırr-ı Øa...la rú-nümá olsa
Ki geldi ma...deminden incilá mir'át-i dünyáya
6. Bilirler gevher-i yektá-yı #átı ...ıymetin şimdi
Kimiñ sú...-ı cihánda na...d-i ;a...lı oldu sermáye
7. Mizác-ı ;álem emrá≥-ı fitenden pek zebún iken
Şifá-yı Şadr-ı dehr oldu ...udúml Şadr-ı iftáye
8. İláhí ...ıl bu mesnedde anı tevfi...a ma@har kim
Anıñ ecdád-ı páki irdi hep bu cáh-ı ;u@máya
9. Bu dürr-i na@mım oldu ...atre gúyá baVr-i medVinde
Øabábıñ ...udreti mümkün mi irsin ...a;r-ı deryáya
10. Bu KÁLÁYÍ REFÍ;-i bende tárí«in didi anıñ
Muvaffa... ola Dürrí-záde yá Rab cáh-ı fetváya
1223

11. Didi tárí«in bu KÂLÂÝÎ REFÎ;-i bendesi

~adr-ı fetvâ ;izz ile cáy oldu Dürri-zádeye 1223

48

Viládet-i Fátıma Sultán Ol Binti Sultán Ma√múd »án-ı ;Adlí*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Şeh-i Dará-«aşem Sultán Ma√múd »án-ı ;Adlí kim
Anıñ #át-ı ;adálet-ba#sını manŞúr ide Yezdán
2. Vücúd-ı núr-ı ma√ı rú√-ı ;álemdir ki #átında
Gelir cism-i cihána isti...âmet rú√ ile el-án
3. N'ola her emrine anıñ itá;at vácib olduysa
Etí;úlarla geldi cánib-i Øa...dan bize fermán
4. O ma√múdu'l-«ıŞáliñ √ubb u meyli cánib-i şer;a
Yeter ...at;í mu@affer dá'imá oldınına bürhán
5. İláhí sáye-i #átın anıñ dúr itmeyip bizden
Fürún-ı áfitáb-ı devletiñ ...ıl dá'imá tábán
6. O deñlü ehl-i Øa... fehmi itdiler kim fa≥l u ;irfánın
»udá a;lem ki memdú√-ı cihándır şimdi Ma√múd »án

11 Yalnızca A'da mevcut.

48 T 58, A 69b.

* Başlık: Viládet-i Fátıma Sultán Ol Binti Sultán Ma√múd »án-ı ;Adlí: Tárí«-i Viládet-i Fátıma Sultán A

7. Anıñ dürr-i na'ım-i rişte-i neslin idip temdíd
Aña ða... ba'v-r-i cúdından niçe gevher ide i'v'sán
8. Bi'vamdilláh ki şimdi ma'la;-ı i...bál-i Şulbünden
Gelip bir du«ter-i sa;d-a«ter itdi ;álemi şádán
9. Niçe demdir felek bile dökerdi ...atre-i eşkin
Dem-i súrında gün gösterdi Mevlá eyleyip «andán
10. Çudúm-ı sa;dına anıñ kemál-i far'ı-ı şev...ından
Felekde necm-i Zehrá pür-şeref ra...Ş eyledi ol an
11. Resen üzre çı...ıp seyr itdi gúyá burc-ı mízánı
İrişdi menzile súrında i...bál ile cânbázán
12. %ulú; idip o meh-peyker cihánı ...ıldı pür-enver
Semiyy-i binti peynamber nice med'v eylesem şáyán
13. »atádan Şa...layıp #át-ı şerífin tül-i ;ömr ile
Anı gehváre-i vıf@ında perverde ide Süb'ván
14. %ulú;ı müjdesin idip didi KÁLÁYÎ tári«in
Çadem başdı şerefle bu cihána Fátıma Sultán

1223

49

**Tári«-i Þazá-yı Cezzár A'vmed Paşa-yı Þâzi Der-;Akká
Bá-Fıranc-i La;ín***

9 dökerdi: tökerdi A

14 %ulú;ı müjdesin idip didi KÁLÁYÎ tári«in: Bu KÂLÂYÎ REFÎ;
anıñ didi tári«-i mevlúdın A

49 T 58, A 16a.

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Vezír-i #í-kerem Rüstem-şiyem Cezzár Páşá kim
Anıñ ;ömrin mezíd itsin cihánda Ða¿ret-i Bárí
2. Du;á-yı devletiñ idip REFÍ;á söyle tárí«in
Fırance girdi çengále yedi sáfúr-ı Cezzárı
1213

50

**Tárí«-i Þazá-yı Cezzár A\med Paşa-yı Þâzi Bá-
Fırance-i La;ín***

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí Şá\ib-Şalábet Ða¿ret-i Cezzár Þâzi kim
Felek mümkün degil anıñ gibi Rüstem-şiyem bulsun
2. Bu ceng-i ...ahramánının mücevher oldu tárí«i
Fırance «á'inin Cezzár Páşá bozdı \amd olsun
1213

51

Tárí«-i Riyáset-i ;Árif Efendi*

* Başlık: Tárí«-i Þazá-yı Cezzár A\med Paşa-yı Þâzi Der-;Akká
Bá-Fıranc-i La;ín: Tárí«-i Cezzár A\med Paşa Þâzi li-mu\árebe-i
Fırance A

50 T 59, A 16a.

* Başlık: Tárí«-i Þazá-yı Cezzár A\med Paşa-yı Þâzi Bá-Fırance-i
La;ín: başlık yok A

51 T 59, A 69a.

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. O deryá-yı ma;árif ða>ret-i ;Árif Efendi kim
Anıñ emvác-ı tab;ı rúzigár içre selís oldı
2. N'ola fülk-i umúr-ı devlete yine re'ís olsa
Anıñ intá...-ı ða... kim bezm-i «ášında enís oldı
3. Felátún ;a...l u rüşdine ...ıyásen Şanki Bá...ıldır
Kerímü't-tab;ına nisbetle »átem bir «asís oldı
4. Sezá bu bendesi de fülk-i ma;níde re'ís olsa
Ki anıñ şev...-ı i...báliyle tárí«im nefís oldı
5. Pişirdim «^wán-ı ma>múnı bu gúne matba«-ı dilde
Bu ni;met-gehde ;Ayniyle Sürúrí káse-lís oldı
6. Bu KÁLÁYÍ REFÍ;-i bende tárí«in didi anıñ
Ma;ánı ...ulzümi ;Árif Efendimiz re'ís oldı

1223

52

**Tárí«-i çâðí-i İstanbul Mekkí-záde ;ÁŞım Mollá
Efendi***

* Başlık: Tárí«-i Riyáset-i ;Árif Efendi: Tárí«-i Riyáset-i li-
va>ret-i ;Árif Efendi A

52 T 59, A 71a.

* Başlık: Tárí«-i çâðí-i İstanbul Mekkí-záde ;ÁŞım Mollá Efendi:
Tárí«-i çâðí-i İstanbul Mekkí-záde ;ÁŞım Efendi A

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı Ŗaẓret-i ;ÁŞım Efendi #ı-fetánet kim
Anıñ evŞáf-ı med√ı Şanma anca... «ámeden men...ûl
2. Du;á-yı devleti da;vásını itmekdedir ;álem
N'ola bu bendesi de olsa i&báta anı mecbúl
3. Ki şimdi ...âði-i İstanbul oldu nev sa;ádetle
Anı tevfi... ile beynü'l-enám Alláh ide ma...búl
4. Bilirler gevher-i yektá-yı #atı ...ıymetin ;álem
Ki bir ba√r-i ma;árifden vücúdı olmadır ma√şúl
5. İláhı her umúrında muvaffa... eyleyip anı
Cihána ni;met-i luţfuñ yüzinden eyle küll meb#úl
6. Bi√amdilláh ki öpdüm dámenin tárı«-i tám ile
Ziyáretde olan no...Şánıma ;afvı olur me'múl
7. Bu dürr-i na@mım oldu ...atre gúyá ba√r-i med√inde
N'ola «ámem olur ise du;á-yı «ayrına meşpûl
8. Didi tárı«ini anıñ REFÍ;-i bendesi √álá
Ola ;ÁŞım Efendiye mübárek cáh-ı İstanbul

1224

53

3 ma...búl: men...ûl T (müstensih hatası)

7 med√inde: med√inden A

53 T 60, A 49a.

**Tárí«-i Biná-yı Tekye-i Fındı...záde İs√a... Efendi
Der-...urb-ı Yüksek Çaldırım***

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Diamondret-i İs√a... Efendi ol meválí fa«ri kim
 Ásitán-ı Na...şbendí dá'imá isterdi cáh
2. Yapdı bu dergáhı «atm-i «^wácegání şöyle kim
 Sálikán-ı ráh-ı Diamond...a ola bir cáy-ı penáh
3. Menzil-i çille-keşán olsa n'ola yá Diamond... diyü
 Tír-veş ma...Şúduñ istersen güşáde oldı ráh
4. Gir tarí...-i Na...şbende na...şbend olma ;azíz
 Sırr-ı tev√íd ile mir'át-i dile eyle nigáh
5. Cáme-i ma√viyyeti ki bozulur na...ş-ı ...abá
 Sür Celál ismin ki hep ;aş...ıñ Cemál ide İláh
6. Ka;be-i ;uşşá...-ı Diamond...dır söyle tarí«iñ REFÍ;
 Na...şbende dergeh-i İs√a... Efendi ...ıble-gáh

1217

54

**Tárí«-i Biná-yı Ká«-ı Derviş Beg Efendi Mollá-yı
İzmir***

* Başlık: Tárí«-i Biná-yı Tekye-i Fındı...záde İs√a... Efendi Der-
...urb-ı Yüksek Çaldırım: Tárí«-i Biná-yı Tekye-i Fındı...záde İs√a...
Efendi A

3 istersen: isterseñ A

54 T 60, A 51a.

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí cáy-ı pesendíde münevver ká«-ı ra;ná kim
Anı tar√ itdi Dervîş Beg Efendi böyle müste&ná
2. Cemál-i gülşeni seyre n'ola mir'át-i fey> olsa
Ki her gülmí«i anıñ pertev-endáz oldu mihr-ásá
3. »udá bânisin i...bál ü şerefle ide dá'im kim
Bu nüzhetgáhı resm-i fey> ile yaptırdı bî-hemtá
4. N'ola murı-ı hüma sa...fında anıñ áşiyán itse
Ki ;álí cılve-gáh oldu mübárek eyleye Mevlá
5. Bu nev-künc-i Şafá kim bá;i&-i şev... ola a√bába
Olup mevc-i Şafá-yı kále-i ülfetle zıb-ará
6. N'ola la;l-i nigíne dönse bu engüşt-i gülşende
Ki fey>-i ða...la ...onmış gúyiyá bir cevher-i yektá
7. REFÍ;-i bendesi buldı dil-i Şáf ile tárí«in
Bu dil-cú ...aŞrı Dervîş Beg Efendi yaptı pek bálá

1222

55

Tárí«-i Rikáb Ket«üdásı MuŞtafá Efendi

* Başlık: Tárí«-i Biná-yı Ká«-ı Dervîş Beg Efendi Mollá-yı
İzmir: Tárí«-i ÇaŞrı Dervîş Beg Efendi Sellemehulláh A
I ká«-ı: ...aŞrı A
55 A 51b.

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Fe;úlün
.--- / .--- / .--

1. 60 Semiy-y-i fa«r-i ;álem MuŞtafá kim
1 Anıñ ;ömrin mezíd eyle »udáyá
2. 1 O #átında ricáliñ a;...alıdır
50 N'ola ta;@imen itsem ismin ímá
3. 20 Ki şimdi ket«üdá oldı rikába
40 Muvaffa... eyleye Bárí %e;álá
4. 40 Mübárek ide Øa... ;íd ile cáhın
1 Ola dáim günü güninden a;lá
5. 1 Umúrında maŞún ola «a#ádan
1 Aña rehber olup tevfí...-i Mevlá
6. 20 Kemál-i rüşdi ;álemde müsellem
50 N'ola şáyeste olsa cáh-ı ;ulyá
7. 40 Ma;árif kenzidir #át-ı şerífi
2 Bilir erbáb-ı dil ...adrin o zírá
8. 1 Anıñ her nu#...ı oldı remz-i Vıkmet
20 Ki her birinde vardır niçe ma;ná
9. 4 Du;á-yı devletindeyken bu bende
2 BiVamdilláh bu müjde oldı peydá
10. 20 Keremkárá cenáb-ı ;álí-...adrá
300 Şeref-pírá-yı devlet-i mesned-ará

11. 2 Bilirsin Vâşılı bu bendeni sen
50 Ne Vâcet eylemek Vâlinden ifşâ
12. 70 ;İnâyet-kâr-ı efendimden niyâzım
2 Bu bendeñde göñülden itme insâ
13. 1 İde ÷a... irtifâ;-ı ...adrin ;âlı
6 Virip pertev şeref yevmen-fe-yevmâ
14. 200 REFÎ;-i bende didi iki târî«
2 Biri bir beyt ile kim cevher-âsâ
15. 8 ÷urûf-ı evvel-i ebyâtı cem; it
4 Diger târî« olur andan hüveydâ
16. 3 Cenâb-ı Muştafâya câh-ı nev kim
200 Rikâba ket«üdâ beg oldı Vâlâ
- + _____
1222 1222

56

Târî«-i Ser-çavuşân Cenâb-ı ;Âtıf Efendi*

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenâb-ı ÷a¿ret-i ;Âtıf Efendi rükn-i devlet kim
Anıñ ;ömrin mezîd itsün cihânda ÷a¿ret-i Mevlâ

56 T 60, A 77b.

* Başlık: Târî«-i Ser-çavuşân Cenâb-ı ;Âtıf Efendi: Târî«-i Ser-çavuşân ;Âtıf Efendi A

2. Ki bir ser-levva-i mecmú;a-i díván-ı devletdir
N'ola resm-i tecellisi anıñ olsa şeref-pírá
3. Anıñ destinde her şa.....-ı ...alem bir şa.....-ı válá kim
Öurúf-ı ismini ta;@ím ile a...lám ider imlá
4. O bir mecrá-yı kil-k-i na@ma Şınmaz ba√r-i gevherdir
N'ola mevc-i dili Şad-dürr-i men&úr eylese icrá
5. Mu...addem ket«üda-yı Şadr-ı ;álı hem re'ís oldı
N'ola şimdi çavuşbaşılı... olsa kendüye a√rá
6. Çı...ıp báláya ;unván-ı şerefle nám-ı memdú√ı
Anıñ mektúbı dilde rüşdin ;álem itdiler im>á
7. Kemál-i ;átıfetle şehpesend oldını &ábitdir
Bu da;váya münevver şahid-i ...udretidir ol sımá
8. ;Atúfet ;aynı rúyında yazılmış kil-k-i ...udretle
N'ola ;atf-ı nigáhı remz-i √ikmet eylese ímá
9. Anıñ her reşva-i ba√r-i dili bir seyl-i √ikmetdir
N'ola tedbír-i vaşmı «ár u «ás-veş itse ná-peydá
10. Mu√aşşal ;ilm ü ;irfán oldını kendinde @áhir kim
Kitáb-ı Şadrı metn-i «ul...ı ile şer√ ider gúyá
11. İláhí şádmán eyle anı vef...-i merám üzre
Çerápân eyleye tá bendeler gülşende ser-tá-pá
12. REFÍ;-i bendesi ;atf-ı hünerle didi tárí«in

Yine i;záz ile ser-çavuşándır ;Átıf-ı válá

1219

57

**E√ibbámızdan Fındı...záde İs√á... Efendi Tábi;i Óáfı@
»udáverdi Necli Viládetine [Tárí«]***

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün

.--- / .--- / .--- / .---

1. O ma√fú@-ı dil-i ehl-i sü«an Óáfı@ Efendi kim
Anı Óa... Óa¿ret-i İs√á...a válá ket«üdá virdi
2. O bir ...adr-áşıná #átında memdú√u'ş-şiyemdir
Aña bir necl-i pák i√sán idip Óa... nev-Şafá virdi
3. Getirdi ba√r-i Şulbünden aña bir dürr-i yektá kim
Anıñ sırrıyla mir'át-i derúna incilá virdi
4. İláhı eyle şems-i táli;in anıñ münevver kim
çudúmin diye ;álem Şadr-ı dünyáya şifá virdi
5. Mücevher didi KÁLÁYÍ anıñ tárí«-i tebríkin
Mu√ammed Fet√i geldi kevine bir nev-gül »udá virdi

1222

58

57 T 61, A 57b.

* Başlık: E√ibbámızdan Fındı...záde İs√á... Efendi Tábi;i Óáfı@
»udáverdi Necli Viládetine [Tárí«]: başlık yok A

2 memdú√u'ş-şiyemdir: memdú√u'ş-şiyemdir kim A

58 T 61, A 73b.

**Tárí«-i Viládet-i ;Áiše Sultán Binti Sultán Ma√múd
»án***

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí mihr-i sipihr-i dín ü devlet evc-i şevket kim
Cenáb-ı Va¿ret-i şáh-ı cihán Sultán Ma√múd »án
2. Odur şáhinşeh ü Şá√ib-...ırán-ı ;arŞa-i ;álem
Ki ...ılmış şán u şevketle anı Óa... dáver-i devrán
3. N'ola olsa du;á-yı devletinde ser-be-ser ;álem
Ki oldu #át-ı páki rú√-ı ;álem sáye-i Yezdán
4. O memdú√u'ş-şiyem Óa...dan müeyyedir ki nuŞretle
İder ol dá'imá icrá-yı şer;-i A√medi fermán
5. Eger gúş itselerdi Şít-i válá-yı cihángirin
Olurdı bende-i fermánı anıñ »üsrev ü »á...ân
6. Sa;ádetle livásın Óa... anıñ manŞúr idip dá'im
;Adú-yı dîne eyyámında gün göstermeye Süb√án
7. Biná-yı devletin ma;múr idip günden güne Alláh
Dil-i a;dáya dá'im bím-i seyfinden düşe lerzán
8. Te;á...ub eyleyip birbirine na@mü'l-le'al-ásá
Cihánı gevher-i nesliyle Óa... tezyín ide her an

* **Başlık:** Tárí«-i Viládet-i ;Áiše Sultán Binti Sultán Ma√múd
»án: Tárí«-i %ulú;-ı ;Áiše Sultán A

9. N'ola námında ;unván-ı şeref olsa aña ;Adlí
Rıǵá-yı páki yo...dur @ulme bir múra degil insán
10. Bi√amdilláh yine ol menba;-ı envár-ı Şulbünden
≤iyá-ba«ş-ı cihán oldı gelip bir du«ter-i #ı-şán
11. Ne du«ter ma...demi gehváre-i kevne şeref virdi
Cihánı müjde-i teşrífi ile eyleyip «andán
12. %ulú; itdi mu;allá bir şeb-i es;adda meh-ásá
Saráy-ı kevni necm-i táli;iyle eyledi tábán
13. N'ola çı...sa Şadá-yı √amd-i ;álem tá ;üreyyáya
Ki ∅a... bu sa;d-ı ekber va...ti dehre eyledi i√sán
14. Da«i eltáf-ı ∅a... ço... lík va...t-i sa;de merhúndur
Niçe şehzádelerle ;an-...aríb Alláh ide şádán
15. REFÍ;á tondı bir tárı«-i narrá matla;-ı dilden
Zihí válá tulú; itdi bu kevne ;Áişe Sultán

1224

59

**İzni... A;ýanı »ayrü'd-dín Paşa-záde MuŞtafá Beg
Necl-i Múkerremi Viládeti Tárı«idir***

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün

12 eyledi: eyleyip A

59 T 62, A 78b.

* Başlık: İzni... A;ýanı »ayrü'd-dín Paşa-záde MuŞtafá Beg Necl-i Múkerremi Viládeti Tárı«idir: Çın-i İzni... A;ýanı »ayrü'd-dín Paşa-záde MuŞtafá Beg Efendiniñ Necl-i Múkerremi Viládeti Tárı«idir A

.--- / .--- / .--- / .---

1. 7 Zihí ol mír-i ;álí-şán cenáb-ı Muştafá Beg kim
600 »udá dá'im anıñ #átın cihánda eyleye dil-şád
2. 20 Kerímü't-tab;-ı memdúvu'n-neseb ol fa«r-i
mírándır
20 Ki Óayrü'd-dín Páşá-záde námıyla iderler yád
3. 1 O mihr-i evc-i ;izzet pür-fürún-ı necm-i devlet
kim
8 Óurúf-ı ismini ta;@ım ile «ámem ider ta;dád
4. 1 İláhí pertev-i i...bálini dá'im cihán-táb it
20 Ki itsin irtifá;-ı ...adrin anıñ ;álem isti;dád
5. 50 N'ola vaşfında her bir beyt-i renginim metín
olsa
20 Ki «ámem i;tibár-ı devletinde eyler istimdád
6. 20 Gören lutfın o #í-şanıñ olur şermendesı anıñ
3 Cihánda námın ivsanıñ ider mi »áteme isnád
7. 4 Der-i devlet-me'ábı bendegána báb-ı ;izzetdir
1 İláhí her açıldıı...ça ...apansın díde-i vussád
8. 50 N'ola medv ü &enásın dá'imá vird-i zebán itsem
6 Veliyü'n-ni;metimdir kim du;ásın itmişim mu;tád
9. 2 BiVamdilláh aña bir gevher iVsán oldı kim
Óa...dan

5 istimdád: isti;dád T (müstensih hatası)

- 60 Sezádır mihr-i ;álem-táb ile oldı disem hem-zád
10. 20 Ki ya;nı menba;-ı deryá-yı Şulbünden şerefle
 0a...
 7 Zihí bir necl-i pák itdi ;atá ;ömrin ide müzdád
11. 40 Mu;allá bir şeb-i es;adda meh-ásá tulú; itdi
 50 N'ola necm-i şerefle mehd-i kevnı ...ılsa núr-
 ábád
12. 1 İláhı tül-ı ;ömr ile mu;ammer eyleyip anı
 40 Ma;áarif ;ilmi ile mekteb-i ;irfánda ...ıl üstád
13. 4 Didiler birbirine dídeler rúşen bu şev... ile
 20 Ki tebşır-i ...udúmnı bendegánı eyledi hep şád
14. 50 N'ola olsa hü má bu yümn ü i...bál ile ra...Ş-áver
 20 Ki çı...dı çar«-ı gerdúna bu áváz-ı mübárek-bád
15. 9 %ulú;-ı sa;d ile gehváre-i kevnı şeref geldi
 1 İláhı çeşm-i bedden ...ıl vücúd-ı názikin ib;ád
16. 9 %ulú;át-ı İláhıdır bu dil-cú iki tárı«im
 2 Biri mıŞra; ki ma...ta;da anı ben eyledim írád
17. 8 0urúf-ı evvel-i her mıŞra;ım cem; it olur
 tárı«
 40 Murádım n'ideyim ...ıldım iki şáhidle istişhád
18. 4 Du;á birle didi bu bendesi KÁLÁYİ tárı«in
 7 Zihí válá tulú;-ı Mír İbráhım sa;ádet-bád

17 mıŞra;ım cem; it olur: mıŞra;ımda oldı bir A

60

Tárí«-i Díger Viládet-i İbráhím Beg*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí Rüstem-şecá;at necl-i ;O&mán Beg Efendi kim
 Anıñ #át-ı ;ináyet-ba«şına ;álem ider ta;@ím
2. O ya;ní námdaş-ı fa«r-i ;álem MuŞtafá Beg kim
 Sezádır mecma;-ı mıránda námin eylesem ta...dım
3. Ki bir kán-ı sa«ávet #í-mürüvvet me\medet-«aŞlet
 ğalem ;áciz anıñ tab;-ı kerímin itmede tefhím
4. [Tárí...-i ba\ır-i ikrámı olan bir bendeyim bende
 N'ola ...ılsam du;álarla mübárek dámenin tel&ím
5. Anıñ bir pertev-i evŞáf-ı «oş-ta;bíriyim gerçi
 Bozu... sáz-ı derúnı bir kez itseydi »udá tan@ím
6. Bi\amdilláh ki şimdi ba\ır-i Şulbünden anıñ Mevlá
 Virip bir dürr-i pák itdi cihána lutfını ta;mím
7. Dıra«t-ı #átınıñ bir nev-niháli geldi dünyáya
 Ki námin Mír İbráhím ile itdim anıñ ter...ím

60 T 63, A 79a.

* Başlık: Tárí«-i Díger Viládet-i İbráhím Beg: Tárí«-i Díger Viládet-i İbráhím Beg Necl-i Múkerremi Mír-i tí-şán MuŞtafá Beg A

8. İde Ða... ma...demin «ayr u sa;ádet vâlideynine
Ki gördüm ik«tiyâranında sa;diyet yazar ta...vîm
9. Kemâl-i pîr idip Ða... vâlideyn ü cedd-i pâkiyle
Cihânda «ânedânî resmin anlardan ide ta;lîm
10. Didi târî«ini anıñ REFÎ;-i bende KÂLÂÝÎ
%ulú; itdi bu medV-i kevne vâlâ Mîr İbrâhîm
1225

61

**Târî«-i ~adr-ı Anaþolı Mekki Efendi-zâde ;ÁŞım
Efendi**

Fâ;ilâtün / Fâ;ilâtün / Fâ;ilâtün / Fâ;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Müjde ...ıl ey «âme-i mu;ciz-beyânım dehre kim
Döndi i...bâl üzre devrân Şadr-ı Anaþolıya
2. Kim Şudúruñ mef«arı ;ÁŞım Efendi Ða>reti
Pertev-efşân oldu el-ân Şadr-ı Anaþolıya
3. Necm-i i...bâl ile evc-i pâyeden idip Şu;úd
%ondı Şan mihr-i dıra«şân Şadr-ı Anaþolıya
4. Ða... budur kim irtifâ;-ı şânına lâyı... idi
Ðamdülillâh oldu şâyân Şadr-ı Anaþolıya
5. Müjdeler eşráfa kim nûr-ı şerefle #âtını
Eyledi Ða... fey> iVsân Şadr-ı Anaþolıya

6. N'ola bu şev... ile ra...Ş itse felekde Zühre kim
Geldi sır-i mihr-i ;irfán Şadr-ı Anatóliya
 7. ~adr-ı fetvá ;ömr ü devletle olup aña naŞíb
Göstere ol va...ti Yezdán Şadr-ı Anatóliya
 8. Dá'imá kárım du;á-yı devleti bir bendeyim
Öálimi Vácet mi i;lán Şadr-ı Anatóliya
 9. Má-vaŞal Öa... ;ömr ü devletle anı var eylesin
Öa... bilir virdim bu her an Şadr-ı Anatóliya
 10. Didi tárí«in şerefle bendesi KÁLÁYİ kim
;ÁŞım-ı válá vire şán Şadr-ı Anatóliya
- 1227

62

**Tárí«-i Meşí«at Def;a-i ğániye ;Abdulláh Mollá
Efendi Dürri-záde***

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí müfti'l-enám o necl-i Dürri-záde válá kim
Yazıldı nám-ı ;unván-ı şerefle súy-ı báláya
2. O ya;ní Seyyid ;Abdulláh Efendi kán-ı ;iffet kim
Bu &ánidir ki oldu Şadr-ı fetvá #átına váye

62 T 64, A 83b.

* Başlık: Tárí«-i Meşí«at Def;a-i ğániye ;Abdulláh Mollá Efendi
Dürri-záde: başlık yok A

3. Sezá Şadr-ı meşîkat dá'imá olsa aña tefví>
Muţábı...dır anıñ her ...âl ü fi;li emr-i fetváya
4. Bi√amdilláh ki yine mesned-i fetvá-nişín oldı
Cihán hep munta@ır iken bu lutfı ∅a...dan i;tıya
5. Zihí ta√sín o ma√múdu'l-fi;áliñ ;a...l ü rüşdine
Ki şáyánın bulup virdi fera√ a;lá vü ednáya
6. İde bir vef...-i dil vaŞıl murádın dá'imá Bárı
Olup re'yi muváfı... hep rı>á-yı pák-i Mevláya
7. Görünce necm-i i...bálin yine evc-i meşîkatde
~u;úd itdi Şadá-yı √amd-ı ;álem tá çüreyyáya
8. O bir şems-i ma;áریف ;aynıdır kim núr-ı ;irfánla
N'ola şáyán bülendi virse pertev yine dünyáya
9. Anıñ ecdádı tezyín itdi hep bu cáh-ı ;u@máyı
Sezádır gevher-i náımıyla dehre virse pıráye
10. Bu dürr-i na@mım oldı ...atre gúyá ba√r-i med√inden
N'ola şimdengirü «ámem du;ásın itse sermáye
11. REFÍ;á ba√r-i dilden bir dür-ásá çı...dı tárı«i
İki kez geldi Dürrí-záde şimdi cáh-ı fetváya

1227

Veliyü'n-ni;metim Øa>retlerine Verilen Niyáz-náme*

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Ey sipihr-i evc-i şer;iñ áfitáb-ı enveri
Merkez-i vâlâ-yı fetvánıñ münevver a«teri
2. Kân-ı dehriñ ...ıymeti ná-yáb-ı dürr-i şeh-veri
Mecma;-ı vâlâ-yı erbáb-ı ;ulúmuñ mef«arı
3. Seyyid ;Abdulláh Efendi necl-i Dürri-záde kim
Nesl-i pákiñ eylemiş Øa... ba√r-i ;iffet gevheri
4. Sensin ol mesned-nişin-i ma@har-ı tevfi... kim
Pertev-i şanıñ virir bu Şadra zıb ü ziveri
5. Øámi-i devlet emín-i kenz-i şer;-i A√medí
çutb-ı çar«-ı Şadr-ı iftáníñ medár u mi√veri
6. Müsteşár-ı dín ü devletsin kemál-i rüşd ile
N'ola olsañ evliyá-yı ni;metiñ bálâ-teri
7. tât-ı núr-ı ma√>ını Alláh «atádan √ıf@ idip
tât-ı vâlâ-şanıñ ide dá'imá namdan berí
8. tikr-i Øa..... ile du;á-yı devletiñ ey #ü'l-himem
N'ola evlád u ;ıyalimle ben itsem ezberi
9. Merkez-i fetváda e tráfa >iyá-güster iken

* Başlık: Veliyü'n-ni;metim Øa>retlerine Verilen Niyáz-náme:
Veliyü'n-ni;metim Øa>retlerine Verdiğimiz Niyáz-náme A

Sáye-i lutfuñda bendeñde diler alma... feri

10. Mihr-i feyẓ-i evc-i ;álíken veliyü'n-ni;metim
Yıldıza şimdi kemend atma... revá mı çákeri

11. Manşíbım híc müddeti ??? híc eldeki vüs;at de híc
Híce eylerken ...aná;at yandı Şabrım defteri

12. Nesc-i kálá-yı sü«anda gerçi máhirdir ...uluñ
N'eyleyim nádir ...umáš-ı na@mı añlar müşteri

13. Lále ;ar> itsem ...umáš-ı ;işvedir bu al diyü
Baña dirler üstüñe sen sáde biç ya ;anteri

14. Gerçi fenn-i lálede vardı kemálim evveli
Fikr-i dáyin baña nesý itdirdi far...-ı ezheri

15. Çadr-ı erbáb-ı hüner fehmi eyleyen sensin yine
Yo«sa taşdı; itmez idim ;ayn-ı cerrár-ı ceri

16. Dá'imá álúde-i güftár-ı medvîñken ...uluñ
Görme láyı... bey; idem fındı... üzüm ya köfteri

17. Çâf-ı ;álemde bir an...â-yı ma;ánidir ...uluñ
Seng-i namla n'eyleyim işkestedir bál ü peri

18. Óaşılım bu rütbe-i bendeñ ...aríb it i;tibár
Kim ola Şaffu'n-ni;ál-i bendegán içre yeri

19. Maflabım nayre bıra...ma Óa... bilir kim bendeniñ
Sen veliyü'n-ni;metinden nayrı yo...dur yáveri

20. $\Diamond$ asret-i maṭlabla rúyı dönmeden nílúfere
 Ná'il-i fer ...ıl bu KÁLÁYÍ REFÍ;-i kemteri
21. Bán-ı ;ömrüñ vâşılı ol nev-nihál-i pákini
 İde Mevlá ;ömr ü devletle «atálardan berí
22. Ço... zamán var ide $\Diamond$ a... Şadr-ı meşî«atde seni
 tât-ı #í-şanıñ ola eltáf-ı $\Diamond$ a.....ıñ ma@harı

64

**Teşekkür-náme Li- $\sqrt{a}$ ẓret-i Süleymán Ana Ana-yı
 Yeñiçeri**

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
 -.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Ey cenáb-ı #át-ı válá-şán mürüvvet ma;deni
 Evliyá-yı ni;metiñ ;álí ẓamír-i rúşeni
 Mecma;-ı ehl-i rüsúmuñ a;...al u müsta√seni
 N'ola ráh-ı vaşfına be#l eylesem cân u teni
 Kim bu i√sáníñla el-√a... itdiñ i√yá bendeñi
 Bu du;á ile n'ola ta...bíl idersem dámeni
 Ey veliyü'n-ni;metim lutfuñla şád itdiñ beni
 Her umúruñda muvaffa... eyleye Mevlá seni
2. $\Diamond$ amd ola bu mesnedi lutf eyledi saña »udá
 Atlas-ı gerdún seráser giydi gültreng-i Şafá
 ;illet-i dehre seni $\Diamond$ a... eyleyip Şadra şifá
 Nám-ı memdú√uñ cihánda yád ola hep dá'imá
 Şimdi erbábın bu Şadriñ buldı Sultán MuŞtafá

Ma√≥-ı tevfi...a ;alámetdir saña kim ibtidá
 Ey veliyü'n-ni;metim luťfuñla şád itdiñ beni
 Her umúruñda muvaffa... eyleye Mevlá seni

3. Náşırıñ Alláh ola her ...ande kim olsañ reván
 İki ;álemde şefi;in olup ol fa«r-i cihán
 Ma;ni-i naşrun minalláh ola her súda ;ıyán
 Devr-i cáhıñda ola ma...húr ;adú-yı bed-gümán
 Fet√ u nuşretle cihánda yayılıp emn ü emán
 Şimdi hep #ikr-i cemíliñle budur vird-i zebán
 Ey veliyü'n-ni;metim luťfuñla şád itdiñ beni
 Her umúruñda muvaffa... eyleye Mevlá seni

4. Ey mürüvvet-kárım istersen ...ulundan nev-peyám
 Kárı olmuşdur du;á-yı devletiñ her Şub√ u şám
 ∆aşılı ;ömrüñ ziyáde eylesin Rabbü'l-enám
 »ayr ile nám-ı Süleymán añılıp dilde müdám
 Bu REFÍ; múr mi...dárında olsun şád-kám
 Mávaşal «ámem bunuñla eyledi «atm-i kelám
 Ey veliyü'n-ni;metim luťfuñla şád itdiñ beni
 Her umúruñda muvaffa... eyleye Mevlá seni

65

**Sitáyiş-náme Li-√a≥ret-i ~adru'r-Rúm Şemsü'd-dín
 Efendi***

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
 -.-- / -.-- / -.-- / -.-

65 T 66, A 66b.

* Başlık: Sitáyiş-náme Li-√a≥ret-i ~adru'r-Rúm Şemsü'd-dín
 Efendi: Sitáyiş-náme Li-√a≥ret-i ~adru'r-Rúm Şemsü'd-dín Efendi
 Sellemehulláh A

1. Ey sipihr-i Şadr-ı şerîñ ;ayn-ı şems-i enveri
Evc-i sa;d-ı cáh-ı i...báliñ münevver a«teri
2. Ða... saña sa;d u mübárek eyleye díváníñı
tát-ı válá-şanıñ idip dá'imá namdan berı
3. Müsteşár-ı dín ü devletsin kemál-i rüşd ile
Oldı şáyán #átıña dinse Şudúruñ mef«arı
4. Núr-ı Şemsü'd-dín ile rúşen olup dá'im cihán
Necm-i i...báliñle ;álem bula sa;d-ı ekberi
5. Sensin ol mesned-nişin-i ma@har-ı tevfi... kim
Pertev-i şanıñ virir bu Şadra zıb ü ziveri
6. Ná@ır-ı devlet emín-i kenz-i şer;-i A√medı
Ðaşılı böyle olur Rúmili ...âđi;askeri
7. tát-ı núr-ı ma√zını Alláh «atádan vıf@ idip
;Avn u tevfi... ola her emrinde anıñ rehberi
8. Kendi şán-ı pertevi kim va>ret-i tezkirecik
Oldı ...uıb-ı çar«-ı Şadrın gúyiyá bir mi√veri
9. ~af√a-i díván ki resm-i tecellídir seniñ
Ol iki ser-lev√alar kim senden almışdır feri
10. Olsalar ;an...â-yı ;álem bunca ;izz ü şánlar
Yine şem;-i bezminiñ pervánesidir her biri
11. tıkr-i Ða..... ile du;á-yı devletiñ ey #ü'l-himem
N'ola evlád u ;ıyálimle ben itsem ezberi

12. Ey veliyü'n-ni;metim fikrim budur kim dá'imá
Defter-i bendeñde áyá ben ...uluñ var mı yeri
13. Merkez-i Şadr üzre eþráfa ≥iyá-güster iken
Sáye-i luþfuñda bendeñde diler alma... feri
14. İttiŞál-i bendegí varken revá mı ben ...uluñ
çalma tül-ı infiŞálát ile a...rándan geri
15. Maflabım payre bıra...ma kim bilirsın bendeniñ
Sen veliyü'n-ni;metinden payrı yo...dur yáveri
16. Bir taŞavvur ...ıl ki sen ra√m eylemezsen bendeñe
Bu &ená-kár-ı ...adíme ra√m ider mi á«ari
17. çalmadı bende hünerden payrı bir şey Şataca...
Cümlesin ber-dúş-ı hirre eyleyip oldu... berí
18. Nesc-i kálá-yı sü«anda gerçi máhirdir ...uluñ
N'eyleyim nádir ...umáš-ı na@mı añlar müŞterí
19. Yañılıp birine ;ar≥ itsem eger bir nev-nazel
Gösterir med√ eyleyip ;Áş1... ;Ömerle Gevherí
20. Lále ;ar≥ itsem ...umáš-ı ;işvedir bu al diyü
Dirler ol dem üstüñe sen sáde biç ya ;anteri
21. Açsın ;an...â-yı fera√ bál-i Şafá dirken bu yıl
Ol da«i bád-ı hevá uçdı açıp bál ü peri
22. Gerçi fenn-i lálede vardı kemálim evveli

Fıkr-i dáyın baña nesý itdirdi far...-ı ezheri

23. Dán Şanma mühr urup evrá...a gúyá láleler
İtdiler Vál-i dilim hep saña ;ar> u ma√>arı
24. MaŞraf-ı beyt ejderiyle unraşırken rúz u şeb
;A...reb-i bánúda bir yan Şo...madadır nişteri
25. Mihr-i fey>-i evc-i Şadr iken veliyü'n-ni;metim
Yıldıza şimdi kemend atma... revá mı çákeri
26. Çadr-i erbáb-ı ma;áریف fehm iden sensin yine
N'ola olsañ evliyá-yı ni;metiñ bálá-teri
27. Dá'imá álúde-i güftár-ı med√iñken ...uluñ
Görme láyı... Şatmana fındı... üzümle köfteri
28. Bendeñe Şaffü'n-ni;ál-i bendegán içre eger
Yer bulunmazsa beni nam eyler el-√a... serseri
29. Olmuyor hiçe ...aná;at itme ey kán-ı kerem
Yo«sa taŞdí; itmez idim ;ayn-ı cerrár-ı ceri
30. Bende med√iñle müzeyyen eyledim dívánımı
Tá ki námiñla bula ...ıymet bu na@m-ı cevheri
31. Vaset-i maflabla rúyı dönmeden nílúfere
Ná'il-i fer ...ıl efendim bu REFÍ;-i kemteri
32. ;Ömr ü devletle seni Vá... ço... zamán var eyleyip
İki ;álemde olasın lutf-ı Vá.....ıñ ma@harı

Tárí«-i Mesned-i Fetvá ~áli√ Efendi-záde

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı ŐaŹret-i müfti'l-enám Es;ad Efendi kim
 Sezá envár-ı faŹlı Şalsa pertev şimdi dünyáya
2. Bi√amdilláh ikidir mesned-i fetvá-nişín oldı
 Cihán hep munta@ır iken bu luťfı Őa...dan i;ťáya
3. O bir ~áli√ Efendi-zádedir kim ;ilm ü ;irfánla
 N'ola yanında Şáli√ olmaz ise kimse da;váya
4. Du;á-yı devletiñ vird-i zebán itdi anıñ «ámem
 Őurúf-ı ismini ta;@ím ile aldı...ça imláya
5. ;İbádulláha el-√a... ;avn u luťfına ;alámet kim
 Getirdi #át-i pákiñ Őa... yine bu cáh-ı ;u@máya
6. O bir şems-i ma;áریف ;aynıdır kim faŹl u ;irfánla
 Virir táb áfitáb-ı faŹlı Necmü'd-dín-i Kübráya
7. İde bir vef...-i dil Vášıl murádın iki ;álemde
 Olup re'y-i muváfı... hep rıŹá-yı pák-i Mevláya
8. Da«i ol necl-i #í-şánın kemál-i pír idip Alláh
 İde bu mesned-i váláyı ço... yıllar aña váye

9. N'ola ;ar>-ı #ekávet eylesem şey«im tekái kim
Baña sú...-ı ma;áریفde viren bu deñlü sermáye
10. Cenáb-ı MuŞtafá Beg yümn ile ríşin idip irsál
1227
Yazıldı muŞvaf-ı vechine «a††-ı nevle bismilláh
1227
11. Ne válá MuŞtafá Beg ...ıldı ríşin yümn ile ázád
1227
Güzel ;izz ü şerefdir MuŞtafá Beg ríş idip ázád

67

**Tebrik-náme-i Þazá-yı MuŞtafá Beg Efendi »ayrü'd-
dın Paşa-záde Der-çín-i İñni...**

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı Ða>ret-i Sultán MaVmúd »án-ı ;Adlí kim
Anıñ #át-ı hümayúnı bize Ða...dan ;atá geldi
2. N'ola olsa du;á-yı devletinde rúz u şeb ;álem
Ki dehre pertev-i ;adl ile el-va... incilá geldi
3. Anıñ her emrine dá'im itá;at oldı vácib kim
Etí;ú emri ile bizlere vükm-i »udá geldi
4. Kitáb-ı Ða... bir elde bir elinde seyf-i nuŞretidir
;Alámetdir ki Ða...dan şáh-ı mánŞuru'l-livá geldi

5. N'ola devrinde anıñ düşse Mos...ov ...ahr-ı Yezdána
Dil-i men«úsına zírá murúr u iddi;á geldi
6. Đurúf-ı Yúsufı ;add it süyúf ile beráberdir
Ki bu tebşír ile zírá bize peyk-i ¿iyá geldi
7. Niçe demdir ki Ya;...ûb-ı cihán Vúzn içre ...almışdı
Çudúm-i pák-i Yúsufıla yine Şadra şifá geldi
8. Cüyüş-ı müslimín olma...da cárı seyl-i raVmet-veş
Ki her cádan nazá içün niçe ehl-i vefá geldi
9. »uŞúŞá semt-i İ#ni... ol maVall-i dár-ı eşrefden
Niçe Şad-ceyş ile ol mır-i #i-şán MuŞtafá geldi
10. Ki ya;ní necl-i ;O&mán Beg Efendi ;ır...-ı táhír kim
O »ayrü'd-dín Paşadan zihí nesl-i ;alá geldi
11. N'ola çirk-áb-ı a;dá a...ın itse mülk-i İsláma
Anı tathíre súy-ı ehl-i Đa...dan reh-nümá geldi
12. Müdevven bir kitáb olup dönerdi dürr-i man@úma
Ki metn-i aŞlı şerv' olsa ...amu ;álem bahá geldi
13. Sitanbul ehli dir Válá «aťádan Vıf@ ide Mevlá
Ne böyle ceyş-i rezm-ará ne bir ŞáVib-livá geldi
14. Gel ey «áme cenáb-ı válideyne müjdeler ...ıl kim
BiVamdilláh ki necl-i ekremi idip nazá geldi
15. Sezádır pençe-i mihr-i felek aña çelik olsa
Ki ol Rüstem-şecá;at pür-meserretle Şafá geldi

16. Çudúm-ı sa;d ile teşrífini yazma... içün «ámem
Ki gúyá gúş-ı cána cánib-i Ða...dan nidá geldi
17. Veliyyü'n-ni;metim müstanra...-ı i√sánıyım ben kim
Edá-yı şükrin itmek bendeye láyı... sezá geldi
18. »udáyá feyẓ-i luţfuñla sen eyle aña ikrámı
Bizim ikrámımız zírâ hemân elden du;á geldi
19. N'ola páyın nubarı bendegána tútiyá olsa
Velí çeşm-i √asúda «ák-i páyinden ;amá geldi
20. Mücevher didi KÁLÁYÍ anıñ tárı«-i tebríkin
¶azádan müjde-i nev mır-i válâ Muştafá geldi

1224

68

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün
.--- /.--- /.--- /.---

1. Cenáb-ı Ðaẓret-i Ðálet Efendi rükn-i devlet kim
Cihánda pertev-i i...bál ile ;ömri mezíd olsun
2. N'ola ser-lev√a-i díván-ı devlet olsa #átında
O bir berceste mıŞra; gibi ;aşrında feríd olsun
3. Bi√amdilláh ki şimdi ket«üdá-yı Şadr-ı ;álidir
Umúr-ı devletinde náŞır-ı Rabb-i mecíd olsun

4. Anıñ her reşva-i baʼr-i dili bir seyl-i ʼikmetdir
 ʁasúdı varsa yá Rab «ár u «as-veş ná-bedíd olsun
5. Kemál-i rüşd ile ol şeh-pesend oldumı ábitdir
 íláhí #át-ı #í-şanı «atálar[dan] ba;íd olsun
6. Muʁaššal metn-i «ul...ı bir Muʁavvel şerve ʁacetdir
 Niçe bu mu«taşaráníñ beyánında müfíd olsun
7. Çudúmı pertev-i şems-i sa;ádet oldı Bandada
 Ki böyle fey>-i Mevláná aña her dem bedíd olsun
8. »udáyá kevkeb-i ba«tın cihán-táb eyleyip dá'im
 Anıñ her gicesi ...adr ü Şafá her rúzı ;íd olsun
9. N'ola vaşfında her bir beyt-i renginim metín olsa
 Diler rúy-ı siyáh-ı «áme vaşfıñla sefíd olsun
10. Du;á-yı devleti her rúz u şeb vird-i zebánımken
 Revá mıdır bu bendeñ defter-i dilden resíd olsun
11. Mücevher didi KÁLÁYÍ anıñ tárí«-i tebríkin
 Rikába ket«üdá-yı nev bu i...bál-i sa;íd olsun

1226

69

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí Şad-bárekalláh ol Süleymán Ana #í-şán kim

Yeñiçeri anası oldu nev vamd ola Sübvána

2. Niçe demdir ...udımı müjdesin gözler iken Øa...dan
BiVamdilláh cihán itdi teşekkür lutf-ı Yezdána
3. İláhí ;avn u tevfi...iñ umúrında idip rehber
Anı bu mesned-i váláda fá'i... eyle a...rána
4. Kemál-i ;a...l u rüşd ile o bir baVr-i fetánet kim
Analı... Vadd-i #átında sezá ol #át-ı #í-şána
5. Kerímü't-tab;-ı memdúVu's-şiyem bir ...adr-i ;álidir
Çudúmında vire Mevlá şeref hep yeñiçeryána
6. Anıñ devrinde manŞúr eyleyip Øa... ehl-i İslámı
Dem-á-dem Şala pertev kevkeb-i i...báli her yana
7. Anı bu ;illet-i dehre şifá-yı Şadr ide Øa... kim
Mizác-ı ;álemi nâyet bilir a;lá Vekímáne
8. Kemál-i nuŞret ile Øa... müyesser eyleyip ;avdet
Tekeli ...aşrı içre göstere Mevlá müşíráne
9. Kerem-kará şeref-pírá-yı devlet mesned-árasıñ
Sezádır bende-i náçiziñ el-Va... lutf u iVsána
10. Unutma bendeñi zírá &ená-kár-ı ...adımıñdır
Ki oldu ;ar>-ı Váli gúyiyá múruñ Süleymána
11. »aťádan Vıf@ idip #át-ı şerífiñ Øa... meserretle
Mülá...âtı naŞíb ide bize hem şáh-ı devrána

12. Ta√a.....u... eyleyince müjde-i válá sa;ádetle
O demde şev...-i med√iñ başladı fikrimde cevlána
13. Du;á-yı devletiñde oldunum i&bát içün her dem
N'ola tebrík-náme ...ılsam inşá ben de şükrána
14. Dü-çeşme «ák-i páyıñ tútiyádır tá...atim olsa
Velí itdim du;á-námem bedel ta...bíl-i dámána
15. Didi men...û† ile √álá REFÍ;-i bende tárí«iñ
Yeñiçeri analı... ;izz ile geçdi Süleymána
1223

70

Tárí«-i Mesned-i Fetvá Li-√a≥ret-i ;Árif Efendi
Ra√imehulláh*

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Menba;-ı ba√r-i ma;árif mecma;-ı fa≥l u kemál
√a≥ret-i ;Árif Efendi kim o ma...búlu'l-enám
2. √amd ola bu mesned-i fetvá olup aña naşíb
Eyledi bu lu†f ile √a... dehri el-√a... şád-kám
3. Şáh-ı ;álem ...ıldı bu cáhı ;atá bir #áta kim
MıŞra;-ı berceste-veş olmuşdur ;álemde benám

70 T 71, A 62b-ek1b.

* Başlık: Tárí«-i Mesned-i Fetvá Li-√a≥ret-i ;Árif Efendi
Ra√imehulláh: Tárí«-i Mesned-i Fetvá Li-√a≥ret-i ;Árif Efendi
Sellemeullah A

4. Her umúr-ı devletinde Ða... muvaffa... eyleyip
Nám u şanı söylene «ayr ile dillerde müdám
5. ~adr-ı iftáya ...udúmın Ða... anıñ mes;úd idip
Bula bu şirázi-i mecmú;a-i ;álem ni@ám
6. Ða... ma«ádım-i kirámın √ıf@ idip ekdárdan
İdeler anlar da böyle cáh-ı váláyı ma...âm
7. ;Ayn-ı Necmü'd-dín-i Kübrádır >iyá-yı ;ilm ile
çılsa da;vá-yı kemál ol idemez kimse kelám
8. »aylı demdir munta@ırken müjde-i teşrífine
İrdi gúş-ı bendegána Şub√-dem bu nev-peyám
9. Didi tárí«in anıñ bu bendesi KÁLÁYİ kim
;Árif-i billáhı Mevlá eyledi müfti'l-enám

1223

71

**Tárí«-i Viládet-i İbráhım Beg Necl-i Múkerrem Mír-i
tı-şán MuŞtafá Beg**

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí Rüstem-şecá;at necl-i ;O&mán Beg Efendi kim
Anıñ #át-ı ;ináyet-ba«şına ;álem ider ta;@ım
2. O ya;ní námdáş-ı fa«r-i ;álem MuŞtafá Beg kim

Sezádır mecma;-ı mıránda náın eyleşem ta...dım

3. Ki bir kán-ı se«ávet #ı-mürüvvet mevmedet-«aŞlet
çalem ;áciz anıñ tab;-ı kerimin itmede tefhım
4. [arí...-i ba√r-i ikrámı olan bir bendeyim ben de
N'ola ...ılsam du;álarla mübárek dámenin tel&ım
5. Anıñ pertev-i nev-evŞáf-ı «oş-ta;bíriyim gerçi
Bozu... sáz-ı derúnı bir kez itseydi »udá tan@ım
6. Bi√amdilláh ki şimdi ba√r-i Şulbünden anıñ Mevlá
Virip bir dürr-i pák itdi cihána lutfını ta;mım
7. Dıra«t-ı #átınıñ bir nev-niháli geldi dünyáya
Ki náın Mır İbráhım ile itdim anıñ ter...ım
8. İde Őa... ma...demin «ayr u sa;ádet válideynine
Ki gördüm i«tiyárátında sa;diyyet yazar ta...vım
9. Kemál-i pír idip Őa... válideyn ü cedd ü pákiyle
Cihánda «ánedání resmin anlardan ide ta;lım
10. Didi tárí«ini anıñ REFÍ;-i bende KÁLÁYÍ
%ulú; itdi bu mehd-i kevne válá Mır İbráhım

1225

72

Tárí«-i ~adru'r-Rúm MuŞtafá ;İzzet Beg Efendi

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Müjde kim ey «áme-i mu;ciz-beyán
Geldi Şadra ;izzet ile nev-...udúm
2. Kim semiy-y-i fa«r-i ;álem MuŞtafá
Ya;ni ;İzzet Beg ki ol kenz-i ;ulúm
3. Váye olmuşken şerefle páyesi
Şimdi bi'l-fi;l oldı Vála Şadr-ı Rúm
4. Her Vurúf-ı ismini ta;@ím ile
N'ola taVrír itse erbáb-ı ru...úm
5. ¢a... budur kim ;ilm ü fa≥l u rüşd ile
N'ola olsa ...ıdve-i ehl-i rüsúm
6. Mihr-i fey≥-i kevkeb-i i...bálini
¢ılsa seyri müşterí olur nücúm
7. Devr-i Şadrında cihán şádán olup
İdeler hep keşf-i da;vá-yı hümúm
8. Cevher-i na@mıñ bilir mi;yárını
N'ola erbáb-ı sü«an itse hücúm
9. Hep du;asında bu ;álem bá-«uŞúŞ
Oldı vácib bendegán üzre ;umúm
10. Báb-ı ;izzet dá'imá meftúV olup
¢alb-i Vussádı »udá ide melúm

11. Bendesi KĀLĀYĪ tārī«in didi

Yümn ile ;İzzet Beg oldu Şadr-ı Rûm

1225

73

Tārī«-i Diger

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Menba;-ı ba√r-i feẒá'il mecma;-ı ;ilm ü kemál
Ya;ni ;İzzet Beg Efendi nám-ı páki MuŞtafá

2. Rütbe ile Rúmili cáhına itmişken Şu;úd
Oldı bi'l-fi;l aña Şadru'r-Rúm i√sán-ı »udá

3. Didi tārī«in şerefle bendesi KĀLĀYĪ kim
Cáh-ı Şadru'r-Rúma ;İzzet Beg zihí oldu sezá

1225

74

Tārī«-i ~adru'r-Rúm A√med-i Mu«tár Efendi
Ra√imehulláh*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Semiy-y-i fa«r-i ;álem A√med-i Mu«tár Efendi kim
Anıñ teşrífi Şadru'r-Rúma Vála nev-...udúm oldu

73 T 72, A 76b.

74 T 73, A 46a.

* Başlık: Tārī«-i ~adru'r-Rúm A√med-i Mu«tár Efendi
Ra√imehulláh: başlık yok A

2. N'ola bu cáh-ı válá olsa şáyeste ki #átında
~udúruñ eşrefi hem mef«ar-ı ehl-i ;ulúm oldu
3. Kemál-i fa¿l ile ;álem &enásında «uŞúŞá kim
Du;á-yı devleti erbáb-ı dillerde ;umúm oldu
4. N'ola an...â-yı #átı iki perle eylese perváz
Hem efðal ;ilm ile hem ...ıdve-i ehl-i rüsúm oldu
5. Yemín itmem Şudúr içre şeváhid ile &ábitdir
Bu şerv-ı Şadr ile ço... keşf-i da;vá-yı hümúm oldu
6. BiVamdilláh bu şev... ile olup hep bendeler şádán
Eger var ise Vussád-ı bed-endişe melúm oldu
7. Yanında da;vi-i fa¿l eyleyen maVv olmada zírá
Dimez kimse mu...âbil pertev-i mihre núcúm oldu
8. Mücevher didi KÁLÁYÍ anıñ tárí«-i tebríkin
Bu bir nev-müjde kim Mu«tár Efendi Şadr-ı Rúm oldu
1221
9. Diger tárí«-i mu;cemdir REFÍ; ...utb-ı cihán-ásá
Gelip Mu«tár Efendi Şadr-ı Rúma merkezin buldı
1221

75

Tárí«-i Óákim-i MıŞr ;Árif Beg Efendi*

75 T 73, A 55a.

* Başlık: Tárí«-i Óákim-i MıŞr ;Árif Beg Efendi: Diger Tárí«-i ;Árif Beg A

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí #í-fa≥l u ;irfán √a≥ret-i necl-i »alíl Páşá
Cenáb-ı Mír ;Árif kim ide ∅a... dá'imá dil-şád
2. O mihr-i burc-ı ;irfán tábdár-ı evc-i cáh oldu
Íláhí irtifá;-ı ...adrin it günden güne müzdád
3. ;Azíz olsun ki şimdi √ákim-i MıŞr oldunun gördük
N'ola ta;@ím ile itsem √urúf-ı ismini ta;dád
4. Tefekkür birle tárí«in didim bende REFÍ;á kim
Ne dáná MıŞra √ákim oldu ;Árif Beg mübárek-bád

1220

76

Tárí«-i ~adr-ı Anaıolı Emín Beg Efendi*

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı √a≥ret-i necl-i Emín Páşá-yı ekrem kim
Emín Beg ∅a≥retidir vaşf olan ;álemde ;iffetle
2. N'ola ta;@ím ile her √arf-i ismiñ eyleşem ta;dád
~udúruñ mef«arıdır √áşılı rüşd ü fetánetle

76 T 73, A A 45a.

* Başlık: Tárí«-i ~adr-ı Anaıolı Emín Beg Efendi: Díger Tárí«-i
~adr-ı Anaıolı Emín Beg Efendi A

2 ismiñ: ismin A

3. O mäh-ı burc-ı ;iffet merkez-i Şadr üzre bedr oldu
İlâhî pertev-i i...bâlin ;âlî eyle devletle
 4. Muvaffa... eyle Şadr-ı Anadolu üzre yâ Rab kim
Şifâ-yı Şadr-ı dildir dehre zîrâ ;ayn-ı Vîkmetle
 5. REFÎ;-i bendesi söyler diğer târî«-i bâlâ kim
Emîn Beg Anadolu Şadrına geldi sa;âdetle
- 1221

77

Târî«-i Li-√a>ret-i Şemsü'd-dîn Efendi الله اسكنه **fî**
dârü'l-cinân*

Mefâ;îlün / Mefâ;îlün / Mefâ;îlün / Mefâ;îlün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihî #î-nûr-ı ;irfân ya;ni Şemsü'd-dîn Efendi kim
Sezá ser-lev√a-i vaŞfın yazarsa «âme-i zerrîn
 2. İlâhî pertev-i i...bâliñ anıñ táb-dâr it kim
Yine bu Şadr-ı Rûmı ma...demiyle eyledi tezyîn
 3. REFÎ;-i bendesi târî«-i diğer didi mu;cemle
Yine virdi şeref pertevle Şadru'r-Rûma Şemsü'd-dîn
- 1222

78

77 T 74, A 50b.

* Başlık: Târî«-i Li-√a>ret-i Şemsü'd-dîn Efendi الله اسكنه fî dârü'l-cinân: Târî«-i Diğer li-√a>ret-i Şemsü'd-dîn Efendi A
3 virdi şeref pertevle: pertev-i şerefle virdi A

Tárí«-i Díger Muva.....it-«áne-i Şeh Báyezíd*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Felekde seyre dá'ir irtifá;-ı şán ile bu kim
Yapıldı ...utb-ı Sultán Báyezídiñ şev...ine yá Hú
2. Medárı rub;-ı meskúnuñ muva.....it-«áne-i nevdır
Bu merkezde bulan mi...yásın anıñ ;áli himmetlú
3. Kütüb-«áne yanında bir ...utub «ánesidir gúyá
Ki ...ondı sá;atinde vef...-i dil üzre aña yapu
4. REFÍ;á cevher-ásá ...ondı @arf-ı ceybe tárí«iñ
Medár-ı «ayra dá'ir nev-biná dár-ı muva.....it bu

1214

79

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Kilk-i cevherle REFÍ;á söyledi tárí«ini
Oldı ;Abdulláh Paşa-yı #ü'l-himem ...â'im-ma...âm

1214

80

78 T 74, A 31b.

* Başlık: Tárí«-i Díger Muva.....it-«áne-i Şeh Báyezíd: Tárí«-i
Díger A

79 T 74, A ek2b.

80 T 74, A 16a.

**Na...ş-ı Mihr-i Hasan ;Azíz Efendi tekáí-záde
Viládetine Tárí« Düşmüşdür***

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün
Fa;lün

..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.- / / --

1. Mihr-i ;aş...-ı Đasaneyn ile ;azíz ola Đasan
1193

81

**Tárí«-i Fet√-i Çal;a-i Belnrad ;An-;uŞát-ı ~ırb bá-
yed-i ~adr-ı A;@am »úrşíd A√med Paşa**

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Şehen-şáh-ı @afer-güster o Ma√múd »án-ı nâzi kim
Anıñ dá'im livá-yı pákini manŞúr ide Yezdán
2. Ki her bir ðarb-ı ser-tíz-i rimá√-ı cünd-i bí-√addi
Dil-i a;dáya Şad-súrá√ açar emr eylese her an
3. Ki bir şáh-ı felek-rif;at Felátún-re'y-i pür-√ikmet
Aña her súda Đa... nuŞret virip dá'im ide şádán
4. Vücúdı sáye-i Đa...dır «iláfet aña elya...dır

* Başlık: Na...ş-ı Mihr-i Hasan ;Azíz Efendi tekáí-záde
Viládetine Tárí« Düşmüşdür: Na...ş-ı Mihr-i Hasan Efendi tekáí-záde
Viládetine Tárí« Düşmüşdür A

Umúrunda muvaffa...dır ki ehl-i dín ider iz;án

5. Vücúđ-ı núr-ı ma√≥ı rú√-ı ;álemdir ki #átında
Gelir cism-i cihána isti...âmet rú√ ile her án
6. O deñlü ehl-i Ða... fehm itdiler kim fa≥l u ;irfánın
»udá a;lem ki memdú√-ı cihándır şimdi Ma√múd »án
7. O şáh-ı heft-kışver vámi-i şer;-i mutahhardır
Be-her-√ál ol mu@afferdır bizimdir cürm ile no...Şán
8. »udá dürr-i na@ím-i nesl-i pák-i ál-i ;O&mání
Cihán turdu...ça var itsin be-√a.....-ı cámi;-i çur'án
9. Zihí Şad-bárekalláh ;a...l u rüşdine o şáhıñ kim
Vezírin buldı tab;-ı páki ile mührine şáyán
10. Ki evc-i Şadrı idip pertev-i «úrşíd ile rúşen
Se«áb-ı @ulmet-i namdan cihání eyledi tábán
11. O «úrşíd-i pür-enver ki A√med námıdır díger
Vire A√med cihána fer bu sırrı hep bilir ;irfán
12. İláhí kevkeb-i ba«tın cihán-táb eyle kim anıñ
Felekde irtifá;-ı şánın ;álem eylesin i#;án
13. Niçe demdir ≥iyası namla gitmişdi ciháníñ kim
Be-nâyet ~ırb-ı bed-áyın idip hep ser-be-ser ;iŞyán
14. Ki devlet düşmen Varbi ile meşnûl iken nâfil
Niçe VıŞn u bilád itmişdi istílá bulup meydán

15. »uŞúŞá vıŞn-ı a;@am ser-√ad-i válá Belinrada
Girip mekr ile sükkánın şehíd itdi recül nisván
16. ;UŞát-ı ~ırbıñ a;dámı hele pek Şarpa Şarmışken
Aña 0a... ;avn u tevfí... ile fet√in eyleyip ásán
17. Çevirdi √üsn-i tedbır ile çár-erkánın a;danıñ
İdip ta;yín aña ...ulda niçe ceşş-i bı-páyán
18. Şu;á;-ı núr-ı «úrşíd ile seyr it ber...-i şemşiri
Bi√amdilláh dem-i a;dáyı anda itdiler bárán
19. Eyá «úrşíd-i pür-enver vezır-i şáh-ı Dárá-fer
Saña tevfí... olup yáver cihánı eylediñ «andán
20. Medár-ı táli;iñ meyl ile dá'im semt-i i...bále
İde 0a... irtifá;-ı şanıñı günden güne tábán
21. Bi√amdilláh dem-i dünyáya vüs;at geldi rúyuñdan
Şifá-yı Şadr-ı dehr olduñ cihána eyleyip dermán
22. Semáya bir direk dikdiñ Semendirek alındı...da
Saña hep fet√ü'l-İslámı müyesser eyledi Ra√mán
23. N'ola níş-i rimá√ıñ bögrini deldiyse küffarıñ
Ki hep Bögürdelen fet√inde atdılar ca√ıme cán
24. Ne deñlü dıne hem şáh-ı cihána eylediñ «ıdmet
Yazıp bir bir cihána ...adr u şanıñ eyledim i;lán
25. N'ola ;álem du;á-yı devletiñ vird-i zebán itse
Veliyyü'n-ni;met olduñ bu cihána eyleyip i√sán

26. Yeñiden Ða... bu kim seyfiñle olduñ fáti√-i i...lím
AŞılsın ;arşa şemşiriñ seniñ ey Rüstem-i devrán
27. Saña ikrámı Alláh eylesin lutf ile ey dáver
Bizim ikrámımız anca... du;á oldı saña el-án
28. Ta√a.....u... eyleyince müjde-i nuşret sa;ádetle
O demde şev...-i med√iñ fikr-i pákimde idip cevlán
29. Çuluñ KÁLÁYİ tebríke dü-tári« itdi inşá kim
Mücevher gúş-vár olsa cihánın gúşına şáyán
30. ;UŞát-ı ~ırpı ser-pá hep ...ırıp Sultán Ma√múd »án
1228
Yine aldı Belinradı zihí manşúr idip Yezdán
1228

82

**Tári«-i Fet√-i Medíne-i Münevvere Ez-dest-i »áricí
Vehhábí Bá-yed-i Me√med ;Ali Paşa Váli-i MıŞr***

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. »ıdív-i ba√r ü ber Ðaydar-@afer Sultán Ma√múd kim
Mücelládır saráy-ı ...albí envár-ı kerámetle
2. Vücúdı @ıll-ı Ða... hem áfitáb-ı evc-i ;álemdir

82 T 76, A 116b.

* Başlık: Tári«-i Fet√-i Medíne-i Münevvere Ez-dest-i »áricí
Vehhábí Bá-yed-i Me√med ;Ali Paşa Váli-i MıŞr: Tári«-i Fet√-i Medíne
A

Anıñ táb u Ziyası ola dá'im núr-ı şevketle

3. N'ola Vámí-i Mekke vü Medíne olsa #átında
Şehenşáh itdi Ða... şemşír-i aVkám-ı şerí;atle
4. MuVibb-i şáh-ı Ðaydardır şecá;at-píşe serverdir
ÐuŞúŞá kim hüner-verdir kemál ü ;ilm ü Vıkmetle
5. Olur şermende-i lutfı göreydi cúduñı »átem
Felátún ;ayn-ı Bá...ıldır anıñ rüşdine nisbetle
6. Mu@affer dá'imá oldumuna báhir ;alámetdir
Anıñ te'kíd ile fermánı ehl-i cáha ;iffetle
7. ~arılssa «ár u «as-veş gülşen-i díne eger a;dá
Müeyyedir »udádan #át-ı páki fetV ü nuŞretle
8. Bizim ;iŞyánımız zecriñe te'díben Resúlulláh
Virip ru«Şat »aváric Ye&ribe girdi «ıyánetle
9. A...ınca súy-ı sükkán-ı Medíne içre ol «á'in
Gelip baVr-i siyeh gúyá ...arışdı seyl-i raVmetle
10. Munaylán-ı ReváfiZ tutmuş idi ráh-ı Vüccacı
~arılıp zeyl-i cána čak iderdi bulsa nâretle
11. Niçe demdir Ziyá gelmezdi ol şems-i Va...î...atden
Ðicáb-ı cürmümüz çekmişdi perde ebr-i @ulmetle
12. Firá...-ı seyyidü'l-kevineyn ile súzán olan cânlar
Nice «"ába varır çeşmi anıñ ;álemde ráVatla

13. Niçe demdir cihán giryán iken bu namla vamd olsun
İrişdi ;afv-ı Bâri ;avn-ı sultán-ı risáletle
14. Kilíd-i kisve-i cürm ile ma;...ûd idi hep diller
Der-i feyyâ> açıldı müjde miftá√-ı şefá;atle
15. Yine hep «aşlet-i şáhânesidir pádişáhın kim
Muvaffa...dır olanlar ma@har-ı lu†f-ı vezáretle
16. »uŞúŞá váli-i MıŞr ol ;Ali Páşá-yı válá kim
Du;ası oldu vácib ;áleme emr-i ;ibádetle
17. Bu emr-i a;@amı şáh-ı cihán aña idip tefví>
ÔuŞúlin aña fermán eyledi Şad-Şarf-ı himmetle
18. İdip ma...dúrını Şarf ol semiyy-i Ôaydar-ı Kerrár
Aña necli %osun Paşayı ta;yín itdi sür;atle
19. Cüyüş-ı çâhire a...ın idip ba√r-i mu√ít-ásá
Revâfi> ...ahr-ı çahhára irişdi hep «ıyánetle
20. Şu;á;-ı pertev-i şemşiri seyr it ra;d u ber...-ásá
Dem-i a;dáyı bárán-veş a...itdılar şecá;atle
21. Munaylân gibi Şarmışken o cáy-ı cennet-ásáyı
Biçildi vaŞılı hep áb u áb-ı tın-i ...udretle
22. AŞılsın ;arşa şemşiriñ seniñ ey dáver-i ;álem
Ki «oşnúd eylediñ Peynamberi sen dîne «ıdmetle
23. ¶azá-yı ekberiñ tá vaşre dek dillerde yád olsun

- Ki şán-ı dîni tekmîl eylediñ ...avl-i şerî;atle
24. Zihî Şad-müjde dünyáya bu miftá√-ı ferecdir kim
Açıldı báb-ı nuşret hep cihána emn ü rá√atla
25. Bu bir miftá√-ı kenz-i núr-ı #át-ı kibriyádır kim
Anıñ her lem;ası biñ şemse fa«r eyler şeráfetle
26. Bu bir miftá√-ı báp-ı verd-i Şad-berg-i risálet kim
Mu...âbildir anıñ her şemmi Şad-áhú-yı cennetle
27. İláhî »án-ı Ma√múdı cihánda var idip dá'im
Niçe şehzádegán lutf u ;atá ...ıl ;ömr ü devletle
28. Didi KÁLÁYİ bir beyt ile men...ût iki tárí«i
İfáde eyledi her biriniñ va...tini Şan;atle
29. Medíne áb-ı seyf ile »aváricden olup tathír 1227
Açılıp cümle şádí geldi miftá√-ı sa;ádetle 1228

83

Tárí«-i Fet√-i Mekke-i Mükerreme

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Şeh-i Sá√ib-@afer Sultán Ma√múd »án-ı ;Adlí kim
Livásın dá'imá ;adl ile manşúr eyleye Yezdán
2. Te;á...ub eyleyince Mekkeniñ de müjde-i fet√i

24 ferecdir: fereclen A // hep cihána: şáha dehre A
83 T 77, A 117b.

Dü-tarí«-i diger KÁLÁYİye Ða... eyledi iṽsán

3. Zihí Mekke Medíne alınıp cümle »aváricden 1227
Ðicáz i...límini ceng ile el-án açdı Maṽmúd »án
1228

84

Tarí«

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Yine mülk-i Ðicáz alındı ṽamd ola »aváricden
1227

85

**Yanyada Veli Paşanıñ ez-ser-i Nev Ta;mir İtdigi
Mescid-i Şerifiñ Tarí«idir**

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí Şad-bárekalláh mescid-i gül-há-yı ra;ná kim
Anıñ her bir ser-i gülmí«i bir nev-nonçedir gúyá
2. N'ola bu ma;bed-i pákíze böyle dil-güşá olsa
Ki oldı tab;-ı bánísi gibi mümtáz u müste&ná
3. Anıñ sa...f-ı mu;allásı müşábih oldı gerdúna

84 A 28b.

85 T 77.

Ki her bir ...andili şev...i núcúma eyler istinná

4. Zihí nev-mescid-i t́á...-ı bülend-i resm-i zíbá kim
Velí Páşá-yı ;álí-şán yeñiden eyledi i√yá
5. Vezír ibn-i vezír-i kámrándır #át-ı #í-şanı
İláhí ...ıl biná-yı devletin günden güne a;lá
6. Şerefle bendesi KÁLÁYİ t́arí«in didi anıñ
Bu bálá mescidi yaptı kerámetle Velí Páşá
1232

86

**Yine Paşa-yı müşárün-ileyhiñ Yanya'da Mücedded[en]
Bünyád Eyledigi Kütüb-«áneniñ T́arí«idir**

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Vezír-i mu...bil-i şáh-ı cihán Sultán Ma√múd »án
Velí Páşá-yı #í-şán kim »udá ;ömrin ide müzdád
2. K'anıñ ma...Súdı her dem na√v-i «ayra Şarf-ı himmetdir
N'ola ;álem du;á-yı devletin itse anıñ mu;tád
3. Ki şimdi bir kütüb-«áne biná itdi ki ez-cümle
çalem evŞáf-ı √sniyyátın anıñ idemez ta;dád
4. Pesendíde bu bir nev dil-güşá dár-ı kütübdür kim
Anıñ ber-vef...-ı dil dikmiş sütúnın ber-şeref üstád

5. Sezádır sáye-i sa...fı hümáya áşiyán olsa_
Ki her bál-ı Şafá-yı revzeninde var mübárek bád
6. Elá tárí«-i ra;nádır didi KÁLÁYİ-i bende
Yeñi dár-ı kütübdür kim ne válá oldı ;ilm-ábád
1231

87

**Mesí√ Paşa Cámi;in Ez-ser-i nev Bey«án Sultán i√yá
İdip Çeşmeniñ Tárí«idir**

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. O kenz-i núr-ı ;işmet Őa¿ret-i Bey«án Sultán kim
Anıñ ;ömrin mezíd itsin cihánda Őa¿ret-i Mevlá
2. Ki bu nev-çeşme-i dil-cú «arábe-şeref olmuşken
Kemál-i himmetin Şarfıyla el-√a... ..ıldı nev-i√yá
3. Livechilláh pesendíde yapıp bu ;aynı cúdıyla
İmámeyn ;aş...ına bu áb-ı páki eyledi icrá
4. Didi KÁLÁYİ tárí«in anıñ áb-ı √ayát-ásá
Zihí bu ;aynı Bey«án Sultán i√yá ...ıldı nev-zíbá
1233

88

**Tárí«-i Viládet-i Şehzáde Sultán Báyezíd ibni »án
Ma√múd-ı ;Adlí**

87 T 78.

88 T 78.

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Áfitáb-ı evc-i şevket máh-ı burc-ı saltanat
 Ôa¿ret-i Sultán MaVmúd ibni »án ;Abdü'l-√amíd
2. Vá...ıf-ı remz-i Vıkemdir núr-ı ;irfán ile kim
 Devlet ü şevketle Mevlá ;ömrini itsin mezíd
3. Mecma;-ı na@m-ı selátın-i cihánda Va... bu kim
 MıŞra;-ı berceste-veş #átın »udá ...ılmış feríd
4. Bir muıavvel şerve Vácetdir kitáb-ı «ul...ı kim
 Olamaz bu mu«taŞar anıñ beyánında müfíd
5. Núr-ı maV¿-ı #átını Mevlá cihánda var idip
 Pertev-i seyfiyle a;đásın ide Ôa... ná-bedíd
6. Málik-i mülk-i diyánet ;árif-i sırr-ı nüket
 Menba;-ı baVr-i fetánet a;lem ü a;...al reşíd
7. Böyle súr-ı nev-be-nevle dá'imá Ôa... şád idip
 Her şebin ...adr-i Şafá her rúzın Alláh ide ;íd
8. Ôamdülilláh kim murád üzre aña ol tû'l-celál
 Yine iVsan itdi bir şehzáde-i ba«t-ı sa;íd
9. Şehr-i mevlúd içre dehre pür-şerefle bedr olup
 Bu saráy-ı kevne rúşen meh gibi oldu bedíd
10. Bir şeb a...dem geldi isti...bál içün Peynambere

N'ola i...bál ile gelse devlete fey>-i cedíd

11. Şems ile táli; de olsa tev'emán şáyán kim
Pertev anlarla virir bu dehre »allá... u Mecíd
12. Námdáşı ...utb-ı Bistámí olup Vámí aña
tát-ı pákin ide ða... dá'im «atálardan ba;íd
13. Söyle Válin sen de gel ey «áme-i mu;ciz-beyán
ðamd ola rúy-ı siyáh-ba«tıñ itdi ða... sefíd
14. Rúz u şeb káriñ iken anca... du;á-yı pádişáh
N'ola bu vech ile olsañ ;abd-ı «ášından ;adíd
15. ¶am yime sende bu súr içre olursun şád-kám
MıŞra;-ı ebyát-ı na@ma ur du;á ile kilíd
16. Mehd-i kevní böyle ço... gevherle tezyín eyleyip
Nesl-i MaVmúd »anı yá Rab Vaşre dek eyle medíd
17. Didi KÁLÁYÍ ...ulı tári«-i mevlúdin tamám
~ad-şerefle geldi dehre müjde Sultán Báyezíd
1227

89

Tári«-i Sáyebán-ı Sultání

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. REFÎ;á söyle tári«in irip nuŞretle ma...Şúda

Şerefle sa;d ola nev-sáyebán-ı Sultán MaVmúd

1224

90

Tárí«-i Â«ar li-bárgáh-ı Sultání

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün

.--- / .--- / .--- / .---

1. REFÎ;á söyle tárí«in şerefdir ehl-i ;irfána

Bu ;álí bárgeh ola mübárek şáh-ı devrána

1224

91

**Váli-i MıŞr MeVmed ;Ali Paşanıñ Mevlid-i Páki Olan
Çavalada Biná Eyledigi Medrese Tárí«idir**

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Vezír-i meksí-i beyt-i »udá Sultán MaVmúd »án

;Ali Páşá-yı nâzi váli-i MıŞr ol şeref-pírá

2. Semiyy-i mef«ar-ı ;álem MuVammedle ;Alidir kim

Öurúf-ı ismini ta;@ím ile «ámem ider ímá

3. Felek mümkün midir anıñ gibi Rüstem-şiyem bulsun

Ki şán-ı dını ;avn-i Öa...la tekmíl eyledi zirá

4. »aváric banteten mülk-i Öicázı nâret itdikde

90 A 71b.

91 T 79.

Bu dîne itdi bir «ıdmet ki mi&lin görmemiş dünyá

5. Medíne Mekke çirk-áb-ı Reváfi≥ içre ...almışken
Bi√amdilláh yed-i pákiyle tathír eyledi Mevlá
6. Biná-yı báb-ı İslámıñ biri ma;...ûd iken @áhir
Açıp  a... fátiv√-i Mekke Medíne eyledi Vála
7. Anıñ ma...Şúdı her dem na√v-ı «ayra Şarf-ı himmetdir
N'ola ;álem du;á-yı devletinde olsa ser-tá-pá
8. Ki şimdi bir mu;allá medrese yaptı ki ez-cümle
 alem evŞáf-ı Vüsniyyátıñ anıñ idemez imlá
9. Derúnında kütüb-«áne vü mekteb ile ders-«áne
Niçe Vücrát-ı şáháne şerefle ...ıldı nev-inşá
10. Bu nev-«ayrátı yaptı mevlid-i páki olan şehre
Ki tá ma√şer du;á-yı «ayr ile #átı ola ib...á
11. N'ola zír-i felekde mi&li ná-yáb olsa #átında
Ki oldu tab;-ı bánísi gibi mümtáz u müste&ná
12. Sezádır sáye-i sa...fı hümáya áşiyán olsa
Anıñ her revzeninde bir mübárek bád olur peydá
13. Anıñ her Vücresi bir kenz-i kimyá-yı sa;ádetdir
Ki erbáb-ı ;ulúm anıñla dá'im olmada i√yá
14. Bu dár-ı ;ilm-i bí-hemtá yapıldı bí-bedel Va.....á
Anıñ bánísine Mevlá ide ecr-i cezíl i;otá

15. Didi yümn ile KÁLÁYÍ anıñ tárí«-i bünyádın

Bu ra;iná kenz-i ;ilmi nev-biná ...ıldı ;Ali Páşá

1233

92

**Váli-i MıŞr ;Ali Paşanıñ Çavalada Biná Eyledigi
Medresenin İttiŞálinde İvya Buyurdu...ları Çeşmeniñ
Tárí«idir**

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün

Fá;ilátün

Fá;lün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

-.-- / / --

1. Menba;-ı Níl-i şecá;at ki vezír-i nâzi

Váli-i MıŞr ;Ali Páşá ki o Şávib-iclál

2. Áb-rúy-ı vüzerá mu...bil-i şáh-ı devrán

NáŞır-ı dín-i mübín fáti√-i beyt-i müte;ál

3. Níl-i i√sání n'ola ;áleme olsa cárí

Seyr ider ehl-i Őicázı idip irsál-i nılál

4. Máveráya a...ıdır istese má-i Vükmin

Sedd ider istese İskendere ba√ri fi'l-√ál

5. Şimdi Őa... yoluna bu ;aynı biná ...ıldı o kim

Diler iç áb-ı Vayát ola diler ábdest al

6. Her umúruna n'ola ma@har-ı tevfi... olsa

%ab;-ı pákini »udá eyledi «ayra meyyál

7. A...ıdıp medrese ...urbında bu áb-ı páki
 Bir e&er yapıdı ki nef;ı ola bá...î ço... sál
8. Böyle dil-cú didi KÁLÁYİ anıñ tárí«in
 Ðasaneyn ;aş...ına núş eyle gelip áb-ı zülál
 1233

93

Tárí«-i Çeşme-i Ebu's-Su;úd Efendi der-Ma;cúncı

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
 -.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Çeşme-i müfti'l-enám ol Ða>ret-i Ebu's-Su;úd
 Kim bu dil-cú ;aynı bunda yapmış ol ;álí-cenáb
2. Ða... rı>asıyçün ;ibádulláha olmuşken sebíl
 Niçe müddetdir ki i√rá... ile olmuşdı «aráb
3. tıkri «ayr olsun Emín Efendi kim küttábdan
 Çıldı ábádán bu «ayrı bula ecrin bí-√isáb
4. Sırr-ı va√det ile KÁLÁYİ didi tárí«ini
 Gel Ímameyn ;aş...ına bu çeşmeden iç má-i náb
 1235

94

**Lanna Yeñi...apusında Başmacılar Ket«üdásınıñ Evi
 Altındaki Çeşme Tárí«idir**

93 T 80.

94 T 81, A 58a.

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Bu dil-cú ;aynı sábl... ket«üdá-yı bařmacıyán kim
 Cenáb-ı Đacı ;Abdulláh biná itdi livechilláh
2. Aña áb-ı Vayát-ásá didi tárı« KÁLÁYÍ
 A...ıtdı áb-ı pák ;atřán içün el-Vác ;Abdulláh
 1226

95

**Dergáh-ı Đažret-i Ümmi Sinánda Evvelki »alífesi
 Şey« Mu√ammed çazzáz Nám ;Aziziñ Türbe-i Şerífleri
 Tecdídi Tári«idir**

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
 Fá;ilátün Fa;lün
 ..-- / ..-- / ..-- / ..-
 -.-- / / --

1. Türbe-i Şey« Mu√ammed çazzáz
 Ki odur mürşid-i ehl-i tev√íd
2. İbtidá Ümmi Sinán Đažretiniñ
 Oldı müsta«lefi ;aşrında feríd
3. Bint-i pákine olup řoñra vekíl
 Sürdi devrání nice sál-i medíd
4. Na@ar u himmet-i pírán ile kim

Pír olup ;ömrini Ða... itdi mezíd

5. Áteş-i ;aş...-ı İláh ile yanıp
Másivádan dilin itdi tebríd
6. Terk idip tác-ı fenáyı á«ir
Manşıb-ı «uld añá oldı te'bíd
7. Çurb-ı Ða...da n'ola bulduysa ma...âm
Himmeti Şanma anıñ oldı ba;íd
8. Mürşid-i va...t iken ol vaşla irip
Vaşle-i tenden olunca tecríd
9. Bu ma...âm oldı ziyâret-gáhı
O...uya fâtiVa her şey« ü müríd
10. Türbe-i pákine irmişdi kühen
Şey«-i va...te gelip ilhám-ı ekíd
11. Oldı ta;míre muvaffa... ol #át
Vire ma...Şúdını »allá... u Mecíd
12. Yüz sürüp dergeh-i ehlulláha
Luţf-ı himmetlerin idip ümmíd
13. Sırr-ı va√det ile KÁLÁYİ didi
Oldı bu türbe ;azízim tecdíđ

Tárí«-i Vezáret-i Bú-Bekir Paşa

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
 -.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Müjdeler ey «áme-i mu;ciz-beyánım dehre kim
 Virdi ma...Şúduñ cihánıñ yine »allá... u çadír
2. Kim cenáb-ı Bú-Bekir Páşáš-yı ~ıd...î √a≥retiñ
 Ser-firáz idip »udá üç tün ile ...ıldı vezír
3. ~ad-&ená olsun kemál-i rüşd-i »án Ma√múda kim
 Pek bilir ra;ná kime láyı... vezáret ol emír
4. Báb-ı i√sáníñ bilirler ced-be-ced meftú√dur
 N'ola ;álem olsa bu «^wán-ı meserret ile sır
5. ~á√ib-i rüşd ü fetánet zü'l-kerem »átem-Şıfat
 Áşiná-yı tab;-ı devlet nab≥-ı ;álemden «abír
6. ◇amd ola bu lu√f ile dünyáyı mesrúr itdi ◇a...
 Kim bu müjde cümle dilde olmuş idi cáy-gír
7. Re'y-i Şá'ible meŞá'ibden »udádır √áfı@ı
 Şevket-i şáha sezádır devletinde böyle şír
8. Kilk-i ;irfán ile sürse tevsen-i tab;ın eger
 Olamaz &ábit anıñ píşinde her merd-i dilír
9. ;Ömrini medd-i tabí;í ile ◇a... temdíid idip

tát-ı válá-şánını ide kemáli ile pír

10. Ma;delet-kará mu;íná Vámi-i ehl-i dilá
Ey şeref-pírá-yı devlet ;árif-i rúşen-¿amír

11. Sensin o mesned-nişín-i manŞıb-ı ;irfán kim
Her umúruında saña bí-şübhe Óa...dır dest-gír

12. »aylı demdir lále dönmüşken bu kilik-i pür-hüner
Óamd ola Óa...dan dile peyk-i feraV olup beşir

13. Cáh-ı ;irfán cánib-i Óa...dan müebbed #átına
Lem;a-i núr-ı diyánet vech-i pákinde müşir

14. N'ola olsa #átına bu rütbe-i válá sezá
Mest-i pákin eylemiş Óa... bir sezá-yı müstenír

15. Sırr-ı vaVdet ile KÁLÁYÍ didi tárí«ini
Bú-Bekir Paşa-yı válá-şán zihí oldu vezir

1228

97

Tárí«-i ~adr-ı Rúm ;Áşir Efendi-záde*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı Óa¿ret-i ;Áşir Efendi-záde válá kim

11 umúruında: umúruında A

13 Yalnızca A'da mevcut.

14 Yalnızca A'da mevcut.

97 T 82, A 75a.

* Başlık: Tárí«-i ~adr-ı Rúm ;Áşir Efendi-záde: başlık yok A

Anıñ ;ömrin mezíd itsin cihánda Ízid-i çayyúm

2. Mu√ammed nám-ı pákiyle semiy-y-i fa«r-i ;álemdir
Ki olmuş #át-ı #í-şanı «afíd ile dahi mevsúm
3. Bi√amdilláh ki şimdi Şadr-ı Rúma geldi devletle
Íláhí dá'im it Şadrında a;dásın idip ma;dúm
4. Kümeýt-i «ámemi sürdüm anıñ ráh-ı &enásında
Ki bu meydánda tab;-ı fárisim olma... içün ma;lúm
5. Felátún ;a...l u rüşdine ...ıyásen Şanki Bá...ıldır
Kerímü't-tab;ına nisbetle »átem bende-i ma√...úm
6. Bu dürr-i na@mım oldu ...atre gúyá ba√r-i med√inde
Du;ası şimdi oldu lev√-i fikrimde anıñ mersúm
7. Bu nev-tebşír ile Øa... bendegánıñ eyleyip hep şád
Hemán √ussád-ı bed-endíşedir varsa ...alan manmúm
8. N'ola bu cáh-ı váláda olursa ma@har-ı tevfi...
Kemál-i rüşdi bu ;álemde anıñ &ábit ü meczúm
9. Anıñ her reş√a-i ba√r-i kelámı seyl-i √ikmetdir
Ki her mevcinde zírâ ço... dür-i men&úr olur mefhúm
10. O bir mízáb-ı kilk-i na@ma Şınmaz ba√r-i gevherdir
Ki metn-i Şadrı şerv olsa görünür Şad-dür-i man@úm

6 med√inde: med√inden A

7 Yalnızca A'da mevcut.

8 Yalnızca A'da mevcut.

9 Yalnızca A'da mevcut.

Bula bu dár-1 sa;ádetle necát-1 dáreyn

7. ◊asen ádáþ ile tárí«in anıñ didi REFÍ;
 Şeref-i ◊a... yazıcı-yı ◊aremeyn oldı ◊üseyn
- 1216

99

Tersáne-i ĵÁmirede ĉalyonlar İçün Yapılan DávZıñ
Tárí«idir

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
 -.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Baṣr-i dilde iki tārī« oldı cārī kim REFĪ;
Bulmadı cevher-fürüşân böyle bir dürr-i naʿīm
2. ʿuvvet-i şeh pür-şerefle virdi baṣre cezr ü med
1214
Yapdı emr-i fülke eshel ṽavḡ-ı ekber şeh Selīm
1214

100

Tárí«-i Vezáret-i %ayyár Paşa

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
 -.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Bárekalláh ol vezír-i páye-i ;an...âya kim
Nám-ı páki ...âfdan tá ...âfa olmuşdur şehir

99 T 83.

100 T 83, A 53b.

2. Sáyesin Ða... niçe biñ şeh-báza itmiş áşiyán
Ol hümá-pervázíñ ;álí eyleyip ...adrin çadır
3. Şáh-ı ;álem ...ıldı üç túp ile anı ser-firáz
Bende bir ;abdim ki nuşretle aña oldum beşir
4. Bir vezir-i ibn-i vezir ibn-i vezir-i námdár
Kesmeyip a;dád-ı neslin Ða... dahi itsin ke&ir
5. Re'y-i Şá'ible meŞá'ibden »udádır Váfı@ı
Şevket-i şáha sezádır devletinde böyle şir
6. Kilk-i ;irfán ile sürse tevsen-i tab;ın eger
Olamaz &ábit anıñ pışinde her merd-i dilir
7. Bermekí-«aşlet ni&ám-ı mülk ü devlet oldının
Lem;a-i núr-ı fetánet vech-i pákinde müşir
8. Cáh-ı ;irfán cánib-i Ða...dan müebbed kendine
tát-ı pákin eyleye Mevlá kemáli ile pír
9. Her umúr-ı devletinde rehberi tevfi... olup
Dostların şádán idip Ða... düşmenin itsin Vá...ir
10. Söyle tárí«in REFÍ;á cevheriñ idip ni&ár
Virdi per %ayyár müjde şeh Selím itdi vezir

1215

101

7 oldının: olduñ A

8 pákin: pákiñ A / kemál: kemáli A

101 T 84, A 55b.

Tárí«-i Çâ'im-ma...âm %ayyár Paşa

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı Ŗaẓret-i %ayyar Paşá-yı #í-fetánet kim
Anıñ vaŞf-ı kemáli ile hep fet√-i kelám oldu
2. N'ola ser-lev√a-i díván-ı devlet olsa #átında
O bir berceste mıŞra; gibi ma...búlu'l-enám oldu
3. Ki ŗimdi pádişeh ...â'im-ma...âm idip anı Şadra
Cihán i...bál ile teŞrífine hep şád-kám oldu
4. O ;an...â-yı Şadáret hep uçarken çeşm-i ;álemde
Hele bu áşiyán-ı Şadr aña láyı... ma...âm oldu
5. İláhí ...ıl umúrında anı tevfi...e ma@har kim
Anıñ ecdád-ı páki hep vezáretde benám oldu
6. Olurdu görse »átem lutf u i√sánıyla şermende
Ni@ámü'l-mülk ise rüŞdine nisbet bir nulám oldu
7. Kemál-i ;ilm ü faẓl ile vezír-i #ü'l-himemdir kim
Du;ásı ŗimdi ehl-i dilde vird-i Şub√ u şám oldu
8. Hele ;álem ...amu bir ...a;de-i efkáre talmıŞken
Bi√amdilláh varıp hep secde-i şükre ...ıyám oldu
9. N'ola ŗimdi gelirse sáyesinde dehre ásáyiş

7 Yalnızca A'da mevcut.

8 Yalnızca A'da mevcut.

K'anıñ devrinde zírá «áine ru«Şat Varám oldı

10. N'ola ráh-ı &enásında irersem bende ma...Şúda
Anıñ şev...ıyla zírá esb-i tab;ım baña rám oldı

11. Geçilmez ...aldırım şá;irlerinden şimdi nevbet yo...
Ki erbáb-ı dile díván yolu nâyet zi«ám oldı

12. Bulunmaz ...âf-ı dilde böyle [bir] tárı« KÁLÁYÍ
Zihí %ayyár ;an...â şán ile ...â'im-ma...âm oldı
1222

102

»alıl Paşa-záde ,Árif Beg Efendiye Mevleviyet-i
MıŞr Tárı«i

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı mır-i #i-şán necl-i válá-yı »alıl Páşá
O ,Árif Beg Efendi kim meválí ser-bülendidir
2. Sipih-r-i MıŞra bedr olsa şerefle necm-i i...báli
O burc-ı máh-ı Ken;ání semúVuñ dil-pesendidir
3. Kümeyt-i «ámemi sürsem n'ola ráh-ı &enásında
Ki tab;-ı fárisim zírá bu meydánıñ levendidir
4. Anıñ tár-ı nigáh-ı iltifátı na@m-ı dil-cúya

9 Yalnızca A'da mevcut.

10 Yalnızca A'da mevcut.

11 Yalnızca A'da mevcut.

102 T 84, A 54b.

¶azál-i va«şı-i na«cır-i maẓmúnuñ kemendidir

5. Şerefle Vükm-i şer;-i MıŞr aña yá Rab sa;íd olsun
Ki bu ;a...l-ı reşíd ile revá ol cáha kendidir
6. N'ola cürm ü cerím olmazsa Níl-i ;iffetinde hiç
Anıñ ;álí-cenáb-ı tab;ı bir deryá menendidir
7. REFÍ;á Níl-i dilden bir dür-ásá çı...dı tárí«i
Zihí válá ki Vákim MıŞra ;Árif Beg Efendidir

1220

103

**Tárí«-i ;ízzet Beg Efendi der-va...t-i İştirá-i Beyt-
i Veliyü'd-dín Efendi-záde**

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí #í-faẓl u ;irfán ol cenáb-ı mır ;ízzet kim
»udá #át-ı sa;ádet-ba«şını dá'im ide dil-şád
2. Ki şimdi aldı ;izz ile o bir nev-dár-ı válá kim
Veliyü'd-dín Efendi-záde itmişdi yeñi bünyád
3. O bir tá...-ı mu;allá bí-bedel menzil ki gerdúnda
Anıñ bir nonce-i gülmí«ini resm idemez Bihzád
4. Sezádır áşiyán olsa hü máya sáye-i sa...fı
Ki her bál-i Şafá-yı revzeninde var mübárek bád

5. N'ola vaşfında her bir beyt-i renginim metin olsa
Ki bu da;vámı itdim şahid-i ...udretle istişhád
6. Çumáš-ı işve-i tab;ımla tezyin itme mümkündür
İderse i;tibár-ı devletinden «ámem istimdád
7. Gürúh-ı bendegána ;izz ile bir báb-ı ;izzetdir
İláhí her açıldı...ça ...apansın díde-i vussád
8. Bu menzilde dem-á-dem mihr-i #átın tábdár idip
İde Ða... irtifá;-ı ;ömrini günden güne müzdád
9. REFÍ;-i bende mu;cemle didi tárí«-i tebríkin
Sezá ;ízzet Bege devlet-será böyle şeref-ábád

1220

104

Tárí«-i ;İrfán-záde Efendi

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı Ða¿ret-i ;Árif Efendi menba;-ı ;irfán
Ki ta;@ım ile yazdım vaşfını şán-ı bülendiniñ
2. N'ola berceste beyt-ásá o ma...búlu'l-enám olsa
Cihán dilbestesidir vüsn-i «ul...-ı dil-pesendiniñ
3. Ki şimdi cáh-ı válá ná@ır-ı ceb«ánedir válá
Muvaffa... eyleyip Mevlá naşíri ola kendiniñ

6 devletinden: devletiñden A
104 T 85, A 80a.

4. Niçe Şad-cáh-ı vâlâ ile feyẓ-i ʔa..... açıp bábın
çapansın ;ayn-ı a;dá gerd-i páyında semendiniñ
 5. [ʔazál-i dil ne deñlü olsa vaʔşí deşt-i ülfetden
Olur na«cír-i bezm-i Şoʔbeti tab;ı kemendiniñ
 6. REFÍ;-i bendesi vâlâ didi tárí«-i tebríkin
Mübárek eyleye ʔa... manŞıbın ;Árif Efendiniñ
- 1225

105

Tárí«-i ʔâðí-i İslambol ʔaẓret-i %áhir Efendi

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı ʔaẓret-i %áhir Efendi #í-faẓilet kim
Anıñ evŞáf-ı memdúʔı olur ;álemde ;iffetle
2. Verildi Anatolí páyesiyle cáh-ı İslambol
İláhí ...ıl muvaffa... anı i...bál ü sa;ádetle
3. Terázú-yı ;a...ılda vezn olınsa #át-ı #í-şanı
Bilirler cevher-i ...adrin ba...anlar ;ayn-ı ʔikmetle
4. Du;á-yı devletin idip REFÍ;-i bende KÁLÁYÍ
Dü-mıŞra; iki tárí« eyledi inşá meserretle

4 páyında: páyından A

5 ülfetden: ülfetde A

105 T 85, A 68b.

5. N'ola ta;@ím ile ...ılsam Vurúf-ı ismini ta;dád
~udúruñ mef«arıdır Vadd-i #átında fetánetle
6. O máh-ı burc-ı ;iffet merkez-i Şadr üzre bedr olsa
Hiláliñ rü'yeti &ábit olurdı máha nisbetle
7. Esír-i @ulmet-i ...av† u malá iken biVamdilláh
Veliyü'n-ni;met oldu ;áleme is;áre di.....atle
8. »udáyá necl-i pákinde kemál-i pír idip anıñ
İrişdir nice böyle cáh-ı váláya ;atúfetle
9. Ne a;lá Anatolí rütbesiyle Vükm-i İslambol 1223
Sezá %áhir Efendiye mübárek ola devletle 1223

106

Tárí«-i çâ'im-ma...âm Şákir AVmed Paşa*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı Va¿ret-i ...â'im-ma...âm-ı Şadr-ı válá kim
çalem vaŞfıñ yazar hep Vamd ü şükr ile anıñ her bár
2. Ki oldu nám-ı páki AVmed-i Şákir sa;ádetle
Íláhí ...ı bu sırr-ı AVmedi nuŞretle sen i@hár

5 Yalnızca A'da mevcut.

6 Yalnızca A'da mevcut.

7 Yalnızca A'da mevcut.

8 Yalnızca A'da mevcut.

106 T 86, A 72a.

* Başlık: Tárí«-i çâ'im-ma...âm Şákir AVmed Paşa: Tárí« A

3. Zihí ta√sín o ma√múdu'l-«ıŞáliñ ;a...l u rüşdine
Getirdi Şadriñ erbábın muvaffa... eyleye Settár
4. Kemál-i rüşd ile bir menba;-ı ba√r-i fetánetdir
N'ola her bir kelámı olsa gúyá gevher-i şehvár
5. Zebán-ı «ámesi hep şá;irán-ı dehri lál eyler
Ki #átında musa««ardır aña inşá vü hem eş;ár
6. Bu dürr-i na@mım oldu ...atre gúyá ba√r-i med√inden
N'ola payrı du;ásın «ámem eylerse anıñ ik&ár
7. Ki bir kán-ı ma;áریف #í-fa>ilet me√medet-«aşlet
Vezír-i áşiná-yı tab;-ı devlet vá...ıf-ı esrár
8. Kerímü't-tab;-ı memdú√u'ş-şiyem zir #át-ı #í-şándır
Ki √üsn-i «ul... u i√sán ile olmuş bendesi a√rár
9. İláhí kevkeb-i ba«tın cihán-táb eyleyip anıñ
Gele devrinde ásáyiş cihána ...ahr olup küffár
10. Kümeýt-i «ámemi sürsem n'ola ráh-ı &enásında
Ki bu meydándá tab;-ı fárisimdir şimdi «oş-reftár
11. Mücevher didi KÁLÁYÍ anıñ teşrífine tári«
Becá ...â'im-ma...âm oldu semiy-y-i A√med-i Mu«tár

1225

7 Yalnızca A'da mevcut.

8 Yalnızca A'da mevcut.

9 Yalnızca A'da mevcut.

10 Yalnızca A'da mevcut.

Tárí«-i çâ'im-ma...âm İznikmidli »alíl Paşa*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı Va¿ret-i ...â'im-ma...âm-ı Şadr-ı ;álí kim
 »alíl Páşá-yı #í-şándır ki rüşd ile be-nám oldu
2. N'ola ser-ŞafVa-i díván-ı na@m-ı devlet olduysa
 O bir berceste mıŞra; gibi ma...búlu'l-enám oldu
3. Bu ;álem áteş-i ...av† u naládan pek zebún iken
 Berekát-ı »alíl ile hele berd-i selám oldu
4. Ararken Vášılı bu ;illet-i dehre devá ;álem
 BiVamdilláh şifá-yı Şadr olur bu nev-peyám oldu
5. Ki şimdi pádişeh ...â'im-ma...âm idip anı Şadra
 Cihán i...bál ile teşrífine hep şád-kám oldu
6. N'ola Ða... virse anıñ sáyesinde dehre ásáyiş
 Ki eyyámında zirá «áine ru«Şat Varám oldu
7. Şeb-i tár-ı küdüretle cihán «ayretde ...almışken
 Ki gúyá pertev-i i...báli miŞbáv-ı @alam oldu

107 T 86, A 74b.

* Başlık: Tárí«-i çâ'im-ma...âm İznikmidli »alíl Paşa: Tárí«-i
 çâ'im-ma...âm »alíl Paşa A

5 Yalnızca A'da mevcut.

6 Yalnızca A'da mevcut.

7 Yalnızca A'da mevcut.

8. İlâhî ...ıl umûrında anı tevîfî...e ma@har kim
Du;âsı ehl-i Ða.....a şimdi vird-i Şub√ u şâm oldu
9. Geçilmez ...aldırım şâ;irlerinden şimdi nevbet yo...
Ki erbâb-ı dile dîvân yolu nâyet zi«âm oldu
10. Mücevher didi KÂLÂÝÍ anıñ târî«-i teşrîfin
»alîl Paşa cihânda nâm ile ...â'im-ma...âm oldu
1225

108

Târî«-i Riyâset-i Ða¿ret-i Ðâlet Efendi

Mefâ;îlün / Mefâ;îlün / Mefâ;îlün / Mefâ;îlün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenâb-ı Ða¿ret-i Ðâlet Efendi #î-fetânet kim
Aña ism-i Mu√ammed hem sa;îd ile ;alem oldu
2. N'ola yazılsa ;unvân-ı şerefle nâmı bálâya
Riyâset cáhına şâyeste bir kân-ı kerem oldu
3. O a...lâm içre bir mecmû;a-i genc-i Va...âyı... kim
Ðurúf-ı ismini ta;@ímle dillerde ra...am oldu
4. N'ola keştî-i ba√r-i devlete vâlá re'ís olsa
Ricáliñ a;...alı ser-lev√a-i ehl-i ...alem oldu

8 Yalnızca A'da mevcut.

9 Yalnızca A'da mevcut.

108 T 86, A 48b-ek2b.

3 ta;@ím ile: ta;@ímle T (müstensih hatası)

5. İlâhî rûzigâr içre «atâlardan maşûn it kim
Duĵá-yı devleti ehl-i dile kâr-ı ehemmi oldu
6. Bulup eyyâmını mevc-i fitenden keşti-i devlet
O gündendir küdüret nar...-ı deryâ-yı ĵadem oldu
7. Niçe vird-i zebân itmem duĵâsın ol kerem-kârıñ
Ki âb-ı luţfı dilden dáfiĵ-i gerd-i elem oldu
8. Kesâdı vardı bu kálâ-yı na@mıñ bir nice demdir
Bi√amdi llâh efendim müşteri-i pür-himem oldu
9. »udâyâ eyle tevfi...in umûrında aña rehber
Ki #âtında o bir dâniş-ver-i ehl-i √ikem oldu
10. Bu KÁLÂYÍ REFÍĵ-i bende muĵcemle didi tárí«
Re'ís-i fülk-i devlet ∅álet-i ba√r-şiyem oldu
1222

109

Díger Tárí«-i Men...ûť

Mefáĵílün / Mefáĵílün / Mefáĵílün / Mefáĵílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Şeref küttába virdi ∅álet-i válá re'ís oldu
1222

110

Tárí«-i Ğâđí-i İstanbul Emin Beg Efendi Bá-tekerrür

109 T 87, A 48b-ek2b.
110 T 87, A 45a-ek2b.

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı Ŗa¿ret-i ...âðí-i İstanbul Emín Beg kim
Kemál-i ;iffetini pádişeh gördükde kendisi
2. REFÍ;á tutmasın no...Şán ;ayár it vezn-i tárí«i
İkidir kim Emín Beg oldu İstanbul efendisi
1219

111

Tárí«-i ~adr-ı Anaıolı Emín Beg Efendi*

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı mır-i #í-şán necl-i válá-yı Emín Páşá
Emín Begdir ki ;ilm ü fa¿l ile ;álí-mekín oldu
2. N'ola tezyín-i rif;at olsa Válá gülşen-i Şadra
Ki dívánında ser-lev√a bile bálá-nişín oldu
3. Anıñ #át-ı şeref-ba«şı Şudúruñ dil-pesendidir
Görüp bu inşirá√-ı Şadrı ;álem kám-bín oldu
4. »udáyá ism-i páki-veş «atálardan emín it kim
Du;ası herkese anıñ vücúba pek ya...ín oldu

111 T 87, A 44b-ek2b.

* Başlık: Tárí«-i ~adr-ı Anaıolı Emín Beg Efendi: Tárí«-i ~adr-ı
Anaıolı Emín Beg Efendi Ra√imehulláh A

5. Sezá cáy-ı sü«anda cevherin ;álem ni&áritse
Ki Válá kenz-i Şadr-ı şer;a Váfı@ bir emín oldu
6. Du;á-yı bendegí da;vásı Şıd... ile olur &ábit
Ki zírâ şáhıd-i rúz-ı elem hep der-kemín oldu
7. Bu Şadr üzre yine tevфі... olur i\śán ki \amd olsun
Niçe cáh-ı hirásánıde Ða..... evvel mu;ín oldu
8. Bi\amdilláh bu da hep pertev-i i...bálıdır anıñ
Ki Şadra ma...dem-i teşrífe tárı«ım metín oldu
9. REFÍ;-i bendesi yümn ile tárı«ın didi anıñ
Zihí şán ile Şadr-ı Anaıolı mır Emín oldu

1221

112

Díger Tárı«*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. REFÍ;-i bendesi söyler díger tárı«-i bálá kim
Emín Beg Anaıolı Şadrına geldi sa;ádetle

1221

113

Tárı«-i Biná-i »arsuh

112 T 88, A ek2b.

* Burada yer alan tarih beyti T nüshası s. 74'te "Tárı«-ı ~adr-ı Anaıolı Emín Beg Efendi"nin 5. beyti olarak aynen tekrar edilmiştir.

113 T 88, A ek2b.

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Didi tárí«ini KÁLÁYİ i;lán eyleyip dehre
Ne bálá ...al;adır Sultán MaVmúd itdi ábádán
1230

114

Tárí«-i Díger »arsuh

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Anıñ bünyádına tárí«-i bálá didi KÁLÁYİ
Bu válá-√ıŞn-ı nev-ťá...-ı bülendi yapdı MaVmúd »án
1230

115

Tárí«-i Biná-i Çal;a-i Maçın

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Anıñ bünyádına tárí«-i zíbá didi KÁLÁYİ
Bu bálá-√ıŞn[ı] MaVmúd »án mücedded ...ıldı nev-i√yá
1230

116

Tárí«-i Díger Çal;a-i Maçın

114 T 88, A ek2b.

115 T 88, A ek2b.

116 T 88, A ek2b.

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Didi KÁLÁYÍ anıñ bünyádına tárı«-i tám
Yapdı bu nev-√ışn-ı zıbá «án-ı ma√múdu'l-fi;ál
1230

117

Díger Tárı«-i Çal;a-i Maçın

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Tefekkür birle KÁLÁYÍ didi tárı«-i bünyádın
Maçın √ıŝnın ne válá ŝáh-ı devrán ...ıldı nev-bünyád
1230

118

Tárı«-i Biná-i Çal;a-i Nigbolı

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Anıñ tárı«ini KÁLÁYÍ yazdı kil-k-i nuşretle
Bu bálá ...al;a-i tá...-ı bülendi yapdı Ma√múd »án
1230

119

Tárı«-i Biná-i Cámi;-i »arsuh

117 T 88, A ek2b.

118 T 88, A ek2b.

119 T 88, A ek2b.

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Didi bir sırr ile bünyádına tárí« KÁLÁYÍ
Yapıldı yümn ile Válá bu rúşen cámi;-i ra;ná
1230

120

Tárí«-i Mevleví-«áne

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Didi KÁLÁYÍ tárí«in be-núr-ı ;aş...-ı Mevláná
Bu mevlev-«áneyi Sultán MaVmúd ...ıldı nev-ábád
1232

121

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí nev-resm-i dil-cú tá...-ı válá dár-ı ra;ná kim
Cenáb-ı MuŞtafá Beg eyledi i...bál ile bünyád
2. Pesendide bu bir nev-dil-güşá devlet-serádır kim
Çalem evŞáf-ı Vüsniyyátın anıñ idemez ta;dád
3. N'ola bábı güşáde olsa dáim semt-i i...bále
Anıñ ber-vef...-i dil dikdi sütúnın ber-şeref üstád

120 T 89, A ek 2b.

121 A 83a

4. Görüp her ŞubV-dem revzenlerinde şems-i i...báli
Uza...dan «ayra «ıyrelensin pertevinden díde-i Vussád
5. N'ola her na...ş-ı dívárı anıñ beñzerse gülzára
Sezá her nonçe-i gülmí«ine reşk eylese Bihzád
6. Hele bu beyt-i bí-hemtá yapıldı bí-bedel Va.....á
Anıñ bánísini Mevlá demádem eyleye dil-şád
7. Bu menzilde »udá «úrşíd-i #átın eyleyip pür-táb
İde hep irtifá;-ı ...adrini günden güne müzdád
8. Çalemkárí ...umáš-ı tab;ım ile eylerim tezyín
İderse i;tibár-ı devletinden «ámem istimdád
9. Bu dürr-i na@mım oldu ...atre gúyá baVr-i medVinden
N'ola itsem du;á-yı devletin şimdengirü mu;tád
10. Kümeyt-i «ámemi sürdüm anıñ ráh-ı &enásında
Ki na@ma i;tibárandan kemálin ide isti;dád
11. Kerímü't-tab; [u] memdúVu'n-neseb bir fa«r-i mırándır
İláhí ...ıl aña bu dár-ı váláyı şeref-ábád
12. Bu KÂLÂYÎ REFÎ; anıñ didi tárí«-i tebríkin
Ne a;lá «áne-i zíbá yapıldı nev mübárek-bád

1226

122

Tárí«-i ~adr-ı Güzín İsmá;ıl Paşa

122 T 89, A 38a-ek2b.

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Çıl &ená ey «áme ;a...l u rüşd-i şáh-ı ;áleme
Kim vekíl-i mufla...ın buldı henüz ol merd-i şír
2. ~adr-ı dehre nev-şifá bir Şadr-ı #í-şándır bu kim
Áşiná-yı tab;-ı devlet nab>-ı ;álemden √abír
3. Ða... anı Şadrında dá'im eylesin tevfí... ile
Her umúrında olup ber-vef...-ı dil Mevlá naŞír
4. Ðamd ola bu lutf ile dünyáyı mesrúr itdi Ða...
Kim bu müjde cümle dilde olmuş idi cáy-gír
5. Niçe √amd ü şükr ile ;álem du;ásın itmesin
»"án-ı i√sán-ı ...udúmı eyledi dünyáyı sır
6. Çalma bir vech ile gel ey «áme-i mu;ciz-beyán
Báb-ı med√inden açarsan söz vücúhát ile gir
7. Seyyid-i ;álí-neseb hem √áfı@-ı Çur'án kim
Böyle ;ilm-i náfi;a ta√sın ider İbni Ke&ír
8. ;Ömrini medd-i tabí;i ile Ða... temdíđ idip
tát-ı válá-şánını ide kemáli ile pír
9. »aylı demdir lále dönmüşken bu kilik-i pür-hüner
Cánib-i Ða...dan dile peyk-i fera√ olup beşír
10. İnşiráv-ı Şadr ile KÁLÁYİ tárí«ın didi

Mühre İsmâîl Pâşâ geldi nev-îalî vezîr

1220

123

Kálâyî-zâde Mevlûdi Târî«i

Fâîlâtün / Fâîlâtün / Fâîlâtün / Fâîlün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Dâmd-i bî-vâd #ât-ı pâk-i vâẓret-i Sübvâne kim
 Baṽr-i cúduñdan fa...îre eyledi bir dūr ĵatâ
2. Yaĵni Şulb-i ĵabd-i aṽ...ardan getirdi bir pulâm
 Seng-i «árâdan o peydâ ...ıldı gevher gúyiyâ
3. %ûl-i ĵömr ile muĵammer eyleyip Allâh anı
 Mekteb-i ĵirfânda ...ılsın ders-i ĵaş...a âşiná
4. Şáhrâh-ı şerĵa ráhı rehber-i tevfi... ile
 Menzil-i ma...Şúda vaŞl ile bula namdan rehâ
5. Ta«t-ı ṽükm-i şevket-i şáh-ı risáletde müdâm
 Ráyı Šá'ib tálîb-i Dâ... ṽáfı@ı olsun »udâ
6. ~arf idip naṽv-i kemále #ihni Ma...Şúdıñ bula
 ĵîlm ile ĵîzzí Meráṽ-ı devlete ola Binâ
7. Dá'imâ şems-i maĵárif ...albîne idip tulú;
 Evc-i válâ-yı kemâl üzre vire dehre Ḷiyâ
8. İsm ü ma«laŞ mevlid-i târî«dir İsmâîl Rıẓâ

Gúşına tekbír ile ná mıñ ...oyup didim REFÍ;

1212

Besmele ile tondı / İsmá;íl Rıẓá

1212

1212

124

**Díger Onlumuñ Muşanna; Bir MıŞra;da İki Tárí«-i
Mevlúdidir**

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Mu;cem ü mühmel dü-tárí« oldı mıŞra;da REFÍ;
Fer virip bu dehre tondı nev-sürúr A\med Münib

1216

125

Tárí«-i Sál-i »itáb-ı Sürúrí Efendi*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Sürúrí resm-i «at biñ ikiyüzde böyledir mu\la...
Velí resm-i biñ ikiyüz budur biñ ikiyüz budur
2. Bu da vezin yine yine gibi gíbi gibídir kim
İnanmazsan sene tárí«imi seyr it ki dil-cúdur

124 T 90, A ek2a.

125 T 90, A 24b-ek2a.

* Başlık: Tárí«-i Sál-i »itáb-ı Sürúrí Efendi: başlık yok A

3. Şerefle laf@en ü ma;nen didi KÁLÁYİ tárí«in
Biñ iki yüz yigirmi oldu vâlá sál-i hicretdür
1220

126

Tárí«-i LiVye

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Anıñ tebríkine vâlá REFÍ;-i bende KÁLÁYİ
İki tárí«-i dil-cú kim şerefle eyledi inşád
2. Yazıldı ŞafVa-i Vüsne ne bálá «a††-ı bismilláh
Reşíd Beg eyledi irsál-i liVye nev muvaffa...-bád
[1224]

127

Tárí«-i Riyáset-i Øa¿ret-i ¶âlib Efendi

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı Øa¿ret-i ¶âlib Efendi rükn-i devlet kim
Umúrında anı dá'im muvaffa... eyleye Mevlá
2. Semiy-y-i fa«r-i ;álem seyyid-i ;álí-nesebdir kim
Anıñ nám-ı sa;ídi #átına oldu şeref-pírá

3 Şerefle laf@en ü ma;nen didi KÁLÁYİ tárí«in: Mübárek eyle yá Ráb şeh Selíme böyle Şad-sáli A // hicretdür: hicretden T (müstensih hatası olarak yazılmıştır nitekim kafiye ve tarihe hâlel getirmektedir.)

126 T 90, A ek2a.

127 T 90, A 46b-ek2a.

3. N'ola keştí-i baṽr-i devlete şimdi re'ís olsa
Ricáliñ a;...alı bu rúzigár içre odur Vála
4. Kemál-i rüşd ile bir menba;-ı baṽr-i fetánetdir
%ayanmaz mevcine «ár u «as-ı tedbír ile a;dá
5. O a...lám içre bir gencíne-i ráz-ı ṽa...âyı... kim
Anıñ her şa.....-ı kilki itmede bir şı.....a istinná
6. İláhí #átın emvác-ı «atádan sen maŞún eyle
Ola eyyám-ı ;ömr ü devleti günden güne a;lá
7. Yazıldı námı ;unván-ı şerefle şimdi báláya
İdip bende ṽurúf-ı ismini ta;@ím ile imlá
8. Bu KÁLÁYÍ REFÍ;-i bende yapdı «ák-i páyına
Dü-mıŞra; iki tárí«-i mücevher eyleyip inşá
9. Sa;íd ile şeref bula riyáset müjde küttába 1221
Re'ís oldu ma;áریف ...ulzümi bir ¶âlib-i vála1221

128

Díger Tárí«-i ¶âlib Efendi

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Biṽamdilláh o deryá-yı kiyáset Øaḡret-i ¶âlib
K'anıñ tevfi...-i Øa... nám-ı sa;ídiyle celís oldu

2. N'ola cáh-ı riyáset şánına olduysa şáyeste
Ki emvác-ı sü«anda ...ulzüm-i tab;ı selís oldu
 3. Sezá bu bendesi de fülk-i ma;níde reís olsa
Ki anıñ necm-i i...báliyle tárí«im nefís oldu
 4. Pişirdim «'án-ı maẓmúnı bu gúne maṭba«-ı dilde
Velí ehl-i sü«an ;Aynı Sürúrí káse-lís oldu
 5. Didi tárí«-i tebríkin REFÎ;-i bende mu;cemle
Hele baṽr-i hünér ¶âlib Efendimiz reís oldu
- 1221

129

Tárí«-i ~adr-ı Rúm Ket«üdá-záde ~ádı... Efendi*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. O kenz-i gevher-i Şıd...-ı ṽa...î...at ya;ni Sadru'r-Rúm
Zihí ~ádı... Efendimiz ki ṽa... ;ömrin ide müzdád
2. Çudúm-ı sa;d ile teşríf idince ṽáliyá Şadra
Bu müjde ile ...ıldı bendegánın ṽa... yine dil-şád
3. Bu ;ilm-i náfi;a taṽsín ider İbni Ke&ír olsa
N'ola medṽinde #átından iderse «ámem istimdád

129 T 91, A 70b-ek2a.

* Başlık: Tárí«-i ~adr-ı Rúm Ket«üdá-záde ~ádı... Efendi: Tárí«-i ~adru'r-Rúm Ket«üdá-záde ~ádı... Efendi A

4. Görüp báb-ı şeref-ba«ş-ı güşáde bendegán dá'im
Açıldıı...ça der-i luţfı ...apansın díde-i vussád
5. N'ola bu cáh-ı váláda olursa ma@har-ı tevfí...
Didiler ma...dem-i teşrífine ;álem muvaffa...-bád
6. Hele bir vech ile gördüm ki ;áciz «áme vaşfında
Vücúhát ile medvin bende anıñ eyledim ta;dád
7. Emín-i kenz-i şer;ı váfı@-ı na@m-ı Óalíl oldu
Bu da;vámı n'ola Óa... şahidiyle itsem istişhád
8. »udá temdíd ide ;ömrin anıñ medd-i tabí;ile
Ki emr-i díne dáirdir olan hep kendüye mu;tád
9. Anıñ #át-ı şerífi Şadra tezyín-i sa;ádet kim
Ni@ám-ı dehre geldi ma...dem-i sa;d ile isti;dád
10. Ma«ádım-i kirámeyne bu Şadrı Óa... naŞíb idip
İdeler «ayr ile námın anıñ dáim cihánda yád
11. REFÍ;á bir du;á ile didim tárí«-i tebríkin
Zihí ~adıı... Efendi Şadr-ı Rúm oldu mübárek-bád

1224

130

-
- 5 Yalnızca A'da mevcut.
 - 6 Yalnızca A'da mevcut.
 - 7 Yalnızca A'da mevcut.
 - 8 Yalnızca A'da mevcut.
 - 9 Yalnızca A'da mevcut.
 - 10 Yalnızca A'da mevcut.
 - 130** T 91, A 27b-ek2a.

Tárí«-i A;ile'l-inzál Se-fülk-i Cedíd

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Çulzüm-i dilde şerefle buldı tárí«in REFÍ;
Çuş gibi indirdi üç fülki yeme Sultán Selím
1212

131

**Tárí«-i Viládet-i Sultán ;Abdülmecíd İbni Ma√múd
»án***

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Bárekalláh şáh-ı ;álem «án-ı ma√múdu'l-«ıŞál
İde Ða... eyyám-ı ;ömr ü devletiñ anıñ mezíd
2. Pádişáh-ı yem-şiyem şáhinşeh-i Dárá-«aşem
Münşi-i Şá√ib-...alem her fende olmuşdur feríd
3. Mihr-i #átı núr-ı şevketle virip dá'im ≥iyá
Táb-ı şemşiriyle Alláh düşmenin itsin ...adíd
4. Şehn-şáh-ı mü'minín nayret-keş-i dín-i mübín
Ða... olup aña mu;ín itsin «atálardan ba;íd
5. Ðamdülilláh devr-i ;adlinde cihán ásúde kim

131 T 91, A 85a-ek1a.

* Başlık: Tárí«-i Viládet-i Sultán ;Abdülmecíd İbni Ma√múd »án:
Tárí«-i Viládet-i Sultán ;Abdülmecíd A

Çekdi Ye'cúc-i nama Ða... ba;dezín sedd-i sedíd

6. İstinádı dáimá √abl-ı metín-i şer;adır
Nuşret-i Rab n'ola a...reb olsa *min √abli'l-veríd*
7. Şimdi #átıñ fáti√-i Mekke Medíne ...ıldı Ða...
N'ola eyyámında ma...húr olsa a;dá-yı ;aníd
8. Böyle «ıdmet díne şáhán-ı selefde bir da«i
Var mı seb...at itmiş ;álemde ...aríb ü ger ba;íd
9. Kim şürút-ı báb-ı İslámıñ biri manlú... idi
Himmet-i şáhánesiyle açdı »allá... u Mecíd
10. Hep sürúşán nám-ı pákin minber-i eflákde
O...uyup nâzi didiler bu nazáñ olsun sa;íd
11. الله صانه evc-i pür-envár-ı Şulbünden yine
Bir meh-i enver civán şehzáde olmuşdur bedíd
12. Çıldı necm-i táli;ı rúşen saráy-ı ;álemi
Eyleye gehváre-i √ıf@ında perverde Mecíd
13. Şehr-i mevlúd-i nebíde meh gibi idip tulú;
Eyledi kesb-i sa;ádet ma...demi olsun sefíd
14. ¶onçe-i gülzár-ı devlet berg ü bár-ı saltanat
Bir dür-i şehvár-ı şevket oldu i√sán-ı cedíd

6 Yalnızca A'da mevcut.

9 Yalnızca A'da mevcut.

13 Yalnızca A'da mevcut.

14 Yalnızca A'da mevcut.

15. Ðamd ola kim vn-i terfinde dünyaya anıñ
Oldı i...lm-i Ðicázıñ müjde-i fetv bedd
16. bhesiz bu luþfı Ða... yümn-i ...udmı kim anıñ
Bu meserretlerle ;álem eyledi ;d üzre ;d
17. Ma...demiyle tel«-kám-ı dehr-i rn eyleyip
Virdi le#et ;áleme ...and-i mkerrerden mezd
18. Çem-i vssáddan anı vf@ eyleyip Rabb'1-;ala...
;ömr-i áhı eyleye ehzádesiyle Ða... medd
19. Didi KÁLÁYÍ anıñ terfine tárı«-i tám
Dehre revna... geldi nev-ehzádemiz ;Abdlmecd
1228

132

Tárı«-i Biná-i Çar-ı Muştafá Beg Efendi Der-İzni...

Mefá;ln / Mefá;ln / Mefá;ln / Mefá;ln
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zih ...ar-ı fera-ábád-ı nzhet-gáh-ı a;lá kim
Anıñ her bir ser-i glm«i bir necm-i fera gyá
2. N'ola zr-i felekde mi&li náyáb olsa #átında
Ki oldu tab;-ı bánísi gibi mümtáz [u] müste&ná

16 Yalnızca A'da mevcut.

17 Yalnızca A'da mevcut. virdi: virildi A (müstensih hatası)

18 Yalnızca A'da mevcut.

132 T 92, A 82b-ek1a.

3. Sezádır sáye-i sa...fı hümáya áşiyán olsa
Cenáb-ı Muştáfá Begdir sa;ádetle iden i√yá
4. ;Arús-ı gülşeni seyre bu bir künc-i Şafádır kim
Bu nev-resm ile taşvır idemez Bihzád anı Válá
5. Anıñ her revzeninde bir mübárek bád záhirdir
İláhí her açıldı...ça ...apansın díde-i a;dá
6. GümüşSuyı a...ar gúyá o zerrín arslan anzından
Müzeyyen √av>-ı zíbáda Şafá-yı bal olur peydá
7. Anı bu resm-i zíbá ile ∅a... dá'im sürúr idip
Zer-ender-zer ...umáš-ı nev-be-nevle ola zíb-árá
8. N'ola olsa bu ká«-ı bí-na@íriñ ismi »ayr-ábád
Ki cedd-i páki »ayrü'd-dín Pášádır anıñ zirá
9. Sezá la;l-i nigíne dönse bu engüşt gülşende
Ki ...onmuş pertev-i i...bál ile bir cevher-i yektá
10. Virir çeşm-i a;dúya «ıyre ol táván-ı «alkarí
Ki şáyándır aŞılsa cevherín ávíze-i ra;ná
11. »udá ol #át-ı #í-şanı da«i necl-i kirámıyla
Niçe dem ;ömr ü devletle içinde eyleye ib...â
12. Veliyü'n-ni;metim bir şákirü'l-i√sánıyım bende
N'ola tebríkini «ámem şerefle eylese inşá

13. Didi tárí«ini bu bendesi KÁLÁYÎ kim anıñ

Bu ...aŞr-ı dil-keşi bánísine meşûd ide Mevlá

1226

133

Tárí«-i ~adru'r-Rúm İmám-ı Evvel-i Şehinşáhi*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí válá imám-ı evvel-i şáh-ı mu;a@@am kim
Cenáb-ı A√med Kámil ile ismi olur mevsúm
2. Bi√amdilláh ki şimdi Şadr-ı Rúma geldi devletle
Anıñ ;ömrin mezíd itsin cihánda İzid-i çayyúm
3. N'ola bu cáh-ı váláda olursa ma@har-ı tevfí...
Kemál-i rüşdi bu ;álemde olmuşdur anıñ meczúm
4. Bu nev-tebşír ile √amd ola ∅a... şád eyleyip kevni
Hemán √ussád-ı bed-endíşedir varsa ...alan manmúm
5. N'ola ber-vech ile vaŞfında ;acz itse anıñ «ámem
Vücúhát ile med√i lev√-i fikrimde olur mersúm
6. Emín-i kenz-i ∅a... kim √áfı@-ı na@m-ı celíl oldı
Ki emr-i dıne dá'ir ;ilm-i náfi;dir olan mefhúm
7. Kümeyt-i «ámemi sürdüm anıñ ráh-ı &enásında

133 T 93, A 84b-ek1a.

* Başlık: Tárí«-i ~adru'r-Rúm İmám-ı Evvel-i Şehinşáhi: Tárí«-i ~adru'r-Rúm İmám-ı Evvel-i Şehinşáhi Cenáb-ı A√med Efendi A

- Ki bu meydanda tab-ı fârisim olma... için ma;lúm
8. »udá temdíid idip ;ömrin anıñ medd-i tabí;ile
Anı ða... var idip devletle a;dásın ide ma;dúm
9. Kemál ü rüşd ile ol mu...tedá-yı ŝehriyáridir
N'ola ehl-i dile olsa du;á-yı devleti melzúm
10. N'ola ba√r-i &enásında bu na@mım olsa yek-...atre
Du;á-yı devletinde olmuşum bir bende-i ma√kúm
11. Didi bu inŝirá√-ı Şadr ile KÁLÁYİ tárí«in
Bu ensebdir İmám A√med Efendi oldu Şadru'r-Rúm
1227

134

Çıztaşında ðací Süleymán Ananıñ Nev-biná Çeşme Tárí«idir*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. İláhí #ikrini «ayr eyle sen el-√ác Süleymánıñ
Bu cáyıñ sákini hem mütevellísidürür Vála
2. Bu dil-cú ;aynı ;atŝána yapıp şimdi li-vechilláh
Getirdi má-i cárí şöyle kim áb-ı Vayát-ásá

7 Yalnızca A'da mevcut.

8 Yalnızca A'da mevcut.

134 T 93, A 80a-ek1a.

* Başlık: Çıztaşında ðací Süleymán Ananıñ Nev-biná Çeşme
Tárí«idir: Altmış Yedi Cemá;atiñ Çıŝlasında Çeşme Tárí«i A

1 Bu cáyıñ sákini hem mütevellísidürür: Ki bu altmış yediniñ
ol mütevellísidir A

3. İçip rúv-ı vabíbulláh içün yád eyleyen anı
İde rúvın anıñ ÷a... kev&er-i cennet ile irvá
4. Didi tárí«ini KÁLÁYİ-i máhir anıñ ra;ná
Ne zíbá çeşme kim el-√ác Süleymán itdi nev i√yá
1228

135

**Tárí«-i Viládet-i Sultán Murád İbni Sultán Ma√múd
»án***

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Merkez-i ...utb-ı cihán ol şáh-ı gerdún-menzilet
Ya;ni Ma√múd »án-ı ;Adlí áfitáb-ı burc-ı dád
2. ÷a... anıñ #át-ı cihán-tábın «a#ádan vıf@ idip
İrtifá;-ı şevketin günden güne itsin ziyád
3. ÷a... bu kim şáhán içinde az gelir #átı gibi
÷ámi-i şer;-i mutahhar dáver-i pák-i;ti...âd
4. ÷a... livásın eyleyip manşúr o şáh-ı ;álemin
Tín-i ...ahr ile ola ma...húr ;adú-yı pür-;inád
5. ÷amdülilláh şimdi Şulbünden o ba√r-i ra√metiñ
Geldi bir gevher ki ...ıldı ser-be-ser dünyayı şád

135 T 93, A 109b-ek1a.

* Başlık: Tárí«-i Viládet-i Sultán Murád İbni Sultán Ma√múd »án:
başlık yok A

6. Ya;ni lutf idip »udá bir nev-civán şehzáde kim
Ma...dem-i pákiyle ;álem oldı mesrúru'l-fu'ád
 7. %úl-ı ;ömr ile mu;ammer eyleyip Alláh anı
Ba;dezín √a... niçe şehzádeyle ide ber-murád
 8. Gülşen-i cúdından i√sán itdi ∅a... bir ponçe kim
Búy-ı tebşirine nıbta itmede müşg ü zebád
 9. Báπ-ı ;álemde dıra«t-ı sáye-dár-ı #átına
Niçe böyle nev-nihál i√sán ide Rabbü'l-;ibád
 10. ∅áşılı deryá-yı Şulbi niçe gevherle »udá
Süb√a-i dür-veş cihánı zeyn ide bi'l-ıttırád
 11. Böyle tárí«e muvaffa... oldumum i...bálidir
Şa;irán-ı püşt-i güft ;acz ider piş-nihád
 12. Didi tárí«in tulú;át-ı İláhiyle REFÍ;
çondı mehd-i kevne tábán meh gibi Sultán Murád
- 1226

136

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Mihr-i evc-i saltanat ol pádişáh-ı Cem-«aşem
∅a>ret-i şáh-ı cihán sultán-ı ma√múdu'l-fu'ád

8 Yalnızca A'da mevcut.
136 A 110a.

2. ◊ámi-i şerj-i mutahhar náşır-ı dín-i ...avím
 »ayme-i çar«a anı ◊a... eylemiş gúyá ;imád
3. Cism-i kevneyniñ Mu√ammed rú√ıdır oldur vekíl
 Rú√-ı ;álem eylemiş bi'l-vásıfta Rabbi'l-;ibád
4. Rúz u şeb ;álem du;á-yı devletin itse n'ola
 Maılab-ı ...albi cihánda nása oldu ;adl ü dád
5. ~á√ib-i seyf ü emánet şáh-ı İskender-Şıfat
 Menba;-ı rüşd ü fetánet pák-díl [ü] cevher-nihád
6. Seyf ü nuşretle anı ◊a... dáimá manşúr idip
 Mülkine ∫amm eyleye fet√ eyleyip niçe bilád
7. Rişte-i ;álemde ◊a... dürr-i na@ím-i nesline
 Vire ;ömr ü devlet ile √aşre dek ◊a... imtidád
8. Cümle ;álem kendi za«m-ı tíri ile ser-be-ser
 »aylı demdir olmuş iken niçe mecrú√u'l-fu'ád
9. ◊amd ola ◊a... merhem-i ;afvın bize i√sán idip
 ;Álemiñ virdi murádın fa≥l u cúduyla cevád
10. Evc-i devlet mihr-i #átına sezádır şöyle kim
 Reşk iderdi şevketin görseydi Cemşíd ü çubád
11. ◊amdülilláh ya;ni evc-i sa;d-ı Şulbünden anıñ
 Virdi bir mehrú cüván şehzáde ber-vef...-ı murád
12. Cümleñiñ bárán-ı eşki ba√re dönmüşken hele
 Ebr-i namdan ...alb-i ;álem oldu núrıyla güşád

13. Öyle bir gevher ki taʿrír-i murád itsem eger
Vaşfına anıñ yetişmez olsa deryálar murád
14. Na...d-i vârin virseler sú...-ı cihânda ço... degil
Ma...dem-i teşrífin itdikde münádiler murád
15. Ða... virip her maṭlabın böyle murád üzre aña
Niçe şehzáde ile Alláh eyleye dünyayı şád
16. Didi KÂLÂÝÎ REFÎ;-i bendesi tárí«ini
Müjde devletle cihána geldi şehzáde Murád
- 1226

137

Viládet-i Şehzáde Sulṭán Süleymán

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Söyledi tárí«-i mevlúdın anıñ KÂLÂÝÎ kim
Müjde şehzáde Süleymán ...ondı mehd-i devlete
- 1233

138

Tárí«-i Çâðí-i İslambol Murád-záde Murád Efendi

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

137 T 94, A ek1a.

138 T 94, A 61b-ek1a.

1. Zihí #í-fa>l u ;irfán ol Murád-záde Efendi kim
Olup ...âðí-i İslambol cihán hep ber-murád oldu
2. »udá ol #át-ı válá-şána tevfi...in refí... itsin
Ki hep ;álem ...udúmıyla muráda irdi şád oldu
3. Na@ar ...ıl vezn-i tárí«imde var mı zerre no...Şánım
Bi√amdilláh ki şev...-ı ehl-i dil bile ziyád oldu
4. Bu tárí«-i tamám ile REFÍ;á eyle tebríki
Sitanbula yeñi Vákım Murád-záde Murád oldu

1221

139

**Tárí«-i Viládet-i Fátıma Sultán-ı Evvel Binti
Ma√múd »án**

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. %ulú; müjdesin idip didi KÁLÁYÍ tárí«in
çadem başdı şerefle bu cihána Fátıma Sultán

1223

140

Tárí«-i Viládet-i ~áli√a Sultán³ Binti Ma√múd »án

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün

139 T 94, A ek1a.

140 T 94, A ek1a.

³ Bu tarih beytinin başlığında müstensih hatası olarak “Fátıma Sultan” yazmaktadır, ancak bu ismin beyit içerisinde yer alan “Sáliha Sultan” olması gerektiği báriozdır.

.--- / .--- / .--- / .---

1. Bu KÁLÁYÍ REFÍ; anıñ didi tárı«-i mevlúdın
%ulú;-ı ~áliVa Sultán sa;ádetdir bu dünyáya
1226

141

Yá FeyyáZ

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Şehinşáh-ı cihán Sultán MaVmúd »án-ı ;Adlı kim
Anıñ #át-ı şeref-ba«şı emánet ola Mevláya
2. Vücúd-ı núr-ı maV>ı dehre ;aynı rúV-ı &ánıdır
N'ola olsa du;ası farZ anıñ edná vü a;láya
3. Kemál-i rüşd ile bir menba;-ı baVr-i fetánetdir
Sezádır saltanat resmin o ta;lím itse Dáráya
4. Bilir hep gevher-i yektá-yı #átı ...ıymetin şimdi
Kimiñ sú...-ı cihánda na...d-i ;a...lı oldu sermáye
5. İláhı dáimá anıñ livásın eyleyip manŞúr
Kemál-i nuŞretiñle eyle nâlib anı a;dáya
6. Mu@affer dáimá ...aydın müeyyed eyle yá Rab kim
O maVmúdu'l-fi;áliñ nâmi zînet vire tunráya
7. BiVamdilláh yine deryá-yı Şulbünden anıñ şimdi

^auhúr itdi zihí bir dürr-i şehvâr-ı şeref-máye

8. Ki ya;ní Ða... aña lutf eyleyip bir du«ter-i #i-şán
çudúmı virdi mehd-i devlete revna...la píráye

9. Saráy-ı kevni tenvír eyleyinced necm-i i...báli
~u;úd itdi Şadâ-yı vamd-i ;álem tá çüreyyáya

10. »udáyá ba;d-ezín dünyáya i...bál ü meserretle
Niçe şehzádegán teşrífini yá Rábbi ...ıl váye

11. çudúmı müjdesin gúş eyleyinced ehl-i diller hep
Du;álarla vurúf-ı ismin alıp «ámem imláya

12. Didi tárí«-i mevlúdın REFÎ; i;lán içün dehre
%ulú;-ı ~áli√a Sultán sa;ádetdir bu dünyáya

1226

142

Viládet-i Şáh Sultán

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Du;á-yı ;ömr ü devletle didi KÁLÁYÎ tárí«in
çadem başdı bu kevne müjdeler yümn ile Şáh Sultán

1227

143

Tárí«-i Şáh Sultán

142 T 95, A ek1a.

143 A 106b.

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. »idív-i ba√r ü berr Óaydar-@afer řáh-ı Ferídún-fer
Şehinşáh-ı mu;a@@am Óa¿ret-i Sultán Ma√múd »án
2. »udádan remz-i √ikmetdir anıñ ol nám-ı Ma√múdı
Ki bu vech ile memdú√ oldımın eyler anıñ i;lán
3. Anıñ rüşdine nisbetle Felátún ;aynı Bá...ıldır
Göreydi cúdını »átem olur şermende-i i√sán
4. Vücúdı sáye-i Óa...dır «iláfet aña elya...dır
Umúrında muvaffa...dır ki ehl-i dín ider i#;án
5. Zihí Şad-bárekalláh evc-i pür-envár-ı Şulbünden
Yine bir dukter-i meh-peyker i√sán eyledi Yezdán
6. Óudúm-ı sa;đını birbirine tebşír idip ;álem
Yine lutf-ı Yezdánı cihánı eyledi şádán
7. Óamusın Óa... idip gehváre-i √ıf@ında perverde
Niçe şehzádegán ile da«i mesrúr ide Süb√án
8. Anıñ her birisi tül-ı √ayát-ı dehre bádıdır
N'ola ma...demlerinden kesb iderse táze cán devrán
9. Du;á-yı ;ömr ü devletle didi KÂLÂÝİ tárı«ın
Óadem başdı bu kevne müjdeler yümn ile Şáh Sultán

Viládet-i Sulṭán Fáṭıma-ı ğaní

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Anıñ tárí«-i mevlúdın didi yümn ile KÁLÁYÍ
 %ulú; itdi saráy-ı mehd-i kevne Fáṭıma Sulṭán
 1226

Tárí«-i Viládet-i Ǿaḡret-i Fáṭıma Sulṭán-ı ğaní

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. O mihr-i burc-ı şevket pádişáh-ı #ı-kerámet kim
 Cenáb-ı Ǿaḡret-i şáh-ı cihán Sulṭán Maṽmúd »án
2. Anıñ a«lá...-ı memdúṽın ...alem taṽríre ğácizdir
 Ki olmuş ṽadd-i #átında «iláfet şánına şáyán
3. O şáh-ı heft-kışver ṽámi-i şerğ-i mutahhardır
 Be-her-ṽál ol mu@afferdir bizimdir cürm ile ğiŞyán
4. İtáğat emrine dáim anıñ ...aŞŞ ile &ábitken
 Niçe mü'min Şanır kendüyi emrinde iden no...Şán
5. İşáret ile ...urdu devletin miğmár-ı ehlulláh
 Müeyyed eyledi tá...-ı bülendin ṽaşre dek Yezdán

144 T 95, A ek1a.

145 A 107b.

6. Münevverdir cihán anca... anıñ «úrşíd-i #átıyla
İláhí pertev-i i...bálin it günden güne tábán
7. »udá dürr-i na@ím-i nesl-i pák-i ál-i ;O&mánı
Cihán durdu...ça var itsin be-√a.....-ı cámi;-i ğur'án
8. O ma√múdu'l-«ıŞáliñ yine evc-i sa;d-i Şulbünden
%ulú; itdi cihána mihr-veş bir du«ter-i #í-şán
9. Ne du«ter-i necm-i i...báli cihána sa;d-ı ekberdir
%ulú;ıyla n'ola áfá...ı tenvír eylese Süb√án
10. İşáretdir ki şeh ço... fet√-i büldánla ola merzú...
Anıñçün ibtidádan ∅a... nebát itdi aña i√sán
11. N'ola súrında ra...Şitse felekde Zühre şev... ile
Semiyy-i ∅a>ret-i Zehrâ ...udúmıyla ider cevlán
12. İláhí ma...demin «ayr u sa;ádet eyleyip dehre
Niçe şehzádelerle ;an-...aríb it ;álemi şádán
13. Bu KÂLÂYÎ REFÎ; anıñ didi tárí«-i mevlúdın
%ulú; itdi saráy-ı mehd-i kevne Fátıma Sultán

1226

146

Viládet-i Şehzáde Sultán A√med

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Matla;-ı dilden REFİ;á tondı bir tárı«-i tám
 Ma...dem-i Sultán A\med ;áleme virdi sürúr
 1229

147

Şehzáde Sultán Me\med Bin Ma\múd »án

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
 -.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Söyledi tárı«-i mevlúdın anıñ KÁLÁYİ kim
 Mevlid-i Sultán Me\med itdi kevni şádmán
 1229

148

**Eyyúbde Şáh Sultán Válidesi Rú\ı İçün Yapdını Sebíl
 Tárı«idir**

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
 Fá;ilátün / /
 Fa;lün
 ..-- / ..-- / ..-- / ..-
 -.-- / / --

1. İki tárı« aña buldum ki REFİ; áb-ı \ayát
 Ki dü-mıŞra; biribirinden olup pák nazíf
2. Mádere ...ıldı sebíl áb-ı kerem Şáh Sultán 1215

147 T 95, A ek1a.

148 T 95, A ek1b.

Mihrişáh ğadınıñ iç rúvı içün má-i laţíf
1215

149

Eyyúbde Şáh Sultán Biná Eyledini Mekteb Tárı«idir

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. O...uyan çalışır vıf@a REFÍ;îñ böyle tárı«iñ
Hezár eţfále ders içün biná bu mekteb-i zıbá
1215

150

Tárı«-i Díger

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Hezár-ı tıfl-ı nev-derse sezá bu mekteb-i zıbá
1215

151

Tárı«-i Díger

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

149 T 95, A ek1b.

150 T 95, A ek1b.

151 T 95, A ek1b.

1. Güzel nev-mekteb-i ;álí sezádır olsa ;ilm-ábád
1215

152

Saráy-ı Hümáyúnda Altıncı Çadın $\Diamond$ a>retleriniñ NıŞf-ı Nehár İsmiyle Yaptırdını Tárı«

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Ey felek senden kime idem şikáyet áh kim
Böyle imiş emr ü fermán-ı »udáy Kirdgár
2. Nev-civánken cá-m-ı mevti Şundı sá...î-i ecel
Pençe-i ...ahr u vebá dört günde itdi tármár
3. NıŞf-ı leyl idi didim tárı«ini KÁLÁYİyá
Gün gibi şám-ı zeváli gördi bu NıŞf-ı Nehár
1227

153

Saráy-ı Hümáyúnda Zerrín-Şafá

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Söyledi KÁLÁYİ anıñ fevtiniñ tárı«ini
Gitdi fániden be...âya açılıp Zerrín-Şafá
1227

154

Altıncı Çadınıñ Yine Bir Cáriyesi

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Söyledi KÁLÁYİ anıñ fevtiniñ tárí«ini
Gitdi Fírúz-ı felek ;aksine cevlán eyledi
1227

155

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Şáh-záde Øa¿ret-i Sultán Murádıñ dáyesi
Fátıma »atun ki Mevlá ...abrini ide cinán
2. Didi tárí«in anıñ men...û†la KÁLÁYİ kim
Fátıma »atuna İzid ide me'váyı mekán
1227

156

Şehzáde Sultán Murád ibni Ma√múd »án

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí cennet-mekán Sultán Murádıñ dáyesi onlu
Emín Beg kim ma...âm-ı pákini ...urb-ı İláh itdi

154 T 96.

155 T 96.

156 T 96.

2. Anıñ fevtine KÁLÁYÍ didi tárı«-i raıná kim
Emín Beg göcdi fániden be...âya ;azm-i ráh itdi
1227

157

**Taılı... »attatı Yesarı »"áce Efendiniñ Fevti
Tarı«idir**

Mefáılün / Mefáılün / Feılün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Didim tárı«ini muıcem REFÍá
Yesarı göcdi sen Şan ol efendim
1213

158

Tarı«-i Díger

Mefáılün / Mefáılün / Mefáılün / Mefáılün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Mücevher kıl ile KÁLÁYÍ fevtine didi tárı«
;İmád-ı «áne-i taılı... idi göcdi Yesarı áh
1213

159

Tarı«-i Vefát-ı Çar«acı Sürúrí Paşa*

157 T 96.

158 T 97.

159 T 97.

* Başlık: Sürúrí: “سرور” T (müstensih hatası)

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
 Fá;ilátün / /
 Fa;lün
 ..-- / ..-- / ..-- / ..-
 -.-- / / --

1. Fátiv-i báb-ı nazá çar«aci-i ehl-i cihád
 La...ab-ı páki Sürúrí ki Mu√ammed Paşa
2. ;ilm ü ;irfán ile bir kenz-i ma;árif idi ol
 Mas...at-ı re'si ∅aleb idi ki cáy-ı ;urefá
3. Rezm-i a;dáya √amiyyetle &ebát-ı ...ademi
 Bir zamán eyledi mer√úmı esír-i a;dá
4. ~oñra nefy itdi Keşan semtine naddár felek
 Oldı ...avs-i nam ile çille-keşán-ı mütta...ı ???
5. ;Á...ıbet √ükm-i ...ader eyleyip icrá √ükmin
 Ra√met-i ∅a... diyerek eyledi ;azm-i ;u...bá
6. çabr-i pákinde olup hem-demi núr-ı ímán
 Meskenin cennet-i a;lá ide anıñ Mevlá
7. Didi KÁLÁYÍ anıñ fevtine tárı«-i tám
 Kenz-i me'váya reván oldı Sürúrí Paşa

1228

160

Saráy-ı Hümáyúndan ;Ayn-ı Şem; Dáye Kerímesi*

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Ey felek hiç kimse ümmíd itmesin senden vefá
Kim benim rú√-ı revánım eylediñ benden cüdá
2. Bir nihál-i verd idim ...ırdı beni bád-ı ecel
Öaşre dek √álim bilenler anlasınlar hep baña
3. Gencligime hiç benim ra√m itmeyip aŞla felek
Nev-civánken bir devásız derde itdi mübtelá
4. Üç sene ol ;illetin hiç bulmayıp dermánını
On yedi yaşında á«ir eyledi ;azm-i be...â
5. İftirá...ına ta√ammül eylemek ...âbil degil
~abrını bá...îlere i√sán ide bár-i Hudá
6. Hem-demin ...abrinde yá Rab núr-ı ímán eyleyip
Meskenin anıñ saráy-ı cennet it yá Rabbená
7. İki ;álemde murádın vire Öayy u Zü'l-celál
Kim o...ursa rú√uma bir fáti√a idip du;á
8. Söyledi tárí«ini máder zebánından REFÎ;
;Ayn-ı Şem;im √ayf kim söndürdi áh bád-ı fená

1226

* Başlık: Saráy-ı Hümayúndan ;Ayn-ı Şem; Dáye Kerimesi: başlık
yok A
6 eyleyip: eylemeyip T (müstensih hatası)

Tárí«-i Vefát-ı Şey« tekái Çuddise Sırruhu

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
 -.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Silk-i Şa;bániden ol merd-i tarí...-i Ðalvetí
 Şey« Zekái Ða¿reti kim núr-ı çeşm-i sálikán
2. ;Árif-billáh semiy-y-i fa«r-i ;álem MuŞtafá
 Bende-i evlád-ı Ðayder ser-mu√ibb-i «ánedán
3. ;İlm ü ;irfán ile bir kenz-i ma;árif idi ol
 Ða... ma...âmın ra√metiyle ide firdevs ü cinán
4. Hep fená-ender-fená ;álemlerin seyr eyleyip
 Zikr-i hú ile be...â-billáh aña oldı ;ıyán
5. Varlının ma√v ile bunda Ða.....ı i&bát eyleyip
 Rú√-ı páki ;álem-i láhúta olmuşdur reván
6. Fir...at-i cánánına á«ir ta√ammül itmeyip
 İrci;í Vükmi irince ...urb-ı vaŞla atdı cán
7. Didi tárí«in anıñ bu bendesi KÁLÁYİ kim
 ;Azm-i ráhında Zekái oldı láhúta reván

1227

 161 T 97, A 81a.

7 ;Azm-i ráhında Zekái oldı láhúta reván: Bezm-i ;irfándan
 Zekái itdi ;azm-i lá-mekán A

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Çurb-ı bá...îde Zekáyí oldı láhúta reván

163

◊arf-i Men...û† Tárí«-i Díger*

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Hú ile ;áریف Zekái ;azm-i láhút eyledi
1227

164

Díger Tárí«-i Tám*

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Göçdi áh kámil Zekái ;azm-i ;u...bá eyledi
1227

165

162 A 81a.

163 T 98, A 81a.

* Başlık: ◊arf-i Men...û† Tárí«-i Díger: Men...û† Tárí«-i Díger A

164 T 98, A 81a.

* Başlık: Díger Tárí«-i Tám: Tárí«-i Díger A

165 T 98.

**Tárí«-i Vefát-ı Şeríf Âlîb Şeríf-i Mekke-i
Mükerreme**

Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihî ...abr-i şeríf-i kenz-i pür-envâr-ı raṣmet kim
Cenáb-ı Ḍaḡret-i Âlîb şeríf-i kaḡbe-i ḡulyá
2. Ki ol ḡát-ı mükerrem emr-i devletle Selanikde
Biraz eyyám i...âmet eylemişdi ḡizz ile válá
3. Yine ...ible-nümá-veş Mekkeye eḡná-yı ricḡatde
»udádan *irciḡí* fermánı oldı nágehán peydá
4. O memdúṽu'n-neseb ḡát-ı şerífe Hášimí içre
Civár-ı cedd-i pákinde »udá mesken ide iḡtá
5. Felekden itmesin hiç kimse ümmíd-i vefá ey dil
Ki fermán-ı ...ader ṽükmin bu gúne eyledi icrá
6. Anıñ tárí«-i fevtin söyledi KÁLÁYİ muḡcemle
Ma...âm-ı Âlîbi firdevs-i aḡlá eyleye Mevlá

1232

166

Tárí«-i Vefát-ı Yeñiçeri Anası ḡOḡmán Ana

Mefâîlün / Mefâîlün / Feḡúlün
.--- / .--- / .--

1. Münevver mer...ad-i ;O&mán Apa kim
»udá rúv-ı şerífin ide şádán
2. Yeñiçeri anası iken ol #át
ça&á-i ...udreti seyr eyle bir yan
3. Şitáb ile gidip bir şeb Varí...a
Görüp bir cánı áteş içre giryán
4. TaVammül itmeyip ímánı ol dem
»alášıyçün anı kendi atıp cán
5. Cidár inip civár-ı Ða.....a irdi
İláhí rúvın it cennetde iskán
6. Didi tárí«ini KÁLÁYÍ anıñ
Şehiden göçdi bu fániden ;O&mán

1221

167

Tárí«-i Vefát-ı Şey«-i Tekye-i Çayla..._

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Şey«-i ;an...â-yı reşádet tekye-i çálák?? kim
çâf-ı ...udsí-i Va...î...at láne olmuşdı aña
2. çısmet naVnu ...asemnâ dânesin tekmíl idip
Ðášıl-ı ;ömrin Şavurđı ŞarŞar-ı bád-ı fená

3. Nár-ı ;aş... olmuşdı dünyáda semender-veş yeri
Bán-ı firdevs eyleye ...abrin anıñ Bári »udá
4. tıkr-i Ða...da varlınının ma√v ile i&bát eyleyip
İrci;í emri yolunda eyledi cânın fedá
5. Fevtiniñ tárı«ini men...û† ile didi REFÍ;
İrdi núr-ı vaşl-ı Ða...la aşlına Şey« MuŞtafá
1220

168

%onancılarda Menzilci Derviş Ðüseyiniñ Vefátı Tárı«idir*

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Fey>-i √ubb-i ál ile táç-ı fenáyı terk idip
Silk-i Bektáşíde yá hú ser-mu√ibb-i «ánedán
2. Üsküdár menzilocisiydi gerçi @áhirde velí
Menzil-i vaşla erenlerden biridir bí-gümán
3. Námdaşı ál-i Ðayder kim Ðüseyin-i bá-Şafá
Mas...a†-ı re'si Girid olmuş ki cáy-ı ;aşı...ân
4. Ráh-ı ru«Şatda bile dizgin gererken nefsine
Esb-i cána itdi bu menzilde ir«á-i ;inán

168 T 99, A 37a.

* Başlık: %onancılarda Menzilci Derviş Ðüseyiniñ Vefátı
Tárı«idir: %onancılarda Menzilci Derviş Ðüseyiniñ A

5. *İrci;í* fermánı kim in;ám olunca kendüye
Na...d-i ;ömri ücretin Şaçıp bu ráha atdı cán
6. Sırr-ı va√det ile KÁLÁYÍ didi tárí«ini
Menzili Derviş Öüseyniñ oldı gülzár-ı cinán
1219

169

Tárí«-i Vefát-ı Pâzi Uzun Öasan Ana Der-~ofya*

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Mer...ad-i Uzun Öasan Ana re'ís-i pâziyán
Ravza-i pákinde ímán ola anıñ hem-demi
2. Rúşen itmişken o núr-ı ma...demiyle ~ofyayı
Ra√met-i Öa.....a gidip terk itdi fání ;álemi
3. Çuvvet-i bázú-yı ímán ile eylerdi Şavaş
Çekse de tıpına ...arşu ejder-i a;dá demi
4. Varını «ayráta Şarf eylerdi dá'im ol dilír
Öa... budur her yaraya olma... dilerdi merhemi
5. Bá-«uŞúŞ ol yaptı bu Bálí Efendi Tekyesin
Rú√ını şád itdi el-√a... ol ma;árif ma√remi
6. Bir du;á ile didi tárí«ini anıñ REFÍ;

169 T 99, A 56a.

* Başlık: Tárí«-i Vefát-ı Pâzi Uzun Öasan Ana Der-~ofya: Tárí«-i Pâzi Uzun Öasan Ana Der-~ofya A

Göçdi áh Uzun Ðasan merd-i cihádıñ Rüstemi

1218

170

Tárí«-i Vefát-ı Naşúví-záde Faẓlulláh Efendi

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Naşúví-záde Faẓlulláh Efendi şey«-i kámil kim
Kemál-i faẓl u ;irfáñı müsellem idi dünyáda
2. Cihánda pertev-i feyẓ ile ol mihr-i √a...î...at kim
%arí...-i Ðalvetíde geçmiş idi post-ı irşáda
3. REFÍ;á cevherí tárí«idir kim göçdi fániden
Naşúví-záde faẓl-ı Ða.....ı görsün bezm-i ;u...báda

1218

171

Tárí«-i Vefát-ı ;Ömer Beg*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Cenáb-ı necl-i Bú Bekr Paşa ;Ömer Beg kim
İde Mevlá anı Fárú... ile cennetde hem-sáye
2. Ki Şadr-ı Anatólıdan cihánda munfaşıl iken

170 T 100, A 62a.

171 T 100, A 3a.

* Başlık: Tárí«-i Vefát-ı ;Ömer Beg: başlık yok A

O ;azm-i cáh-ı ...urb-ı Ða... idip ba...madı hem páye

3. Çoyup ol máderin fir...atde buldı válidin gerçi
»udá eşfa...dır anlardan ne çáre Vúkm-i Mevláya
4. İláhí faẓl u luţfuñla ...uşúrın ;afv idip anıñ
çuşúr-ı báp-ı firdevs içre geçsin Şadr-ı a;láya
5. REFÍ;á geldi bir tárí«-i narrá fevtine anıñ
Ebú Bekre refí... olsun ;Ömer Beg göçdi me'váya

1217

172

**%arí...-i Mevleviyyeden ;Árif Dedenin Tárí«-i
Vefátıdır**

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Sálik-i ráh-ı »udá ol Ðaẓret-i ;Árif Dede
Kim ma...âmın #ikr-i Ða...la ...urb-ı Yezdán eyledi
2. Ol kemál-i zúhd ile bir ;árif-billáh idi
;Aş...-ı Ða...la árzú-yı vaşl-ı cánán eyledi
3. Aldı ;izzetle anı paşa-yı raVmet yanına
RúV-ı pák-i A\medi «ayr ile şádán eyledi
4. Ráh-ı áb-ı cámi;i ta;mír idip Ða... yolına

3 Yalnızca A'da mevcut.

4 Yalnızca A'da mevcut.

172 T 100.

Varını beşleyip Şarf-ı firáván eyledi

5. ;Á...ibet Vükm-i ...aderle *irci;í* emri irip
Murı-ı rúvı ;álem-i báláya cevlán eyledi

6. Söyledi KÁLÁYİ anıñ fevtiniñ tárí«ini
Hú diyü ;Árif Dede láhútı seyrán eyledi

1228

173

**%op...apuda Amed Paşa Mektebi »wácesi ve Bayram Paşa
Tekyesi Şey«i Óáfı@ MuŞtafá Efendiniñ Tárí«-i Vefátıdır**

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. »wáce-i ;ilm-i ledünni mekteb-i ;irfánda kim
Óažret-i Şey« MuŞtafá ol Váfı@-ı kenz-i »udá

2. ;ilm ü ;irfán ile bir baVr-i ma;árif idi ol
Árzú-yı vaŞl-ı Óa...la ...ıldı terk-i másivá

3. Çısmet naVnu ...asemná dânesin tekmíl idip
ÓáŞıl-ı ;ömrin Şavurđı ŞarŞar-ı bád-ı vebá

4. Varlının maVv ile bunda Óa.....ı i&bát eyleyip
İrci;í emri gelince oldı Çur'án reh-nümá

5. Hem-demin ...abrinde yá Rab núr-ı ímán eyleyip
Meskenin anıñ saráy-ı cennet it yá Rabbená

6. Cevheri tári«ini vıf@ it anıñ KÁLÁYiden
;Azm-i me'vá ...ıldı yá Hú diyü ¢áfı@ MuŞtafá
1227

174

Tári«-i Vefát*

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zihí ol kenz-i ;iffet zevce-i Fa«rí Efendi kim
Zübeyde »anım ol fa«rü'n-nisá bir gevher-i ná-yáb
2. Ki Şundi cá-m-ı mevti aña sá...î-i ...ader Vayfá
İláhí kev&er-i cennetle rúvın eyle sen şádáb
3. Ne deñlü áb u táb ile yegáne olsa bir cevher
Felek bir gün ider #átın anıñ «ák ile isti;áb
4. O...ı bir fátıva ;ibretle ba...ıp benden ágáh ol
Ki bu ;álem baña ;ayniyle oldı bir «ayál-i «"áb
5. ¢oyup nár-ı firá... u namda cáyı zír-i «ák oldı
Ma...âmın núr-ı ímán ile Alláh eyleye pür-táb
6. O...uyup rúvına ravmet didi KÁLÁYİ tári«iñ
Zübeyde »anıma dár-ı selámlı luţf ide Vehháb
1223

174 T 101, A 43a.

* Başlık: Tári«-i Vefát: başlık yok A
6 tári«iñ: tári«in A

Tárí«-i Vefát-ı Süleymán Ana Yeñiçeri Anası

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Na@ar ...ıl çeşm-i ;ibretle eyá zá'ir olan i«ván
 ~a...ın aldanma bir...aç gün gülerse yüzüne devrán
2. [ıdáyı mır ider á«ir anıñ cismin felek bir gün
 Süleymán olsa da ;álemde ;izz ü cáh ile insán
3. Felekden itmesin aşla vefá ümídini kimse
 Ki almadan cihándan kámın eyler «ák ile yeksán
4. Yeñiçeri analı...la nazádan eyleyip ;avdet
 Tekeli ...aşrı içre iki gün anca... olup mihmán
5. Üçünci gün irişdi *irci;í* fermánı SübVanıñ
 »udá rúV-ı şerífin raVmetiyle eylesin şádán
6. Aña cennetde envá;-i ni;amla idip ikrámı
 Kemál-i lutfı ile seyyiátın ;afv ide raVmán
7. Anıñ tárí«-i fevtin didi hátif hep du;álarla
 Süleymánıñ ma...âmın cennet-i a;ılá ...ıla Yezdán

1223

Tárí«-i Vefát-ı İzni...ı Muştafá Beg-záde ;Alışán Beg

175 T 101, A 77a.

176 T 102, A 62a.

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. İlâhî MuŞtafâ Beg ...uluna ...ıl Şabrını i√sân
Ki virmişdiñ felekde aña gúyá bir meh-i tábán
2. ≤iyá-ba«ş-ı cihán iken irip tár-ı ecel şimdi
Şeb-i fir...atde nár-ı √asret ile eyledik súzán
3. Dıra«t-ı ;ömrünüñ bir nev-niháli iken ;álemde
Şitá içre açıp gúyá bahárın gül gibi «andán
4. Aña nev-rúz-ı Şı√√at irmeden bád-ı «azán-ásá
Ya...ıp berd-i ecel √ayfá ki itdi «ák ile yeksán
5. Dedesi nesl-i ∆ayrü'd-dín Páşádan ki ;O&mán Beg
Yon-iken bunda √asret gitdi ∆a...dan bu imiş fermán
6. O nevrete fidánım üç yaşında nev-civán iken
Murádım noncesin açılmadan ...ırdı benim devrán
7. »udáyá çünki aldıñ ...ıl şefí;im rúz-ı ma√şerde
İdip hem cümleniñ ...abrinde yá Rab hem-demin ímán
8. Zebán-ı vâlidenden söyledi KÁLÂYİ tárí«in
;Alışán Beg idip ;azm-i cinán ...ıldı beni giryán

1224

177

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün

-.-- /-.- /-.- /-.-

1. Ey felek hiç kimse ümmid itmesin senden vefá
;Â...ıbet ol nev-cüvándan beni itdiñ cüdá
2. Núr-ı ;ayn-ı Şey« tekáidir ki ma«dúm-zádesi
Kim anıñ şev...ıyla ...albe virmiş idi nev-»iyá
3. Ol nihál-i verdi ...ırdı ŞarŞar-ı bád-ı ecel
Eyleye Şabrını i\śán anlara Bárí »udá
4. Válide áteşle söyler bir yanı... tárí« kim
Göçdi bu fániden İbráhím áh u \asretá

1226

ΠΑΖΕΛΙΥΥΆΤ

Bá-Varfü'l-elíf*

1

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Yá Rab elṭáfiñ ile namdan rehâ göster baña
Ráh-ı ma...Şúdum bilir bir reh-nümâ göster baña
2. Çalmışım tár-ı şeb-i Vayretde yo...dur yáverim
Pertev-i ;aş...ıñla dilden bir >iyâ göster baña
3. Sırr-ı ;aş...ıñla virip mir'ât-i ...albe incilâ
Rúy-ı maṭlúbum îlâhî rúşená göster baña
4. Dá'-i ðenbe mübtelâyım yo... «alâŞa ...udretim
Merhem-i ;afvıñ ile yá Rab devâ göster baña
5. Múy-ı lüknetden maŞún idip zebân-ı «ámemi
Øüsn-i tertíb üzre dívánım şehâ göster baña
6. ;Aş... ile yár olalı nefsim baña bígánedir
Áşiná-yı Va>retiñden áşiná göster baña
7. Çoma yá Rab vâdi-i Vayretde KÁLÁYÍ ...uluñ
Luṭf u tevfi...ıñ şehâ ŞubV u mesâ göster baña

* Başlık: Bá-Varfü'l-elíf: M
1 T 104, M 39b.

2

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. La;l-i gül-náriñ seniñ kim derd ü hem emdir baña
Her nigáh-ı iltifátıñ za√m u merhemdir baña
2. Gáh fir...atden peyámı gáh vuşlatdan virir
Nuť...-ı pákiñ ol sebebden şehd ü hem semdir baña
3. Yár ile hem-Şo√bet iken giryeler itsem n'ola
Fir...ati fikriyle vuşlat súr u mátemdir baña
4. Nice cevır itmekle dil senden feránat eyleye
Ey cefá-cú mihr ü ;aş...ıñ cándan a...demdir baña
5. Fikr-i «aťtıñla şeb-i √ayretde olsamda zebún
Kákülüñ sevdası serde baş...a ;álemdir baña
6. Bende-i ál-i ;abáyım zü'l-fe...âr-ı kilık ile
Ser-be-ser i...lím-i ma;ná hep müsellemdir baña
7. ¶am degil başımdan aşsa mevc-i deryá-yı #ünúb
Kendi nefsimden REFÍ;á Rabbim er√amdir baña

3

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

2 T 104, M 39b.

3 T 105, A 95a, M 40a.

1. Bu hevâdan gelmez ise Şufiyâ Şafvet saña
Ol hilâl-ebrûyî rü'yet olamaz ...ısmet saña
2. Ekl ü şürbe nam yimezdik ey esîr-i nefis-i şúm
»^wân-ı vuşlatdan geleydi cüz'i bir le#et saña
3. Niçe bir terk eylemezsiñ ten-perestî cámesin
Siretiñ insán ise lâzım mı bu Şúret saña
4. Da;vi-i hestíyle bir ferdi ...omazsıñ cennete
Varsa zâhid virdiler temlíkine Vüccet saña
5. Ey döken na...d-i sirişki dídeden her rúz u şeb
Sú...-ı ;aşk içre budur sermáye-i vuşlat saña
6. Bu şitáb ile aya...dan bári núş it cá-m-ı ;aş...
Ey göñül fevt itme elvirmiş iken fırŞat saña
7. Kárin altun eyler idi yek-na@arda ey REFÍ;
Áh kim bir kez ;azíziñ eylese ranbet saña

4

Fá;ilátün / Fâ;ilátün / Fâ;ilátün / Fâ;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. ~ad-şeb-i tár-ı elemdir her dem-i fir...at baña
Pertev-i Vüsnüñ bedíd it ey ...amer-tal;at baña

7 ranbet: himmet A
4 T 105, A 102a, M 40b.

2. Fikr-i zülfüñle bu şeb nuṭ... itmedim tá-Şubṽa dek
Virmedi bir dem «ayál-i Şoṽbetiñ nevbet baña
3. ~ubṽ-ı vaŞl-ı Şádı...ıñla tábdár it bezmimi
Áfitábım sensiz ;álem «áne-i @ulmet baña
4. Künc-i tár-ı namda ...urdum «ayme-i áhım bu şeb
Şem;-i ;aş...ıñla «ayáliñ virdi bir Şúret baña
5. Çille-i cevriñ ne mümkin çekmesi ey ...aşı yá
Virmeseydi Rüstem-i ;aş...ıñ eger nayret baña
6. Kenz-i ;aş...ım ...adrimi bilmez cihánda her güzel
Ehl-i dil dilber gerek kim eylesin ranbet baña
7. Ásitáníñda ...ul olma... gibi sen şáhıñ REFÍ;
Olmadı ;álemde híc sermáye-i devlet baña

5

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Göñül devr içre bir mihr ü civán ister mi ister ya
Anıñla necm-i ba«tım i...tırán ister mi ister ya
2. Yüzi şems-i ma;áریف ;aynıdır ki fenn-i işrá...ı
Kitáb-ı ṽüsnini şerṽ ü beyán ister mi ister ya
3. Kemend-i kákül elde «ışm u kın-álúde geldikçe

6 kenz-i maṽṽ-ı A
 5 T 106, A 103a, M 40b.

Göñül cellád-ı namzeñden amán ister mi ister ya

4. On üçde şöyle bir máh oldıñın i&bát içün ey dil
Hilál-ebrúları ...ulda nişán ister mi ister ya
5. N'ola biñ cán ile teşne olursam la;l-i cánána
Dil-i mürde Vayát-ı cávidán ister mi ister ya
6. Ne deñlü seng-dil olsa ta;accüb ...ılma cánanı
Ki tın-i áh-ı ser-tízim fesán ister mi ister ya
7. Ten-i >a;f ile músi...âra dönsemde finân ile
Hümá-pervázım anca... üstü«^wán ister mi ister ya
8. Dem-i vuşlatda devr itse n'ola dúd-ı kebúd-ı áh
Zemín-i náz u işve ásumán ister mi ister ya
9. Seniñ bu ma;ni-i sırr-ı deháníñ keşfine anca...
REFÍ;-i pür-hüner-veş nüktedán ister mi ister ya

¶azel-i Bá-√arfü'l-bá

6

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün Fa;lün
..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.- / / --

1. Ádet-i merd-i Hudá meslek-i pírándır edeb
Ser-i a«lá...-ı Vásen cümleye sultándır edeb

7 finân ile: finânımdan A
6 T 106, M 42b.

2. Ehl-i dil ...addine zíbá yaraşır «il;atdır
Cánib-i Ða...dan ;atá kále-i ;irfándır edeb
3. Máni;-i rız... olur insána diyü terk itme
Bádi-i fey>-i »udá her dile cesbándır edeb
4. Dildeki şerm ü √ayáya n'ola olsa şáhid
Mü'miniñ da;vi-i ;irfánına bürhándır edeb
5. Nefsini Şabr ile te'díb idegör KÁLÂYÍ
Ðaşılı de'b-i √ayá şíme-i insándır edeb

7

¶azel-i Na@ire Sürúrí*

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Çadr-i zülfüñ bulma... için terk-i «^wáb itdim bu şeb
Eyledim i√yá dili «aylı &eváb itdim bu şeb
2. Ders-i jaş...ı ezber itdirmek için tıfl-ı dile
Gáh pış ü gáhice pes in...ıláb itdim bu şeb
3. ~a...lasın isterse kendiñ @ulmete áb-ı √ayát
Ben yed-i cánáneden núş-ı şaráb itdim bu şeb
4. ~ıfr-ı «áliñ şöyle kim anı iderdim ben «ayál

7 T 106, A 94b, M 42b.

* Başlık: ¶azel-i Na@ire Sürúrí: ¶azel-i KÁLÂYÍ Na@ire A
3 kendiñ: kendin A

Gelmedi mízána táli; ço... Visáb itdim bu şeb

5. Táb-ı ;aş... u gül-ru«uñ yadıyla eşk-i ter döküp
Cám-ı inbí... ile ta...fır-i gül-áb itdim bu şeb
6. Mácerá-yı eşk-i Vasret na...l idip tá-be-sever
Öikmetü'l-;ayna na@íre bir kitáb itdim bu şeb
7. Mú-miyánında anıñ kendim idip fikr-i da...î...
Çar«-ı gerdúnı serimde ásiyáb itdim bu şeb
8. Şev...-i ;aks-i rúyı ile ...addini seyr eyleyip
Sím-serve ...arşu gúyá máhtáb itdim bu şeb
9. ^aulmet-i namda iken bu şeb-çerán olsun göñül
Kim o şú«ı bezme şem;-i şu;le-táb itdim bu şeb
10. Cáy-ı tan@íri ...osun diyü Sürúrí pür-hüner
»aylı payretle REFÍ;á pıç ü táb itdim bu şeb

¶azel-i Bá-√arfü't-tá

8

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün Fa;lün
..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.- / / --

1. Dáne-i «áline aldanma o Şayyádı gözet
Düşmesin dámına murı-ı dil-i ázádı gözet

10 tan@íri: tan@íre A (müstensih hatası)
8 T 107, A 106a, M 44b.

2. Reh-i ma...Şúdiña ir bir nefes-i páki bulup
Fülk-i dil düşmeden emvác-ı nama bádı gözet
3. Kesmeyip ða...dan ümíd iste murádiñ her şeb
~ub√-dem ...albe olan feyẓ-i »udá-dádı gözet
4. Niçe demdir ser-i kúyuñ tolanır zár u zebún
Pek naríbiñdir efendi dil-i ná-şadı gözet
5. Rız...-ı ma...súme ...aná;at bize besdir Şúfí
çayd-ı rúzí ile sen yapıdınıñ irádı gözet
6. Secde-i sehv ile fásid ;amel olur mı tamám
Záhídá ;ucb u riyádan gelen ifsádı gözet
7. İtme ümíd-i meded kimseden ;álemde REFÍ;
Reh-i maṭlabda »udádan olan imdádı gözet

9

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Dilá zár itme dildárıñ dil-ázárındadır √ikmet
Ki zírá kále-i ;aş...ıñ bu bázárındadır √ikmet
2. Gel ey sá...î-i bezm-ará yine Şun báde-i √amrá
Bu cá-m-ı neş'eniñ zírá ki tekrárındadır √ikmet

6 olur mı tamám: olmaz itmám A
 9 T 107, A 103b, M 44b.

3. %olanıp kúyını her şeb o máha i...tirán it kim
Felekde ço...dur a«ter lík seyyárındadır Vîkmet
4. İdip taşvîr-i Vüsn-i yâri ey Bihzâd «atâ itme
Ki ol tûfî-zebânıñ şekl-i güftárındadır Vîkmet
5. Kim alır destine sermest olur eş;âr-ı renginim
REFÎ;â var ise tab;-ı güher-bârındadır Vîkmet

10

Mef;úlü / Mefâ;îlü / Mefâ;îlü / Fe;ülün
--. / .--. / .--. / .--

1. Bir ...albe ki açılrsa eger bâb-ı muVabbet
Hep hem-demi anıñ olur erbâb-ı muVabbet
2. Dil «ânesini pâk ider ol çirk-i elemden
Gözden feyeẓân eyleyen ol âb-ı muVabbet
3. Elbette ...omaz ;âş1...1 şeb-târ-ı nam içre
Bir dilde tulú; eylese mehtâb-ı muVabbet
4. ;Aş... ehline Şor ...adrini ol gevheriñ ey dil
Zâhid ne bilir niydügin âdâb-ı muVabbet
5. Ço... dem ki gönül teşne-i ;aş... idi REFÎ;â
Damd ola ki oldu yine nar...-âb-ı muVabbet

¶azel-i Bá-√arfü'l-cím

11

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Saña záhíd dimez kimse her ef;ál-i gerekden geç
Eger ða..... ise ma...Şúduñ o nefis-i engerekden geç
2. ~a...ın mıǵrab-ı ta;ınıñ tel ...ırrar şeştár-ı ;álemde
Bozu... sáz-ı derúnın perdesin bulduñsa şekden geç
3. Zer-i «áliŞ-;ayár oldum dime záhír iken ...albiñ
çızılıñ áşikár eyler hele bir kez me√ekkden geç
4. Ma...âmın ásumán eyler ;aláyı...dan olan ;arí
;Ulüvv ister iseñ mánend-i ;Ísí mámelekden geç
5. İkilik perdesin ref; it «abír ol sırr-ı va√detden
UŞúl-i Şúfiyán ister iseñ záhíd düyekden geç
6. »ayál-i şev...-i ru«sarıñla mehtáb eylesin ;aşı...
Gel ey núr-ı baŞar bir sá√il-i ba√r-i Bebekden geç
7. Eger kendim bilem dirseñ bu mezra;-gehde KÁLÁYÍ
Tefekkür eyleyip Váliñ da...î...-ásá elekden geç

¶azel-i Bá-√arfü'l-dál

11 T108, M 46b.

7 bilem: bilmem T (müstensih hatası)

12

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün

Fá;ilátün

Fa;lün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

-.-- / / --

1. Bizi başdırma gibi rúze-i hicr itdi ...adíd
Mey-i la;liñ ile tertíb idelim geldi çü ;íd
2. Defterin mühre-i tevbeyle beyá> itmiş iken
Yine bir nev-«at ile itmede záhíd tesvíd
3. N'ola zülfine mu...ârin görünürse ebrú
Elbet a«şama ...aríb oldu hilál olma bedíd
4. Vaşla dâl oldu nigeş far...ına ol çín-i cebín
Muşvaf-ı vüsnine ba... anda da var va;d-i va;íd
5. Zír-i zülfinde ...oyup rúyını mavcúb oldu
Sünbülídir ki hava anda görünmez «úrşíd
6. Gúyiyá «att-ı şeríf ile olundu ib...â
Cáh-ı vüsnüñ n'ola olduysa berátı tecdíđ
7. MaVrec-i ;aynı arar ;aynı çı...ınca Şúfí
Bükülüp hemze gibi üstine itmiş teşdíđ
8. Saña bu gúne edá dád-ı Hudá oldu REFÍ;
Dimesinler anı kim ;ábite itdim ta...líd

13

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Ben şükúfiyem ki göñlüm bir gül-i a\merdedir
;Andelíbiñ dersi zírâ cámi;-i ezherdedir
2. Báñ-ı dehriñ var mı hiç bir berg-i sebzin al diyen
Biz hezárın görmüşüz ki gözleri hep verdedir
3. Biz vücúhát içre bir vech itdik anca... i«tiyár
Áyet-i Vüsni anıñ hep dá'imá ezberdedir
4. Biñ gün áh itsem Vicáb-ı vaşlı ref; itmez yine
Her günáhım gúyiyá çeşm-i dile bir perdedir
5. Bendedir bir şáha dil gözler çerán-ı vuşlatı
Enderún-ı sinede tá tıfıldan perverdedir
6. Şimdi zár-ı murı-ı dil gülzár-ı ;álemde REFÍ;
Verd-i ál-i ponçe-i evlád-ı peynamberdedir

14

Mefá;ilün / Mefá;ilün / Mefá;ilün / Mefá;ilün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Ne dem kim merdüm-i çeşmim nigáhıñla bilişmişdir
O gündendir ki dil çengál-ı zülfine alışmışdır

13 T 109, A 101b, M 52b.

14 T 109, A 102a, M 52b.

2. »ayál-i ...addiñ içün birbirine girdi müjgánım
Çı...ıp aralarından eşk-i «úńınım sevişmişdir
3. Unutdı rúze-i hicriñ ile çekdiklerin cümle
O şeb kim hilál-i ;íd-ı vaşlıña irişmişdir
4. Yine bir ;u...de-i dil kim ra...îbe ...arşu meclisde
%utup zülfi telin ;ášı...la cánán hep ...arışmışdır
5. REFÍ;á «^wán-ı vaşlıyçün bu şeb kúyında gör yáriñ
Ra...îb-i seg-menişler birbiriyle pek itişmişdir

15

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Áfitábım ger felekde olmasa anyáre yár
^aulmet-i nam eylemezdi ...alb-i pür-efkáre kár
2. Sa;y ile mümkün degil vaşlı düşeşdir n'eyleyim
Gelmedi bázı-i ;aş... içre dil-i bízare zár
3. Ra√m iderdi bendeye elbette cánánım benim
Áh kim ol şáha √álim itmesem iş;áre ;ár
4. Mihr-i rúyın seyr içün ol çár-ebrú dilberiñ
~ub√-dem olma...da çeşm-i ;ášı...-ı bıçáre çár
5. ♦av≥-ı dil şol rütbe tolmun girye-i √asretle kim
Eşk-i çeşmim devr-i dá'im a...mada fevváre-vár

6. Fet√-i kenz-i maṭlabım mümkindi sa;ıy ile REFİ;
Olmasa √ayfá o nefis-i káfir-i emmáre már

16

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Söyledirsen bülbul-i dil gül-;i#árın gösterir
Ger Şorarsañ ;aşıl...ın ol gül hezárın gösterir
2. Míve-i √üsnüñ taleb itdim tebessüm itdi yár
Her nihál-i mü&mire evvel bahárın gösterir
3. ~anma a«terdir felekde zeyn olup lem;án iden
İ√tirá...-ı nár-ı dildir kim şerárın gösterir
4. %arf-ı ebrúda görüp múlar gel itme ...îl u ...âl
Kim @uhúr-ı leşker-i «aıdır nubárın gösterir
5. ^annım oldur síne-i dildáre yol bulmuş ;adú
Ba...arım zírâ ra...îbiñ bergüzárın gösterir
6. Ra√m ide şáyed diyü gördükçe dildárın REFİ;
Dest-i namdan síne-i pür-şer√a dárın gösterir

17

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

16 T 110, A 105a, M 53a.
1 söyledirsen: söyledirseñ A
17 T 110, M 53b.

1. Reng-i rúyına müşábih verd-i zíbá elde bir
Yásemen dirsén sezádır yo«sa Şavbá elde bir
2. Hep bu sevdádan para≥ zencír-i zülfüñ ...aydıdır
Yo«sa dil mánend-i Mecnún geşt-i Şavrá elde bir
3. ~ıfr-ı Váliñ yüzde birin dirsem anı ço... mıdır
~ad-Vísáb itseñ bulınmaz no...ta-ásá elde bir
4. Destimiz irmezse na...d-i vaŞlıña ol meh-veşin
Dide-i terde «ayáli dilde Vülyá elde bir
5. Hep kelámıñ Şıd...a taťbí... itmedir anca... hüner
Mihr-veş nám ile ;álem itmek im>á elde bir
6. Şáhid ister ki kelámıñ ide i&bát-ı kemál
Bí-delíl ;álemde zírá itme da;vá elde bir
7. Neş'e-i Şavbá olursa ço... mıdır na@mımda kim
Fikr-i la;liyle o şú«ın «áme zírá elde bir
8. Yüz temášá eylesek de dest-i gerdúnda REFÍ;
Sübva-i Şaddan nişán ol dürr-i yektá elde bir

¶azel-i Bá-√arfü'z-zá

18

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. MuŞvaf-ı Vüsnüñde núrdan nayrı áyet bilmeyiz

Zülfüñe ve'l-Leyl o...ur var mı ...ırá'at bilmeyiz

2. Fenn-i ;aş...ı eyleriz hep kendimizden ictihád
Şöyle kim Ferhád u Mecnúndan riváyet bilmeyiz
3. tû-fünún-ı ;ilm-i ;aş...ız namzedir üstádımız
Súkte-i nár-ı namız gerçi ;imáret bilmeyiz
4. Her ne deñlü ;aş... ile pür-dán olursa sínemiz
[amze-i cân-súz-ı dilberden şikáyet bilmeyiz
5. Ádemi Vayretde ...or her ...atre-i emvác-ı ;aş...
Đaşılı bu baVre biz nar...dan selámet bilmeyiz
6. Máddesi sevdá olinca hep cünúndur Şúreti
Hey'et-i mecmú;a-i ;aş... içre náyet bilmeyiz
7. Ráhımız unrarsa da şeyb ü firáz-ı miVnete
Hiç bu menzil-gehden aŞla biz nedámet bilmeyiz
8. Tekye-i ;aş... içre anca... bir du;á-gúlardanız
Mülk-i dil bir şáha va...f itdik feránat bilmeyiz
9. Ger olinca zühd ü ;aş... elbet tecellí herkese
Seng-i ta;n-ı Vásidíde bir ...abaVát bilmeyiz
10. ~u gibi ;aşlı... yolına na...d-i eşkin dökse de
Merdüm-i çeşmimden anı biz sefáhet bilmeyiz
11. Murı-veş uçsañda dá'im bu hevá-yı ;ucb ile
Senden ey záhíd yine anı kerámet bilmeyiz

12. Kále-i na@mım REFÍ;á düzd-i namdan vıf@ için
Zülfe...âr-ı «ámeden payrı bir álet bilmeyiz

19

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Lev'-i dilde dán-ı ;aş... olsa n'ola eşkálımız
Niyyet-i vaşlıñda hep şekl-i fera'vdır fálımız
2. Ben tarí...-i ;aş...ı bir ferde su'ál itmem şehá
No...ta-i sırr-ı lebiñde var nice a...válımız
3. Nuşrete dá«il olurdı táli;-i Şa;dım benim
Mümtezic olsaydı câná ger seniñle bálımız
4. Gördüm ol şáhıñ bu gün cüz'íce «att-ı li'yesin
Şekl-i li'vyándan görindi kevkeb-i i...bálımız
5. Çâf-ı ;álem içre bir ;an...â-yı ;aş...ız n'eyleyim
Seng-i namdan olmasa işkeste perr ü bálımız
6. Eşk-i vasretle dem-á-dem vumrete meyl eyleyip
İki ba'v-r-i «úna döndi díde-i seyyálımız
7. Meşveret eyler yine gelmiş REFÍ;á bir yire
İctimá;-ı zevc-i ebrúdan bu ...ıl u ...âlimiz

20

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün

19 T 111, A 98a, M 56a.

20 T 111, A 102b, M 56a.

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Múnis ;ášı...dır ol áhú-yı nıgeh dâm istemez
Bezme teşríf itmege hiç saıy u i...dâm istemez
2. Súdî-i «atııyla başımda işáret var iken
Daıvi-i ;aş...ıñ dilá ol şáha i;lám istemez
3. Pür-;ara...dır ı>tıráb-ı ;aş... ile dá'im göñül
Olsa da yár ile hem-«alvet o √ammám istemez
4. Ba...ma bel bel Şar belin evvel dem-i vuşlatda kim
Bunda ey dil ...ıl ...adar hiç fikr-i encám istemez
5. Sá...iyá zehr-i sitemle pür iken míná-yı dil
Bezm-i meyde senden ;ášı... hiç tehí cám istemez
6. Fülk-i dil buldurmuş iken mevc-i «ayretde Şuyın
Çulzüm-i ;álemde KÁLÁYÍ hic eyyám istemez

¶azel-i Bá-√arfü'-şín

21

Mefá;ilün / Mefá;ilün / Mefá;ilün / Mefá;ilün
.--- / .--- / .--- / .---

5 Sá...iyá zehr-i sitemle bir iken: Yine hep zehr-i sitemle
toldı bu A // senden ;ášı... hiç: sá...iyá ;ášı... tehí A

6 Fülk-i dil buldurmuş iken mevc-i «ayretde Şuyın: Mevc-i
«ayretde Şuyın buldurmuş iken fülk-i dil A

1. Bu şeb ol nonce açılmış ra...îbe keşf-i ráz itmiş
~orunca sırr-ı la;linden çekinmiş i«tiráz itmiş
2. Çalem vaŞf-ı miyánında ser-i mú ...îl u ...âl itmez
Velí ba√&-i ...adinde ço... sözi tûl-i tıráz itmiş
3. ;Arús-ı ma;niye cesbán gelince cáme-i elfá@
Çumáš-ı táze-ma>múnı ...alem ...at ...at cihaz itmiş
4. Benim bu ;aş...-ı dil-súzum √a...í...at bilmeyip záhíd
;Alá...am bí-...aríne yäre isnád-ı mecáz itmiş
5. ~onutdı «al...ı mescidden ...abúlinden idip nevmíd
Ki ço... teşdíd ile vá;i@ nicesin bí-namáz itmiş
6. REFÍ;á çekdigiyçün dámenin dest-i ;adúlardan
»udá gülzár-ı dehr içre o servi ser-firáz itmiş

¶azel-i Bá-√arfü'ð-ðád

22

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Gelmeden dünyáya Şúfí kesb-i ;irfándır para>
Yo«sa Şanma ekl ü şürb ü cem;-i nisvándır para>
2. Derd-i ;aş...ı virmeden ;uşşá...a cánánım benim

2 Çalem vaŞf-ı miyánında ser-i mú ...îl u ...âl itmez: Anıñ vaŞf-ı miyánı ...îl ü ...âlinden geçip «ámem A
22 T 112, M 61a.

Bir gün elbette devá-yı vaşlın i√sándır para>

3. Ðubb u ;aş...-ı »ánedán oldı dü-kevníñ Vášılı
Hep bu ke&retten ;azízim anı i#;ándır para>

4. %á;at-ı bisyára ba...mazlar «ulúsuñ var ise
Senden anca... bir rı>á-yı pák-i Ra√mándır para>

5. Na...d-i eşkin hep bu yolda dökdiği KÁLÁYİniñ
İntisáb-ı ál-i A√med Şáh-ı Merdándır para>

¶azel-i Bá-√arfü'l-nayn

23

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Mest-i ;aş...ım kúşe-i mey«áneden ...ıldım ferán
Güft ü gú-yı na;ra-i mestáneden ...ıldım ferán

2. Çat; idip bir bir «ayál-i ülfeti nádán ile
Ehl-i dildir hem-demim bigáneden ...ıldım ferán

3. Bu riýá seccádesin yükleñ yine sen Şúfiýá
Çekdim el ben süb√a-i Şad-dáneden ...ıldım ferán

4. El yuyup dehriñ sitem-«ú bí-vefásından göñül
Çadr-i ;aşı... bilmeyen cánáneden ...ıldım ferán

5. Çurtulup sevdá-yı zülf ü «ál-i dilberden REFÍ;

Murπ-ı ázádı́m ki dām u dā́neden ...ı́ldım feráp

¶azel-i Bá-√arfü'1-...âf

24

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Sá...i-i devrán elinden núş idip şavbá-yı ;aş...
Áh kim dehr içre şimdi olmışım rüsvá-yı ;aş...
2. »ayli dem bir leyli-i zülfüñ göñül mecnúnıdır
N'ola gitmez ise serden rúz [u] şeb sevdá-yı ;aş...
3. Dáp-ı sínem oldu her dem şáhid-i ;ádil baña
Ço... mıdır ;álemde itsem ben bugün da;vá-yı ;aş...
4. Dem-be-dem şemsü'l-ma;ání saña eylerdi tulú;
Ger bileydiñ záhidá sen niydüğüñ ma;ná-yı ;aş...
5. Púte-i nár-ı mu√abbetle eritdim cismimi
Zer gibi «áliş ;ayár itdiyse de kímýá-yı ;aş...
6. Çák çák olsa eger dil tíπ-i cevr-i yár ile
İtmezim ;álemde zerre ben yine şekvá-yı ;aş...
7. Fülk-i dil buldı yine eyyám-ı vaşlı ey REFÍ;
Atmaz ise anı girdáb-ı nama deryá-yı ;aş...

¶azel-i Bá-√arfü'l-káf

25

Mefâ;ilün / Fe;ilátün / Mefâ;ilün / Fe;ilün (Fa;lün)
. - . - / .. - - / . - . - / .. - (- -)

1. Yüzine ba...ma o máhıñ utandırıncaya dek
Uyurken öp leb-i la;lin uyandırıncaya dek
2. O şú«ı kim didi tenhá dilá bulınca saña
Niyáz-ı vaşl idesin tá uşandırıncaya dek
3. Sebú tutar idi hemşiresini du«t-ı reziñ
Piyále başdı ayanın boşandırıncaya dek
4. Nu...úd-ı şíveler ile peşince müşteridir
Metá;-ı göñlümi alıp dolandırıncaya dek
5. Zemini eyledi yarána gerçi teng REFÍ;
Kümeýt-i tab;ı ne çekdi yarandırıncaya dek

26

Fâ;ilátün / Fâ;ilátün / Fâ;ilátün / Fâ;ilün
- . - - / - . - - / - . - - / - . -

1. Olmayınca bir ...amer-rú mihribanı şá;iriñ
ªulmet-i namla geçer devr ü zamánı şá;iriñ
2. Necm-i i...báli olur şáhidle her dem ¢ábite

25 T 113, A 89a, M 66b.

26 T 113, A 93b, M 66b.

2 şáhidle: şáhid T (müstensih hatası)

Bir meh-i rúya felekde ı...tıránı şá;iriñ

3. Áb u táb-ı ;aş... ile Şu vormeyince her sever
^áhir olmaz cevher-i tın-i zebánı şá;iriñ
4. Gördüğün her láf-zen erbáb-ı dildir Şanma sen
Lem;a-i ;aş... oldu rúyında nişanı şá;iriñ
5. Zann idersin metn-i Vúsn-i yáre banlar Váşiye
Ma;ni-i ma...Şúddur şerv u beyanı şá;iriñ
6. Nükte-i ma>múnını fehme gerek erbáb-ı dil
Yo«sa yo...dur hiç kelámında yalanı şá;iriñ
7. Dest-gáh-ı fikri kálá-yı sü«anlar nesc idip
Kişver-i dilden gelir hep kárbanı şá;iriñ
8. ~anma kim herkes çı...ar ...aşr-ı bülend-i ma;niye
Fikr-i ...add-i dil-rübádır nerdübanı şá;iriñ
9. Vádi-i ;aş... içre ráhı unrayınca bellere
Geçmez andan yo...sa bir múy-miyáni şá;iriñ
10. Pençe-i ma>múnını hiç kimseden itmez dirin
Cáy-ı meydán-ı sü«anda pehlevanı şá;iriñ
11. Bu riyá e&...âlını yükleñ yine sen Şúfiyá
Ço... şükür yo... böyle bir bár-ı giranı şá;iriñ
12. Merkez-i pergár-ı ;álem rub;-ı meskúnda REFÍ;
Nefs-i İstanbuldur anca... şimdi káni şá;iriñ

11 bár-ı giranı: bár-ı gerdanı T (müstensih hatası)

27

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
 --. / --. / --. / --.

1. Tá-b-ı rúyuñ görmez ise göz n'ola her gáh seniñ
 Devr içinde görmeyem eksikligin ey máh seniñ
2. Çandedir ol «ande-rúlarla nigáh-ı ;işveler
 Şimdi bı-ra√m oldunuña yanmayam mı áh seniñ
3. ~a...lama şimdengirü aldım «aber ey bı-vefá
 Yadlar ile ;iş u núşa oldumuñ hem-ráh seniñ
4. Láne-i dehr içre ázáde iken şehbáz-veş
 Dám-ı zülfüñ içre gördüm düşmüşüm nágáh seniñ
5. Bá-d-ı cevriñle ;alevlendirme nár-ı ...albimi
 »avfım oldur dámen-i cániñ ya...ar bu áh seniñ
6. Çeşm-i şef...atden bıra...ma pek naríbiñdir REFÍ;
 Yarıcıñ olsun cihánda Øa¿ret-i Alláh seniñ

28

Mef;úlü / Mefá;ílü / Mefá;ílü / Fe;úlün
 --. / --. / --. / --.

1. Ra√m itmez idiñ ;aş...a beni yana düşürdüñ
 Áteşle bıranıp dilimi yane düşürdüñ

27 T 114, M 67a.
 28 T 114, M 67b.

2. Ben niçe siper itmeyeyim sínemi cáná
Atdı...ça o müjgán o...ını cáná düşürdüñ
3. Keştí-i dilim ...urtaramam mevc-i namından
Eşkim gibi bir ...a;rı yo... ;ummána düşürdüñ
4. MıŞbáv-ı ru«uñ göstereli ;aşı...-ı zâre
Pervâne-Şıfat áteş-i súzána düşürdüñ
5. Mecnún-ı dilim Leyli-i zülfüñ hevesiyle
Hep deşt-i taṽayyür gibi yabana düşürdüñ
6. Bildim ki cihánda seni bu çan ile cáná
Ço... kimseleri ṽancer-i bürrána düşürdüñ
7. ;Aş...ıñla bu üftáde dil-i zâr-ı REFÍ;i
Bir cúd u kerem Şáṽibi sultána düşürdüñ

29

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Görünce fülful-i «áliyle zülfüñ şú«-ı ;attarıñ
Dil eftímúna virdi ṽabbetü's-sevdá ile varıñ
2. Şeb-i hicrinde döndi dil kebába nár-ı ;aş... ile
Firá...ı bir iki günlük degil kim Şabr idem yáriñ
3. Saña bu ráziyâne Şoṽbetim esrára dá'irdir
;Aceb ...alır mı ol #ev...-ı miyán bálinde anyáriñ

29 T 115, M 68a.

2 idem: atdım T (müstensih hatası)

4. N'ola şírín ise vaşlıñ firá...ın mürr-i Şáfídir
Ki her dem áh u efnân itdirir cân u tene kárıñ
5. Yine meyden ...ızılca şöyle kim kibrít-i a√merdir
Beni ya...dı hele ey ...ırmızı gül nár-ı ru«sarıñ
6. Lebiñ √elvá-yı ...udretdir diyü záhíd şeker çiger _
Çekince çeşme zen-veş sürmeler seyr eyle etváriñ
7. N'ola símáb-veş a...sa göñül ol şú«-ı ma√múda
Değişmem sünbül-i hindúya zülf-i müşg-i Tatarıñ
8. A...ıtma çay-veş eşkin dilá bu va;d-i kemmúne
Sa...ızdır özleme la;liñ ne deñlü görseñ i...ráriñ
9. Balı... otı yemiş Şúfí o máhı sevmek istermiş
»ayáli bengilikmiş hep ...amu fáş itdi esráriñ
10. O şú«uñ dámeniñ tut...al getir ázárına ba...ma
Sipend-ásá çı...arma nár-ı ;aş... içre dilá záriñ

¶azel-i Bá-√arfü'l-lám

30

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. »ál-i «addiñ dilde tenhá bir ben eylerken «ayál
Zülfüñe bend olalı çekdim şehá ço... ..îl u ...âl

2. Láne-i dehr içre ;an...â da olursa murı-ı dil
Sen hüma-perváz ile ...onuşması oldu muVál
3. %uydum anyarıñ kemer altından itdiğin gü#er
[ayrı senden eylemem zálím vefá semtin su'ál
4. Bunca dür dökmiş iken germábe-i ;aş...ıñda ben
Atdıñ á«ir dúş-ı ranbetden mi&ál-i peştemál
5. Açılıp gül-veş gülersin rúz u şeb anyár ile
Bir tebessümle geçersin ;áş1...ıñ nonce-mi&ál
6. BaVr-i ;aş... içre imanım kesdi bád-ı fir...atiñ
Áh o dem kim fülk-i dil bulmışdı eyyám-ı viŞál
7. %ab;-ı erbáb-ı ...ulúbı celb ü tes«ír itmege
Na@m-ı KÁLÁYÍ gibi olmaz dilá siVr-i Velál

31

Mef;úlü / Mefá;ílü / Mefá;ílü / Fe;úlün

--. / .--. / .--. / .--

1. ;Aş...ıñla ra...îb eyleyicek da;vi-i bátıl
Dil gáhi mu;allel bulunur gáhice sáil
2. İmkán-ı viŞáliñ idicek fikr ü taŞavvur
TaŞdí... iderim Vaddini bá-Vükm-i deláil
3. Ma;lúm-ı bedíhí ki ra...îbe na@arıñ var
Øáçet mi anı fikr ile kesb eyleye ;á...ıl

4. İdrák muVál ;a...l ile máhiyyet-i ;aş...ı
Bir ;illet-i Şúríye ki bilmez anı fá;il
5. Bir Şúret-i bí-cism olur ol Şanki heyúlá
Nefsinde o kim cevher-i ;aş... eyleye Vášıl
6. Pek cins-i bá;id oldumudur ;a...l ile ;aş...ıñ
Bir nev;-i Vüküm olmadı hiç faŞlına ...âbil
7. »att olsa eger min-vecih⁴ ebrúya müsávı
Olmaz yine bir vech ile mutla... aña şámil
8. Cüz'íce ...ıyás ile şehá saña REFÍ'ıñ
Küllü nice ta;ríf ide aVválnı kámil

32

Mef;úlü / Mefâ;ílü / Mefâ;ílü / Fe;úlün

--. / .--. / .--. / .--

1. Üstád-ı ezelden görelı ba;≥ı mesáil
Hep raVle-i sínemde yatur kütü ü resáil
2. Kim şáh-ı muVabbetde göre şevket-i ;aş...ı
Cámı bıranıp Váfı@-ı pend olma ne ...âbil
3. Dil mekteb-i ;aş... içre o...ur muŞVafı yüzden
Bir áyet-i Núrdan görüp envá;i deláil

⁴ Doğrusu “min-vechin” şeklindedir ancak vezin zaruriyetinden dolayı bu şekilde okundu.

32 T 116, A 95b, M 70a.

1 ba;≥ı: niçe A

2 Kim şáh-ı muVabbetde göre: Dil şáh-ı muVabbetden alıp A

4. ~áibdir anıñ fikri ki ol tálíb-i Ða...dır
Bir mihr-i ru«-ı enveri görse ola máíl
5. Ma...Şúda bináen kişi Şarf itse de ...udret
Maṭlúbına ;izz ile ne mümkün ola vâŞıl
6. ;Aş... ehline ta;n itse n'ola záhíd-i ta;ían
%aş atmada dá'im yeme erbáb-ı sevávil
7. Sálím olayım dırsen eger cümle kederden
Yáriñ nam-ı ;aş...ını REFÍ; eyle Vamáíl

¶azel-i Ðarfü'l-mím

33

Mefâ;ilün / Fe;ilátün / Mefâ;ilün / Fe;ilün (Fa;ilün)
.-.- / ..-- / .-.- / ..- (--)

1. Alınca zülf-i nigârı «ayále dídelerim
Döner benefşe açılmış sifále dídelerim
2. Göñülde da;vi-i ;aş...a dü-şáhíd olsa taleb
Çomaz bu Válimi Vácet su'ále dídelerim
3. »ayáli çeşme misáfir gibi gelir Şanma
O máhım eyledi ;aynıyla hále dídelerim
4. Hevá-yı sebz-i «atıñ yemyeşil idip giryem

3 Nürdan görüp envâ;i: Nür içre görür nice A
33 T 116, A 89b, M 71b.

¶am-ı ru«uñla düşer reng-i ále dídelerim

5. Sirişk-i çeşmimi bir dem ;aceb siler mi diyü
Ba...ar elinde olan destmále dídelerim

6. BaŞar geçerse de yüz sürmeden geçer mi gözüm
¶ubár-ı páyın arar iktiVále dídelerim

7. REFÍ; gözde uçar iken peri veşm-i evvel
Çodı bu şışei Vabs-i «ayále dídelerim

8. Olinca elde cenáb-ı Ðalímiñ eş;arı
Ba...ar mı sübVa-i na@m-ı leále dídelerim

34

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Düşüp bah&-i miyán-ı dil-rübáya ...îl u ...âl itmem
Ki ders-i ;aş... içinde böyle pek ince «ayál itmem

2. Baña bím-i firá...ıyla gelir «oş cevri lutfuñdan
Ben ol şehzádeden semt-i vefáyı hiç su'ál itmem

3. Yanında irtifá;-ı Vüsne dá'irdir sözüm yo«sa
Ben ol mihre mu...âbil ŞoVbet-i «a†† u zevál itmem

4. Ne deñlü eylese yanma metá;-ı Şabr u árámım
O şáh-ı Vüsne ben ceyš-i namından ;ar>-ı Vál itmem

6 gözüm: bu göz A

34 T 117, A 91a, M 71b.

4 ceyš-i namından: ceyš-i namdan T (müstensih hatası)

5. Çoyup táb-ı ru«ın ben vaŞf-ı zülfin eylemem zencír
 Ki ben rúz-ı fera√-ba«şım şeb-i tár-ı melál itmem
6. Leb-i la;limden emdigin √arám olsun eger dirseñ
 Saña bende şehá geçmişlerim Şoñra √elál itmem
7. Hele açıldınınıñ payre tuyuldı na...ş-ı rúyuñdan
 Nedir bu ya ki ey nonçe dimişdiñ reng ü ál itmem
8. REFÍ;á hále-i ánûşımı göstermem ol máha
 Ki táb-ı rúyını ebr-i sevád-ı infi;ál itmem

35

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
 -.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Yáre yo... búy-ı vefá sende diyü ...ıldım sitem
 Díde-i «ár-ı ;adúdan açmadı ol nonce-fem
2. Jále-i eşkim Şaçıp yarı açardım nonce-veş
 Çapmasa ebr-i felekden «átır-ı gül-bergi nem
3. Murı-ı ;an...â-yı dilim bend oldı dâm-ı zülfine
 Dáne-i «áline aldandı dökince niçe yem
4. Sí«-i namzeñle yine döndürdüñ ey @álım beni
 Yine virmezsin baña feryáde ru√Şat dem-be-dem

7 tuyuldı: duyuldı A

35 T 117, A 94a, M 72a.

1 nonce-fem: nonce-femim T (müstensih hatası)

5. Ben neden küstá«ım ey sükker-zebánım sen didiñ
;Áş1...ıñ derdine elbet şerbet-i la;limdir em
6. Vaşf-ı vüsnüñ ser-be-ser taṽrır ider kilc-i REFÍ;
Gelse baṽ&-i nâz u ;işve lâl olur anda ...alem

36

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Ru«uñ gülzâr-ı nûkhetde semen-búyâ mıdır bilmem
Leťáfet-ba«ş-ı nuť...uñ bûlbûl-i gúyâ mıdır bilmem
2. Görinen «ál-i ru«sârıñ mı eftímún-ı zülf içre
Devâ-yı ;aş...a ya bir ṽabbetü's-sevdâ mıdır bilmem
3. Ru«unda bir iki múy-ı siyâh-ı nev bedíd olmış
ªuhûr-ı leşker-i «aťtıñ bize inhâ mıdır bilmem
4. Bilirken teşnedir âb-ı ṽayât-ı vaşlıña diller
Bizi bu va;d-i kemmún ile istihzá mıdır bilmem
5. N'icün ;uşşâ...a cevrin dem-be-dem efzún ider ol meh
;Aceb bu âh-ı ;ášı...dan o bî-pervâ mıdır bilmem
6. Gelip gitdikçe yaşım bu hevâ-yı ;aş... ile çeşme
ḫabûl-i cezr ü medd eyler iki deryâ mıdır bilmem

5 neden: niçün A

36 T 118, A 103a, M 72b.

1 nuť...uñ: no...tañ T (müstensih hatası)

7. Vücúdn bulma mümkün mi REFÍ;á şimdi ;an...â-veş
Kerem didikleri bir cism-i ná-peydá mıdır bilmem

37

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Bí-vefá imiş baña ol mihrbándır Şandınım
Áşiná bile degilmiş ;ayn-ı cándır Şandınım
2. İnti«áb itmez idim kúyından özge bir maVal
Bilmedim hep «ár u «asmış gülsitándır Şandınım
3. Fa«r iderdim bendeyim bir şáha anca... ben diyü
tüll-i maV> imiş baña ol ;izz ü şándır Şandınım
4. ^aann iderdim kimseler vá...ıf degildir Válime
Şayı;-i ;álem imiş sırr-ı nihándır Şandınım
5. Ehl-i dil Şandımda dil virdim REFÍ;á VaŞılı
Bilmedim nádán imiş ol nüktedándır Şandınım

38

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. O şehnáız ile Şorsa ey Şabá Vál-i perişánım
Çarárın buldı tá evc-i felekde áh u efnánım

37 T 118, A 100b, M 72b.

5 dil: dilim T (müstensih hatası)

38 T 118, A 105b, M 73a.

1 buldı: bulmadı T (müstensih hatası)

2. O zülf-i sünbüle ;uşşá... içinde ben mi rást geldim
 Øüseyníye çı...ardı pençgehde zár u giryánım
3. ;Aceb mi ;ášı...a nuť...ı olursa rávatü'l-ervá√
 Ki gerdániyyeden bir búselik gösterdi cânánım
4. ;Írá...a meyl idip anyár ile seyr-i vişár itmiş
 Mukálif rúzigáre unramış ol şáh-ı «úbánım
5. Eger böyle ...alır ise baña náz u niyázıñ hep
 ;Acemde tá nihávendí ya...ar bu áh-ı súzánım
6. Göñül beste-nigáre olmasa zencír-i ;aş... ile
 Øicáz i...límini gešť ü gü#erdir ma...şad-ı cánım
7. Reháví nammeler ile ne deñlü sáz-kár itse
 O kürdí yine dilber açmazım ben ráz-ı pinhánım
8. Şehá «a††-ı hümayúnuñ gelince ...îl u ...âl itmem
 Ki sende müste;ár şanma dili ey şun;-ı Yezdánım
9. REFÍ;á vaşf idersem vüsnini bu na@m-ı dil-keşle
 Neválar eyler ol demde yedimde kilik-i nálánım

39

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

2 ;uşşá... içinde ben mi rást geldim: vuşlat nevá olmazsa
 ;uşşá...a A

7 yine dilber: dilber yine T (müstensih hatası)

39 T 119, M 73a.

1. Döküp hep mácerá-yı eşk-i çeşmim yári ...andırdım
O mest-i názi ben «^wáb-ı sitinnádan uyandırdım
2. Açıp ol bí-sütún-ı fir...atinden çekdiğim bir bir
Leb-i Şírínime ben ...ıŞŞa-i Ferhádı aındırdım
3. Øicáb-ı názi ref; içün bu şeb hengám-ı vaŞlında
Hele bir Vál ile cá-m-ı niyáz-ı yáre yandırdım
4. O máha i...tirán içün bu şeb kúyın tolanırken
Göñül tıflını anyár-ı seg-etvára dalandırdım
5. Cefá n'idüğini bilmez iken ol bí-vefá evvel
O #ev...-ı ná-reváyá ibtidádan ben dadandırdım
6. REFÍ;á deşt-i na@mı teng idersem n'ola yarána
Ki zirá esb-i tab;ım rúz-ı ;aş... ile yarandırdım

40

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Gülsitán-ı dehr içre verd-i «andánım benim
Yásemínim sünbülüm serv-i «ırámánım benim
2. Server-i i...lím-i dil dárá-yı ta√t-ı ;izz ü náz
Dáver-i mülk-i melá√at şáh-ı «úbánım benim
3. VaŞf-ı Vüsnüñle bulur kálá-yı ş;irim i;tibár
Rehber-i kil-k-i selísım zíb-i dívánım benim

40 T 119, M 74a.

ı içre: içinde M / verd-i: vird-i T (müstensih hatası)

4. »átır-ı anyár içün ...ırma dil-i mir'átimi
~oñra ...almaz yanına bu zár u giryánım benim
5. %áli;-i náşád mıdır bu gúne va√set bendene
Yo«sa má'il oldunumdur cürmüm ;iŞyánım benim
6. Gerçi teşrífiñle ...ılmazsın müşerref «ánemi
Lík rúz u şeb «ayálin dilde mihmánım benim
7. Ítme gel sevdá-yı zülfüñle perişán Válimi
Tíñ-i cevriñle beni čak eyleme cánım benim
8. Nesl-i pák oldınını i&bát ider bu Vüsn ü án
Seyyidim ba√t-ı sa;idim pák-dámánım benim
9. Bir nigáh-ı şef...at ile ba... REFÍ;iñ Váline
Niçe Şad-ma;múr idersin ...alb-i víránım benim

¶azel-i ¶arfü'n-nún

41

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Bulsa vá;i@ manŞıb-ı MıŞrı diler ya páyesin
Zír-i kürsíde serer hep búriyá sermáyesin
2. Her kimiñ i...bál ider kendüye şems-i táli;i
Ba...maz ol zír-i veráya görmege hem-sáyesin

3. Rız...-ı ma...súme olan ...âni; bu kárgáhda
 [ıayre göstermek revá olmaz sebebsiz ayesin
4. Vaşla-i dünyáya ba...maz vaşl-ı cánánın arar
 Her kimiñ ;aş... ile ta«mír eylemiş Ða... máyesin
5. Cáme-i elfá@-ı rengín gevher-i mažmún ile
 Buldı KÁLÁYÍ ;arús-ı na@mınıñ píráyesin

42

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Hezár-ı dil niçe bir gülşen-i kúyuñda seslensin
 ço zülfüñ lánesinde dâne-i Váliñle beslensin
2. Dimán-ı sünbüli ...ılsın mu;attar bán-ı dehr içre
 ;Ara...-çiniñ çı...ar kim zülf-i şeb-búyuñ nefeslensin
3. Ne ...âf-ı vaşlıña irdi ne şehd-i la;liñ emdirdiñ
 Gerek murı-ı dil ;an...âlansın isterse megeslensin
4. Piyáde dilleri pámál ider meydán-ı ;aş... içre
 çoma şáhım «ar-eťvâr-ı ra...îbi sen fereslensin
5. Aşılsa tár-ı gísúya ...ula... aŞmaz o feryáde
 Niçe bir dil der-i ümmíd-i vuşlatda cereslensin
6. Ne ol verd-i ru«uñ bá...î ne bu zár-ı hezár-ı dil

3 revá olmaz: revá mıdır A

42 T 120, A 91b, M 76a.

4 ;aş... içre: ;aş...ıñda A

Hele seyr it gülistán-ı cemáliñ «ár u «aslansın

7. REFÍ;á bu zemín içre yeri tar oldı yáráníñ
Müşevvi... yo... ki erbáb-ı hüner varsın heveslensin

43

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Zebún-ı «al...a-i zülfüñ dil-i náşadı bilmezsın
Seniñ hicriñ elinden itdigi feryadı bilmezsın
2. Didim ey dil heves ...ılma saña ol dâne-i «ále
Düşersin dâmına bir gün sen ol Şayyadı bilmezsın
3. Esír olduñ kemend-i zülf-i yäre ey dil-i şeydá
Ki bir şáha ...ul itdiñ kendüyi ázádı bilmezsın
4. Niçe demdir seniñ ceýş-i namıñ manlúbıyım cáná
Niçün bir kez aña ey şáh-ı Vüsn imdádı bilmezsın
5. Yı...arsın tíşe-i cevriñle her dem «áne-i ...albim
Velí bir dem nigáh-ı luţf ile ábádı bilmezsın
6. Niçe demdir hezár-ı zár-ı gülzár-ı cemáliñken
Şehá görsen de hiç KÁLÁYİ-i üstádı bilmezsın

44

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün

43 T 120, M 76b.

3 kendüyi: kendiñi M

44 T 121, M 76b.

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Çande ol yâr kim anı hiç çeşm-i anyâr görmesin
Var mıdır bir monçe kim zerre anı «âr görmesin
2. Cevr ü istinnâsın elbet gün-be-gün efzûn ider
Ol perî hiç kimseyi yâ Rabbi náçâr görmesin
3. Ya naẓab ya nâz ider «álî degildir ikiden
Girye vü «andeh Şa...ın sen ol cefákâr görmesin
4. ~anma zülfin ;âş1...ıñ boynına atmaz ol Şanem
Ma...Şadı kendüden ;âş1... ..ıl ...adar bár görmesin
5. »ayli demdir láy1...-ı i\śanı olmışken REFÍ;
Şimdi cevrin ;âş1...a ol şeh sezâ-vâr görmesin

¶azel-i ¶arfü'l-há

45

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Göñül Mecnúna döndi sen Şacı Leyláya düşdükçe
Vu\uş-ı derd-i nam aldı serim sevdáya düşdükçe
2. N'ola eşkim döküp yád eylesem ben namze-i yâri
~arılır tína elbette kişi deryáya düşdükçe
3. ;Acebdir gördiği «úba düşer má'il olur göñlüm

NaŞívat eyleyen dostlar dil-i şeydáya düşdükçe

4. ~arardı nár-ı ;aş... ile yüzüm ol tır-i müjgánım
Bıranıp púte-i namda beni kímýaya düşdükçe
5. REFÍ;á varsa ebná-yı zamán ebvábına cehd it
Bulursun dár-ı vuşlat sen der-i Mevláya düşdükçe

46

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Mübteládır şimdi dil ol gözleri mestáneye
~úretá şev...-ı muvabbet gösterir perváneye
2. %olayıp sevdá şatar ol máha anyár-ı ;adú
Fehm iderse ;ášı...ıñ ba...maz girü bígáneye
3. Yár olurdı bendesine ol melek-símá güzel
İtse di.....atle na@ar rúy-ı dil-i díváneye
4. Mihr-i ru«sárında Váliñ gördi düşdi dáma dil
Yek-na@arda murπ-veş aldandı Şanki dáneye
5. Nev-civáníñ defter-i ;uşşá...a yazmış ey REFÍ;
Luţfı var olsun ki ra√m itmiş dil-i víráneye

47

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

46 T 121, M 79b.

47 T 122, A 88b, M 80b.

1. Nev-nihálim ...âmetin bán-ı «ayále dikse de
Bád-ı áhım pest ider anı ne deñlü dikse de
2. Çák idersiñ pençe-i cevriñle Şabrım cámesin
Rişte-i nayretle ;áşı... her ne yüzden dikse de
3. Bir sütün-ı áhım üzre ol hümáyı Sayd içün
Murı-ı dil feryád ider gúyá çekilmişdikse de
4. »^wán-ı vaşlıñ Şa...la [ki] baş Şo...masın yo«sa ne nam
Üstü«^wán-ı ;áşı...a anyár-ı seg göz dikse de
5. Tír-veş yabana atma...dır murádı ey REFÍ;
Ol ...aşı yayıñ niçe kez çillesin çekdikse de

48

Mef;úlü / Mefá;ílü / Mefá;ílü / Fe;úlün
--. / .--. / .--. / .--

1. Her zülf-i bütán ile ...alan tül-i emelde
Sermáye-i aşliyyesini tutamaz elde
2. Biñ na;ra-i mestáne ile olmadı hüşyár
Bir cám ile mest ola o kim bezm-i ezelde
3. Cáhil sü«anıñ kim ki ider kámile tercív
Ol çaşni-i sükker arar Şanki başalda
4. Bir kez irişip ;aş... ile nev-rúz-ı vişále

2 idersiñ: idersin A
48 T 122, M 80b.

Alsa... ..oyuna ol ...uzuyu burc-ı √amelde

5. Her kárını ol «ayr ile elbet ider itmám
No...Şánını her kim ki bilir ;ilm ü ;amelde

6. Tárí« ü ...aŞá'idle REFÍ;á oyalanma
;ábit gibi icrá-yı hüner eyle nazelde

49

Beráy-ı Sá;at-náme

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. ;A...l-ı támın çaldı ;uşşá...ıñ o sá;atçı peçe
ªarf-ı tenden za«m-ı zülf-i ;a...rebi işler içe
2. Görmedim ol fáris-i √üsne gelir at başı bir
Esb-i dil zülfine köstekledi anıñ «aylice
3. Ço... mı ra.....âŞ-ı felek ol áfitába meyl ile
%ás-ı çar«ı çaldırıp oynarsa her gün her gice
4. Yüz ;ayarıdır o sım[ín]-cebhe √üsn ü án ile
%ampa-i «ále na@ar ...ıl sevmeyem anı nice
5. Şems-i √üsni ;a...reb-i zülfinde ;álem müşterí
Kár-ı vaŞlı çı...mada sá;at-be-sá;at ráyice
6. Bir uŞúl ile beni zencír-i zülfe banladı
Çı...dı andan &ániye zár u enínim «árice

49 T 122, A 90a, M 81a.

2 köstekledi: kösteklendi A

7. Eşk-i çeşmim sil disem nâz ile ol sâ;at siler
İndirip bindirmege ;uşşá...ını çekmez güce
8. Başma bir sâ;at dimişdim bir yol olmaz mı didi
Beklerim semt-i vefâdan belki ol bir yol geçe
9. Hîç murûb añmaz ider mihr-i ru«ından i√tiráz
Lík iftár-ı vişálin söyler amma gizlice
10. Mün√arif tırmış ba...ar zâhid ;ayár-ı √üsnine
Şöyle kim dívár-ı √ayretde dönüp bir kerpice
11. ;Áş1...-ı deryâ-dile hep gösterip alış veriş
Nev-resân ile ...urar ...um sâ;atiyle báziçe
12. Bir uŞûl-i çár-yek çaldırsa oynardım REFÍ;
İrtifá;-ı evc-i √üsni öyle nâyetde yüce

50

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Çande ol demler ki zirá söyler idi demdeme
Bezm-i vuşlatda seniñle anız anza dem deme
2. A...dı tavşan ...anı mey içre yaşım dem«ánede
Şimdi √asretle ...arışdırma...dayım ben dem deme

8 dimişdim: diledim A

10 tırmış: durmuş A

50 T 123, A 92a, M 81b.

3. Her tolu dildársız bir eşk-i serd inzál idip
Gösterir túfán-ı ;aş...ıñ gúyiyá ol dem deme
4. Tekyede anyár ile Şar1... ..arışdırsam n'ola
Yan yana cánán ile eyler görünce demdeme
5. Bir nefes gönderse KÁLÁ bezm-i meyde ney bize
Şimdi mu«tác oldu zirá dilde nár-ı dem deme

51

Mef;úlü / Mefá;ílü / Mefá;ílü / Fe;úlün
--. / .--. / .--. / .--

1. Dil esb-i ümíd oynadalı semt-i vefáda
Ferzáne o şeh «ánemize geldi piyáde
2. Geh bím-i firá...ı gehi ümmíd-i viŞáli
Hep olma... içündür dilimiz «avf u recáda
3. [ıafletle ...odu... bádeyi ibrí...-i vužúya
Gördük yine ol fásı...ı ziyy-i ŞuleVáda
4. Kenz-i dilimizden e&er-i sırr-ı muVabbet
Mir'át-i ru«ı ...almasa da ger bu ciláda
5. Bilmem o şehiñ ;aş...ına mecbúr mıdır dil
Kim vaŞlına itdi ...atı ço... Şarf-ı iráde
6. Ol şems-i ru«uñ müşterisi ço... mıdır áyá

4 cánán: anyár A (müstensih hatası)

51 T 123, A 93a, M 81b.

4 Yalnız A'da mevcut.

Kálá-yı viŞáli niçe bir böyle baháda

7. Ço... nesc-i mefá;-ı sü«an eylerdi REFİ;ñ
Bir dest-i dili olmasa ger bey; ü şiráda

52

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. ~anma anyár ile gelmez ol semenber ber bere
Serfürú eyler yine ;álem o @álim berbere
2. ;íd-ı vuŞlatda aña dil nice ...urbán olmasın
Geldi náz ile ...oyuna böyle bir dilber bere
3. Tekye-i ;aş... içre áh ol pehliván-ı Vüsne kim
Pençe-i cevır ile dá'im olmada bu ber bere
4. Yár ile síne-be-síne düşse eşkim sápara
Çarışır gúyá o dem deryáya deryá ber bere
5. Böyle bir zülf-i siyeh-kárí ele geçmez REFİ;
Mülk-i sevdándan geçip varsıñ diyár-ı Berbere

53

Mefá;ilün / Mefá;ilün / Mefá;ilün / Mefá;ilün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Seni şem; naddár yárine perváne dirlerse

7 Yalnız A'da mevcut.

52 T 124, M 82a.

53 T 124, M 82a.

Hirásán olma ey dîl kîm saña pervâne dîrlerse

2. Dimişler kúy-ı cânánda yitirmiş rúz u şeb anyár
İnanma kim olur cennet nevá şeytána dirlerse
3. Lebinden búse va; d itdi baña yár bezm-i Şahbáda
Döner ol demde kim Şanma turur peymáne dirlerse
4. Ðabíbim itmeyelden ...aşr-ı göñlüm lutf ile ta;mír
Ma\aldir mesken itmiş büm-ı nam víráne dirlerse
5. REFÍ;á na@mımlı gúş eyleyen ta\sín ider dá'im
;Aceb mi ráh-ı ;aş... içre saña merdáne dirlerse

¶azel-i ◇arfü' l-yá

54

Fe₁ilátün / Fe₁ilátün / Fe₁ilátün / Fe₁ilün
 Fá₁ilátün Fá₁ilün
 ..-- / ..-- / ..-- / ..-
 -.-- / / --

1. Şerbet-i laḳlin uma derd-i dile em mi ...odı
Yo«sa yárin dil-i pür-yareye merhem mi ...odı
2. Ne ...adar cevır ü sitem ...ılsa ferápat idemem
O şehiñ dilde »udá ;aş...ını muṽkem mi ...odı
3. »ál-i ru«sarı mı bilmem görineñ zülf içre
Yo«sa ;an...â-yı dili Şayd içün ol yem mi ...odı

4. Tá-b-ı hıcr ile ...urı çeşmeye döndi gúyá
Girye-i Vāsreti dıdemde benim nem mi ...odı
5. Øabs idip çáh-ı zena«dánına ázáde iken
»al...a-i zülfini páy-ı dile Edhem mi ...odı
6. Áyet-i Vüsnini keşşáf-ı ezel yazdı...da
Mañni-i sırr-ı dehende sözi mübhem mi ...odı
7. Núş ider Şundunı her cām-ı ra...îbi amhá
Almaz ;uşşá...ı elinden ;acebá sem mi ...odı
8. Bıranıp ney gibi zár ile REFÍ;ı yalıñız
Gitdi Vayfá ki namıñ yanıma hem-dem mi ...odı
9. Vajde-i vaşla tükürdüğünü dilber yalamaz
Bilmem ey dil ki ra...îb araya balıam mı ...odı

55

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Hále-veş kimdir der-ápuş eyleyen ey máh seni
Ebr-i anyár içre ...aldım görmezem her gáh seni
2. Ma√v olur gúyá vücúdu sáye-veş ey áfitáb
Her ...açan görsem eger anyár ile hem-ráh seni
3. Encüm-i «úbán içinde şııle-i Vüsn ile sen

7 ;uşşá...ı: ;uşşá... T (müstensih hatası)

9 Yalnızca A'da mevcut.

55 T 125, M 83a.

Máhtáb olsañ hilál aylarına beráh seni

4. Gelse ser bálínine ;ášı... ..arár itmez göñül
»^wáb-ı názından idince ey perı ágáh seni
5. Rúz u şeb ða...dan niyázıdır REFÍ;ıñ ey Şanem
~a...lasın dá'im «atádan ða>ret-i Alláh seni

56

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün Fálün
..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.- / / --

1. Rúy-ı pür-tábına düşdükçe o zülf-i siyehi
Burc-ı ;a...rebde ...ıyás eylerim ol demde mehi
2. Bezm-i gülşende benefşe yine mestáne bu gün
;Ara...-ı jále içip bir yana egmiş külehi
3. Yine çeşmin süzerek náz ile eþráfa ba...ar
Murı-ı dil Şaydın arar varsa o şáhın nigei
4. Eşk-i çeşmim ne ...adar páyına dökdüm ise ben
Oldı ser-keş o ...adar ;ášı...a ol serv-i sehı
5. Olsa da;vet o perı ;ášı...a gelmez amma
Bezm-i anyáre gider her dem o düşdükçe rehi
6. Ba√r-i nufranıña nisbetle bir avuc «asdır
Ne ...adar olsa da yá Rabbi REFÍ;ıñ günehi

57

Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün / Mefâîlün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Şaráb-ı ıaş...ıñı nûş eylemiş mestáneyim şimdi
 Cemáliñ şemîne şeb-tá-sever perváneyim şimdi
2. Benim Vál-i perişánım görüp taın itme kim cáná
 Seniñ zencír-i zülfüñ láyı...ı díváneyim şimdi
3. Bu dil ...aşrın şehá va;d-i viŞáliñ ile ábád it
 Ki hiç ta;mír-i lutfüñ görmemiş víráneyim şimdi
4. Beni yabana atma tır-veş mehcúr idip zirá
 Seniñ ...avs-i namıñ çekmiş ;aceb merdáneym şimdi
5. ;Aceb mi şi;r-i pür-súzı REFÍ;ıñ neş'e-ba«ş olsa
 Ki Şahbá-yı muvabbetle tolu peymáneym şimdi

Temmetü'l-İazeliyyát

EBYÁT

1

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Hep hevá mı yoluña bu dökdüğüm «ún-ı sirişk
Sen unutduñ mı Yeñiba...çede eski demleri

2

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Dúd-veş áhım alır bizden o şáhım geçmesin
Geçmesin isterse bizden biz aña «oş geçmeyiz

3

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Kim dimiş var Şúfiye dünyáda seyr it dilberi

1 T 126, A 28a, M 89a.

2 T 126, A 28a, M 89a.

3 T 126, M 89a.

Her nigáh-ı çeşm-i nişî fet√-i İslámdan beri

4

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün / / Fa;lün
..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.- / / --

1. Mey-i náb ile şaráb olsun iki ...âfiyesi
Bir nazel söyleyelim la;line √arf-i báda

5

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. ~ad-göñül bend itmede √álá o tár-ı perçeme
Milket-i √üsni dime terk eyle sen şáh Edheme

6

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. İki beyt oldu na@m-ı √üsne √arf-i ráda çár-ebrú
Birisi maṭla;-ı narrádır anıñ biri ma...ṭa;dır

7

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün

1 Metinde ilk mısra “Kim dimiş var Şúfíye bu dünyede seyr it dilberi” şeklindedir ancak “bu” kelimesi vezne hâlel getirdiğinden çıkartıldı.

4 T 126, M 89a.

1 mey-i náb: mey ü náb A (müstensih hatası)

5 T 126, M 89a.

6 T 126, A 29b, M 89b.

7 T 126, A 29b, M 89b.

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Bir dü-şeş ile güşád itmege sa;ý it göñlüñi
Şeş-der-i gülzár-ı dehriñ gülbaharı tız geçer

8

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Ne súd eyler lebiñ yád itmek ile ;ášı...ıñ her dem
Me&eldir #ıkr-i şehd ile şehá olmaz dehen şírín

9

Fâ;ilátün / Fâ;ilátün / Fâ;ilátün / Fâ;ilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Pertev almaz itmeyince ser-fürú erbáb-ı súz
Şem;i gör kim ibtidádan söyünür baş egmese

10

Fâ;ilátün / Fâ;ilátün / Fâ;ilátün / Fâ;ilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Cismini itmez mi kürek-veş ...adíd üftádeniñ
»al...a-i zülfine ba... gáhı Çörekçi-zádeniñ

11

8 T 126, A 29b, M 89b.

9 T 126, A 29b, M 89b.

10 T 126, A 29b, M 89b.

11 T 126, A 29b, M 90a.

Burada beyit olarak geçen manzume s. 113 de yer alan “-ıncaya dek” redifli gazelin içerisinde de geçmektedir.

Mefá;ilün / Fe;ilátün / Mefá;ilün / Fe;ilün
 .-.- / ..-- / .-.- / ..-

1. Sebú tutar idi hemşiresini du«t-i reziñ
 Piyále başdı ayanın boşandırincaya dek

12

Mef;ülú / Mefá;ílü / Mefá;ílü / Fe;úlün
 --. / .--. / .--. / .--

1. Dil müşterisidir yine sen ...aşı hiláliñ
 Bulduysa da ger şems-i ru«uñ şimdi zeváliñ

13

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
 Fá;ilátün / / Fa;lün
 ..-- / ..-- / ..-- / ..-
 -.-- / / --

1. Mevc-i nam fir...ati çekdirme bize bád-ı hevá
 Keşti-i dil Şuyunı bulmaña ním-báde ba...ar

14

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Leb-i cánáne váşıl olma... istersin dilá amhá
 ~ayılmayınca olmaz üstü«^wáníñ músi...ár-ásá

12 T 127, A 29b, M 90a.

l sen: ol A // ru«uñ: ru«ı A

13 T 127, A 29b, M 90a.

14 T 127, A 29b, M 90a.

l istersin: istersiñ A

15

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
 -.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Şürb-i nárgíl eyleyip ;uşşá...ıñ üfler rúyına
 ~arılıp márpíc-i zülfi gerden-i billúrina

16

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. Dilá yáre niyáz it ...avs-i ebrúsını ...urdu...ça
 Hedef ...ıl síneñi dildáre sen her kez o... urdu...ça

17

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
 .--- / .--- / .--- / .---

1. »ayál-i şev...-i ru«sárıñla mehtáb eylesin ;áşı...
 Gel ey núr-ı başar bir sávıl-i ba√r-i Bebekden gec

18

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
 Fá;ilátün / / Fa;lün
 ..-- / ..-- / ..-- / ..-
 -.-- / / --

15 T 127, A 28a, M 90a.

16 T 127, A 28a, M 90b.

l ebrúsını: ebrúsın A (müstensih hatası)

17 T 127, M 90b.

18 T 127, M 90b.

1. »al...a-i zülfini pür-«am gören ebrúya ya...ın
Burc-ı ...avsi Şanır ol demde tolanır ;a...reb

19

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Gelmez idi lâne-ápûşa hezár ürkek idi
Şimdi o perváz-ı hümá ;aş1...ıñ a...babasıdır

20

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Ço... mey içip n'ola ;a...lı gelmese mestáneniñ
Pek başınca ayanı mízán me&eldir kec gelir

21

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Bilmedim kendim ki dil virdim o zülf-i sünbüle
Kim virir bád-ı heváyá
«átırım

22

Mu ;ammá

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün

19 T 127, M 90b.

20 T 127, A 29b, M 90b.

21 T 127, M 91a.

22 T 128, M 91a.

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Dámen-i ebrúyı setr it itme Váliñ áşikár
Cümlesi üzre çı...ar müjgán ucı eyler ...arár

23

Díger

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Sáye-i ...addimden ayrılma dimekdir dá'imá
Zír-i ;ar;arda göñül yer gösterir ol şeh saña

24

Díger

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Áh eger «áš olmasa ma;ná-yı ma...Şúd ile tám
ÔáŞılı bir erba;ín ile bilirdi şey«-i Şám

25

Yá Feyyá>

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Her nefesde Şad-selám olsun Resúl-i Ekreme
Kim vücúdı oldu ra√met on sekiz biñ ;áleme

26

23 T 128, M 91a.

24 T 128, M 91a.

**Şemsü'd-dín Efendi  a retlerini  Keb r-   ne-i    lileri
B bına Ta l ... Olunan Beytdir***

F  il t n / F  il t n / F  il t n / F  il n
-.- / -.- / -.- / -.-

1.  yet-i N r ile  a... [bu] s re-i Necm    amer
Matla -ı i...b l-i Şems 'd-d n ola y  Rab bu der

27

** ihn -z de     Efendi Kit bcı Onlı   f       zzetini
Fir b n Ederek  ırpan Niy betine G td kde G nderilen
Beytdir***

Fe il t n / Fe il t n / Fe il t n / Fe il n
F  il t n / / Fa l n
..- / ..- / ..- / ..-
-.- / / --

1.  aldı   zzet ile ma   l-i ...a  ya t rpan
 ki ...at olsa yeti mez bu    aya  ırpan

28

F  il t n / F  il t n / F  il t n / F  il n
-.- / -.- / -.- / -.-

26 T 128, A 35b.

* Ba lık: Şems 'd-d n Efendi  a retlerini  Keb r-   ne-i    lileri
B bına Ta l ... Olunan Beytdir: Şems 'd-d n Efendi  a retlerini  B y k
Oda  apusına Beyt A

27 T 128, A 35b, M 86b.

* Ba lık:  ihn -z de     Efendi Kit bcı Onlı   f       zzetini
Fir b n Ederek  ırpan Niy betine G td kde G nderilen Beytdir:   ci
 ihn -z de     Efendi Kit bcı Onlı   f     Ma b b    zzeti Ayardıp
 ırpan Niy betine G td kde G nderdi im Beytdir A,  ihn -z de    
Efendi Kit bcı Onlı   f       zzetini Ayardıp  ırpan Niy betine
G td kde G nderdi im Beytdir M

28 A 29b.

1. Terk-i mey ile ;aŞáya düşdügüm †a;n itme kim

Záhidá †a... kimseyi elden aya...dan ...oymasın

29

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Bu ;işretgehde ey dil Şanma kim bîhúde beklersiñ

Göñülden púse ...opsa rişte-i cân ile eklersiñ

30

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Zír-i cáma zer ...oyup dildáre ;ar≥ itsem n'ola

Bezm-i meyde ...adri yo... altun aya... altındadır

31

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün

Fá;ilátün / / Fa;ilün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

-.-- / / --

1. Eylemiş ;álemi perváne »udá şem; seni

Yanara... düşdüm ocamına çeráp eyle beni

29 A 28b.

30 A 28b.

31 A 28b.

HEZLIYYÂT

1

İbtidá-yı Mu√áverát el-Mer√úm Refi; Efendi der-
√a.....-ı Sürúrí Efendi

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Şa;f-ı bâhıñla Sürúrí eyler iseñ izdivác
Bir «aric ilac ile kendüye ...ıl evvel ;ilác
2. Evde dirlik yo... diyü itme şikáyet şöyle kim
Güç midir ma;núh ma;núh (?) ile itmek imtizác
3. Çoca ...arınıñ etin yiyip kemigin atma kim
»ır«ırıyla Şoñra kalırsın köpekler gibi aç
4. Yár ararken Şoñra bir yardan uçarsın şöyle kim
Düşdüğü çaha yine gör düşdi dirler gözin aç
5. Dönse itme yine gice (?)
Kim görürsün Şoñra ...almaz sende ríš ü anda Şaç
6. Genc irisi bir fidan ister seniñ yanında kim
İtmeye ráh-ı ebanetde ;aŞáya i√tiyác
7. Gitme Şıbyán semtine sen √avli-i cámi;de kim
Döndürürler ...amçıyı da√ da√ ile mi&l-i topaç
8. Ben bu gülzár-ı cihánda ço... gül açdım giceler

Sen de rúz-ı rúzedir bu yuf...a aç ya bir gülaç

9. ~atmana tárí«lerin körlük verirse şá;irán
çaçma sen parma... Visábı gösterip dirse bu ...aç
10. Bir Heváyí cáme nesc itdim sana ;ídiyye kim
Na...d-i efkárıñ virirdiñ eylesem anı «arac
11. Şá;ir-i rúşen-dil eş;arıñ saña ;ar> eylemek
Gúyiyá virmek gibidir dest-i a;ímáya sirac
12. Hep ...aba-yı Şám işidir giceler nesc itdigiñ
~anma kim kálá-yı na@mım gibi var anda revác
13. Bir da«i Divanyolından geç götüñ varsa eger
Dikilitaşa Refí;á kúnına eyler tı...aç

2

Tezyíf-i [[azel-i Sürúrí li-námı...ıhi Refí;-i Káláyí
Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Ma...des-i zádım ki şem;-i deyre hep rú ...oymış ad
Ol Şanem mi√ráb-ı ...uds-i Vüsne ebrú ...oymış ad
2. Şimdi hep seyyá√-ı ;aşkıñ merci;i çartal mı kim
Kec-nigáh-ı dilbere ...az gibi áhú ...oymış ad

8 ço...: bir A //rúzedir bu: rúzede gel A.

9 ~atmana tárí«lerin körlük verirse şá;irán: ~atmana tárí«iñi
şá;irle şirket eyle sen A

13 Refí;á: Hevái A.

2 T 130, A 114b.

3. Na...d-i efkárıñ Sürúrí Şarf idip hep Simon'a
Dersini andan alır Hoçe Diratso ...oymış ad
4. Si√r ile nergis bitirse şimdi kör Serkis n'ola
Hem-seri bánúdan öğrenmiş de cá#ú ...oymış ad
5. Gülşen-i ;álemde bilmez niydügin zülf-i nigár
ªartalar gice Şafasıdır ki şebbú ...oymış ad
6. Láleniñ ;aş...-ı İláh ile o dânın görmeyip
Ehl-i diller dir niçün aña bu deñlü ...oymış ad
7. Sú...-ı fey≥-i ∅a...da mízân var Şanıp ol bî-edeb
;A...l-ı bî-idrákine nádán terázú ...oymış ad
8. ∅ırŞ-ı tab;ıñ @abt içün Ayvansaray-ı ...albine
Ta√ta parma...lı... çekip çingáne pehlú ...oymış ad
9. Na@mı bir torbaya toldurdum diyü fa«r itdi kim
%oldurup ça...şıra bir torba-yı memlú ...oymış ad
10. Şi;ri bir torba şa;ír-ásá ki aŞmış boynına
Şimdi ol Şavt-ı «umára na@m-ı dil-cú ...oymış ad
11. Evde şimdi besliyor bir kör kedi ol kör gidi
%onurup yavrusuna ;ayniyle ~alto ...oymış ad
12. Nám-ı díger yádigár idip Refí;á anlara

3 Hoçe: »"áce A.

4 de cá#ú: ki cádú A.

9 itdi kim: itdigi A.

11 evde şimdi: şimdi evde A.

İAyniye ingán Sürúriye kr ayu ...oymış ad

3

Heváyí-gún*

Fe;ilátún / Fe;ilátún / Fe;ilátún / Fe;ilün

Fá;ilátún Fa;lün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

-.--/ / --

1. ~akalından sikine banlanacak @ır deliyiz
Sözi başdan başa şama müteká&ir deliyiz
2. al;a-yı dár-ı řifáya yürüyüş olsa eger
Âlet-i kîri elinde ...atı váfir deliyiz
3. İçimizde bulunur na«s ile hem es;adımız
Kimi beg kimisi ...âdí kimi mu√zır deliyiz
4. Yaysa bir ;a...l-ı reşid ortaya ferş-i şo√bet
Üstine şama ile şımana √á≥ır deliyiz
5. Olsa zencír-i mu√abbet aramızda ...at ...at
Anı birden ekişip ...ırmana ...âdir deliyiz
6. Kimisi dırdıra máil kimi @ır@ırlamada
İki sözi biri birine munâyir deliyiz

12 Refi;á: Hevái A.

3 T 130, A 115b.

* Başlık: Heváyí-gún: Heváyí-güne A.
2 kîri: kîr T (müstensih hatası)

7. Çaldırıp cevher-i sermáye-i ;a...lı şimdi
Çıldırıp sú...-ı cünún içre tolanır deliyiz
8. Hele Káláyíyi far... it ...oca kel ayıdan
İkimiz #ihne beráber mütebádir deliyiz
9. Zene meyl ile bizi Şanmañız ehl-i i...bál
Meyl-i kúngáh-ı debáir ile müdbir deliyiz
10. O Sürúrí obur ile dönüp ;Ayni @ıpıra
Biz de Bá...ıla Refí;á da«i @áhir deliyiz

4

Letáif-gún der-√a.....-ı Sürúrí*

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün Fa;lün
..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.-./ / --

1. Kendüye şi'r-i Sürúrí dem-i ;İsí görünür
Köre ;álemde ne ;ayni vü ne i√ya görünür
2. Görmemiş mır-i Öüseyni nedir emri bilmez
Aña a;ma yolu hep ráh-ı mu;ammá görünür
3. Ra...am-ı şeşdere ...alb olmaz iken bir fende
Hüner-i ná-be-ma√alli aña ber-cá görünür
4. ^aann ider kendüyi erbáb-ı hünerden Şayıllır

4 T 131, A 116a.

* Başlık: Letáif-gún der-√a.....-ı Sürúrí: Letáif-i limu√arririhi
Refí; der-√a.....-ı Sürúrí A.

~ıfr-ı ma;kús aña bir cümle-i ekber görünür

5. Köpegiñ bir ~alacak semtidir İv{saniyye
Gider ardın başarak ;Ayni de hem-pá görünür
6. Ehl-i dil içre görünmez yeri yo... i;rábda
Cerre olsaydı ma√alli aña mehmá görünür
7. Da;vi-i na@ma güvâhında elíf záidedir
Anı √a≠f itseñ eger itdigi da;vá görünür
8. Fülk-i tab;ına münásibdir Öküzlimanı
Südlice Körfezi kim çeşmine deryá görünür
9. Varsa ;álemde anıñ herkes anasın düzeyor
Her kime ba...sa eger kendüye baba görünür
10. Laf@-ı mir'át-ı şu;úrında ki yo... sırr-ı sü«an
Nice na@mında anıñ Şúret-i ma;ná görünür
11. Bilmeden ...âf-ı √a...î...at ile ;ayn-ı ;aş...ı
Sırçası gevher anıñ serçesi ;an...â görünür
12. Isıdır bir ne ...adar güfte-i bárid olsa
»^wán-ı ma¿mún aña bir köfteli şorba görünür
13. Láleye ba...maz o gülşende fetánet taslar
Ba...sa da çeşmine hep ba...la-i √um...â görünür
14. Bir alır gözle ba...ar yo... şatamaz şi;ri Refí;
şimdi bázár-ı sü«an kendüye tenhá görünür

5

Leťáif-gún-i Káláyí Refí; der-√a.....-ı Mi√aliçi
Me√med Ana Heváyí

Mef;úlü / Mefá;ílü / Mefá;ílü / Fe;úlün
--. / .--. / .--. / .--

1. Bir #át saña vaŞf ideyim ismi yaŞa...dır
Va...tinde Mihalıç ...uzusı disem e√a...dır
2. Gelmez ...oyuna va...ti geçip ...oç-yinit olmuş
Eşkincilinin Şavmış o şimdi otura...dır
3. Hep bád-ı hevá genc iken ol «al...a Şatardı
Şimdi zulota virseler almazlar ufa...dır
4. Bir genc irisi tázeye olsa n'ola mu√tác
Kim ráh-ı ebánetde aña ar...a taya...dır
5. Ma...Şúdı Heváyí bu sü«andan hemán ancak
Devletlü ;ináyetlü efendim o...uma...dır

Káláyí Refí; Efendi mer√úmuñ Sürúrí Efendi mer√úm
ile birbirlerine leťáif-gún mu√ávereleri

6

Káláyí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

5 T 131.

6 T 132.

1. Nesc-i kálá-yı sü«anda döndi ;Ayni Vehbiye
Rište-i na@mıñ ucın ...açırdı şanı ...almadı
Fenn-i tárí« içre üstádım Sürúrí olsa da
Şöyle a«# itdim ki kendinde feşanı ...almadı

7

Velehu

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Sürúrí Şol eliyle yazsa gör kör yazuyı her dem
Ki ol mühri de ba;zan görmeyip tersine başmışdır
»omurdanur görünce anı ayu gibi «ırşından
Didim bıçáre var ise yine tersine başmışdır

8

Velehu

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Dimişsin kim Sürúrí balyemezdir şá;irán içre
Bu bir anız tüfengidir ki anca... «al...a söylersin
Saña bir ...ıt;a yaptım ki metín bir ...al;adır gúyá
Görünce anı bilmem balyemezsin de ne po« yersin

9

Velehu

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün

7 T 132.

8 T 132.

9 T 132.

.--- / .--- / .--- / .---

1. Sürúrí şá;irán beyninde fikr-i da...î... ile
Eger bir dáneyim dirse láyl...dır Visáb içre
Ki üstád-ı sü«an şimdi saraca girmemek için
Küveylan-tab; olanlarla tutar bu ásiyáb içre

10

Sürúrí

Mef;úlü / Fá;ilátü / Mefá;ílü / Fe;úlün
--. / -.-. / .--. / .-

1. Ey müdde;i ;aceb neden aldıñ fetíl sen
Böyle laťife «amíresin çatladır mısın
Ey Zırtaber gürüldi idip sen de burnına
Top...apulı Refí;iñ ödin patladır mısın

11

Káláyí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Kiriñi med√ it Sürúrí Zırtañı yut egme kim
Sen eşeksin kimse ço... görmez saña kír-i dıráz
Lík böl böl (?) tabl-ı kúnuñ gördügüyçün sa√t-ı kír
Şartada eyle sükútı sende ötmez hiç o saz

12

10 T 132.
11 T 132.
12 T 132.

Sürúrí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Şi;ri Káláyí kitábından mı ta√şıl eylemiş
Ba...maz ol fenden kitáblı tab;ı hem bigánedir
Píşe-i hicvinde şír-i píşe-i endíşeyi
»arŞa beñzetmiş o maymun yapulı çingánedir

13

Káláyí

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Sürúrí sen şa;íri kesmeden ben şi;ri kesmişdim
Eşeksin ya;ni «arda «urda olmaz Varfi bilmezsin
Bu fet√-i MıŞra birkaç laf@-ı köhne Zımn ile şimdi
%arí...-i cerri öğrendin ki hálá Şarfı bilmezsin

14

Káláyí

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün Fa;lün
..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.- / / --

1. O Sürúrí öküzi kim Adana şá;iridir
Görse danaları şimdi o dení egri ba...ar
Bu diliñ tutdı anı kim gidecek bir yeri yo...
Fa...at alnında yazar tamgası *fi'n-nari sakar*

13 T 133.

14 T 133.

15

Sürúrí

Mef;úlü / Fâ;ilátü / Mefâ;ílü / Fe;ülün
--. / -.-. / .--. / .-

1. Bilmem Refí; láleci midir ...umâşcı mı
Gáhi çiçekli gezdirir elde gehí çiçek
Ma;cúnı yutdunuñ unudup meclise Şorar
Tirya...îdir ne po« yidügin bilmiyor köpek

16

Káláyí

Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün / Mefâ;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Sürúrí şá;iriyet bân-ı dilde búy-ı ;irfándır
Seniñ yo... ülfetiñ hiç yoncadan nayrı şükúfeyle
Eşeksin çünkü gülzár-ı ma;ání semtine gelme
Varıp bostána fış...ı taşı sen baya şu küfeyle

17

Sürúrí

Mefâ;ílün / Fe;ilátün / Mefâ;ílün / Fe;ilün
(Fa;lün)
.-.- / ..-- / .-.- / ..- (--)

1. Çiçekcilikde dü-renge virip direng Refí;
İki şükúfeyi yek-dígere yetiştirmiş

15 T 133.

16 T 133.

17 T 133.

Babası üstine fış...ı döküp sonan gömerek
O Zırdeli bir eşek lálesi yetiştirmiş

18

Káláyí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. »^wán-ı ma^zmúⁿı pişirdim bir piyáz ile @anıp
Var mı böyle bir direng ile frengi po« yemiş
Bán-ı na@m içre açılmış ol eşek lálesi kim
Ben taŞ(√)i√ itdüm Sürúrí babanıñ to«mı imiş

19

Sürúrí

1. ~andım görünce kül kedisi tutdı bir Şıçan
Onlumuñ alıp Refí; (?) ...ucapına
Bir şeyi yidikçe keyfi po« oldu meger çocu...
..... (?) Şanıp ider ...a...a ma;cún çanapına

20

Káláyí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. %ás u √o.....a var iken ma;cúna @arf olmaz çana...
Ey Sürúrí MıŞra dek sür al Bulanı ardına
İşidenler didiler şeddeyle hep eşşek saña
İ;timad itmez iseñ at bir ...ulanı ardına

18 T 133.

19 T 133.

20 T 133.

21

Káláyí

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Sürúrí ráh-ı na@mı nâib itmiş hiç suál itmez
Gider kör kör o bıçáre Şanır ;Aynı ...ulın tutmuş
;AŞá-yı kír elinde gúyiyá bir kör dilenci kim
~arı karíze düşdi @ann ider divanyolın tutmuş

22

Sürúrí

Feilátün / mefá;ílün / feilün
..-- / .-.- / ..-

1. Köse Káláyi kör didiyse baña
Bak o «odbín içün neler dirler
Göz yumup kír-i hicvi Şaldım aña
Çünkü kör buldumıñ .iker dirler

23

Káláyí

1. Şimdi kár-«áne-i ;álemde var iken;Aynı
Nice disün o Sürúrí gör-e ádem güzeli
Lík nádíde teresdir yaşasın ço... dem kim
Kör ölürse olur ;álemde o badem gözli

21 T 134.

22 T 134.

23 T 134.

24

Sürúrí

Mef;úlü / Fá;ilátü / Mefá;ílü / Fe;ilün
--. / -.-. / .--. / ..-

1. Káláyi sen ki kúsec-i şeytan-Şıfatsın
Aldatma müşterilerini pendümi işit
Alış-verişde sencileyin Vilekár idi
Kibritçi oldu şimdi ...umášçı köse çıfıt

25

Káláyí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Ey Sürúrí söyle şeytan kör midir köse midir
Bildir-e Valin ;álemi aldatma gel bir yana tur
Sen gibi yañşa... anız Vaffáfı bir şá;ir iken
Zannoç olmuş şimdi gördüm Ermeni kör Asvador

26

Sürúrí

Feilátün / mefá;ilün / feilün
..-- / .-.- / ..-

1. Müteşá;ir dü şa«Ş-ı ma«laŞdaş
Oldı peydá kim iddi;áları ço...
Bulaş1...dır bu andan ol bundan
Birisi po« deli biri deli po«

24 T 134.

25 T 134.

26 T 134.

27

Káláyí

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün Fa;lün
..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.- / / --

1. O Sürúrí ile ;Ayni iki po«dan şá;ir
Olsa ma«laşları láyı... idi Çab>i Leyni
Ki diseñ buña malí@ á«arı andan anla@
Birisi ;Ayni-i necisdir biri necs-i ;ayni

28

Sürúrí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Germi-i bázár-ı hicviñ var bugün Káláiyá
Şarta çeksin müşterí yelpaze lázımdır saña
Ölçüsüñ kırımde ta√mín it mefá;-ı na@mınıñ
Sen kumášçısın Refí; endáze lázımdır saña

29

Káláyí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Serdi-i tab;ıñla şimdi sözleriñ nâyet sonu...

27 T 134.

28 T 135.

29 T 135.

Üste kir ...or (?) yo...sa bir ...or bul devá lázım sana
Semt-i na@ma tonrı bir Şap tut bu kír-i hicvimi
Çünkü sen körsün Sürúrí bir ;aŞá lázım sana

30

Sürúrí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Çarşuda ...alyonlar için yapılan √av>a Refí;
Söylemiş tárí« zu;mınca ba...ın díváneye
Ba√r-ı şi;re ol deli po«ı ile ...alyon yapıp
Ters yanından mı yanaşma... istemiş tersáneye

31

Káláyí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Páyzende çok kürek çekmiş babañ páyzen gibi
Tá ...oyunca Ermeni sen gibi bir ters aneye
Ey Sürúrí fülk-i ma;ná banlanır sá√ildir ol
Fış...ı mavnasın yanaşdırmazlar ol tersáneye

32

Káláyí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

30 T 135.

31 T 135.

32 T 135.

1. Sen viláyetde Sürúrí sárı...-ı merkeb iken
NıŞfı ;ilmiñ olmış idi baña mevrú&-ı peder
Lík tañlarda seni sivri külehliler .ikip
Ters yanından mı ...odılar saña ;ilm ü hüner

33

Sürúrí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Nüs«asın başında taşırsın Refi;á lále-veş
%ar√ idip her yıl çiçek va...tinde bir man@úmeyi
Sende √álá meyl-i máderzád var üşkúfeye
Bañçeván Mar...o mı düzmiş váliden merhúmeyi

34

Káláyí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Ey Sürúrí neft a...ıtdılar var ise kúnına
Bir uyuz «arsın ki ;Ayniyle saña düşdi keçı
Âteşe babañ yana ki báp-ı dehre sen gibi
Bir eşek lálesiyçün tutmuş anañ fış...ıcı

35

Sürúrí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

33 T 135.

34 T 135.

35 T 135.

1. İtdi ta;ýín-i la...abla şá;irán temyíz kim
İki ma«laşdaş var biri büzürg biri «urd
Şehridir Káláyí kúsec bir ...urı çingánedir
Âmidídir ...oca kel ayı yüzi ...ıllı Kürd

36

Káláyí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. ;Ayni bir yañşa... köpekdir sen Sürúrí bir eşek
Çan çan itdikçe o her dem sen de turma anır
Kim taşa... ...aşırsız u örnek degil mi Vehbi kim
İki yañşa... anasın dáim .iker hep bir Şanır

37

Sürúrí

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün Fa;lün
..- / ..- / ..- / ..-
-.-/ / --

1. Şimdi meydán-ı taşallufda (?) süpürge Şatıyor
Bonçasın alıp o ...ıbtı yapulı Káláyí
Çor gibi kelle-i kırı başmadım ...alyesine
Yanmasın áteş alıp Top...apulı Káláyí

38

36 T 136.
37 T 136.
38 T 136.

Káláyí

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün Fa;lün
..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.-./ / --

1. Ey Sürúrí Şapa bir kún ...adar iken Adana
Aña kim Şıçdı ;aceb böyle seniñ gibi po«ı
Tır-i hicvim nice kez menzilini bozdı seniñ
Al bu ya ...âfiyesinden yine bir kıt;a o...ı

39

Sürúrí

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Begenmez kendiniñ hicvinden özge hiç bir maẓmún
Refí;-i herze«^wára söylenilse hezl-i gún-á-gún
O tiryáki yimezse kendi necsin aña virmez keyf
~ıçan po«ı gibi afyon kedi po«ı gibi ma;cún

40

Káláyí

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün Fa;lün
..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.-./ / --

1. O Sürúrí po«ın anza alamaz her yerim
Bulsa meclisde müdâhin aña hicvin toyurur

Yüzine Zartakeşána bulsa turur aç acına
Rúzigár ile köpek ...arnını dáim toyurur

41

Sürúrí

1. Metá;ıñ ögmeye başlar çı...armadan evvel
Çumášçıya diseler bo...çadan alaca çı...ar
İlik söziyle kír-i hicvime Şarılır
O bir eşek delidir Zır diseñ apaca çı...ar

42

Káláyí

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün Fa;lün
..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.-./ / --

1. Şi;rini medVe Sürúrí arıyor [bir] boş adam
N'ola na@mı bıranıp ne&r ile söylerse me&el
Vezne gelmez yidigi po« bozulup mízanı
Şimdi keyf ile atar hep gelip ;a...lına Valel

43

Káláyí

Mef;ülü / Mefá;ílü / Mefá;ílü / Fe;ülün
--. / .--. / .--. / .--

1. Bir tıfla eger Şorsan adın dir o şürúrí
Almam seni ben #ihnime hiç va...t-i Şaláda

41 T 136.

42 T 136.

43 T 136.

Gúyá ki Şarıldı po«a efkár-ı temyízim
Hicvin gelicek fikre ...a¿áile «alada

44

Sürúrí

Mefá;ilün / Fe;ilátün / Mefá;ilün / Fe;ilün
(Fa;lün)
. - . - / . . - - / . - . - / . . - (- -)

1. Severdi tázeliginde seni ;Arab tácir
çumášçı kim didi saña o ná-bekáre .ikil
Çiçekcilikle bu yıl Fárisiye meyl itdiñ
Biraz da terbiye itsün ;Acem Bahára .ikil

45

Káláyí

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün Fa;lün
. . - - / . . - - / . . - - / . . -
- . - - / / - -

1. %aşanın ...aşır ise saña Sürúrí Şarráf
Sen de ...al...ıp ana bir yol hele .ik gibi dikil
Genc iken hep saña dáim bulunan Kir...or idi
Şimdi kim didi varıp Ermeni Simona .ikil

46

Sürúrí

44 T 137.
45 T 137.
46 T 137.

Mefá;ilün / Fe;ilátün / Mefá;ilün / Fe;ilün
(Fa;lün)

.-.- / ..-- / .-.- / ..- (--)

1. Refí; bañçelerde gezer idi onlan iken
.ikilmedim dir imiş tázelik zamánında
Havuçla aldayarak bañçevánlar ol deliyi
çazı...lamışdı Çivi-záde bostánında

47

Káláyí

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
Fá;ilátün Fa;lün

..-- / ..-- / ..-- / ..-
-.-./ / --

1. Vehbiyá saña Sürúrí pederim dir dáim
İbne terbiye bu mudur ebin anzın ...apaya
Baʼr-ı hicv içre aña bir yara... atdım ben
Döndi ;ayniyle hemán Şuda .ikilmiş Şıpaya

48

Sürúrí

Feilátün / mefá;ilün / feilün
..-- / .-.- / ..-

1. Láleden söz açınca Káláyí
Diñlenilmez çiçekçiyim didügi
Ba...çaya fış...ı taşır ammá
Bo...çadandır ...umášçının yidügi

47 T 137.

48 T 137.

49

Káláyí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
 -.-- / -.-- / -.-

1. Səmt-i eş;ára Sürúrí gitse de
 %obra-i kúnında zádı ço...çadır
 Бопçayı бо...ча yazarsa ço... mı kim
 %ab;-ı murdârı anıñ pek bo...çadır

50

Sürúrí

Feilátün / mefá;ilün / feilün
 ..-- / .-.- / ..-

1. Beni hicv itdiñ ey çiçekçi Refí;
 Bilmediñ mi cevâba ...âdir idim
 Sen Yenibañçe hendekinde henüz
 .ikişirken ben eski şá;ir idim

51

Káláyí

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün
 Fá;ilátün Fa;lün
 ..-- / ..-- / ..-- / ..-
 -.--/ / --

1. Kendi zu;ımınca Sürúrí ...atı söyleseñ igen

49 T 137.

50 T 137.

51 T 138.

Böyle Ayvansaray anızı seni pek lál eyler
Eski Çarşanba ...arısıyla geçen kim yeñisi
~oñra ;Avretpazarına seni dellál eyler

52

Sürúrí

1. N'ola Káláyí-i cidam (?) da«i
Olsa √a.....ımda báde-senc-i sü«an
Sa√ti-i kír-i hicvimiz maılúm
Sürinür aña kúnı geçgin

53

Káláyí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Gülbahár ile Sürúrí ...albin itmezse güşad
Bir dübara yap Refí;á gözine iki gözük
%avla teslím oldumundan o şeşbeş bakdını
;Ayni olmuşdur yüzük kim büzügi oldu düzük

54

Káláyí

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Şimdi da;vá-yı hünerle Şalınıp iki taşa...
Kír-veş dirler imiş meydanda anca... bir ...ıya... (?)
;Aynidir gözli Sürúrí kör ...ula...lı bir eşek

52 T 138.

53 T 138.

54 T 138.

Báπ-ı na@mı √ıf@a şimdi bunlar olmuş göz-...ula...

55

Káláyí

Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilátün / Fe;ilün

Fá;ilátün Fa;lün

..-- / ..-- / ..-- / ..-

-.--/ / --

1. Li√yesi furça gibidir evin itsin badana
Şa;r-ı «ınzır ile anıñ badanasın .ikeyim
Adana Türki Sürúrí ki edániden iken
Şi;rin adını po« itdi Adanasın .ikeyim

56

Velehu

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Sürúrí sen Bahayi hicvine ba...ıp tıráš itme
Saña körlük virip dirler anıñ ma¿múnını çalmış
Bu ...a;r-ı ...ulzüm-i dilde neler vardır ki bilmezsin
»ayálinde seniñ anca... Bahayi Körfezi ...almış

57

Velehu

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün

.--- / .--- / .--- / .---

55 T 138.

56 T 138.

57 T 138.

1. Sürúrí saña bir kıt;a yapma... topurma...la beráberdir
Velíkin ...abile Türki niçün bu po«dan aş yersin
Bu (?) @ann itdigiñ eş;ár-ı murdárı
%anıtdıñ şimdi dünyáda ...ıyámetde taş yersin

58

Velehu

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Ey Sürúrí körlemek istermiş ;Ayni seni
Sen ta√ammül eyle onlundur aña tarılma pek
Enseden faŞl eyleyip yirse etiñ deryádil ol
Kim deñiz murdár olur mı po« yimek ile köpek

59

Velehu

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Sürúrí şı;rini tobraya cem; itdiñ nice demdir
Süzüp tertíb-i díván itmege olduñ ise √ayrán
Anı yaz pış-i díván-«ánede mecmú;a-i ba√re
Ki o torba yonurdudur Şuyı görse olur ayran

Temmetü'l-hezliyyát

TAKRİZLER

1

Li-ná@ım-ı mer√úm Káláyí Refí; Efendiniñ ferzend-i
ercümentleri A√med Münib Efendiniñ tárí«-i belánat-
tırázileridir

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Ser-firáz-ı devr-i ;aŞr-ı şá;ir-i ;irfán kim
Ya;ni Káláyí-i dáná menba;-ı ba√r-i kemál
2. Píşvá olsa sezá ehl-i kemál içre o kim
Anıñ her beyt-i ma;ánisinde vardır Şad-«ayál
3. İşte bu tab; olunan á&ár i&báta ma...ar
Eyledim na@mını @áhir yo...dur inkára mecál
4. Murı-ı táir çün yem-i ma;náya bı-perváz iner
Kilk-i şehbáz ...omaz kim nice açá perr ü bál
5. ;ilm ü ;irfán ile bir şems-i ma;árif idi ol
Ba√r-i nufránına id√ál ide Óayy u Zülcelál
6. Saña mevrú&-ı pederdir söyle tárí«iñ Münib
Oldı Káláyíniñ eş;arı ki bir ba√r-ı meál

1284

2

1 T 139.

2 T 139.

Tárí«-i Díger

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. Düşdi bir tárí«-i narrá tab;ına díger Münib
Neşr olundı bi't-tab; bu gúne Díván-ı Refí;
1284

3

Díván-ı Hümáyún Çalemi ketebesinden sü«an-pírá ;İŞmet Efendiniñ tárí«-i dil-árálarıdır

1. Ser-satr-ı kütüb şá;irán-pírá-yı lev√-i ;árifán
Káláyí-i mu;ciz-beyán üstád-ı Firdevsí-i Sání;
2. Pertev-nümá inşásına yo... zerre söz ma;násına
%ab;-ı Ziyá-efzásına eş;ár olup mihr-i satí;
3. Beyt ü ...asáid de güzel tárí« ü nazel de bî-bedel
Çıt;a rubái de mehel dirsem belín u hem secí;
4. El-án á&arı velí olmamış idi müncelí
Eyyámı itdi Vásılı gülzár-ı tertíbe rebí;
5. Ma«dúm-ı páki áferín tan@ím u tab; itdi hemín
Øa.....â ki ol necl-i güzini ...ıldı far>-ı bedí;
6. Şád oldı ervá√-ı selef fa«r eyler hem-;aşr u «alef
Mánende-i dürr-i Şadev oldu...ça bu díván mebí; (?)
7. Tárí«-i námi müjde-ver başıldı ;İŞmet bu e&er

Zıb-áver-i dúş-ı hüner Díván-ı Káláyí Refí;

1284

4

**Yine Çalem-i mezbúr ketebesinden sü«an-ará Münir
;İşmetí Efendiniñ Tárí«-i zıbálarıdır**

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün
.--- / .--- / .--- / .---

1. Güzide şá;ir-i ...udsi ş;ár-ı maşdar-ı ;irfán
Ki ya;ní her pesend-i tab;-ı Káláyí tabi;atçe
2. Sütúde münte√ab díbáce-i lev√-i ma;árif kim
Viren ehl-i tabi;at √a... bu ma;náyı tabi;atçe
3. Sutúr-ı kilki ilhám-perver-i ma;ná-yı şáhiddir
Devátı feyẓidir %úr-ı tecelláyı tabi;atçe
4. %ıbá;-ı «áme-i mu;ciz-tıráz-ı feyẓ-i enfásı
İder i√yá dem-i i;cáz-ı ;İsáyı tabi;atçe
5. Anıñ mir'át-i tab;ı cilveger olsa ne dem gúyá
İder taşvır-i túti-i şeker-háyı tabi;atçe
6. Rübá;i vü nazelde beyt ü tárí« u ...aŞáidde
Be-cádır itse seb...at tab;-ı Ya√yá'yı tabi;atçe
7. Muvaffa... oldı ma«dúm-ı güzini cem; u tertíbe
Bu matbu;u'n-neşr díván-ı ra;náyı tabi;atçe
8. Münirá biñde bir böyle düşer sú...-ı dile tárí«

Başıldı nev-...umâş-ı tabî-ı Káláyí tabî;atçe

1284

5

İtisáb ketebesinden ve sü«anverán-ı ;aŞrdan Námı...

Efendiniñ gevher-efşán oldu...ları tárí«-i ra;nálarıdır

Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün / Mefá;ílün

.--- / .--- / .--- / .---

1. Şeh-i dáná dil-i encüm sipáh-ı `Abdülazíz »anıñ
Derúnuñ gevher-i ;irfána ma;den eylemişdir Óa...
2. Niçe á&árın esláfıñ idip temsíline fermán
Zamánında hüner-mendánı şád itdi bütün el-va...
3. Başıldı sáye-i şáhânesinde işte ez-cümle
Bu díván-ı hüner-pírá be-;avn-i çâdir-i mufla...
4. Didi tárí«ini gevher-ni&ár-ı vaŞf olup Fáí...
`aríf Díván-ı Káláyí ne a;lá tabî olundı ba...

1284

6

Tárí«-i Díger

Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilátün / Fá;ilün

-.-- / -.-- / -.-- / -.-

1. Çı...dı bir tárí«-i zíbá tabîına Fáí... bu da
%abî olundı neşr ola dünyáya Díván-ı Refî;

1284

5 T 140.

6 T 141.

7

**Yeni...apu Mevlevî«ânesi hücre-nişinlerinden
tarî...atlü Mevmed ;İzzet Dede Efendiniñ tarî«-i dil-
nişinleridir**

1. Bu şâ;ir-i vâlâ-Şanî; üstâd-ı erbâb-ı secî;
Ya;ni ki Kálâyî Refî; firdevsi ...ılmışdı maVal
2. Çalmışdı nice gâh ile á&arı sál ü máh ile
Şimdi gül-i dil-«^wáh ile zeyn oldu gülzâr-ı emel
3. Eş;arı kim ilhâm-ı ;aş... itdi cihânı râm-ı ;aş..
Díván degil bu câm-ı ;aş...-ı neş'ede mest-i ezel
4. ;İzzet iki dil İlâhi buldı gidip tarî« rehi
Kálâyî dívânı zihî tertíb oldu bî-bedel

1284

8

**Báb-ı Ser-;askeri Ni@âmiye Yo...laması ketebesinden
◊a.....ı Efendiniñ tarî«-i ra;nálarıdır**

Fâ;ilâtün / Fâ;ilâtün / Fâ;ilâtün / Fâ;ilün
-.- / -.- / -.- / -.-

1. ◊a>ret-i ;Abdülazíz »ân-ı ;adâlet-pişeniñ
Devr-i ;adlinde olur herkes ma;ârifle güzín
2. İşte ez-cümle ma;ârif-pişe #ât-ı ekremiñ
Yümn ile tab; olundu işbu á&ar-ı metín

7 T 141.

8 T 141.

3. ◊a.....ıyá neşr it cihána gevher-i tárí«ini
 %ab;a maŞrúf himmeti ma«dúmı ín dıvân bihín
 1284

Temmet

SONUÇ

18. yüzyıl sonlarıyla 19. yüzyılın başlarında yaşamış olan Refîî-i Kâlâyî, mezar taşında “sultânu’ş-şuî arâ” yazılı olmasına rağmen asrını aşabilmiş, günümüze ulaşabilmiş bir şair değildir. Onun en önemli eseri Divanıdır. Divanının gölgesinde kalmakla birlikte Türkçe-Ermenice manzum lugat da tertip etmiştir.

Tarihte hiçbir olay ortadan bıçakla keser gibi birbirinden ayrılmaz. Olayları hazırlayan oluşumunu sağlayan birtakım etmenler vardır. Kâlâyî şiirde mükemmeliyeti aramaktan ziyade yeniyi, yeniliği aramış uygulamaya çalışmış bir şairdir. Dolayısıyla yeni edebiyatın öncü mümessillerinden sayabiliriz. Onun şiiri bir 15. 16. veya 17. asır divan şiiri gibi değildir. Kullandığı mazmunlar, hayal dünyası bunu göstermektedir.

Kâlâyî Divanının yarısından fazlasını birtakım sosyal-siyasal olaylara düşürdüğü tarihler oluşturmaktadır. O, bir çeşmenin tarihinden tutun da, sakal bırakmaya doğumlara, ölümlere, Mısır’ın Mekke’nin, Medine’nin işgalden kurtarılmasına kadar birçok hadiseye tarih düşürmüştür. Onun şiiri, yeni edebiyatın en karakteristik özelliklerinden olan, şiirin sosyal ve siyasal olaylarla beraber atbaşı yürümesidir.

Kâlâyî aruzu çok iyi kullanabilen onun üzerinde her türlü tasarrufta bulunabilen, her vezinde şiir söyleyebilen bir şair değildir. Nitekim yer yer yaptığı aruz kusurları bu kanımızı destekler mahiyettedir.

Kâlâyî’nin kullandığı dil çok ağır olmamakla beraber çok yalın da değildir. Ancak yer yer halk tabirlerini de sıklıkla kullanır. Kâlâyî’nin Divanında birçok yer de kendini tekrarladığı bazen beyitleri aynen alıp, bazen de bir iki kelime değiştirerek başka şiirlerde kullandığı vakidir.

Kâlâyî’nin çeşitli şiir mecmualarında, cönklerde şiirlerinin yer alması onun okunduğunun, devrinde de bilindiğinin göstergesidir.

KAYNAKÇA

- Akalın Azime: **Şair Refî‘ Kâlâyî Dîvânı Tahirü’l-Mevlevî,** İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eski Edebiyat Kürsüsü (mezuniyet tezi), İstanbul, 1982.
- Aksoyak İ. Hakkı: “Refî-i Kâlâyî ve ‘Geçme Çubuk’ Manzumesi”, **Türk Kültürü İncelemeleri**, nr. 4, İstanbul, 2001.
- Albayrak Nurettin: “İbrahim b. Edhem”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, c. XXI, 2000.
- Algar Hamid: “Necmeddin-i Kübrâ”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, c. XXXII, 2006.
- Bilgin Doç. Dr. A. Azmi: **Ümmi Sinan Divanı (İnceleme-Metin)**, İstanbul, M.E.B. Yayınları, 2000.
- Bursalı Mehmed Tahir Bey: **Osmanlı Müellifleri**, Haz. A. Fikri Yavuz, İsmail Özen, c.II, İstanbul, Meral Yayınevi, 1972.
- Çavuşoğlu Mehmed: **Necati Bey Divanının Tahlili**, 2. baskı, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2001.
- Dankoff Robert vd.: **The Versified Armenian-Turkish Glossary by Kâlâyî**, Cleveland State University, 1996.
- Dâvud Fatîn Efendi: **Hâtimetü’l-eş‘âr**, İstanbul, 1271.

- Devellioğlu Ferit: **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Aydın Kitabevi Yayınları, 1999.
- Doğan Prof. Dr. Muhammet Nur: “Divan Şiirinde Aşk”, **Doğu Batı**, nr.26, Şubat-Mart-Nisan 2004.
- Doğan Muhammed Nur: **Fuzûlî’nin Poetikası**, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 1997.
- Doğan Muhammet Nur: **Fuzûlî Leylâ ve Mecnûn**, İstanbul, Çantay Kitabevi, 1996.
- Ebüsşüdoğlu Süud Yavısı: **Şair Mustafa Zekâi**, İstanbul, 1941.
- Erdem Sadık: **Ramiz ve Âdâb-ı Zürafası İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks-Sözlük**, Ankara, A.K.M.B. Yayınları, 1994.
- Fırlalı Ethem Ruhi: “Hasan”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, c. XVI, 1997.
- Fırlalı Ethem Ruhi: “Hüseyin”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, c. XVIII, 1998.
- Gazâlî: **Hak Yolcusuna Öğütler Ey Oğul**, Çevr. A. Cüneyd Köksal, İstanbul, Gelenek Yayınları, 2004.
- Gölpınarlı Abdülbaki: **Mevlânâ Celâleddin Hayatı-Eserleri-Felsefesi**, İstanbul, İnkılap Yayınevi, 1999.
- Gürçay Lutfî: **Gemici Dili**, İstanbul, Deniz Matbaası, 1943.

- Gürgendereli Müberra: **Hasan Ziyâ'î Hayatı-Eserleri-Sanatı ve Divanı (İnceleme-Metin)**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002.
- Harman Ömer Faruk: “Meryem”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, c. XXIX
- İnal İbnülemin Mahmud Kemal: **Son Asır Türk Şairleri**, c.V, M.E.B. Yayınları, İstanbul, 1970.
- İpekten Prof. Dr. Halúk – İsen Prof. Dr. Mustafa: **Basılı Divanlar Kataloğu**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1997.
- İpekten Doç. Dr. Haluk v.d.: **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1988.
- Kemikli Dr. Bilal: **Sun’ulláh-ı Gaybı Dıvânı (İnceleme-Metin)**, İstanbul, M. E. B. Yayınları, 2000.
- Mehmed Süreyyâ: **Sicill-i Osmanî yahud Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniyye**, Haz. Doç. Dr. Mustafa Keskin, Yrd. Doç. Dr. Ayhan Öztürk, Yrd. Doç. Dr. Ramazan Tosun, c. II, İstanbul, 1996.
- Mehmet Nâil Tuman: **Tuhfe-i Nâilî – Dîvân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri**, Haz. Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı, c.I, Ankara, 2001.
- Muallim Nâcî: **Esâmî**, İstanbul, 1308.
- Musahipzade Celâl: **Eski İstanbul Yaşayışı**, İstanbul, Türkiye Yayınevi,

1946.

- Mustafa Safâî Efendi: **Tezkire-i Safâî (Nuhbetü'l-âsâr min Fevâ'idü'l-Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks**, Haz. Doç. Dr. Pervin Çapan, Ankara, A.K.M.B. Yayınları, 2005.
- Mütercim Âsım Efendi: **Burhân-ı Katı**, Haz. Prof. Dr. Mürsel Öztürk – Dr. Derya Örs, Ankara, T.D.K. Yayınları, 2000.
- Okuyucu Prof. Dr. Cihan: “İslam Kültüründe Aşk Anlayışının Tekamülü”, **Karizma**, nr.14, Nisan-Mayıs-Haziran 2003.
- Olgun Tahir: “Şâir Refi-i Kâlâyî”, **Bilgi Yurdu**, nr.44, Haziran 1941.
- Olgun Tâhir: “Topkapı dışarısında bir gezinti”, **Bilgi Yurdu**, nr.39, Birinci teşrin 1940.
- Olgun Tahir: “Şâir Refi-i Kâlâyînin Divânı”, **Konya**, nr.38.
- Onay Ahmet Talat: **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı**, Haz. Doç. Dr. Cemal Kurnaz, Ankara, T.D.V. Yayınları, 1993.
- Özalp Dr. M. Nazmi: **Türk Musıkisi Tarihi**, İstanbul, M.E.B. Yayınları, 2000.
- Özgül M. Kayahan: **Arayışlar Devri Türk Şiiri Antolojisi**, T.D.V. Yayınları, Ankara, 2000.
- Pakalın Mehmet Zeki: **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, c.II, İstanbul, M.E.B. Yayınları, 2004.

- Pala İskender: **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, İstanbul, Ötüken Yayınları, 1999.
- Refî‘-i Kâlâyî: **Dîvân-ı Refî‘-i Kâlâyî**, İstanbul, 1284.
- Refî‘-i Kâlâyî: **Dîvân**, İ.B.B. Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Yazmaları K. 433.
- Refî‘-i Kâlâyî: **Dîvân**, Ankara Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Yz. FB 259.
- Refî‘-i Kâlâyî: **Dîvân**, Bosna-Hersek Gazi Hüseyin Kütüphanesi Türkçe Yazmaları 6028.
- Refî‘-i Kâlâyî: **Dîvân-ı Tevârih**, Sadberk Hanım Müzesi, Hüseyin Kocabaş Kitaplığı Türkçe Yazmaları 346.
- Redhouse Sir James W.: **Turkish and English Lexicon New Edition**, İstanbul, Çağrı Yayınları, 2006.
- Saraç Doç. Dr. M. A. Yekta: **Klâsik Edebiyat Bilgisi-Belâgat**, İstanbul, R Yayınları, 2000.
- Serdaroğlu Vildan: **Sosyal Hayat Işığında Zâtî Divanı**, İstanbul, İSAM Yayınları, 2006.
- Steingass F.: **A Comprehensive Persian – English Dictionary**, İstanbul, Çağrı Yayınları, 2005.

- Şemseddin Sâmî: **Kâmûsu'l-a'lâm**, İstanbul
- Şemseddin Sâmî: **Kâmûs-ı Türkî**, İstanbul, Enderun Yayınları, 1989.
- Şentürk Ahmet Atillâ: **Klasik Osmanlı Edebiyatı Tiplerinden Sûfî yahut Zâhid Hakkında**, İstanbul, Enderun Kitabevi, 1996.
- Şentürk Ahmet Atillâ: “Osmanlı Şâirlerinin Gözlemciliği ve Klasik Edebiyatımızda Realiteye Dair”, **Osmanlı Divan Şiiri Üzerine Metinler**, Haz. Mehmet Kalpaklı, İstanbul, YKY, 1999.
- Taş Hakan: **Vahyî Divanı ve İncelenmesi**, c. I, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2004.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, c.VII, İstanbul, Dergah Yayınları
- Uludağ Prof. Dr. Süleyman: **Tasavvuf Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, Kabalcı Yayınevi, 2001.
- Uzunçarşılı Ord. Prof. Dr. İsmail Hakkı: **Osmanlı Tarihi-Karlofça Anlaşmasından XVIII. Yüzyılın Sonlarına Kadar**, c.IV, I. Bl., Ankara, 1978.
- Yavuz Prof. Dr. Kemal: **Aşık Paşa Garibname (tıpkı basım-karşılaştırmalı metin ve aktarma)**, İstanbul, TDK Yayınları, 2000.
- Yurdanur Cengizhan: **Türk Edebiyatına Analitik Bakış**, İstanbul, Reba Yayınları, 2000.